

Postup analýzy shluků

Poskytuje empirické a objektivní metody
ke klasifikaci objektů

1. krok: Cíle analýzy shluků
2. krok: Formulace úlohy analýzy shluků
3. krok: Předpoklady analýzy shluků
4. krok: Výstavba dendrogramu shluků
5. krok: Interpretace shluků
6. krok: Validace a profilování shluků

1. krok: Cíle analýzy shluků

Rozdělení objektů do shluků dle podobnosti objektů
a dle specifikovaných vlastností - proměnných.

Popis systematiky (taxonomie): empirická klasifikace.

Shluky objektů jsou porovnány s jejich teoretickou typologií.

Zjednodušení dat: zjednodušený pohled na soubor objektů.

Na oddělené shluky objektů se hledí dle jejich vlastností.

Identifikace vztahu: dle struktury shluků je snadnější odhalit vztahy mezi objekty. Shluky mohou být předmětem dalšího kvalitativního uvažování.

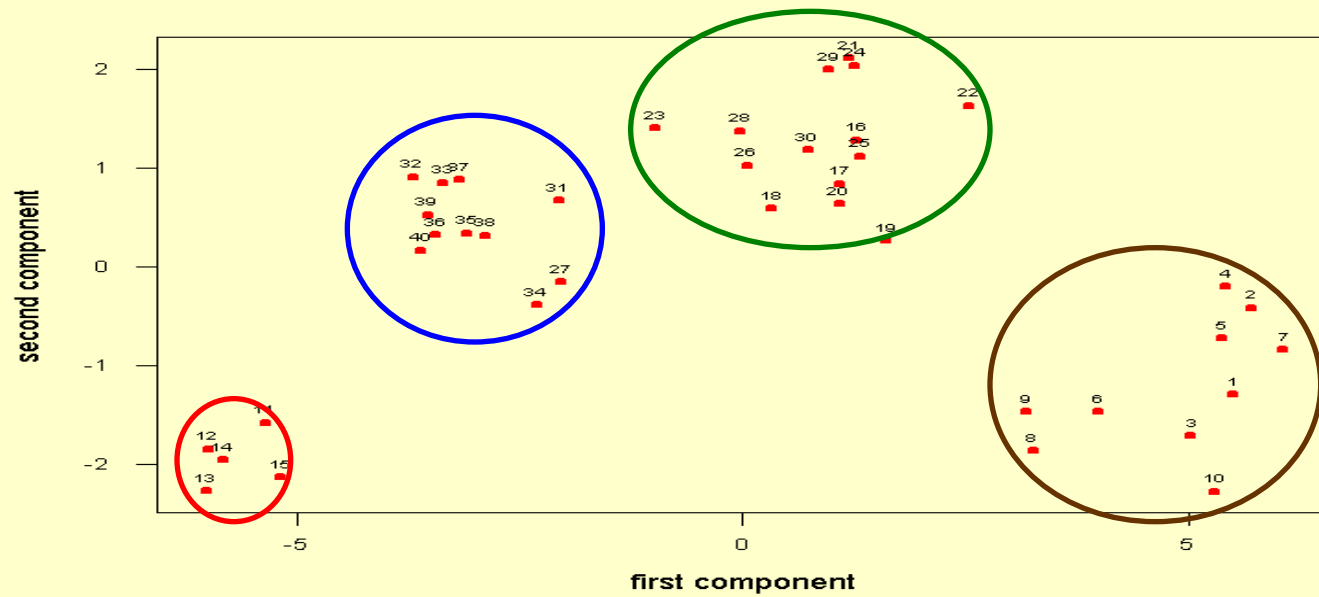
Úloha 1. Klasifikace polétavých mšic (Kompendum B404)

Jeffers (1967)25 studoval 40 jedinců polétavých mšic (*Alate adelges*): 19 ukazatelů k rozlišení druhů, 14 znaků délky a šířky, 4 znaky se týkají počtu a 1 binární vyjadřuje přítomnost či absenci: **x1** délka těla, **x2** šířka těla, **x3** délka předního křídla, **x4** délka zadního křídla, **x5** počet průdchů, **x6** délka tykadla I, **x7** délka tykadla II, **x8** délka tykadla III, **x9** délka tykadla IV, **x10** délka tykadla V, **x11** počet tykadlových ostnů, **x12** délka posledního článku nohy, **x13** délka holeně, tibia, **x14** délka stehna, **x15** délka sosáku, **x16** délka kladélka, **x17** počet kladélkových trnů, **x18** řitní otvor, **x19** počet háčků zadních křídel

x1	x2	x3	x4	x5	x6	x7	x8	x9	x10	x11	x12	x13	x14	x15	x16	x17	x18	x19
21.2	11	7.5	4.8	5	2	2	2.8	2.8	3.3	3	4.4	4.5	3.6	7	4	8	0	3
20.2	10	7.5	5	5	2.3	2.1	3	3	3.2	5	4.2	4.5	3.5	7.6	4.2	8	0	3
20.2	10	7	4.6	5	1.9	2.1	3	2.5	3.3	1	4.2	4.4	3.3	7	4	6	0	3
22.5	8.8	7.4	4.7	5	2.4	2.1	3	2.7	3.5	5	4.2	4.4	3.6	6.8	4.1	6	0	3
20.6	11	8	4.8	5	2.4	2	2.9	2.7	3	4	4.2	4.7	3.5	6.7	4	6	0	3
19.1	9.2	7	4.5	5	1.8	1.9	2.8	3	3.2	5	4.1	4.3	3.3	5.7	3.8	8	0	3.5
20.8	11.4	7.7	4.9	5	2.5	2.1	3.1	3.1	3.2	4	4.2	4.7	3.6	6.6	4	8	0	3
15.5	8.2	6.3	4.9	5	2	2	2.9	2.4	3	3	3.7	3.8	2.9	6.7	3.5	6	0	3.5
16.7	8.8	6.4	4.5	5	2.1	1.9	2.8	2.7	3.1	3	3.7	3.8	2.8	6.1	3.7	8	0	3
19.7	9.9	8.2	4.7	5	2.2	2	3	3	3.1	0	4.1	4.3	3.3	6	3.8	8	0	3
10.6	5.2	3.9	2.3	4	1.2	1	2	2	2.2	6	2.5	2.5	2	4.5	2.7	4	1	2
9.2	4.5	3.7	2.2	4	1.3	1.2	2	1.6	2.1	5	2.4	2.3	1.8	4.1	2.4	4	1	2
9.6	4.5	3.6	2.3	4	1.3	1	1.9	1.7	2.2	4	2.4	2.3	1.7	4	2.3	4	1	2
8.5	4	3.8	2.2	4	1.3	1.1	1.9	2	2.1	5	2.4	2.4	1.9	4.4	2.3	4	1	2
11	4.7	4.2	2.3	4	1.2	1	1.9	2	2.2	4	2.5	2.5	2	4.5	2.6	4	1	2
18.1	8.2	5.9	3.5	5	1.9	1.9	1.9	2.7	2.8	4	3.5	3.8	2.9	6	4.5	9	1	2
17.6	8.3	6	3.8	5	2	1.9	2	2.2	2.9	3	3.5	3.6	2.8	5.7	4.3	10	1	2
19.2	6.6	6.2	3.4	5	2	1.8	2.2	2.3	2.8	4	3.5	3.4	2.5	5.3	3.8	10	1	2
15.4	7.6	7.1	3.4	5	2	1.9	2.5	2.5	2.9	4	3.3	3.6	2.7	6	4.2	8	1	3
15.1	7.3	6.2	3.8	5	2	1.8	2.1	2.4	2.5	4	3.7	3.7	2.8	6.4	4.3	10	1	2.5
16.1	7.9	5.8	3.7	5	2.1	1.9	2.3	2.6	2.9	5	3.6	3.6	2.7	6	4.5	0	1	2
19.1	8.8	6.4	3.9	5	2.2	2	2.3	2.4	2.9	4	3.8	4	3	6.5	4.5	0	1	2.5
15.3	6.4	5.3	3.3	5	1.7	1.6	2	2.2	2.5	5	3.4	3.4	2.6	5.4	4	0	1	2
14.8	8.1	6.2	3.7	5	2.2	2	2.2	2.4	3.2	5	3.5	3.7	2.7	6	4.1	0	1	2
16.2	7.7	6.9	3.7	5	2	1.8	2.3	2.4	2.8	4	3.8	3.7	2.7	5.7	4.2	0	1	2.5
13.4	6.9	5.7	3.4	5	2	1.8	2.8	2	2.6	4	3.6	3.6	2.6	5.5	3.9	0	1	2
12.9	5.8	4.8	2.6	5	1.6	1.5	1.9	2.1	2.6	5	2.8	3	2.2	5.1	3.6	9	1	3
12	6.5	5.3	3.2	5	1.9	1.9	2.3	2.5	3	5	3.3	3.5	2.6	5.4	4.3	8	1	2
14.1	7	5.5	3.6	5	2.2	2	2.3	2.5	3.1	5	3.6	3.7	2.8	5.8	4.1	0	1	2
16.7	7.2	5.7	3.5	5	1.9	1.9	2.5	2.3	2.8	5	3.4	3.6	2.7	6	4	0	1	2.5
14.1	5.4	5	3	5	1.7	1.6	1.8	2.5	2.4	5	2.7	2.9	2.2	5.3	3.6	8	1	2
10	6	4.2	2.5	5	1.6	1.4	1.4	2	2.7	6	2.8	2.5	1.8	4.8	3.4	8	1	2
11.4	4.5	4.4	2.7	5	1.8	1.5	1.9	1.7	2.5	5	2.7	2.5	1.9	4.7	3.7	8	1	2
12.5	5.5	4.7	2.3	5	1.8	1.4	1.8	2.2	2.4	4	2.8	2.6	2	5.1	3.7	8	0	2
13	5.3	4.7	2.3	5	1.6	1.4	1.8	1.8	2.5	4	2.7	2.7	2.1	5	3.6	8	1	2
12.4	5.2	4.4	2.6	5	1.6	1.4	1.8	2.2	2.2	5	2.7	2.5	2	5	3.2	6	1	2
12	5.4	4.9	3	5	1.7	1.5	1.7	1.9	2.4	5	2.7	2.7	2	4.2	3.7	6	1	2
10.7	5.6	4.5	2.8	5	1.8	1.4	1.8	2.2	2.4	4	2.7	2.6	2	5	3.5	8	1	2
11.1	5.5	4.3	2.6	5	1.7	1.5	1.8	1.9	2.4	5	2.6	2.5	1.9	4.6	3.4	8	1	2
12.8	5.7	4.8	2.8	5	1.6	1.4	1.7	1.9	2.3	5	2.3	2.5	1.9	5	3.1	8	1	2

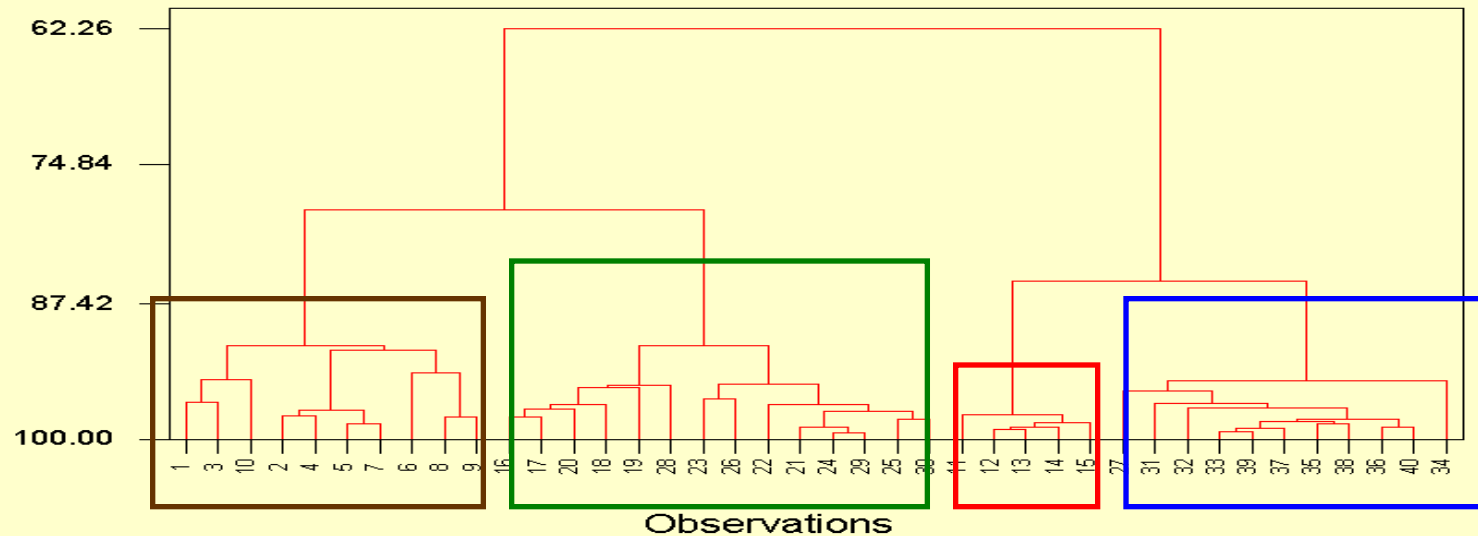
Úloha 1. Třídy mšic

Principal Components Score Plot

Dendrogram

Similarity

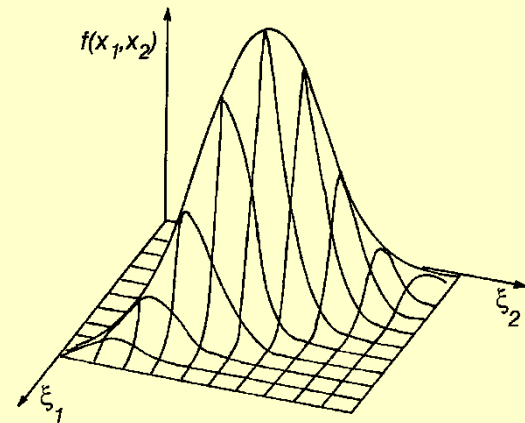
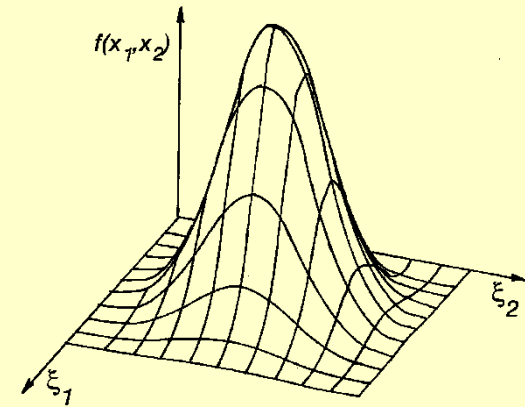

Volba shlukovacích proměnných či znaků

(shluky vystihují strukturu dat dle nadefinovaných proměnných, znaků)

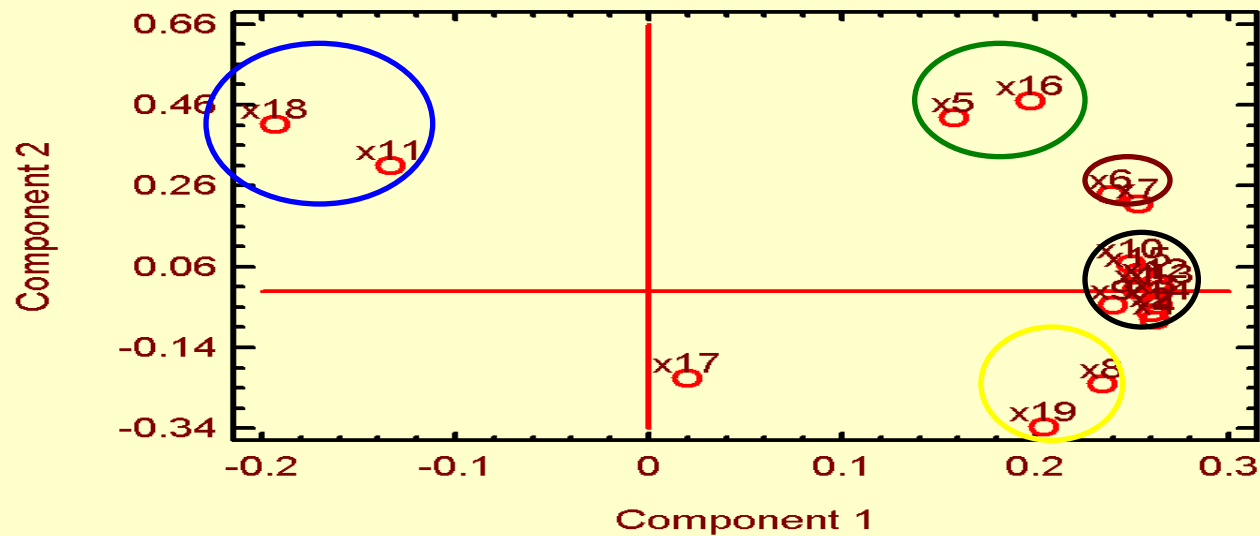
dle teoretických a praktických hledisek:

- 1) Proměnné charakterizují objekty shlukované.
- 2) Proměnné se vztahují k objektům shlukové analýzy.
- 3) Analýza nerozlišuje významné a nevýznamné proměnné.
- 4) Odlišení shluků za použití všech navržených proměnných.
- 5) Nevýznamné proměnné zvýší šanci odlehlých bodů.
- 6) Na volbě proměnných závisí nalezení správných shluků.
- 7) Pouze proměnné, které dostatečně rozlišují mezi objekty.

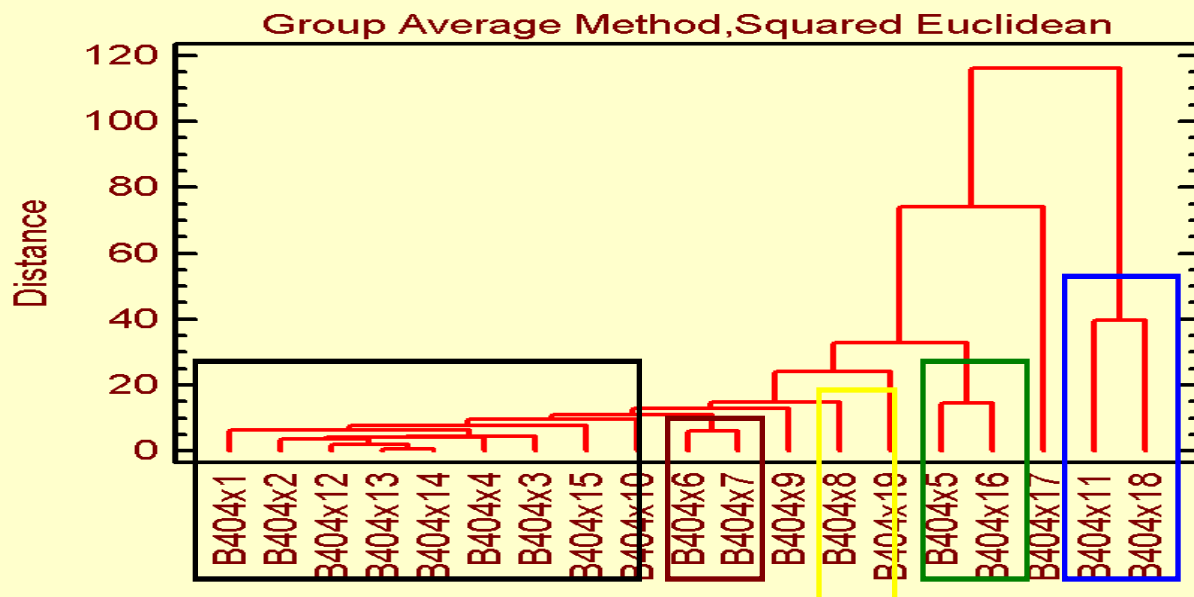

$$\mathbf{X} = \begin{bmatrix} \mathbf{x}_1^T \\ \vdots \\ \mathbf{x}_j^T \\ \vdots \\ \mathbf{x}_n^T \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} x_{11} & \cdots & x_{1j} & \cdots & x_{1m} \\ \vdots & & \vdots & & \vdots \\ x_{j1} & \cdots & x_{jj} & \cdots & x_{jm} \\ \vdots & & \vdots & & \vdots \\ x_{n1} & \cdots & x_{nj} & \cdots & x_{nm} \end{bmatrix}$$

Plot of Component Weights

Dendrogram

Postup analýzy shluků

Poskytuje empirické a objektivní metody
ke klasifikaci objektů

1. krok: Cíle analýzy shluků
2. krok: Formulace úlohy analýzy shluků
3. krok: Předpoklady analýzy shluků
4. krok: Výstavba dendrogramu shluků
5. krok: Interpretace shluků
6. krok: Validace a profilování shluků

2. krok: Formulace úlohy analýzy shluků

Vyhodnotí všechny možné kombinace shluků,
u 25 objektů a 5 shluků existuje 2.4×10^{15} možných shluků.

Uživatel musí určit jediné správné řešení.

Návrh modelu shluků a použité techniky má větší důležitost
než u ostatních vícerozměrných technik.

2.1 Odhalení odlehlých objektů, outlierů

Outliery představují

- (1) odchýlené objekty, které nejsou představiteli populace,
- (2) chybný výběr objektu z dané populace.

Outliery zbortí

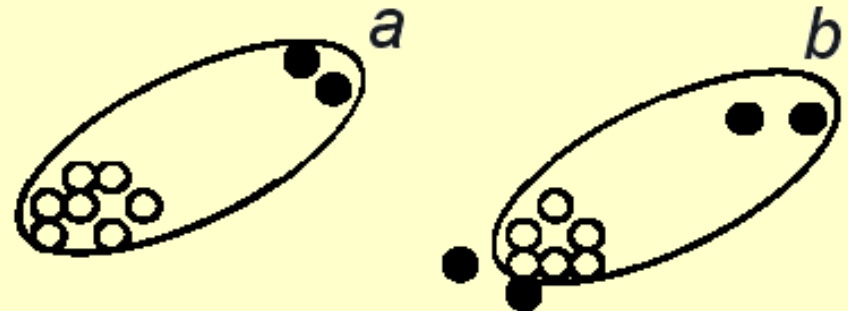
- (1) strukturu dat,
- (2) nalezené shluky nebudou představovat skutečnou strukturu objektů dané populace.

Nalezení outlierů

profilovým diagramem proměnných.

Outliery z dat odstranit

někdy se zbortí aktuální struktura objektů.

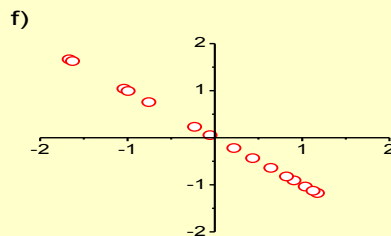
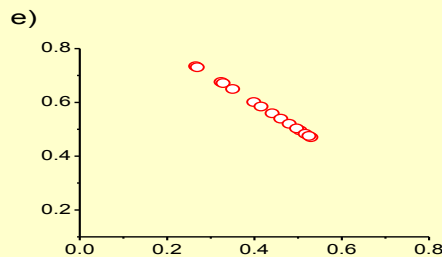
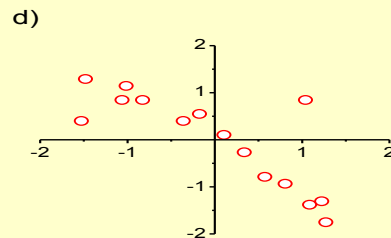
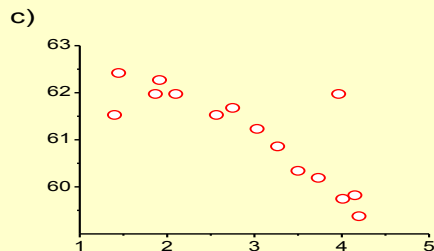
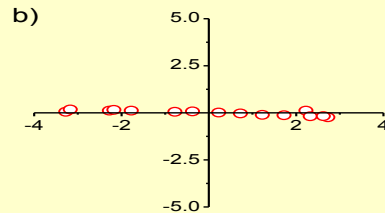
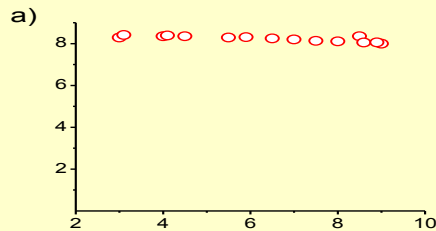
2.2 Standardizace dat

Aplikuje se před analýzou, míry vzdálenosti jsou citlivé na rozličné stupnice nebo na lišící se numerické velikosti proměnných.

Pravidlo: proměnné s větší proměnlivostí (směrodatnou odchylkou) mají větší vliv na míru podobnosti.

Standardizování proměnných

Standardizace je transformace proměnné do svého Z-skóre: (odečtením sloupcového průměru od každé hodnoty ve sloupci a výsledek se podělí sloupcovou směrodatnou odchylkou): **Průměr standardizovaných dat je 0 se směrodatnou odchylkou 1.**

Efekt škálovacích technik:

- (a) Originální data,
- (b) sloupcové centrování,
- (c) sloupcové standardizování,
- (d) autoškálování,
- (e) profily,
- (f) autoškálované profily

- 1) **Sloupcové centrování** dle $y_{ij} = x_{ij} - \bar{x}_j$.
- 2) **Sloupcová standardizace** dle $y_{ij} = x_{ij} / s_j$.
- 3) **Autoškálování** je tzv. **studentizace** dle $y_{ij} = (x_{ij} - \bar{x}_j) / s_j$ která je analogická Z-transformaci pro velké výběry $y_{ij} = (x_{ij} - \mu_j) / \sigma_j$.
- 4) **Škálování sloupcovým rozsahem** $y_{ij} = \frac{x_{ij} - \min_j (x_{ij})}{\max_j (x_{ij}) - \min_j (x_{ij})}$.
- 5) **Řádkové centrování** dle $y_{ij} = x_{ij} - \bar{x}_i$.
- 6) **Řádková standardizace** dle $y_{ij} = x_{ij} / s_i$.
- 7) **Celkové centrování** dle $y_{ij} = x_{ij} - \bar{x}$, kde $\bar{x}$ je celkový průměr.
- 8) **Celková standardizace** dle $y_{ij} = x_{ij} / s$, kde s je směrodatná odchylka.
- 9) **Řádkové profily** dle $y_{ij} = x_{ij} / (\bar{x}_i \cdot m)$.
- 10) **Sloupcové profily** dle $y_{ij} = x_{ij} / (\bar{x}_j \cdot n)$.

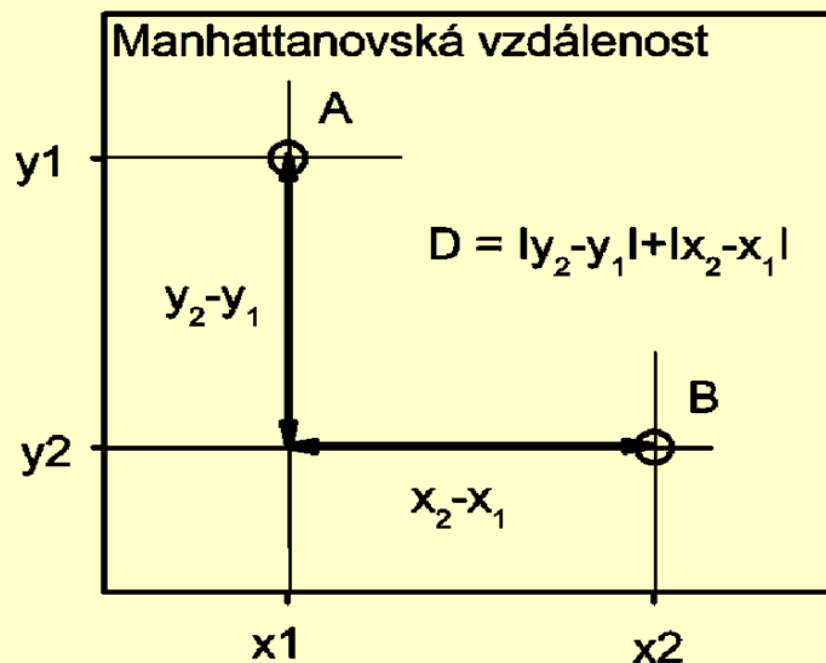
Vlastnosti:

- (1) Eliminuje vychýlení, kvůli rozdílu v lišících se proměnných (různé stupnice, různé jednotky).
- (2) Proměnné se v jednotné stupnici snadno porovnávají. (Kladné hodnoty jsou nad průměrem a záporné hodnoty jsou pod průměrem).
- (3) Změnou stupnice nedojde k rozdílu mezi hodnotami.

2.3 Míry podobnosti

Podobnost je měřena rozličnými způsoby

Míry vzdálenosti: nejčastěji užívané míry podobnosti. Vzdálenost je reciproká hodnota podobnosti. Čím větší hodnota vzdálenosti, tím menší podobnost.

Eukleidovská vzdálenost zvaná také *geometrická metrika*

$$d_E(x_k, x_l) = \sqrt{\sum_{j=1}^m (x_{kj} - x_{lj})^2}$$

Manhattanská vzdálenost zvaná také *vzdálenost městských bloků* nebo *Hammingova metrika* je definovaná

$$d_H(x_k, x_l) = \sum_{j=1}^m |x_{kj} - x_{lj}|$$

Zobecněná Minkovského metrika

$$d_M(x_k, x_l) = \sqrt[z]{\sum_{j=1}^m |x_{kj} - x_{lj}|^z}$$

kde pro $z = 1$ jde o Hammingovu metriku a pro $z = 2$ o Eukleidovu. Čím je z větší, tím více je zdůrazňován rozdíl mezi vzdálenými objekty.

Tětivová vzdálenost (anglicky chord distance) je definovaná

$$d_{CH}(x_k, x_l) = \sqrt{2 \left[1 - \frac{\sum_{j=1}^m x_{kj} x_{lj}}{\sqrt{\sum_{j=1}^m x_{kj}^2} \sqrt{\sum_{j=1}^m x_{lj}^2}} \right]}$$

Mahalanobisova metrika pro silně korelované znaky x_k a x_l

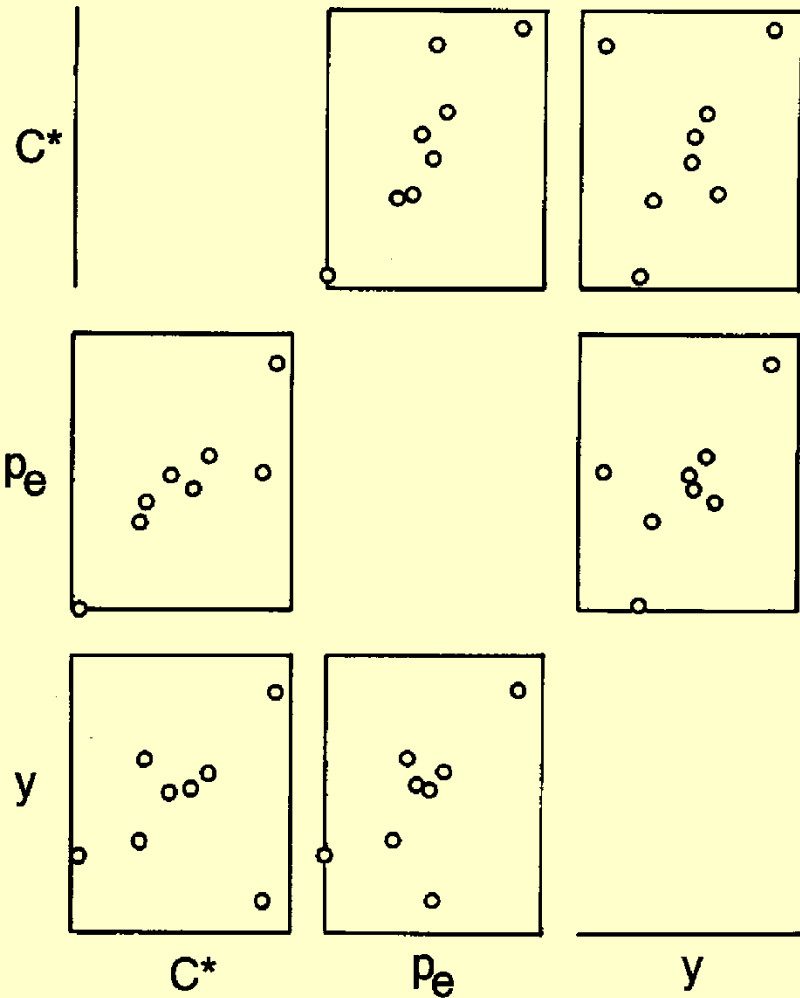
$$d_{Ma}(x_k, x_l) = \sqrt{(x_k - x_l)^T C^{-1} (x_k - x_l)}$$

vyjadřuje vzdálenost bodů v prostoru, jehož osy nemusí být orthogonální.

2.4 Korelační míry

Korelační koeficient mezi párem objektů pro několik proměnných.

Vysoká korelace značí vysokou podobnost,
nízká korelace značí nepodobnost.

2.5 Míry asociace

Slouží k porovnání objektů

když jejich vlastnosti (znaky) jsou nemetrické (tj. nominální nebo ordinální proměnné).

Asociace mezi dvěma objekty O_i a O_j má možné binární odezvy typu 0-1 v kontingenční tabulce

		Objekt O_i	
		1	0
Objekt O_j	1	a	b
	0	c	d

Všechny možné kombinace počtu znaků pro dva objekty:

a značí počet znaků, kde mají oba objekty O_j a O_i hodnotu 1 a jde o tzv. pozitivní shodu,

b značí počet znaků, kde má objekt O_j hodnotu 1 a objekt O_i hodnotu 0.

c značí počet znaků, kde má objekt O_j hodnotu 0 a objekt O_i hodnotu 1.

d značí počet znaků, kde ..... O_j a O_i hodnotu 0 a jde o tzv. negativní shodu.

Míry asociace vyjadřují relativní podíly počtu znaků s ohledem na to, zda má smysl uvažovat negativní shodu nebo zda má nulová hodnota znaku u porovnávaných objektů stejnou příčinu.

Sokalův-Michenerův koeficient asociace

(čili *koeficient jednoduché shody*)

$$S_{SM} = \frac{a + d}{a + b + c + d}$$

Russelův-Raoův koeficient asociace

$$S_{RR} = \frac{d}{a + b + c + d}$$

Hamannův koeficient asociace

$$S_H = \frac{a + d - b - c}{a + b + c + d}$$

Korelační koeficient

$$r_B = \frac{a d - b c}{\sqrt{(a + b) (c + d) (a + c) (b + d)}}$$

Rogersův a Tanimotův koeficient asociace

$$S_{RT} = \frac{a + d}{a + 2b + 2c + d}$$

Sörensenův koeficient asociace

$$S_S = \frac{2a}{2a + b + c}$$

Postup analýzy shluků

Poskytuje empirické a objektivní metody
ke klasifikaci objektů

1. krok: Cíle analýzy shluků
2. krok: Formulace úlohy analýzy shluků
- 3. krok: Předpoklady analýzy shluků**
- 4. krok: Výstavba dendrogramu shluků**
- 5. krok: Interpretace shluků**
- 6. krok: Validace a profilování shluků**

3. krok: Předpoklady analýzy shluků

Analýza shluků není charakteru statistického testování.
Objektivní kvantifikace strukturních vlastností souboru objektů.
Nemá požadavky normality, linearity, homoskedasticity.

Existují pouze dva kritické předpoklady:

Reprezentativnost vzorku

Výběr objektů a odvozené shluky představují strukturu populace.

Zvolený výběr dat musí být opravdovým představitelem populace.

Odlehlé objekty zdůrazní divergentní shluky, které zanesou vychýlení do odhadu struktury objektů.

Výběr musí být dostatečně reprezentativní a výsledky zobecnitelné na celou populaci.

Vliv multikolinearity

Multikolineární proměnné jsou implicitně váženy intenzivněji.

Vyšetřit proměnné na přítomnost multikolinearity:

- (1) Je třeba zredukovat počet proměnných
- (2) Použít Mahalanobisovu vzdálenost.

Postup analýzy shluků

Poskytuje empirické a objektivní metody
ke klasifikaci objektů

1. krok: Cíle analýzy shluků
2. krok: Formulace úlohy analýzy shluků
3. krok: Předpoklady analýzy shluků
- 4. krok: Výstavba dendrogramu shluků**
- 5. krok: Interpretace shluků**
- 6. krok: Validace a profilování shluků**

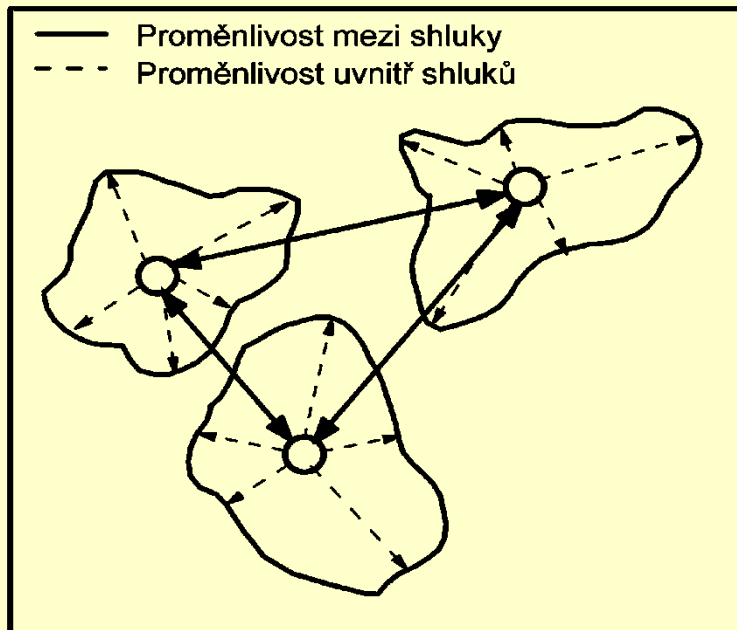
4. krok: Výstavba dendrogramu shluků

Vedle algoritmu je třeba vybrat i vhodný postup.

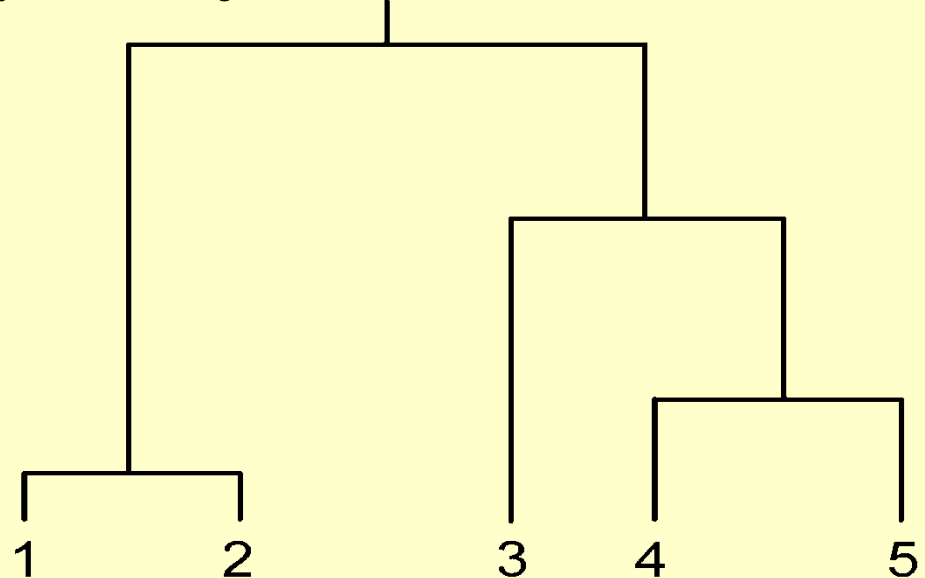
Rozlišovací kritérium: maximalizace rozdílů mezi shluky, Proměnlivost mezi shluky vůči proměnlivosti uvnitř shluků.

Test: poměr rozptylu mezi shluky vůči průměru rozptylu uvnitř shluků

Algoritmy se dělí: hierarchické a nehierarchické.

Výstavba dendrogramu shluků

Hierarchické shlukování

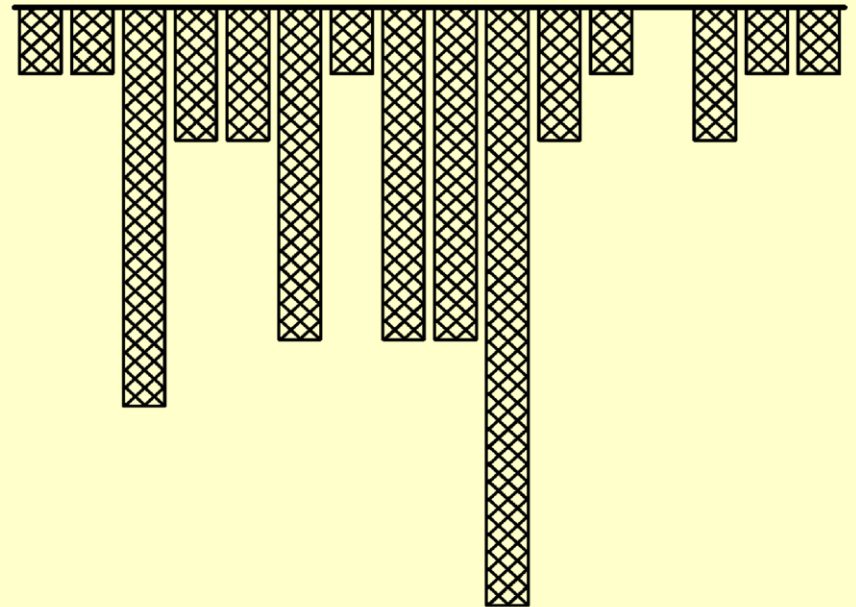
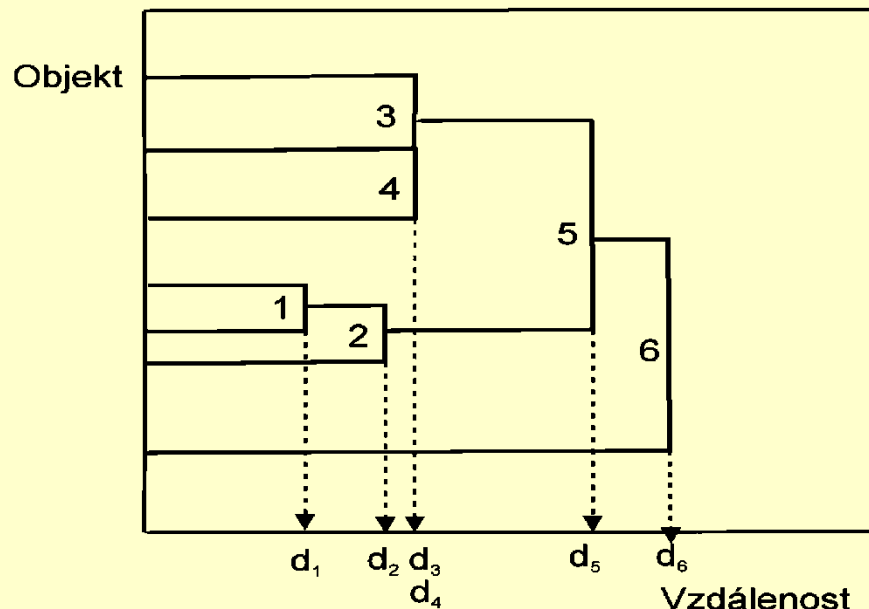
konstrukce stromovité struktury, dendrogramu

Způsoby hierarchického shlukování: aglomerační a divizní,

Aglomerační způsob: nejprve se spojí dva nejbližší objekty v jediný shluk, pak se připojí třetí objekt k prvním dvěma objektům a vznikne společný shluk. Tak se seskupí všechny objekty do jednoho velkého shluku.

1) růstový strom (dendrogram),

2) vertikální krápníkový diagram,

Aglomerační způsoby (algoritmy) výstavby dendrogramu shluků:

Metoda nejbližšího souseda: je postavena na minimální vzdálenosti objektů.

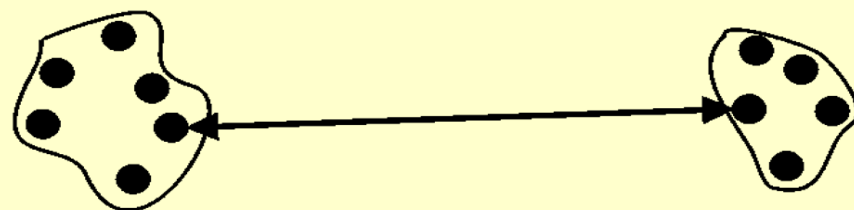
Metoda nevzdálenějšího souseda: je postavena nikoliv na minimální ale na maximální vzdálenosti.

Metoda průměrového linkování: kritériem je průměrná vzdálenost všech objektů v jednom shluku ke všem objektům ve druhém shluku.

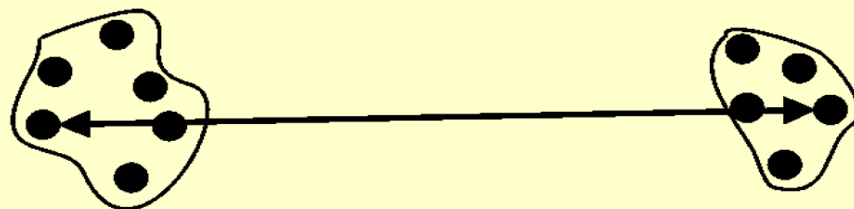
Wardova metoda: vzdálenost mezi dvěma shluky je tvořena na základě sumy čtverců přes všechny proměnné mezi dvěma shluky.

Metoda těžiště: vzdálenost těžišť shluků spojených Euklidovskou vzdáleností nebo čtvercem Euklidovské vzdálenosti. Těžiště shluku je průměrná hodnota objektů v proměnných, vyjádřená ve shlukových proměnných.

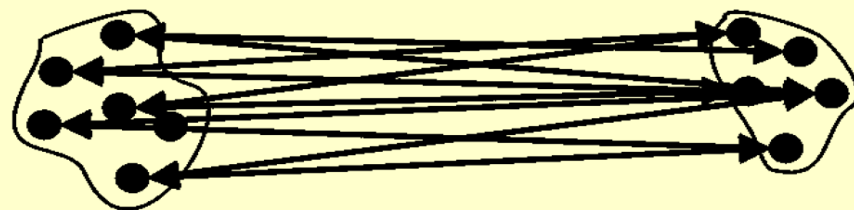
Metoda nejbližšího souseda

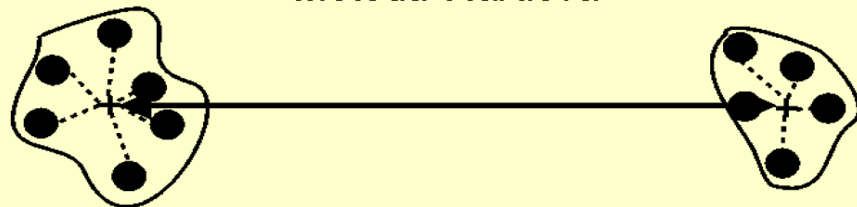
Metoda nevzdálenějšího souseda

Metoda průměrné vzdálenosti

Metoda Wardova

Míra věrohodnosti“nejlepšího dendrogramu”

1. kritérium těsnost proložení:

kofenetický korelační koeficient CC

- nejlépe odpovídá struktuře objektů a znaků mezi objekty,
- je to Pearsonův korelační koeficient mezi skutečnou a predikovanou vzdáleností, založenou na dendrogramu.

2. kritérium těsnosti proložení:

kritérium delta Δ

- měří stupeň přetvoření struktury dat,
- je žádoucí, aby hodnoty *delta* byly blízké nule,
- je definováno

$$\Delta_A = \frac{\sum_{j < k} |d_{jk} - d_{jk}^*|^{1/A}}{\sum_{j < k} (d_{jk}^*)^{1/A}}$$

The image shows the formula for the Delta criterion, Δ_A , enclosed in large square brackets. The numerator is the sum over all pairs $j < k$ of the absolute difference between the original distance d_{jk} and the distance from the dendrogram d_{jk}^* , raised to the power of $1/A$. The denominator is the sum over all pairs $j < k$ of the distance from the dendrogram d_{jk}^* raised to the power of $1/A$. A vertical bar with the letter A is on the right side of the equation.

kde $A = 0.5$ nebo 1 , d_{ij} je vzdálenost v původní matici vzdáleností a d_{ij}^* je vzdálenost získaná z dendrogramu.

Úloha 2. Vytvoření dendrogramu objektů neuroleptika (Kompendium B402)

Liší se v účincích: potlačují nervozitu, záchvaty, třes, ospalost, parkinsonismus, vynechávání menstruace, vyrážky, zvýšené slinění. Provedeme klasifikaci neuroleptik do shluků podobných účinků s ohledem na 4 znaky.

Data: Charakter proměnných (převrácená hodnota mediánové účinné dávky 1/ED50 [kg/mg]): **B402x1** značí název neuroleptika, **B402x2** je pro potlačení nervozity, **B402x3** značí potlačení stereotypního chování, **B402x4** je pro potlačení záchvatu a třesu, a **B402x5** znamená dávku smrtícího účinku.

B402x1	B402x2	B402x3	B402x4	B402x5
1 Chlorpromazine	3.846	3.333	1.111	1.923
2 Promazine	0.323	0.213	0.108	1.429
3 Trifluoperazine	27.027	17.857	0.562	0.14
4 Fluphenazine	17.857	15.385	1.695	1.075
5 Perphenazine	27.027	27.027	1.961	2.083
6 Thioridazine	0.244	0.185	0.093	1.333
7 Pifluthixol	142.857	142.857	20.408	163.934
8 Thiothixene	4.348	4.348	0.047	0.345
9 Chorprothixene	5.882	2.941	4.545	4.167
10 Spiperone	62.5	47.619	11.765	0.847
11 Haloperidol	52.632	62.5	1.282	0.568
12 Azaperone	2.941	1.282	2.222	3.03
13 Pipamperone	0.327	0.187	1.724	0.397
14 Pimozide	20.408	20.408	0.107	0.025
15 Metitepine	15.385	10.204	10.204	27.027
16 Clozapine	0.161	0.093	0.327	0.323
17 Perlapine	0.323	0.323	0.37	0.067
18 Sulpiride	0.047	0.047	0.003	0.001
19 Butaclamol	10.204	9.091	1.471	0.025
20 Molindone	7.692	7.692	0.14	0.006

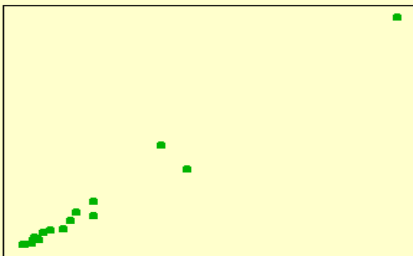
Diagram korelační matice

a statistická významnost korelace pomocí Pearsonových párových korelačních koeficientů

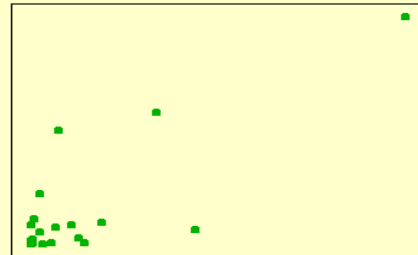
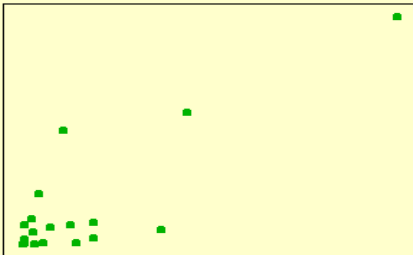
Matice párových korelačních koeficientů:

	B402x2	B402x3	B402x4
B402x3	0.991		
B402x4	0.841	0.795	
B402x5	0.845	0.852	0.836

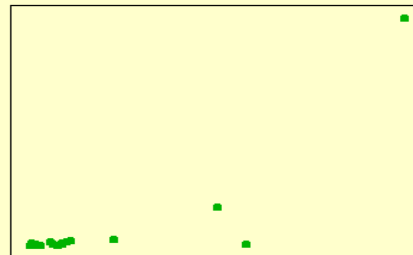
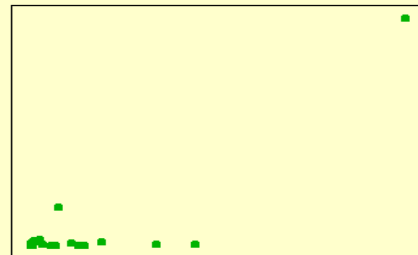
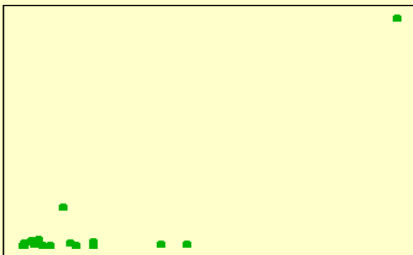
B402x2

B402x3

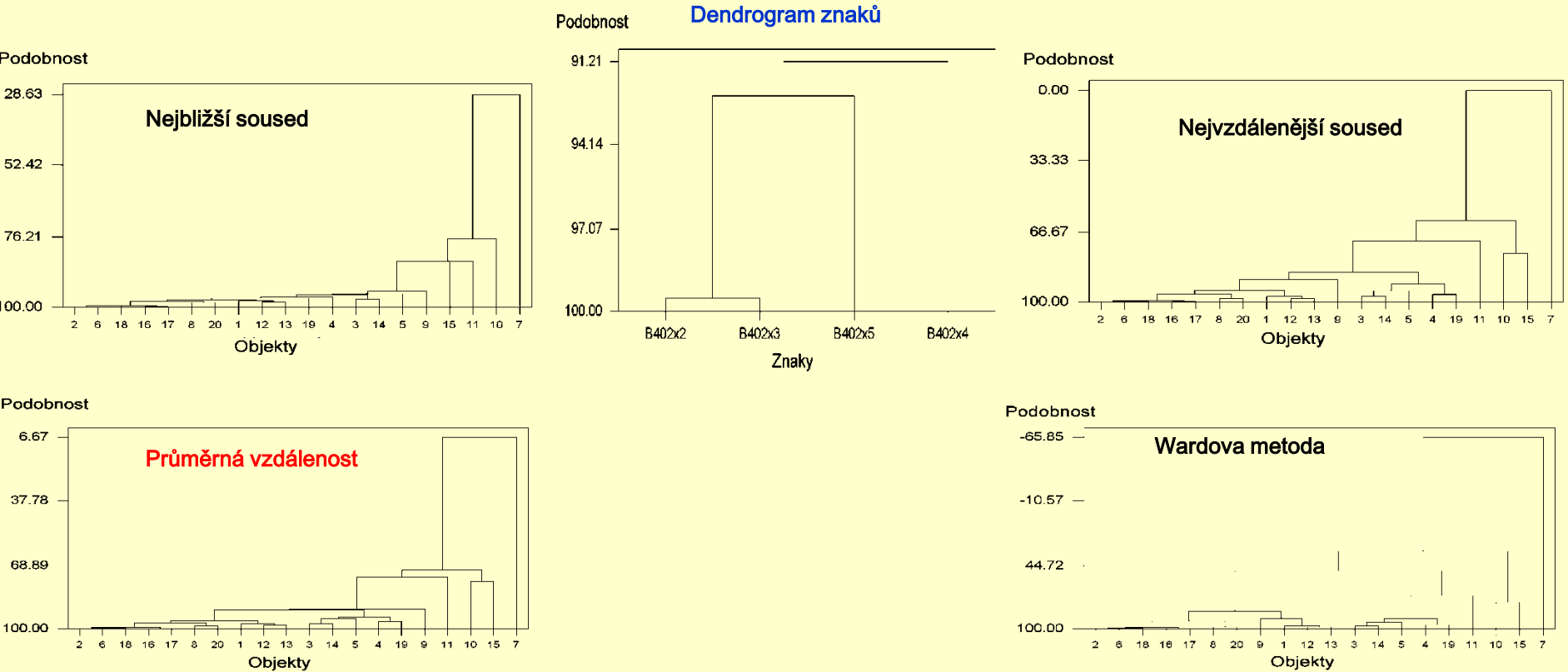

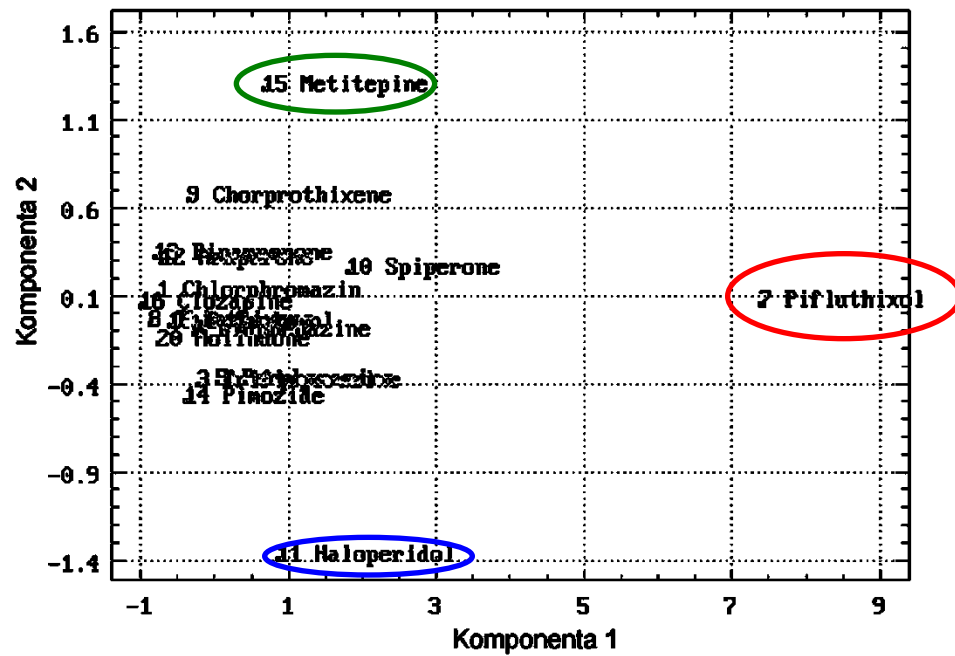
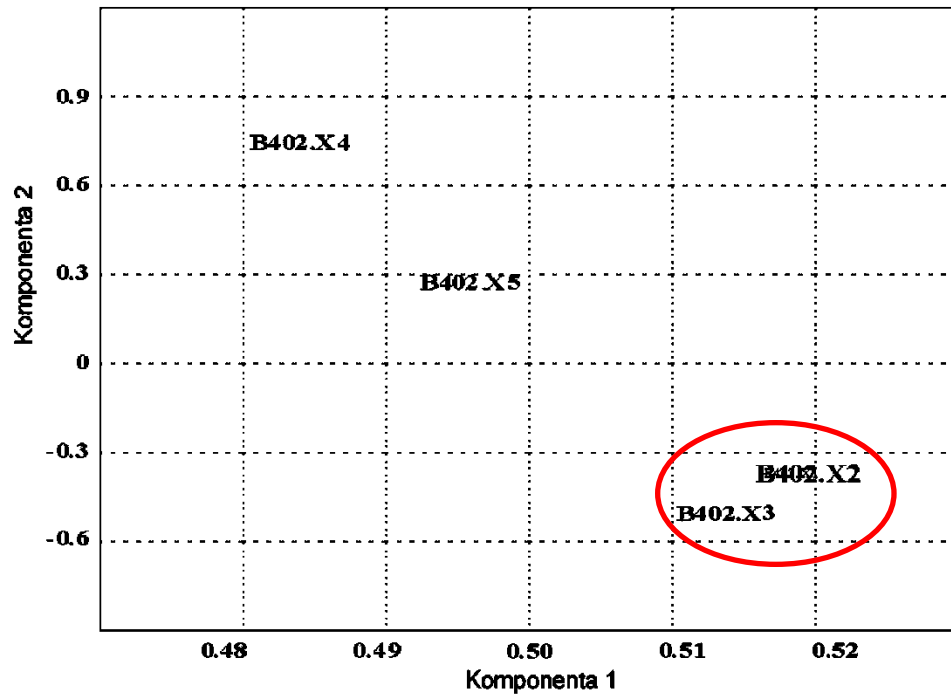
B402x4

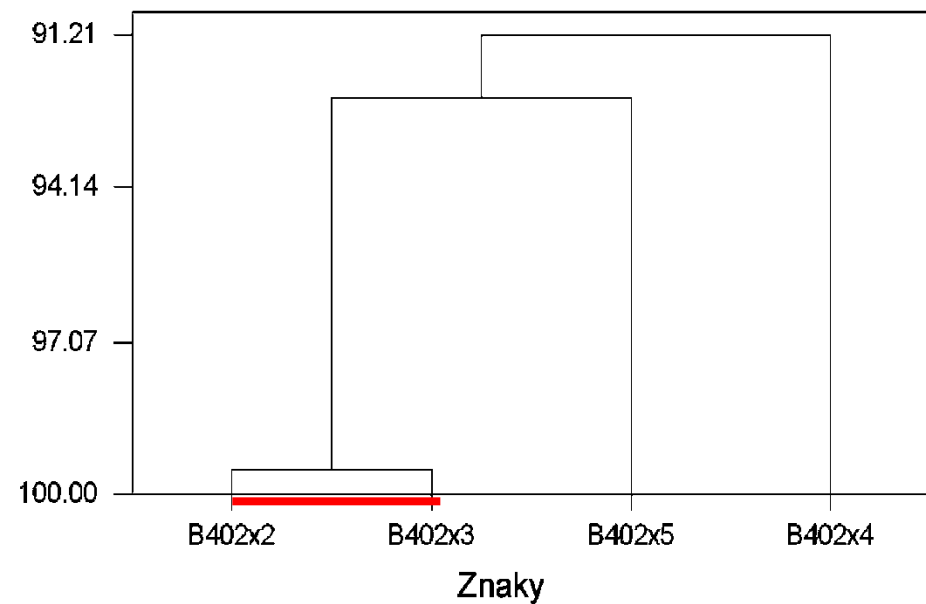
B402x5

1. Metoda shlukování: **Skupinový průměr**, Typ vzdálenosti: Eucleid., směrodatná odchylka, Kofenetická korelace: **0.987356**, Delta(0.5): **0.137455**, Delta(1.0): **0.125290**;
2. Metoda shlukování: **Jednoduchý průměr**, Typ vzdálenosti: Eucleid., směrodatná odchylka, Kofenetická korelace: **0.988876**, Delta(0.5): **0.177810**, Delta(1.0): **0.188781**;
3. Metoda shlukování: **Těžiště**, Typ vzdálenosti: Eucleid., směrodatná odchylka, Kofenetická korelace: **0.984750**, Delta(0.5): **0.175238**, Delta(1.0): **0.166599**;
4. Metoda shlukování: **Nejbližšího souseda**, Typ vzdálenosti: Eucleid., směrodatná odchylka, Kofenetická korelace: **0.988598**, Delta(0.5): **0.474238**, Delta(1.0): **0.391993**;
5. Metoda shlukování: **Median**, Typ vzdálenosti: Eucleid., směrodatná odchylka, Kofenetická korelace: **0.984215**, Delta(0.5): **0.452308**, Delta(1.0): **0.428346**;
6. Metoda shlukování: **Wardova metoda**, Typ vzdálenosti: Eucleid., směrodatná odchylka, Kofenetická korelace: **0.979285**, Delta(0.5): **0.549394**, Delta(1.0): **0.492716**.

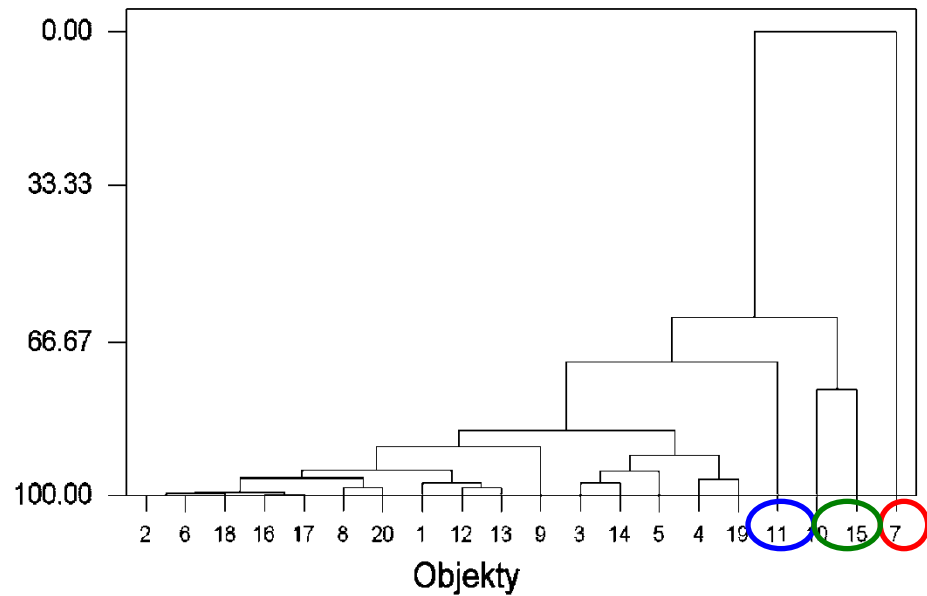

Podobnost

Podobnost

Nehierarchické shlukování

netýká se výstavby stromu, objekty se přidělují do shluků, když je počet shluků předem zadán.

Postup:

1. krok: **Zadání zárodku** shluku (= počátečního středu shluku).
2. krok: Objekty **uvnitř zadané vzdálenosti** budou do shluku zařazeny.
3. krok: Zvolen **zárodek jiného shluku** a zařazování pokračuje.
4. krok: Existuje několik postupů **K-means shlukování** (nejbližších středů, těžišť):
  - (a) **Sekvenční práh**: začíná volbou jednoho zárodku a zahrnuje všechny objekty uvnitř předspecifikované vzdálenosti. Když jsou všechny zahrnuty, je vybrán zárodek druhého shluku, atd.
  - (b) **Paralelní práh**: vybírá několik zárodků současně (paralelně) a zařazuje objekty uvnitř prahové vzdálenosti do nejbližšího zárodku.
  - (c) **Optimalizace**: dovoluje znovuzařazení objektů. Když se objekt octne blíže jinému shluku, než se právě nachází, optimalizační postup ho přeřadí do jiného, bližšího shluku.

Postup analýzy shluků

Poskytuje empirické a objektivní metody
ke klasifikaci objektů

1. krok: Cíle analýzy shluků
2. krok: Formulace úlohy analýzy shluků
3. krok: Předpoklady analýzy shluků
4. krok: Výstavba dendrogramu shluků
- 5. krok: Interpretace shluků**
- 6. krok: Validace a profilování shluků**

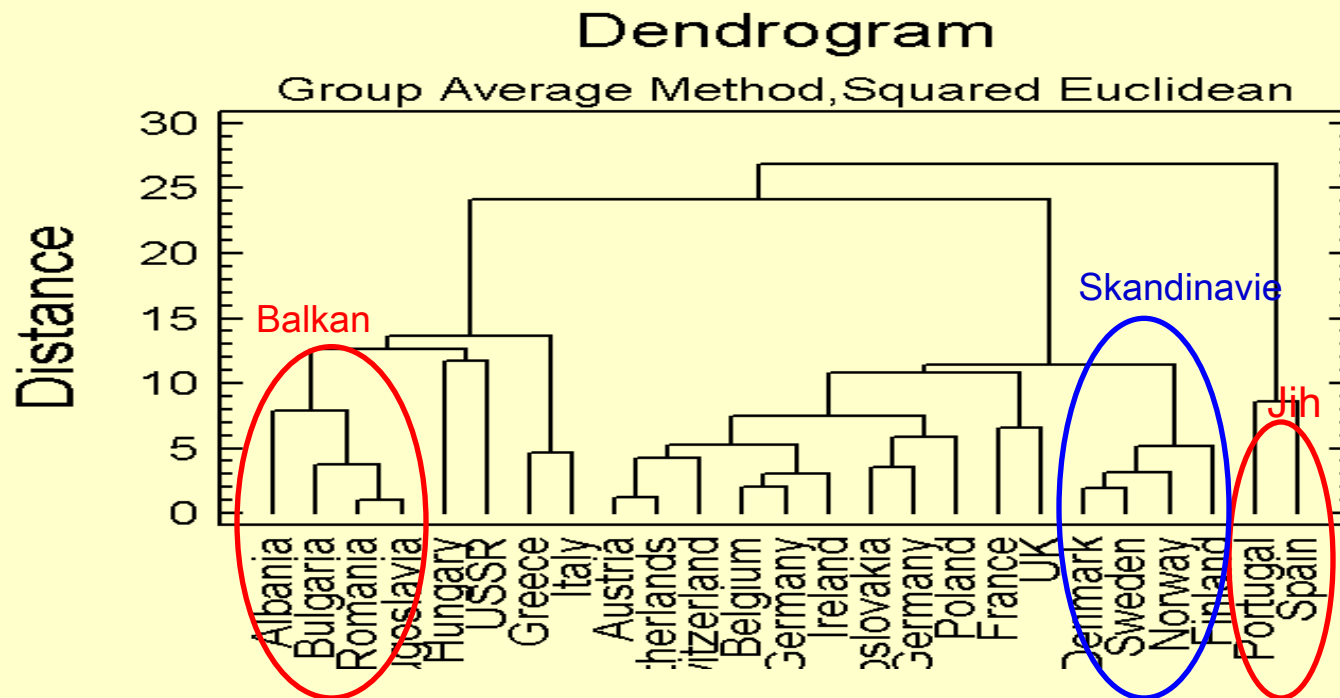

5. krok: Interpretace shluků

- (a) Vyšetření každého shluku v pojmech shlukových proměnných.
- (b) Pojmenování shluků nebo jeho označení, které vystihuje jeho podstatu a povahu.

Profilování a interpretace shluků:

- (a) Prokazuje popis.
- (b) Přidělení korespondence ke shlukům předvídaným z teorie.
- (c) V konfirmatorním modu profily přidělují shlukům korespondenci.
- (d) Při hledání korespondence nebo praktické významnosti by se měly porovnávat odvozené shluky s předem vytvořenou typologií.

Postup analýzy shluků

Poskytuje empirické a objektivní metody
ke klasifikaci objektů

1. krok: Cíle analýzy shluků
2. krok: Formulace úlohy analýzy shluků
3. krok: Předpoklady analýzy shluků
4. krok: Výstavba dendrogramu shluků
5. krok: Interpretace shluků
- 6. krok: Validace a profilování shluků**

6. krok: Validace a profilování shluků

Existuje subjektivní charakter hledání optimálního shlukového řešení.
Neexistuje jednoduchá metoda, která by zajišťovala validitu a praktický význam.

Validování shluků: znamená, že nalezené shlukové řešení

- (a) je reprezentativní,
- (b) je zobecnitelné na ostatní objekty v celém původním souboru,
- (c) je stabilní i v čase.

Postup:

- analyzovat oddělené výběry,
- porovnat nalezená shluková řešení a
- odhadnout shodu výsledků.

Rozdělení výběru dat na dva vzorky: každý vzorek je podroben analýze shluků odděleně a výsledky jsou porovnány:

- (1) Modifikovanou formu rozdělení výběru, kdy v prvním vzorku získáme středy shluků a využijeme je k definování shluků ve druhém vzorku objektů a výsledky porovnáme,
- (2) Přímá forma vzájemného porovnání (cross-validation).

Způsob vytyčení kritéria: Užijeme takové proměnné, které sice nejsou užity k vytvoření shluků, ale mění se dostatečně od shluku ke shluku.

Úloha 3. Sledování spotřeby proteinů v Evropě (Kompendium B418)

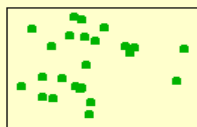
Sledovaná spotřeba proteinů v 25 zemích formou spotřeby 9 druhů potravin je předmětem vyšetření.

Data: *i* značí index, *Cervene* udává červené maso, *Bile* maso, *Vejce*, *Mleko*, *Ryby*, *Obilniny*, *Skrob*, *Orechy*, *Ovoce* a zelenina

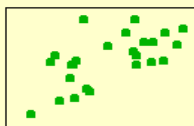
	Objekty	Proměnné								
i	Stát	Cervene	Bile	Vejce	Mleko	Ryby	Obilniny	Skrob	Orechy	Ovoce
1	Albania	10.1	1.4	0.5	8.9	0.2	42.3	0.6	5.5	1.7
2	Austria	8.9	14	4.3	19.9	2.1	28	3.6	1.3	4.3
3	Belgium	13.5	9.3	4.1	17.5	4.5	26.6	5.7	2.1	4
4	Bulgaria	7.8	6	1.6	8.3	1.2	56.7	1.1	3.7	4.2
5	Czechoslov.	9.7	11.4	2.8	12.5	2	34.3	5	1.1	4
6	Denmark	10.6	10.8	3.7	25	9.9	21.9	4.8	0.7	2.4
7	E Germany	8.4	11.6	3.7	11.1	5.4	24.6	6.5	0.8	3.6
8	Finland	9.5	4.9	2.7	33.7	5.8	26.3	5.1	1	1.4
9	France	18	9.9	3.3	19.5	5.7	28.1	4.8	2.4	6.5
10	Greece	10.2	3	2.8	17.6	5.9	41.7	2.2	7.8	6.5
11	Hungary	5.3	12.4	2.9	9.7	0.3	40.1	4	5.4	4.2
12	Ireland	13.9	10	4.7	25.8	2.2	24	6.2	1.6	2.9
13	Italy	9	5.1	2.9	13.7	3.4	36.8	2.1	4.3	6.7
14	Netherlands	9.5	13.6	3.6	23.4	2.5	22.4	4.2	1.8	3.7
15	Norway	9.4	4.7	2.7	23.3	9.7	23	4.6	1.6	2.7
16	Poland	6.9	10.2	2.7	19.3	3	36.1	5.9	2	6.6
17	Portugal	6.2	3.7	1.1	4.9	14.2	27	5.9	4.7	7.9
18	Romania	6.2	6.3	1.5	11.1	1	49.6	3.1	5.3	2.8
19	Spain	7.1	3.4	3.1	8.6	7	29.2	5.7	5.9	7.2
20	Sweden	9.9	7.8	3.5	24.7	7.5	19.5	3.7	1.4	2
21	Switzerland	13.1	10.1	3.1	23.8	2.3	25.6	2.8	2.4	4.9
22	UK	17.4	5.7	4.7	20.6	4.3	24.3	4.7	3.4	3.3
23	USSR	9.3	4.6	2.1	16.6	3	43.6	6.4	3.4	2.9
24	W Germany	11.4	12.5	4.1	18.8	3.4	18.6	5.2	1.5	3.8
25	Yugoslavia	4.4	5	1.2	9.5	0.6	55.9	3	5.7	3.2

Test významnosti korelace v korelační matici

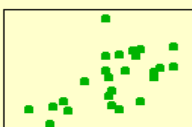
Cervene

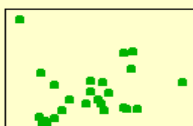
Bile

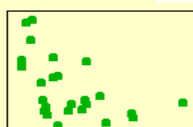
Vejce

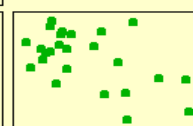
Mleko

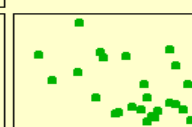
Ryby

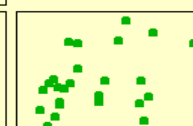
Obilniny

Skrob

Orechy

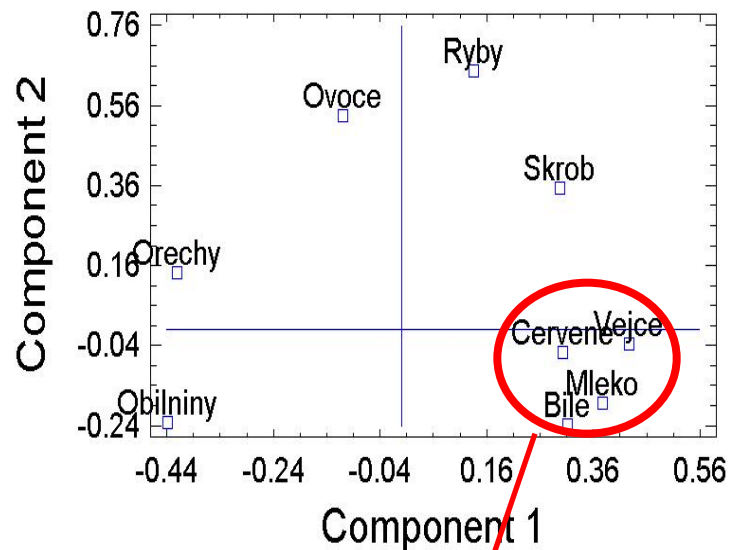

Ovoce

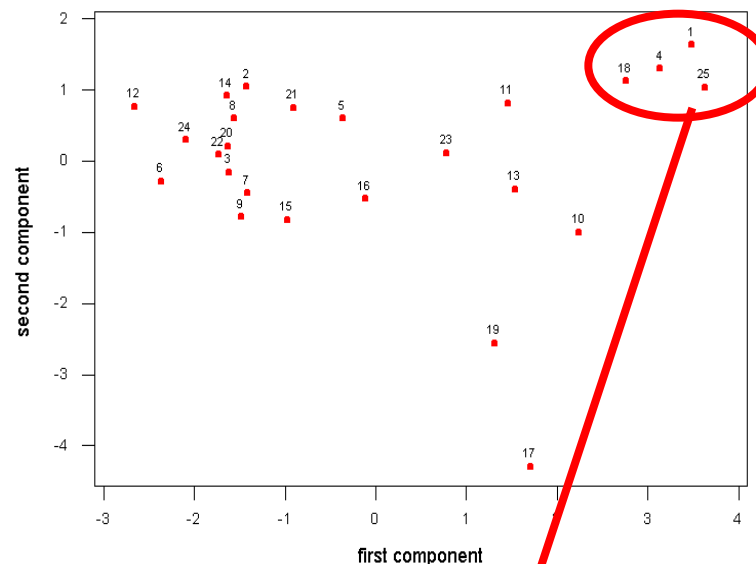
	Cervene	Bile	Vejce	Mleko	Ryby	Obilniny	Skrob	Orechy	Ovoce
Cervene									
Bile	0.153								
Vejce	0.4653	0.5856							
Mleko	0.0021	0.0009							
Ryby	0.5029	0.2815	0.5755						
Obilniny	0.0104	0.1728	0.0026						
Skrob	0.061	-0.234	0.0656	0.1379					
Orechy	0.7722	0.2602	0.7555	0.511					
Ovoce	-0.4999	-0.4138	-0.7124	-0.5927	-0.5242				
	0.0109	0.0398	0.0001	0.0018	0.0071				
	0.1354	0.3138	0.4522	0.2224	0.4039	-0.5333			
	0.5186	0.1267	0.0232	0.2853	0.0453	0.0061			
	-0.3494	-0.635	-0.5598	-0.6211	-0.1472	0.651	-0.4743		
	0.0869	0.0007	0.0036	0.0009	0.4827	0.0004	0.0166		
	-0.0742	-0.0613	-0.0455	-0.4084	0.2661	0.0465	0.0844	0.375	
	0.7244	0.7709	0.829	0.0427	0.1985	0.8251	0.6883	0.0648	

Pod hodnotami korelačních koeficientů jsou vypočtené hladiny významnosti P. Je-li $P < 0.05$, je korelace významná.

Plot of Component Weights

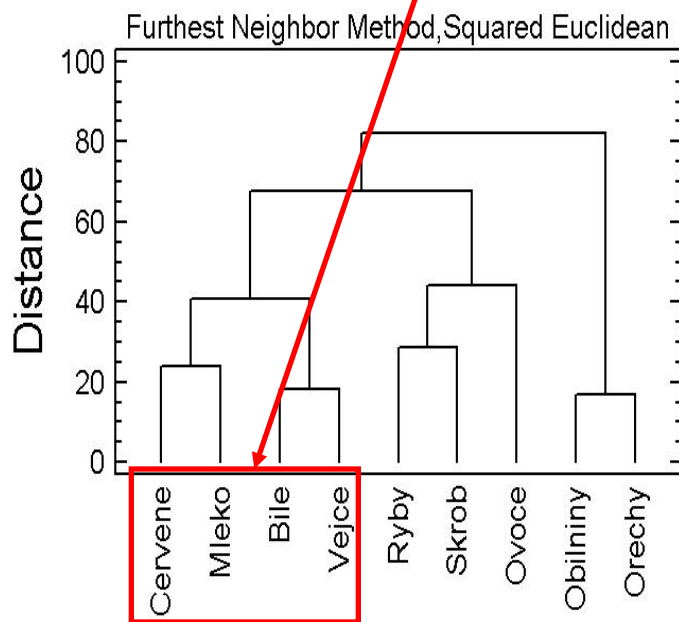

Principal Components Score Plot

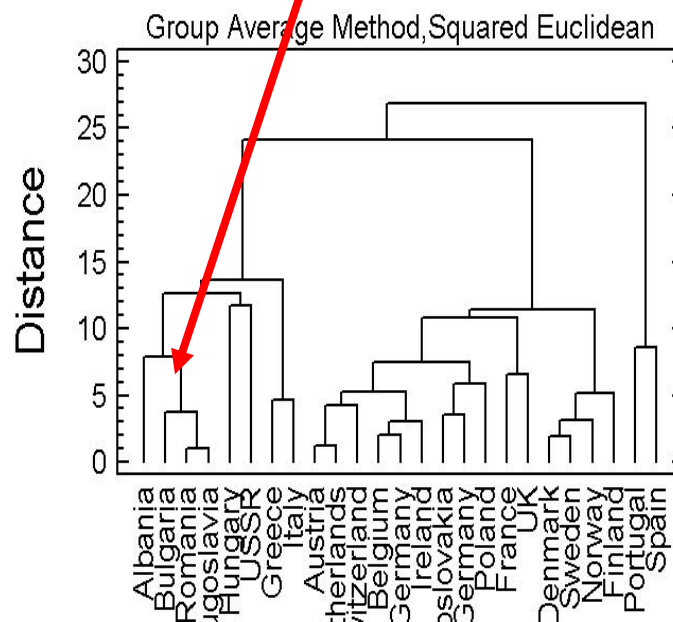

- 1 Albania
- 2 Austria
- 3 Belgium
- 4 Bulgaria
- 5 Czechoslovakia
- 6 Denmark
- 7 E Germany
- 8 Finland
- 9 France
- 10 Greece
- 11 Hungary
- 12 Ireland
- 13 Italy
- 14 Netherlands
- 15 Norway
- 16 Poland
- 17 Portugal
- 18 Romania
- 19 Spain
- 20 Sweden
- 21 Switzerland
- 22 UK
- 23 USSR
- 24 W Germany
- 25 Yugoslavia

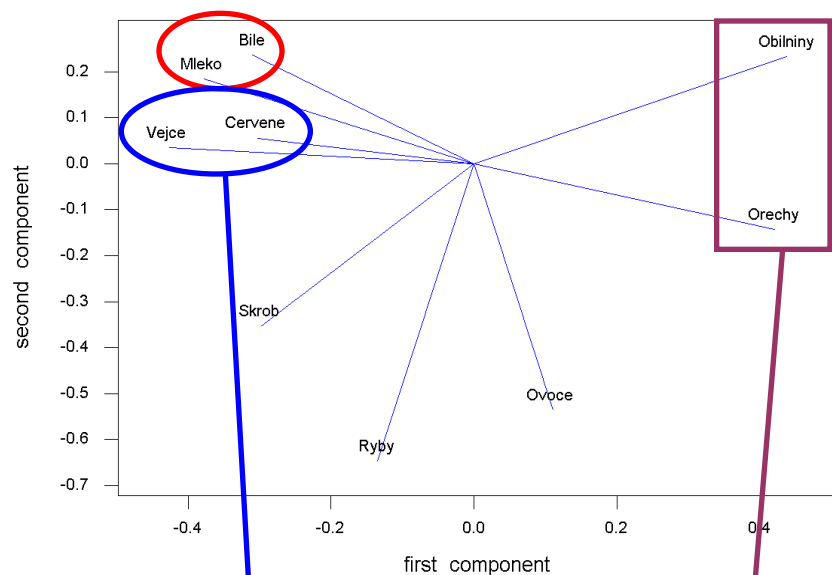
Dendrogram

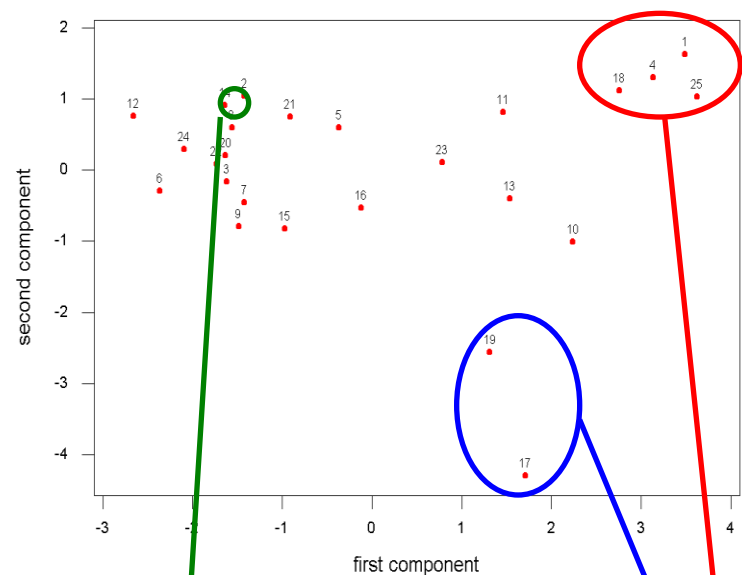
Dendrogram

Principal Components Loading Plot

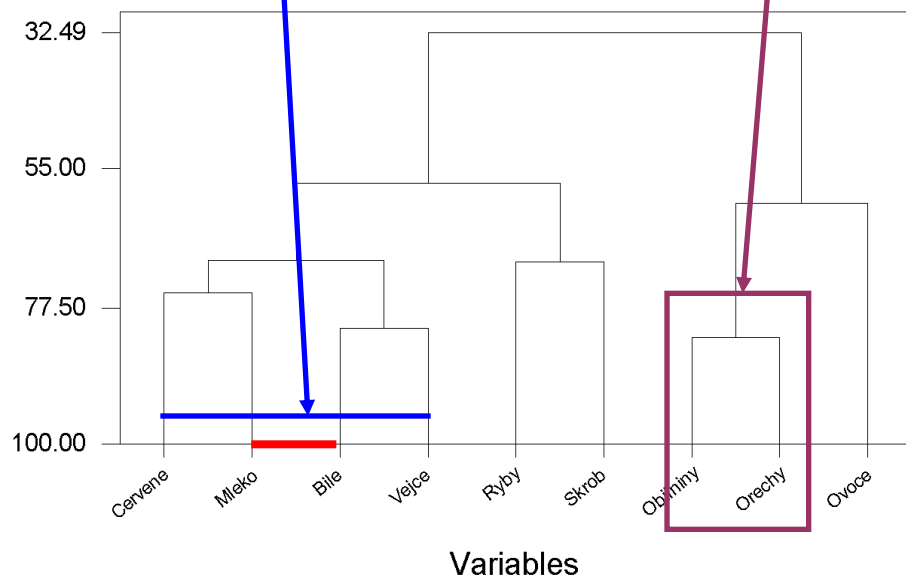
Principal Components Score Plot

- 1 Albania
- 2 Austria
- 3 Belgium
- 4 Bulgaria
- 5 Czechoslovakia
- 6 Denmark
- 7 E Germany
- 8 Finland
- 9 France
- 10 Greece
- 11 Hungary
- 12 Ireland
- 13 Italy
- 14 Netherlands
- 15 Norway
- 16 Poland
- 17 Portugal
- 18 Romania
- 19 Spain
- 20 Sweden
- 21 Switzerland
- 22 UK
- 23 USSR
- 24 W Germany
- 25 Yugoslavia

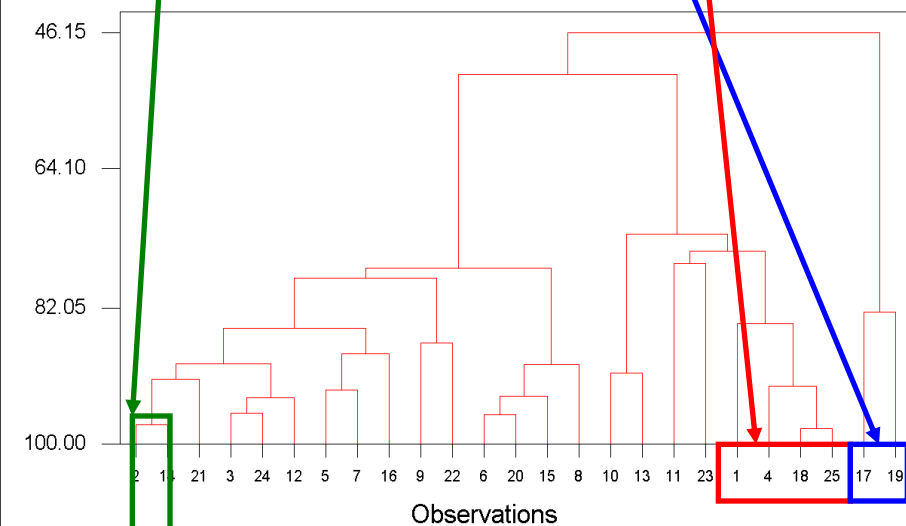
Average, Euclid., Standard.,

Similarity

Dendrogram

Similarity

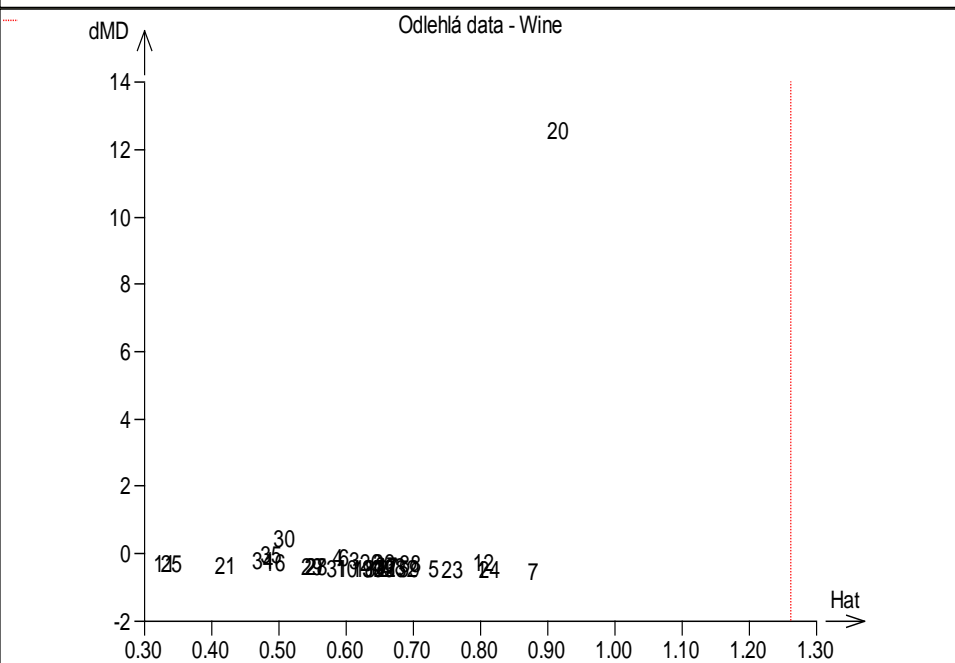
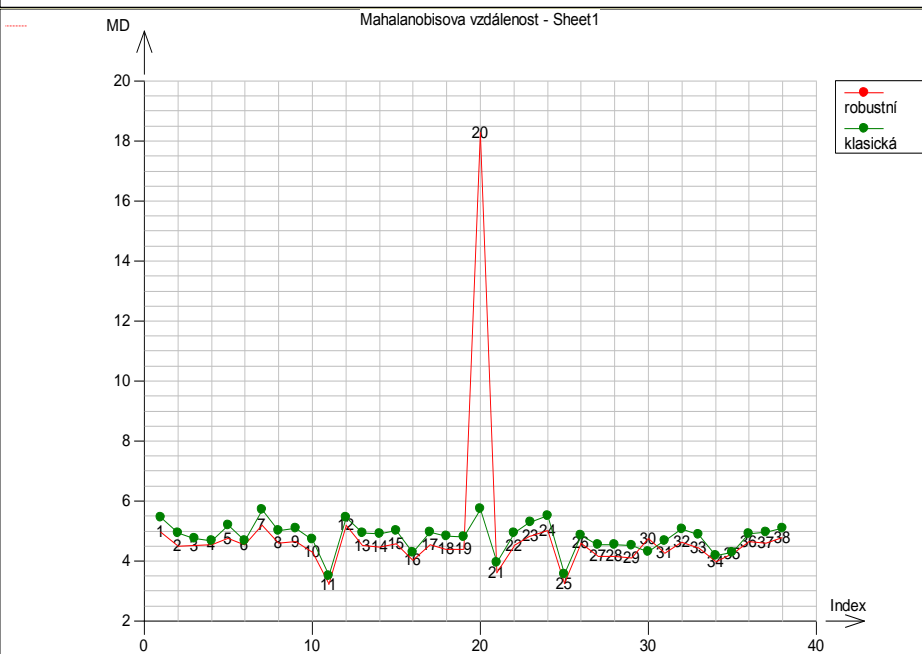
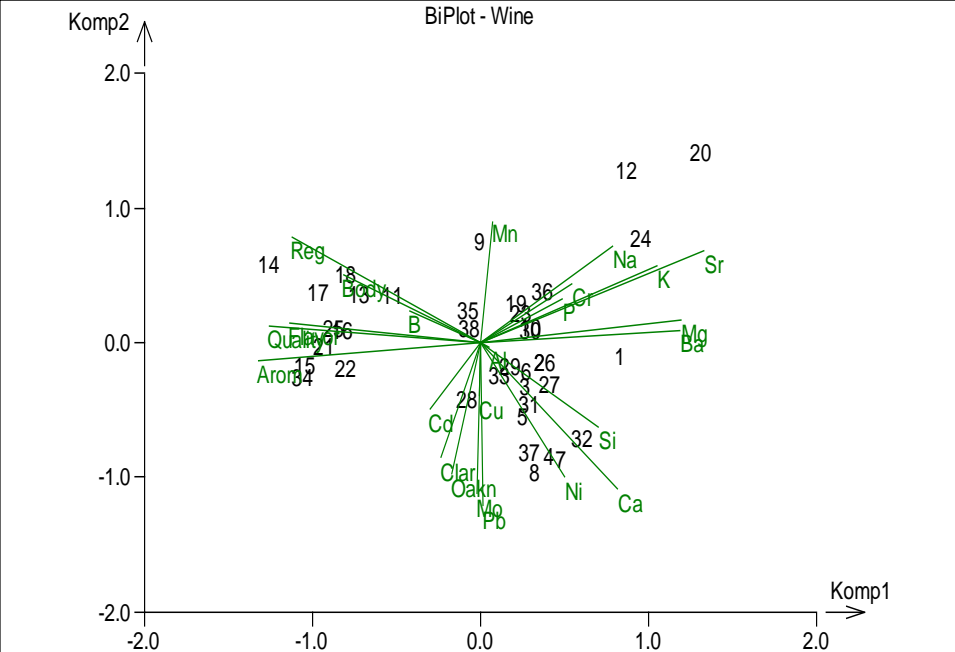
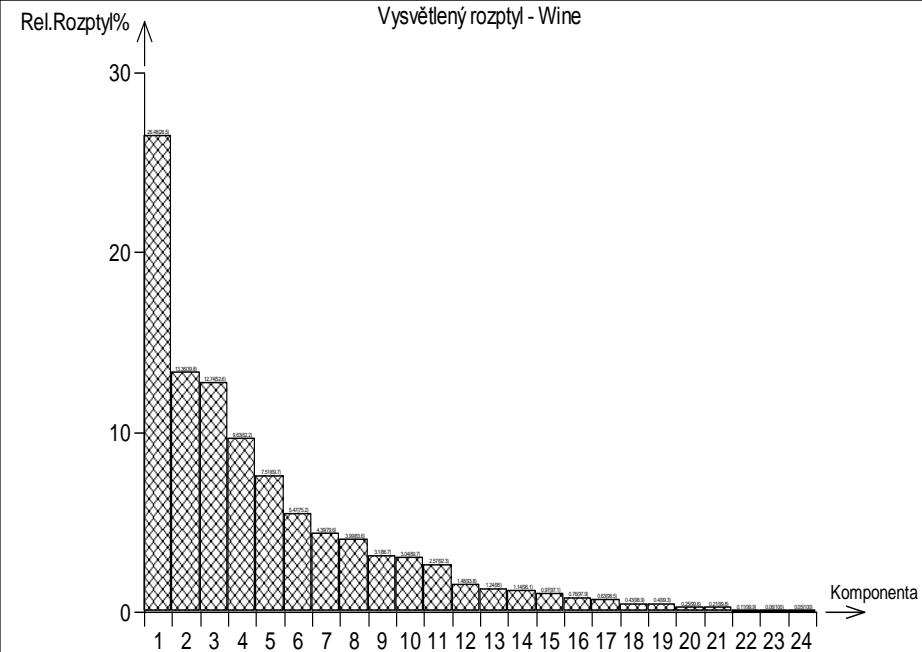

Úloha 4. Faktorová analýza při klasifikaci vzorků vín (Kompendum E408)

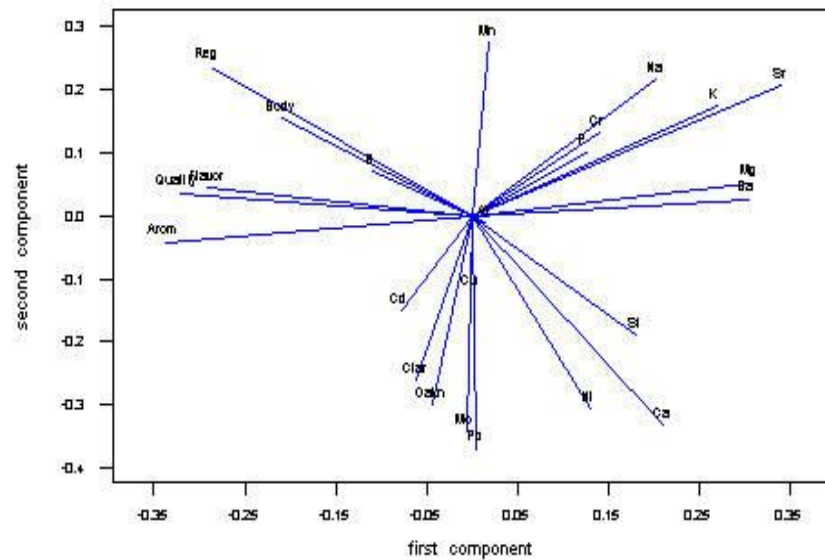
Pro 38 vzorků vín bylo nalezeno 24 analytických obsahů stopových prvků a charakteristických fyzikálně-chemických vlastností. Utvořte shluky podobných vlastností a dále shluky podobných vín.

Index	Cd	Mo	Mn	Ni	Cu	Al	Ba	Cr	Sr	Pb	B	Mg	Si	Na	Ca	P	K	Arom	Clar	Body	Flavor	Oakn	Quality	Reg
1	0.005	0.044	1.51	0.122	0.83	0.982	0.387	0.029	1.23	0.561	2.63	128	17.3	66.8	80.5	150	1130	3.3	1	2.8	3.1	4.1	9.8	1
2	0.055	0.16	1.16	0.149	0.066	1.02	0.312	0.038	0.975	0.697	6.21	193	19.7	53.3	75	118	1010	4.4	1	4.9	3.5	3.9	12.6	1
3	0.056	0.146	1.1	0.088	0.643	1.29	0.308	0.035	1.14	0.73	3.05	127	15.8	35.4	91	161	1160	3.9	1	5.3	4.8	4.7	11.9	1
4	0.063	0.191	0.959	0.38	0.133	1.05	0.165	0.036	0.927	0.796	2.57	112	13.4	27.5	93.6	120	924	3.9	1	2.6	3.1	3.6	11.1	1
5	0.011	0.363	1.38	0.16	0.051	1.32	0.38	0.059	1.13	1.73	3.07	138	16.7	76.6	84.6	164	1090	5.6	1	5.1	5.5	5.1	13.3	1
6	0.05	0.106	1.25	0.114	0.055	1.27	0.275	0.019	1.05	0.491	6.56	172	18.7	15.7	112	137	1290	4.6	1	4.7	5	4.1	12.8	1
7	0.025	0.479	1.07	0.168	0.753	0.715	0.164	0.062	0.823	2.06	4.57	179	17.8	98.5	122	184	1170	4.8	1	4.8	4.8	3.3	12.8	1
8	0.024	0.234	0.906	0.466	0.102	0.811	0.271	0.044	0.963	1.09	3.18	145	14.3	10.5	91.9	187	1020	5.3	1	4.5	4.3	5.2	12	1
9	0.009	0.058	1.84	0.042	0.17	1.8	0.225	0.022	1.13	0.048	6.13	113	13	54.4	70.2	158	1240	4.3	1	4.3	3.9	2.9	13.6	3
10	0.033	0.074	1.28	0.098	0.053	1.35	0.329	0.03	1.07	0.552	3.3	140	16.3	70.5	74.7	159	1100	4.3	1	3.9	4.7	3.9	13.9	1
11	0.039	0.071	1.19	0.043	0.163	0.971	0.105	0.028	0.491	0.31	6.56	103	9.5	45.3	67.9	133	1090	5.1	1	4.3	4.5	3.6	14.4	3
12	0.045	0.147	2.76	0.071	0.074	0.483	0.301	0.087	2.14	0.546	3.5	199	9.2	80.4	66.3	212	1470	3.3	0.5	5.4	4.3	3.6	12.3	2
13	0.06	0.116	1.15	0.055	0.18	0.912	0.166	0.041	0.578	0.518	6.43	111	11.1	59.7	83.8	139	1120	5.9	0.8	5.7	7	4.1	16.1	3
14	0.067	0.166	1.53	0.041	0.043	0.512	0.132	0.026	0.229	0.699	7.27	107	6	55.2	44.9	148	854	7.7	0.7	6.6	6.7	3.7	16.1	3
15	0.077	0.261	1.65	0.073	0.285	0.596	0.078	0.063	0.156	1.02	5.04	94.6	6.3	10.4	54.9	132	899	7.1	1	4.4	5.8	4.1	15.5	3
16	0.064	0.191	1.78	0.067	0.552	0.633	0.085	0.063	0.192	0.777	5.56	110	7	13.6	64.1	167	976	5.5	0.9	5.6	5.6	4.4	15.5	3
17	0.025	0.009	1.57	0.041	0.081	0.655	0.072	0.021	0.172	0.232	3.79	75.9	6.4	11.6	48.1	132	995	6.3	1	5.4	4.8	4.6	13.8	3
18	0.02	0.027	1.74	0.046	0.153	1.15	0.094	0.021	0.358	0.025	4.24	80.9	7.9	38.9	57.6	136	876	5	1	5.5	5.5	4.1	13.8	3
19	0.034	0.05	1.15	0.058	0.058	1.35	0.294	0.006	1.12	0.206	2.71	120	14.7	68.1	64.8	133	1050	4.6	1	4.1	4.3	3.1	11.3	1
20	0.013	0.03	2.82	0.058	0.05	0.623	0.349	0.082	2.91	0.171	3.54	208	9.3	79.2	66.4	266	1430	3.4	0.9	5	3.4	3.4	7.9	2
21	0.043	0.268	2.32	0.066	0.314	0.627	0.099	0.045	0.36	1.28	5.68	98.4	9.1	19.5	64.3	176	945	6.4	0.9	5.4	6.6	4.8	15.1	3
22	0.061	0.245	1.61	0.07	0.172	2.07	0.071	0.053	0.186	1.19	4.42	87.6	7.6	11.6	70.6	156	820	5.5	1	5.3	5.3	3.8	13.5	3
23	0.047	0.161	1.47	0.154	0.082	0.546	0.181	0.06	0.898	0.747	8.11	160	19.3	12.5	82.1	218	1220	4.7	0.7	4.1	5	3.7	10.8	2
24	0.048	0.146	1.85	0.092	0.09	0.889	0.328	0.1	1.32	0.604	6.42	134	19.3	125	83.2	173	1810	4.1	0.7	4	4.1	4	9.5	2
25	0.049	0.155	1.73	0.051	0.158	0.653	0.081	0.037	0.164	0.767	4.91	86.5	6.5	11.5	53.9	172	1020	6	1	5.4	5.7	4.7	12.7	3
26	0.042	0.126	1.7	0.112	0.21	0.508	0.299	0.054	0.995	0.686	6.94	129	43.6	45	85.9	165	1330	4.3	1	4.6	4.7	4.9	11.6	2
27	0.058	0.184	1.28	0.095	0.058	1.3	0.346	0.037	1.17	1.28	3.29	145	16.7	65.8	72.8	175	1140	3.9	1	4	5.1	5.1	11.7	1
28	0.065	0.211	1.65	0.102	0.055	0.308	0.206	0.028	0.72	1.02	6.12	99.3	27.1	20.5	95.2	194	1260	5.1	1	4.9	5	5.1	11.9	2
29	0.065	0.129	1.56	0.166	0.151	0.373	0.281	0.034	0.889	0.638	7.28	139	22.2	13.3	84.2	164	1200	3.9	1	4.4	5	4.4	10.8	2
30	0.068	0.166	3.14	0.104	0.053	0.368	0.292	0.039	1.11	0.831	4.71	125	17.6	13.9	59.5	141	1030	4.5	1	3.7	2.9	3.9	8.5	2
31	0.067	0.199	1.65	0.119	0.163	0.447	0.292	0.058	0.927	1.02	6.97	131	38.3	42.9	85.9	164	1390	5.2	1	4.3	5	6	10.7	2
32	0.084	0.266	1.28	0.087	0.071	1.14	0.158	0.049	0.794	1.3	3.77	143	19.7	39.1	128	146	1230	4.2	0.8	3.8	3	4.7	9.1	1
33	0.069	0.183	1.94	0.07	0.095	0.465	0.225	0.037	1.19	0.915	2	123	4.6	7.5	69.4	123	943	3.3	1	3.5	4.3	4.5	12.1	1
34	0.087	0.208	1.76	0.061	0.099	0.683	0.087	0.042	0.168	1.33	5.04	92.9	7	12	56.3	157	949	6.8	1	5	6	5.2	14.9	3
35	0.074	0.142	2.44	0.051	0.052	0.737	0.408	0.022	1.16	0.745	3.94	143	6.8	36.8	67.6	82	1170	5	0.8	5.7	5.5	4.8	13.5	1
36	0.084	0.171	1.85	0.088	0.038	1.21	0.263	0.072	1.35	0.899	2.38	130	6.2	101	64.4	99	1070	3.5	0.8	4.7	4.2	3.3	12.2	1
37	0.106	0.307	1.15	0.063	0.051	0.643	0.29	0.031	0.885	1.61	4.4	151	17.4	7.3	103	177	1100	4.3	0.8	5.5	3.5	5.8	10.3	1
38	0.102	0.342	4.08	0.065	0.077	0.752	0.366	0.048	1.08	1.77	3.37	145	5.3	33.1	58.3	117	1010	5.2	0.8	4.8	5.7	3.5	13.2	1

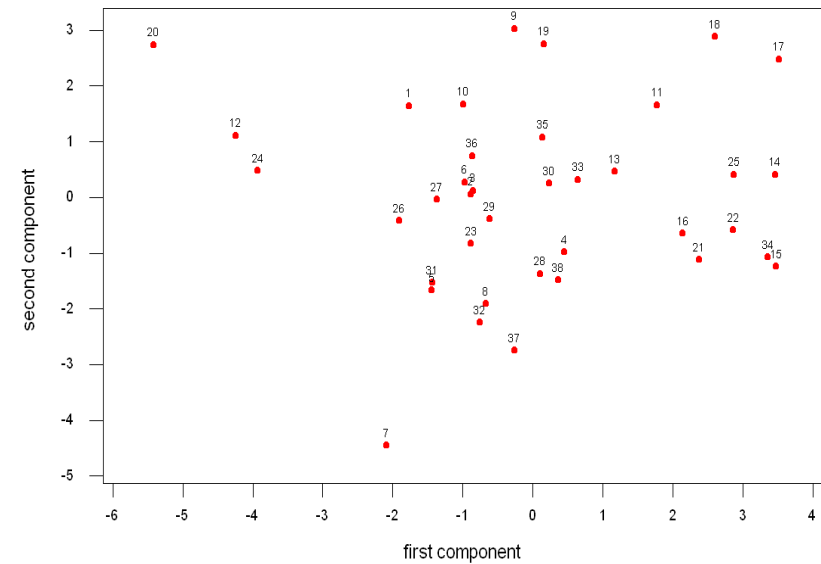

Principal Components Loading Plot

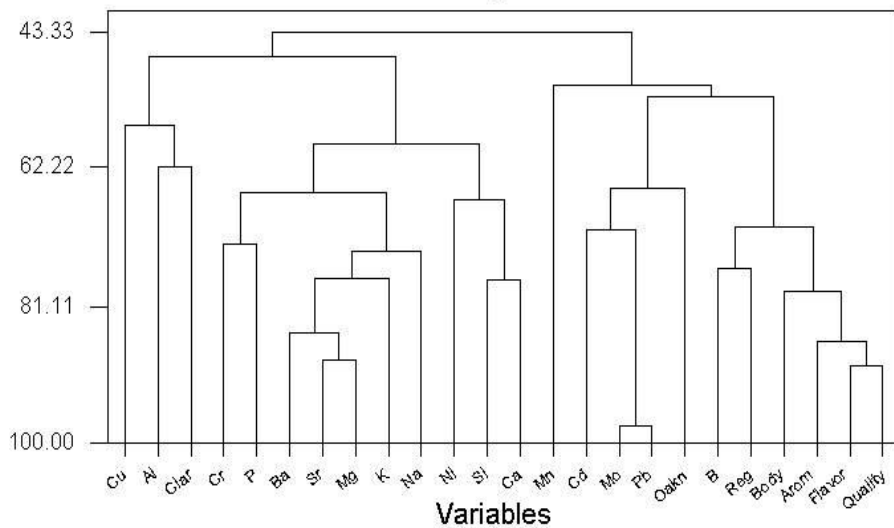

NIPALS Score Plot

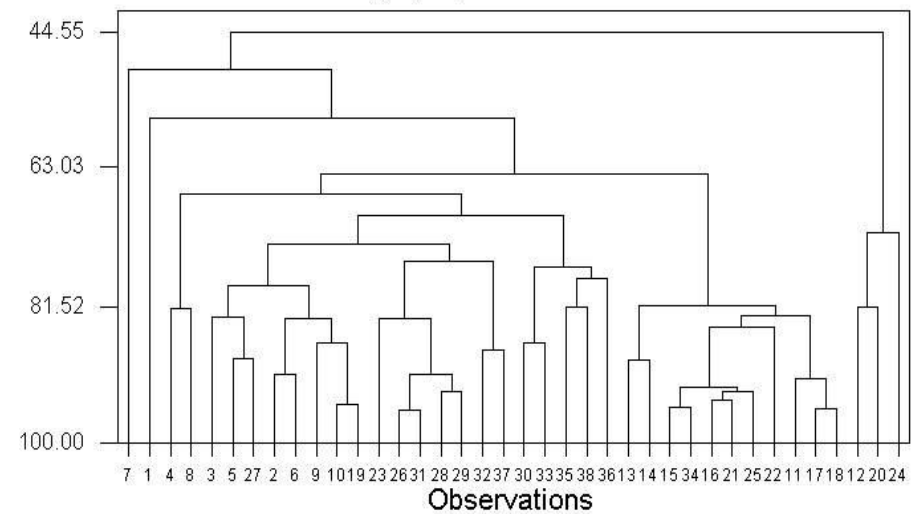
Similarity

Average

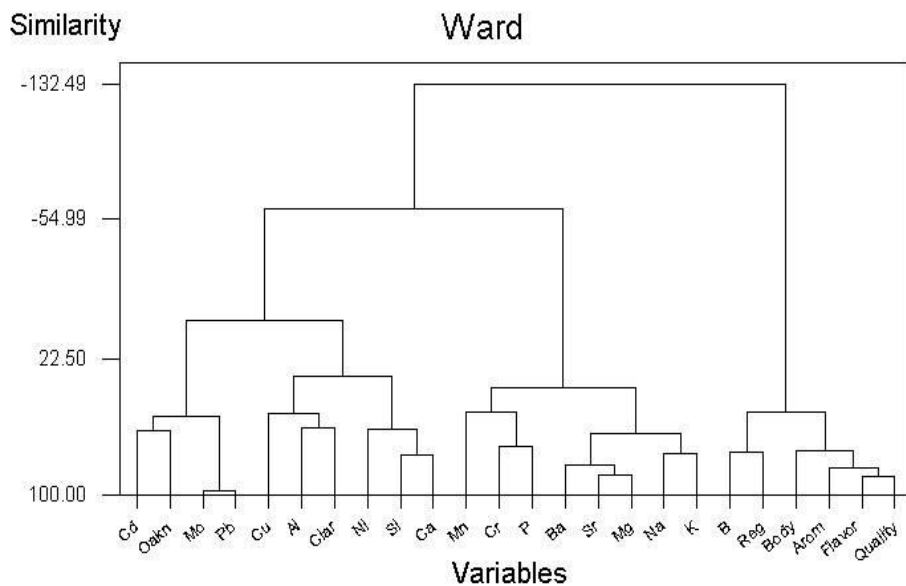
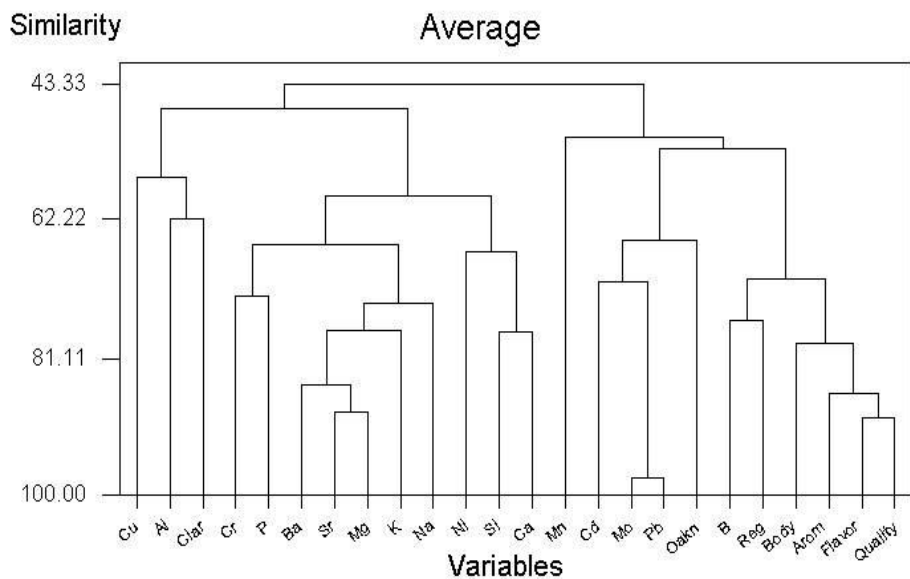
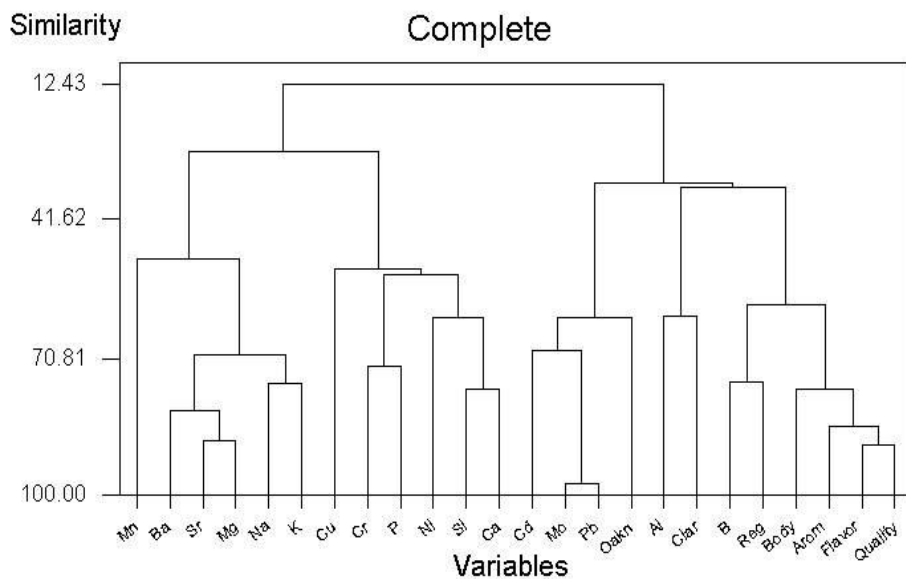
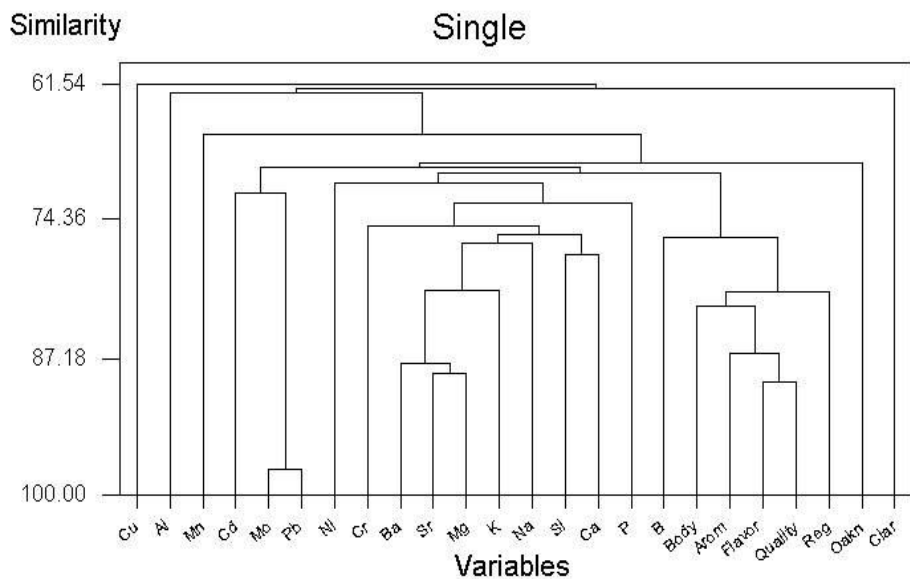

Similarity

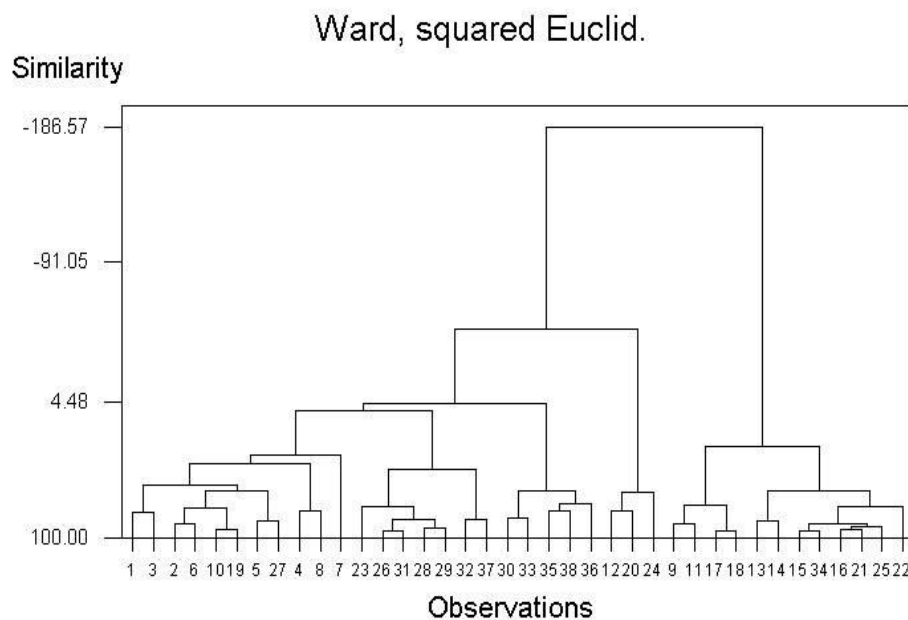
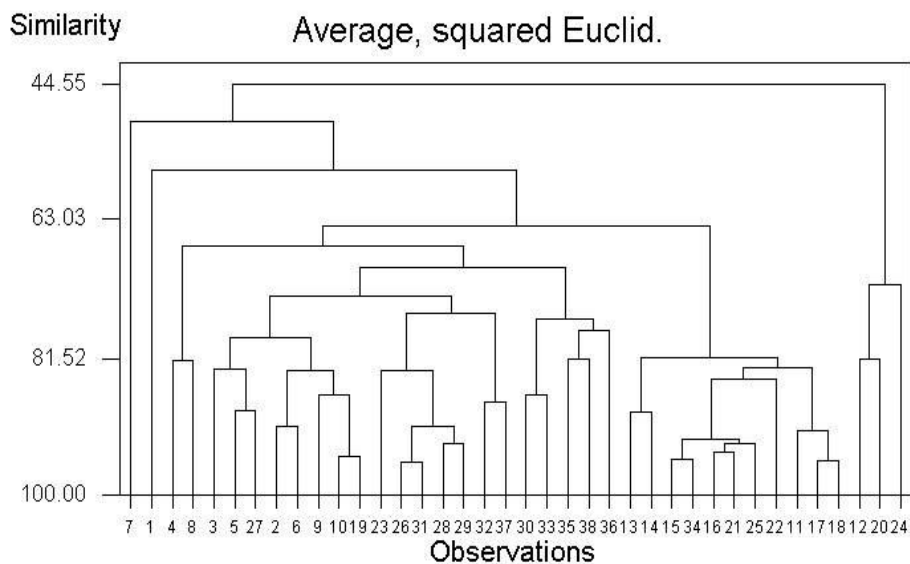
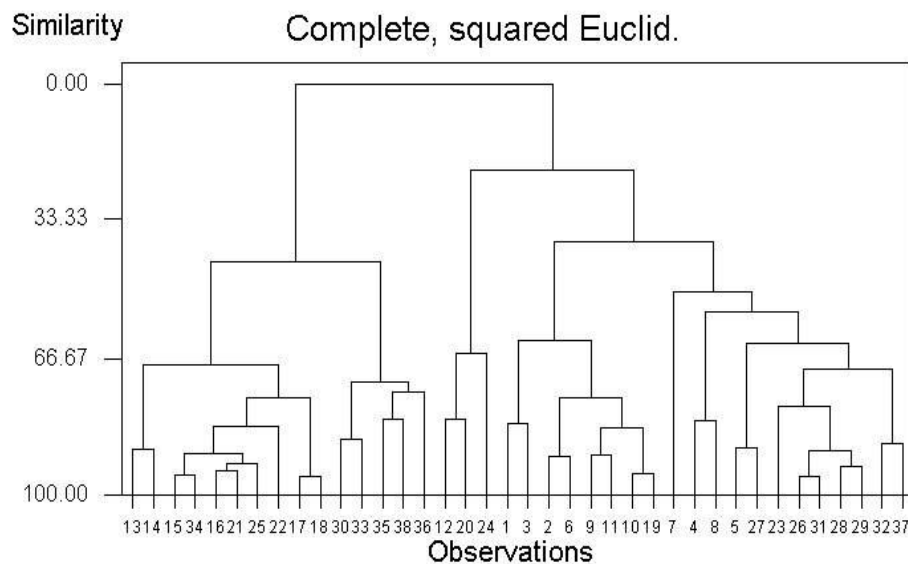
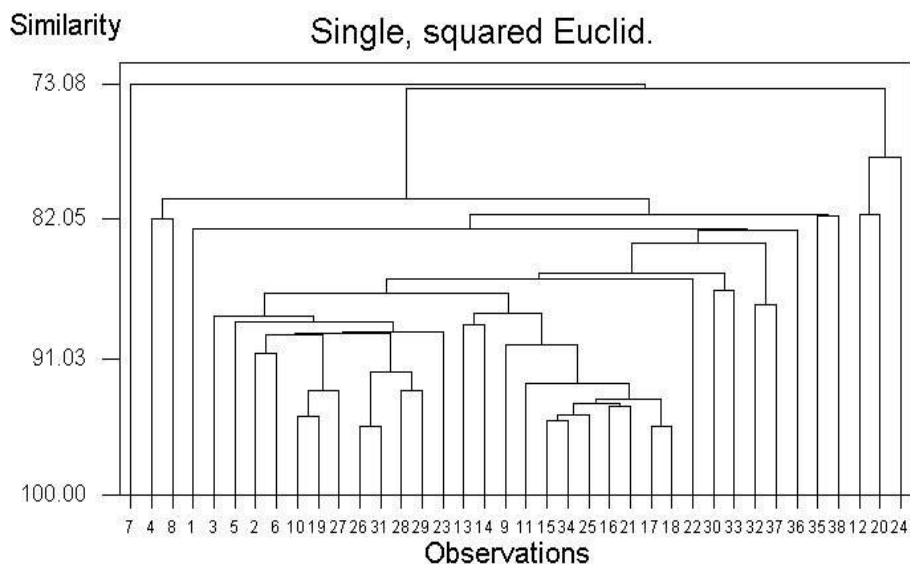
Average, squared Euclid.

Hľadání nejlepší metody dle kofenetického korelačního koeficientu a kritéria delta.

Hledání nejlepší metody dle kofenetického korelačního koeficientu a kritéria delta.

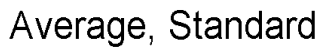
Úloha 5. Klasifikace prvků periodické tabulky do shluků

Pro 54 prvků periodické tabulky bylo použito 18 rozličných fyzikálně-chemických vlastností. Nalezněte shluky podobných vlastností a shluky podobných prvků.

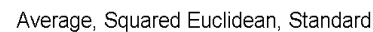
Row	Elem	At.A.	Per.	A.W.	Ox	Ioniz	Elec.	BoilPt	MeltPt	Vapor	Fusio	SpHeat	AtomVol	CovalRad	AtomRad	Density	Acidity	
1	H	1	1	1	1	313	2.1	20	14	0.11	0.01	3.45	14.1	0.32	0.99	0.07	3	
2	He	2	1	4	8	567	5	4	3	0.02	0.01	1.25	31.8	0.93	1.3	0.13	3	
3	Li	3	2	6.9	1	124	1	1603	454	32.5	0.72	0.79	13.1	1.23	1.55	0.53	5	
4	Be	4	2	9	2	215	1.5	3043	1550	73.9	2.8	0.45	5	0.9	1.12	1.85	3	
5	B	5	2	11	3	191	2	4198	2303	128	5.3	0.309	4.6	0.82	0.98	2.34	2	
6	C	6	2	12	4	260	2.5	5103	4000	172	2.6	0.165	5.3	0.77	0.91	2.26	2	
7	N	7	2	14	5	336	3	77	63	0.67	0.09	0.247	17.3	0.75	0.92	0.81	1	
8	O	8	2	16	6	314	3.5	90	54	0.82	0.05	0.218	14	0.73	0.84	1.14	3	
9	F	9	2	19	7	402	4	85	54	0.76	0.06	0.18	17.1	0.72	0.81	1.5	3	
10	Ne	10	2	20	8	497	5	31	25	0.42	0.08	0.2	16.8	0.71	1.76	1.2	3	
11	Na	11	3	23	1	119	0.9	1165	371	24.1	0.62	0.295	23.7	1.54	1.9	0.97	5	
12	Mg	12	3	24	2	176	1.2	1380	923	32.5	2.14	0.25	14	1.36	1.6	1.74	5	
13	Al	13	3	27	3	138	1.5	2723	933	67.9	2.55	0.215	10	1.18	1.43	2.7	3	
14	Si	14	3	28	4	188	1.8	2953	1683	40.6	11.1	0.162	12.1	1.11	1.32	2.33	3	
15	P	15	3	31	5	254	2.1	553	317	2.97	0.15	0.177	17	1.06	1.28	1.82	2	
16	S	16	3	32	6	239	2.5	718	392	3.01	0.34	0.175	15.5	1.02	1.27	2.07	1	
17	Cl	17	3	36	7	300	3	238	172	2.44	0.77	0.116	18.7	0.99	1.09	1.56	1	
18	Ar	18	3	40	8	363	4	87	84	1.56	0.28	0.125	24.2	0.98	2.11	1.4	3	
19	K	19	4	39	1	100	0.8	1033	337	18.9	0.55	0.177	45.3	2.03	2.35	0.86	5	
20	Ca	20	4	40	2	141	1	1713	1111	36.7	2.1	0.149	29.9	1.74	1.97	1.55	5	
21	Sc	21	4	45	3	151	1.3	3003	1812	81	3.8	0.13	15	1.44	1.62	3	4	
22	Ti	22	4	48	4	158	1.5	3533	1941	107	3.7	0.126	10.6	1.32	1.47	4.51	3	
23	V	23	4	51	5	156	1.6	3723	2173	106	4.2	0.12	8.4	1.22	1.34	6.1	3	
24	Cr	24	4	52	6	156	1.6	2938	2148	73	3.3	0.11	7.2	1.18	1.3	7.19	1	
25	Mn	25	4	55	7	171	1.5	2423	1518	53.7	3.5	0.115	7.4	1.17	1.35	7.43	1	
26	Fe	26	4	56	8	182	1.8	3273	1809	84.6	3.67	0.11	7.1	1.17	1.26	7.86	3	
27	Co	27	4	59	8	181	1.8	3173	1768	93	3.64	0.099	6.7	1.16	1.25	8.9	3	
28	Ni	28	4	59	8	176	1.8	3003	1726	91	4.21	0.105	6.6	1.15	1.24	8.9	4	
29	Cu	29	5	64	1	178	1.9	2868	1356	72.8	3.11	0.092	7.1	1.17	1.28	8.96	4	
30	Zn	30	5	65	2	216	1.6	1179	693	27.4	1.76	0.91	9.2	1.25	1.38	7.14	3	
31	Ga	31	5	70	3	138	1.6	2510	303	70.7	1.34	0.079	11.8	1.26	1.41	5.91	3	
32	Ge	32	5	73	4	187	1.8	3103	1211	68	7.6	0.073	13.6	1.22	1.37	5.32	3	
33	As	33	5	75	5	231	2	886	1090	7.75	6.62	0.083	13.1	1.2	1.39	5.72	2	
34	Se	34	5	79	6	225	2.4	958	490	3.34	1.25	0.084	16.5	1.16	1.4	4.79	1	
35	Br	35	5	80	7	273	2.8	331	266	3.58	1.26	0.07	23.5	1.14	1.24	3.12	1	
36	Kr	36	5	84	8	323	3	121	116	2.16	0.39	0.08	32.2	1.12	2.16	2.6	3	
37	Rb	37	6	86	1	96	0.8	961	312	18.1	0.55	0.08	55.9	2.16	2.48	1.53	5	
38	Sr	38	6	88	2	131	1	1653	1041	33.8	2.1	0.055	33.7	1.91	2.15	2.6	5	
39	Y	39	6	89	3	152	1.3	3200	1782	93	2.7	0.071	19.4	1.62	1.78	4.47	4	
40	Zr	40	6	91	4	160	1.4	3853	2125	120	4	0.066	14.1	1.45	1.6	6.49	3	
41	Nb	41	6	93	5	156	1.6	3573	2741	125	6.4	0.065	10.8	1.34	1.46	8.4	2	
42	Mo	42	6	96	6	166	1.8	5833	2883	128	6.6	0.061	9.4	1.3	1.39	10.2	1	
43	Tc	43	6	98	7	167	1.9	5273	2413	120	5.5	0.06	9	1.27	1.36	11.5	1	
44	Ru	44	6	1	1.1	8	173	2.2	5173	2773	148	6.1	0.057	8.3	1.25	1.34	12.2	2
45	Rh	45	6	1	2.9	8	178	2.2	4773	2239	127	5.2	0.059	8.3	1.25	1.34	12.4	3
46	Pd	46	6	1	6.4	8	192	2.2	4253	1825	90	4	0.058	8.9	1.28	1.37	12	4
47	Ag	47	7	1	7.9	1	175	1.9	2483	1234	60.7	2.7	0.056	10.3	1.34	1.44	10.5	3
48	Cd	48	7	1	12	2	207	1.7	1038	594	23.9	1.46	0.055	13.1	1.48	1.54	8.65	4
49	In	49	7	1	15	3	133	1.7	2273	429	53.7	0.78	0.057	15.7	1.44	1.66	7.31	3
50	Sn	50	7	1	19	4	169	1.8	2543	505	70	1.72	0.054	16.3	1.41	1.62	7.3	3
51	Sb	51	7	1	22	5	199	1.9	1653	904	46.6	4.74	0.049	18.4	1.4	1.59	6.62	2
52	Te	52	7	1	28	6	208	2.1	1263	723	11.9	4.28	0.047	20.5	1.36	1.6	6.24	2
53	I	53	7	1	27	7	241	2.5	456	387	5.2	1.87	0.052	25.7	1.33	1.44	4.94	1
54	Xe	54	7	1	31	8	280	3	165	161	3.02	0.55	0.05	42.9	1.31	2.27	3.06	3

Znaky, proměnné

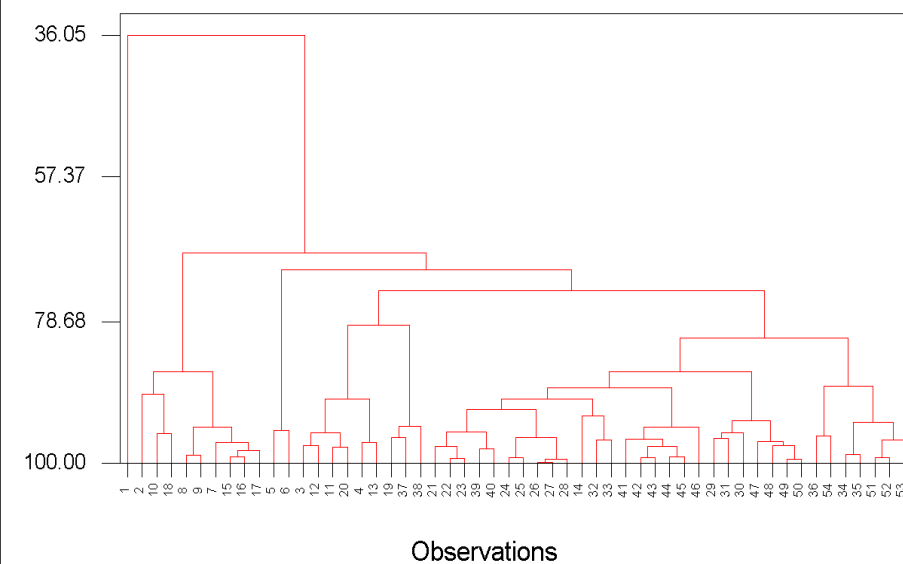
Average, Standard

Objekty

Similarity

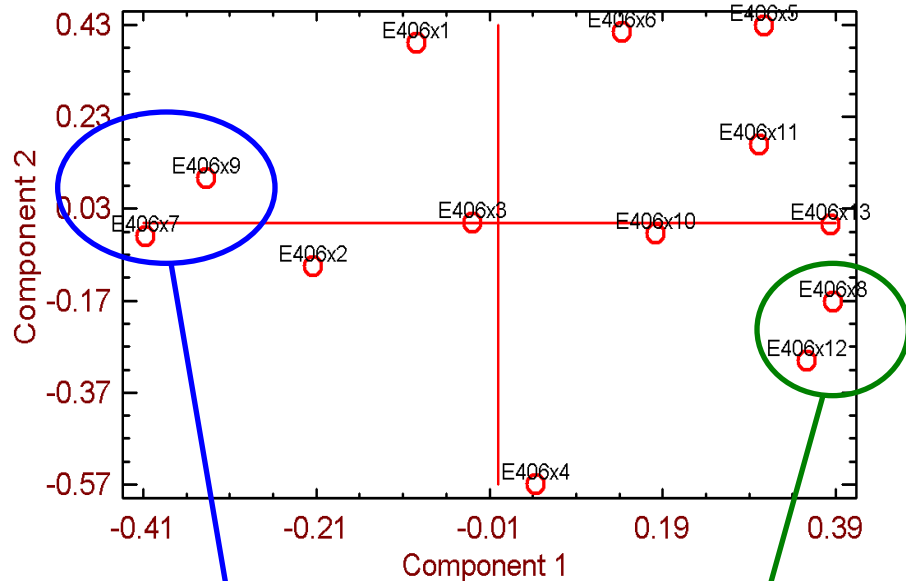
Úloha 6. Klasifikace vlastností rozličných druhů kávy (Kompendium E406)

U 43 vzorků kávy ze 30 zemí byly změřeny chemické a fyzikální vlastnosti. Nalezněte shluky podobných vlastností a shluky podobných prvků.

Data: 13 proměnných (sloupce): **i** index kávy, **j** je **původ kávy**, **x1** obsah vody, **x2** hmotnost zrn, **x3** extrakt, **x4** pH, **x5** volná acidita, **x6** obsah minerálů, **x7** tuky, **x8** kofein, **x9** trinonelin, **x10** kyselina chlorogeniková, **x11** kyselina neochlorogeniková, **x12** kyseliny isochlorogeniková, **x13** suma kyselin chlorogenikových.

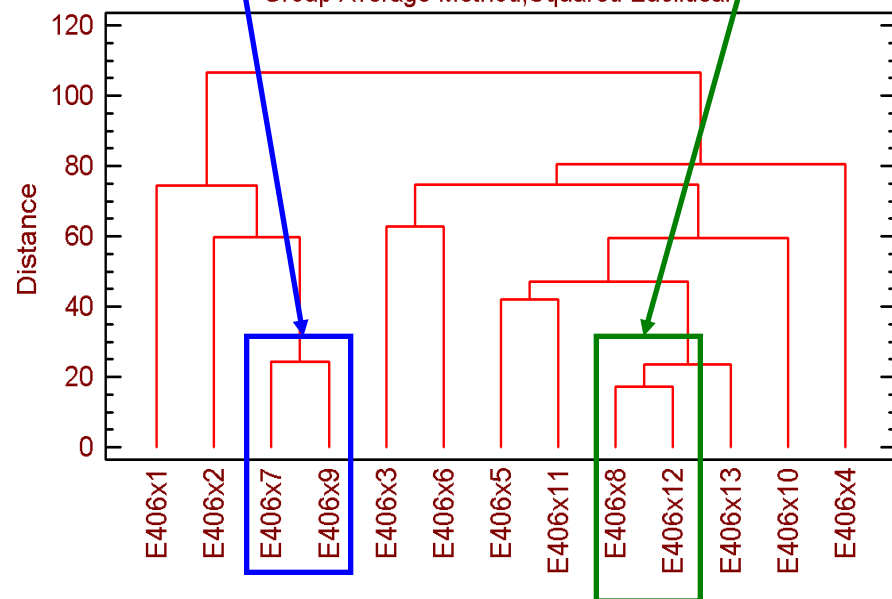
i	ii	x1	x2	x3	x4	x5	x6	x7	x8	x9	x10	x11	x12	x13
1	Mexico 1	8.9	156.6	33.5	5.8	32.7	3.8	15.2	1.1	1	5.4	0.4	0.8	6.6
2	Mexico 2	7.4	157.3	32.1	5.8	30.8	3.7	15	1.3	1	5.1	0.3	1	6.4
3	Guatemala	9.7	152.9	33.1	5.3	36.7	4.2	16.1	1.2	1	5.9	0.2	0.8	6.9
4	Honduras	10.4	174	31.5	5.6	34.2	3.9	15.8	1.1	0.9	5.9	0.4	0.6	6.8
5	Salvador 1	10.5	145.1	35.2	5.8	31.8	4.1	15.2	1.1	1	5.1	0.5	0.7	6.3
6	Salvador 2	10	156.4	34.5	5.8	32.6	3.9	15.4	1.2	0.8	5.3	0.4	0.7	6.4
7	Salvador 3	8.2	155.2	32.4	5.6	29.7	3.8	15.6	1.3	1.2	4.8	0.3	0.7	5.9
8	Nicaragua 1	9.2	167.8	30.6	5.9	28.9	3.8	15.1	1.3	1	5	0.3	0.7	5.9
9	Nicaragua 2	9.3	165.4	35.3	5.8	32.6	4.2	14.3	1.2	1	5.5	0.4	0.8	6.7
10	Costa Rica 1	7.1	180.3	33	5.8	29.3	4	15.1	1.3	1	5.1	0.3	0.7	6.1
11	Costa Rica 2	7.6	153.2	36	5.9	30.5	3.9	16.8	1.4	1.1	5.3	0.3	0.7	6.3
12	Costa Rica 3	7.3	159.6	35	5.8	29.9	3.7	16.5	1.2	1.2	5.5	0.3	0.7	6.5
13	Panama	9.3	161.8	32.4	5.8	31	3.7	15.5	1.3	1.2	5.6	0.3	0.6	6.6
14	Haiti	8.3	160.8	35.7	5.9	30	4.4	13	1.3	1	6.1	0.6	0.8	7.5
15	Dominica	11.6	174.8	32.5	5.4	35.2	3.7	14.5	1	1	5.7	0.3	0.5	6.5
16	Venezuela 1	9.7	169.1	34	5.8	31.6	4	15.7	1.3	1.3	5.1	0.3	0.3	6.2
17	Venezuela 2	10.6	163.7	35	5.8	35	3.8	15.8	1.2	1.1	6.1	0.3	0.9	7.3
18	Columbia 1	12	178.8	32.9	5.3	36.2	4.4	15.6	1.3	1	5.6	0.4	0.7	6.7
19	Columbia 2	10.6	169.1	33	5.3	37.5	4.4	15.1	1.2	1	6.1	0.1	0.6	6.9
20	Ecuador	11.6	148.5	34.6	5.3	39.4	4.2	14.6	1	1.1	5.7	0.5	0.4	6.6
21	Peru	10.1	153.7	34.5	6	28.4	3.7	15.9	1.3	1.1	6.1	0.4	0.8	7.3
22	Brasil 1	10.7	134.5	29.8	5.4	34.1	3.7	15.8	1.2	0.9	5.4	0.4	0.6	6.4
23	Brasil 2	9.7	160.7	33.8	5.3	37.2	4.2	15.2	1.1	0.9	5.4	0.3	0.5	6.2
24	Brasil 3	10.8	133.2	35	5.2	34.7	4.5	15.1	1.2	1.4	5	0.5	0.5	6
25	Brasil 4	11.1	131.7	29.8	5.4	33	4.1	15.8	1.1	1.2	5.1	0.5	0.5	6
26	Brasil 5	10.1	121.6	33.6	5.4	34.7	3.5	15.4	1.1	0.9	5.5	0.4	0.6	6.5
27	Cotedivoir	8	141.8	33.7	5.8	41.9	4.2	11	2	0.5	6.4	0.6	1.5	8.5
28	Togo	9	144.6	29.9	5.6	38	3.9	7.5	1.9	0.3	5.4	0.8	0.9	7.1
29	Cameroon	10.3	119.2	35.5	6.1	41.7	4.1	9.8	1.8	0.8	6	0.5	1.1	7.6
30	Congo	10	143.2	31.7	6.1	29.3	4.1	17	1.2	0.6	5.4	0.3	0.7	6.4
31	Angola 1	9.2	150.4	31.5	5.7	36.4	4.2	8.5	1.9	0.6	5.9	0.6	1.4	7.9
32	Angola 2	9.6	136.6	33.9	5.6	38.2	4	7.2	2.2	0.5	6.2	0.4	1.6	8.3
33	Angola 3	9.5	136.5	32	5.8	31.2	3.8	14.6	1.3	1	5.2	0.4	0.8	6.4
34	Ethiopie	9.3	124.2	35.6	5.8	31.8	3.8	15.7	0.9	0.9	5.5	0.2	0.8	6.5
35	Uganda 1	10.5	132.9	36.2	5.4	36.7	4	15.6	1	1	5.9	0.4	0.6	6.9
36	Uganda 2	10.7	181.2	33.1	5.8	30.7	3.9	15.8	1.3	1.1	5.3	0.3	0.6	6.2
37	Kenya	10.5	159.1	30.3	5.6	31.5	3.7	15.2	1.3	0.9	5.1	0.3	0.7	6
38	Tanganika	9.9	169.4	29	5.6	30.2	3.7	16.5	1.3	0.9	5	0.2	0.7	5.9
39	Madagascar	5	152	30.6	5.3	40.5	3.9	9.6	1.6	0.7	5.3	0.6	0.8	6.7
40	India	11.5	156.8	30.8	5.5	37.5	3.9	14.3	1.2	1	5.8	0.4	0.4	6.6
41	Sumatra	8.4	110.8	31.6	5.7	43.4	4.5	10.1	1.7	0.8	6.3	0.7	0.9	7.9
42	Java	5.6	163.1	34.5	5.5	33.3	4	16	1.2	1.1	5.1	0.3	0.8	6.3
43	Hawai	9.7	191.2	35.1	5.6	34.6	4.2	14.2	1.1	0.9	0.7	0.5	0.3	6.5

Plot of Component Weights

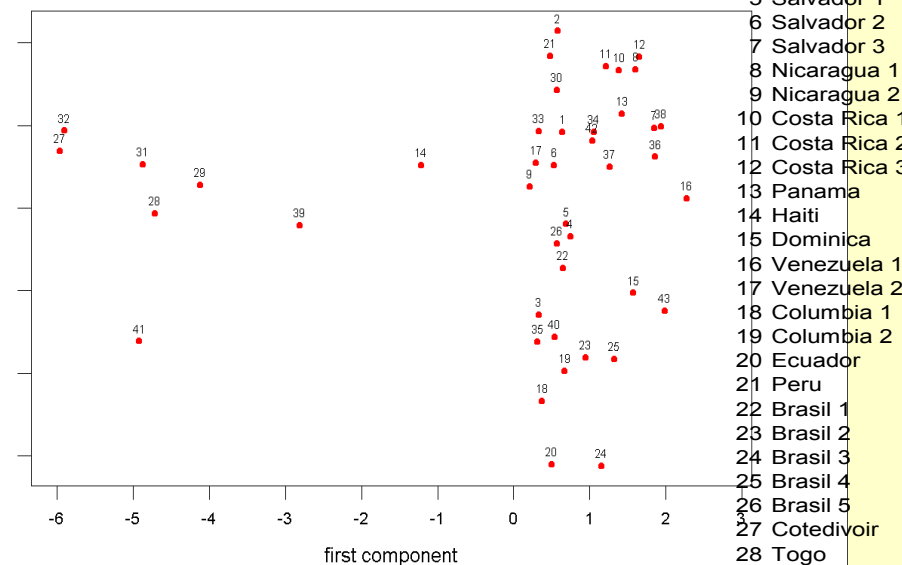

Dendrogram

Group Average Method, Squared Euclidean

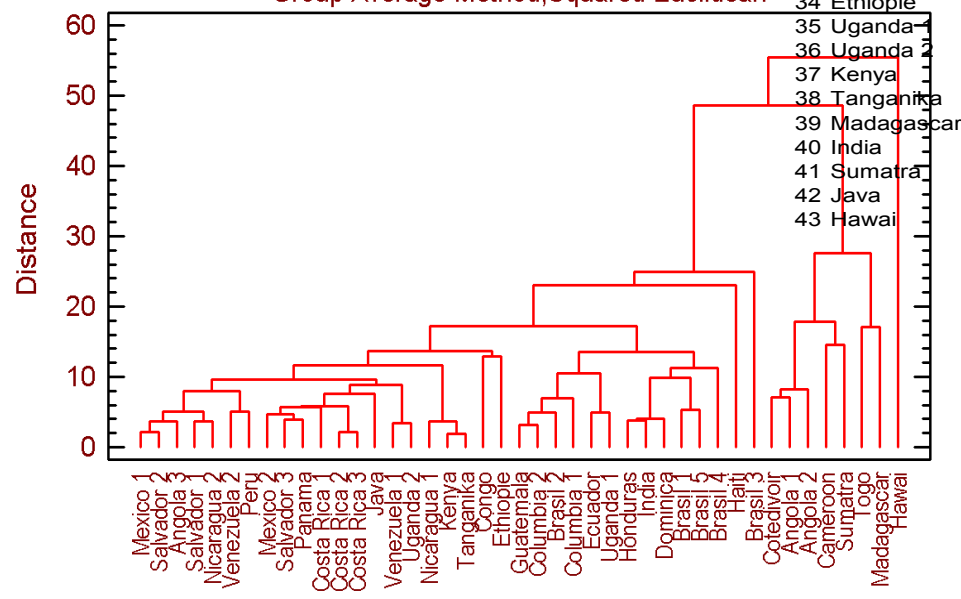

Principal Components Score Plot

Dendrogram

Group Average Method, Squared Euclidean

- 1 Mexico 1
- 2 Mexico 2
- 3 Guatemala
- 4 Honduras
- 5 Salvador 1
- 6 Salvador 2
- 7 Salvador 3
- 8 Nicaragua 1
- 9 Nicaragua 2
- 10 Costa Rica 1
- 11 Costa Rica 2
- 12 Costa Rica 3
- 13 Panama
- 14 Haiti
- 15 Dominica
- 16 Venezuela 1
- 17 Venezuela 2
- 18 Columbia 1
- 19 Columbia 2
- 20 Ecuador
- 21 Peru
- 22 Brasil 1
- 23 Brasil 2
- 24 Brasil 3
- 25 Brasil 4
- 26 Brasil 5
- 27 Cotedivoir
- 28 Togo
- 29 Cameroon
- 30 Congo
- 31 Angola 1
- 32 Angola 2
- 33 Angola 3
- 34 Ethiopie
- 35 Uganda 1
- 36 Uganda 2
- 37 Kenya
- 38 Tanganika
- 39 Madagascar
- 40 India
- 41 Sumatra
- 42 Java
- 43 Hawaii

Postup analýzy vícerozměrných dat

1. Standardizace: analýze vždy předchází standardizace čili škálování proměnných.

2. Odhady parametrů polohy, rozptýlení, tvaru a intenzita vztahu mezi proměnnými:
Vyčíslení výběrové střední hodnoty každé proměnné.

Odhad kovarianční matice S a její normované podoby - korelační matice R .

Odhadu vícerozměrné šikmosti a vícerozměrné špičatosti.

Matice R obsahuje Pearsonovy párové korelační koeficienty, které se diskutují.

3. Exploratorní analýza dat EDA:

(a) Hledání podobnosti objektů vizuálními rozptylovými diagramy typu **casement plot**, **draftsman plot**, dále symbolových a profilových grafů (**hvězdičky**, **sluníčka**, **obličeje**, **křivky**, **stromy**),

(b) Nalezení vybočujících objektů nebo vybočujících proměnných, mnohdy nevhodných k analýze,

(c) Testy předpokladů lineárních vazeb,

(d) Testy předpokladů o datech (normalitu, nekorelovanost, homogenitu).

Ověřování normality založené na vícerozměrné šikmosti a vícerozměrné špičatosti.

4. Určení vhodného počtu latentních proměnných:

- a) Matice S nebo R se rozloží na **vlastní čísla** a **vlastní vektory**.
- b) **Indexový graf úpatí vlastních čísel** (Scree plot): určí vhodný počet latentních proměnných, které ještě dostatečně popisují proměnlivost v datech.
- c) Když se latentní proměnné podaří **pojmenovat** a dát jim i fyzikální, biologický či jiný věcný význam, jedná se o faktory. Jinak jde o hlavní komponenty.

5. Určení struktury v proměnných (PCA a FA):

- a) **Graf komponentních vah** (Plot of components weights, loadings): hledání struktury a vzájemných vazeb (korelace) proměnných se provede v grafu
- b) **Rozptylový diagram komponentního skóre** (Scatterplot): hledání struktury v objektech a třídění objektů do shluků.
- c) **Dvojný graf** (Biplot) je přehledným spojením obou předešlých grafů a ukáže interakci objektů a proměnných.

6. Určení struktury a vzájemných vazeb v objektech:

- a) Klasifikační postupy **zařadí analyzovaný objekt** do jednoho již existujícího a předem zadaného shluku.
- b) Neutříděnou skupinu objektů lze **uspořádat do shluků** a výsledek třídění zobrazit dendrogramem v analýze shluků. V hierarchickém postupu je třeba k vytvoření shluků vybrat vzdálenost mezi objekty (Eukleidovskou, Manhattanovskou, Mahalanobisovu) a jednu z nabídnutých metod: průměrovou, centroidní, nejbližšího souseda, nejvzdálenějšího souseda, mediánovou, Wardovu.
- c) Nehierarchické postupy rozdělí objekty do shluků, v nichž jsou předem umístění **typičtí reprezentanti**.

7. Vysvětlení souladu nalezené struktury objektů a vzájemných vazeb v dendrogramu a PCA (či FA) grafech:

- a) Vyšetřit a vysvětlit nalezenou **strukturu a vazby jednotlivých proměnných** nalezenou jednak v PCA (či FA) a jednak v dendrogramu podobnosti proměnných analýzou vzniklých shluků.
- b) Vysvětlit **strukturu a vazby klasifikovaných objektů** nalezenou v PCA a v dendrogramu podobnosti objektů.

Cvičení v programu STATISTICA:

51. Zdrojová matice *Factor.sta* se načte z databáze *EXAMPLES* programu STATISTICA.

Znaky: úloha se týká výběru různých automobilů, od každého byly zaznamenány následující znaky (proměnné):

1. *Price* značí přibližnou cenu vozu v tisících dolarů.
2. *Acceler* značí akceleraci vozu od 0 do 60 sec.
3. *Braking* značí brzdění vozu z rychlosti 80 mph do naprostého klidu.
4. *Handling* značí index vůči stavu silnice.
5. *Mileage* značí spotřebu benzínu v mílech na galon.

Standardizace: protože je každý znak uveden v jiných jednotkách (sekundy, tisíce dolarů, mpg, atd), je nutné data předem standardizovat tak, aby každý znak měl průměr 0 a rozptyl 1. Standardizovaná data jsou uložena v souboru *Cars.sta*.

Cíl analýzy: lze určit taxonomii (systematiku třídění) v této klasifikaci aut? Vytvoří tyto vozy přirozené shluky, které budou smysluplně nadeřsány? Provedeme zde rovněž spojovací shlukování a pak hierarchické shlukování?

STATISTICA Cz - [Data: Cars (5s krát 22ř)]

Soubor Úpravy Zobrazit Vložit Formát Statistika Grafy Nástroje Data Okno Nápověda

Arial 10 B I U

Přidat do sešitu ▾ Přidat do protokolu ▾

Proměnné ▾ Případy ▾

Performance, fuel economy, and approximate price for various automobiles					
	1	2	3	4	5
	PRICE	ACCELERATION	BRAKING	HANDLING	MILEAGE
Acura	-0,521	0,477	-0,007	0,382	2,079
Audi	0,866	0,208	0,319	-0,091	-0,677
BMW	0,496	-0,802	0,192	-0,091	-0,154
Buick	-0,614	1,689	0,933	-0,210	-0,154
Corvette	1,235	-1,811	-0,494	0,973	-0,677
Chrysler	-0,614	0,073	0,427	-0,210	-0,154
Dodge	-0,706	-0,196	0,481	0,145	-0,154
Eagle	-0,614	1,218	-4,199	-0,210	-0,677
Ford	-0,706	-1,512	0,887	0,145	1,734
Honda	-0,429	0			
Isuzu	-0,798	0			
Mazda	0,126	0			
Mercedes	1,051	0			
Mitsub.	-0,614	-1			
Nissan	-0,429	0			
Olds	-0,614	-0			
Pontiac	-0,614	0			
Porsche	3,454	-2			
Saab	0,588	0			
Toyota	-0,059	1			
VW	-0,706	-0			
Volvo	0,219	0			

Otevřít

Oblast hledání: Datasets

Poslední dokumenty
 Plocha
 Dokumenty
 Tento počítač
 Místa v síti

Aircraft
Allergy
AnalyzingSICCodes
Ancova
Animal Weights
Ball bearings
Barotro2
Barotrop
Barotropsnn
Baseball
BatchesForDeployment
Beverag2
Beverage
Bid_prep
Bleach
Boston2
BostonHousing
Brake pad
Bulbs
Car Accidents
Cars
Cat Clinic
Cat Clinic Measurements (2000)
Cat Clinic Patient Info
Ccd
Center
Center2
Circuits
College
Comfort
Composit
Computers
Constr
Coupons
Cover
Cover2
Crabs
Cracker promc
Credit applicat
CreditSNN
Crossover
Cusum
Cycling
Damage
Demand

Název souboru: Cars

Soubory typu: STATISTICA soubory (*.stw;*.sta;*.stg;*.str;*.svl)

Otevřít

Storno

52. Načteme soubor *Cars.sta*.

	Performance, fuel economy, and approximate price for various automobiles				
	1 PRICE	2 ACCELERATION	3 BRAKING	4 HANDLING	5 MILEAGE
Acura	-0,521	0,477	-0,007	0,382	2,079
Audi	0,866	0,208	0,319	-0,091	-0,677
BMW	0,496	-0,802	0,192	-0,091	-0,154
Buick	-0,614	1,689	0,933	-0,210	-0,154
Corvette	1,235	-1,811	-0,494	0,973	-0,677
Chrysler	-0,614	0,073	0,427	-0,210	-0,154
Dodge	-0,706	-0,196	0,481	0,145	-0,154
Eagle	-0,614	1,218	-4,199	-0,210	-0,677
Ford	-0,706	-1,542	0,987	0,145	-1,724
Honda	-0,429	0,410	-0,007	0,027	0,369
Isuzu	-0,798	0,410	-0,061	-4,230	1,067
Mazda	0,126	0,679	-0,133	0,500	-1,724
Mercedes	1,051	0,006	0,120	-0,091	-0,154
Mitsub.	-0,614	-1,003	0,084	0,382	0,718
Nissan	-0,429	0,073	-0,007	0,263	0,997
Olds	-0,614	-0,734	0,409	0,382	2,114
Pontiac	-0,614	0,679	0,536	0,145	0,195
Porsche	3,454	-2,215	-0,296	0,618	-1,026
Saab	0,588	0,679	0,246	0,263	0,021
Toyota	-0,059	1,218	0,228	0,736	-0,851
VW	-0,706	-0,128	0,102	0,382	0,195
Volvo	0,219	0,612	0,138	-0,210	0,369

53. Soubor je předem standardizován.

Soubor Úpravy Zobrazit Vložit Formát Statistika Grafy Nástroje Data Okno Nápověda

Obnovit... Ctrl+R

Analýza skupin

- Základní statistiky/tabulky
- Vícerozměrná regrese
- ANOVA
- Neparametrická statistika
- Prokládání rozdělení
- Pokročilé lineární/nelineární modely
- Vícerozměrné průzkumné techniky**
- Průmyslová statistika & Six Sigma
- Analýza síly testu
- Neuronové sítě
- Vytěžování dat
- QC Data mining & Analýza hlavních příčin
- Text & Document Mining, Web Crawling
- Statistiky bloku dat
- STATISTICA Visual Basic
- Pravděpodobnostní kalkulátor

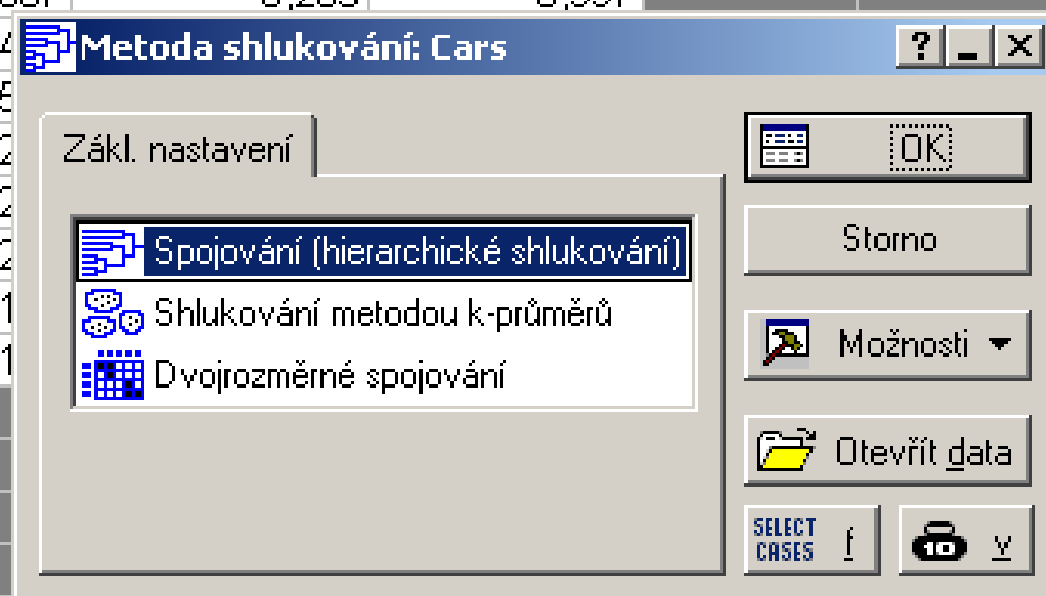
Shluková analýza

- Faktorová analýza
- Hlavní komponenty & klasifikační analýza
- Kanonická analýza
- Analýza spolehlivosti/prvků
- Klasifikační stromy
- Korespondenční analýza
- Vícerozměrné škálování
- Diskriminační analýza
- Modely obecné diskriminační analýzy

	Performanc	1	2	3	4	5
	PRICE				HANDLING	MILEAGE
Acura	-0				0,382	2,079
Audi	0				-0,091	-0,677
BMW	0				-0,091	-0,154
Buick	-0				-0,210	-0,154
Corvette	1					
Chrysler	-0					
Dodge	-0					
Eagle	-0					
Ford	-0					
Honda	-0					
Isuzu	-0					
Mazda	0					
Mercedes	1					
Mitsub.	-0					
Nissan	-0					
Olds	-0					
Pontiac	-0					
Porsche	3,454	-2,215	-0,296		0,618	-1,026
Saab	0,588	0,679	0,246		0,263	0,021
Toyota	-0,059	1,218	0,228		0,736	-0,851
VW	-0,706	-0,128	0,102		0,382	0,195
Volvo	0,219	0,612	0,138		-0,210	0,369

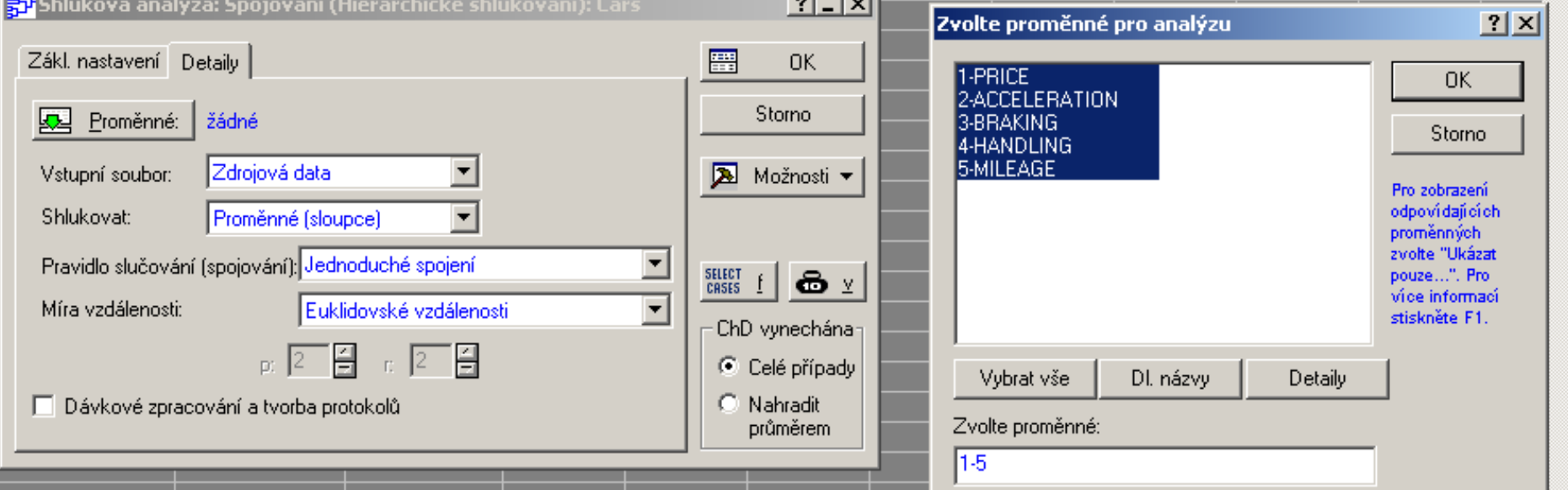
54. Zavoláme *Shlukovou analýzu* z bloku *Vícerozměrné průzkumné techniky*.

,410	-0,007	0,027	0,369
,410	-0,061	-4,230	1,067
,679	-0,133	0,500	-1,724
,006	0,120	-0,091	-0,154
,003	0,084	0,382	0,718
,073	-0,007	0,263	0,997

55. V okně *Metoda shlukování* zvolíme v *Základním nastavení* jednu ze tří nabídnutých metod, a to techniku *Hierarchického shlukování*.

56. V okně *Shluková analýza* vezmeme záložku *Detaily* v okénku *Proměnné* načteme 5 znaků. Protože načítáme data ve formě **zdrojové matice dat**, musíme to také uvést v okénku *Vstupní soubor* slovem *Zdrojová data*. V okénku *Shlukovat* máme dvě možnosti zadání: *Proměnné (sloupce)*, kde zadáme shlukování znaků do dendrogramu nebo *Případy (řádky)*, kde zadáme shlukování objektů, zde aut. V okénku *Pravidlo slučování* zadáme užitou shlukovací metodu. Začneme s metodou *Jednoduché spojení*, což je vlastně metoda nejbližšího souseda. V okénku *Míra vzdálenosti* zadáme typ vyčíslované vzdálenosti, tj. nejčastěji užívané *Euklidovské vzdálenosti*, počítané dle Pythagorovy věty. Když bychom zaškrtnli *Dávkové zpracování a tvorba protokolu*, vypracovaly by se automaticky tři okna výsledků. Zatím necháme toto okénko volné a budeme zadávat analýzy ručně. Jsou-li v datech díry, ve kterých nějaké hodnoty znaků chybí, pak tento objekt čili řádek vynecháme. To se zadá zaškrtnutím *Celé případy* a pak OK.

Počet proměnných: 5
Počet případů: 22
Spojování proměnných
Chybějící data: odstr. případově
Pravidlo slučování (spoj.): Jednoduché spojení
Metrika vzdálenosti: Euklid. vzdálenosti (nestandardiz.)

Zákl. výsledky   Details

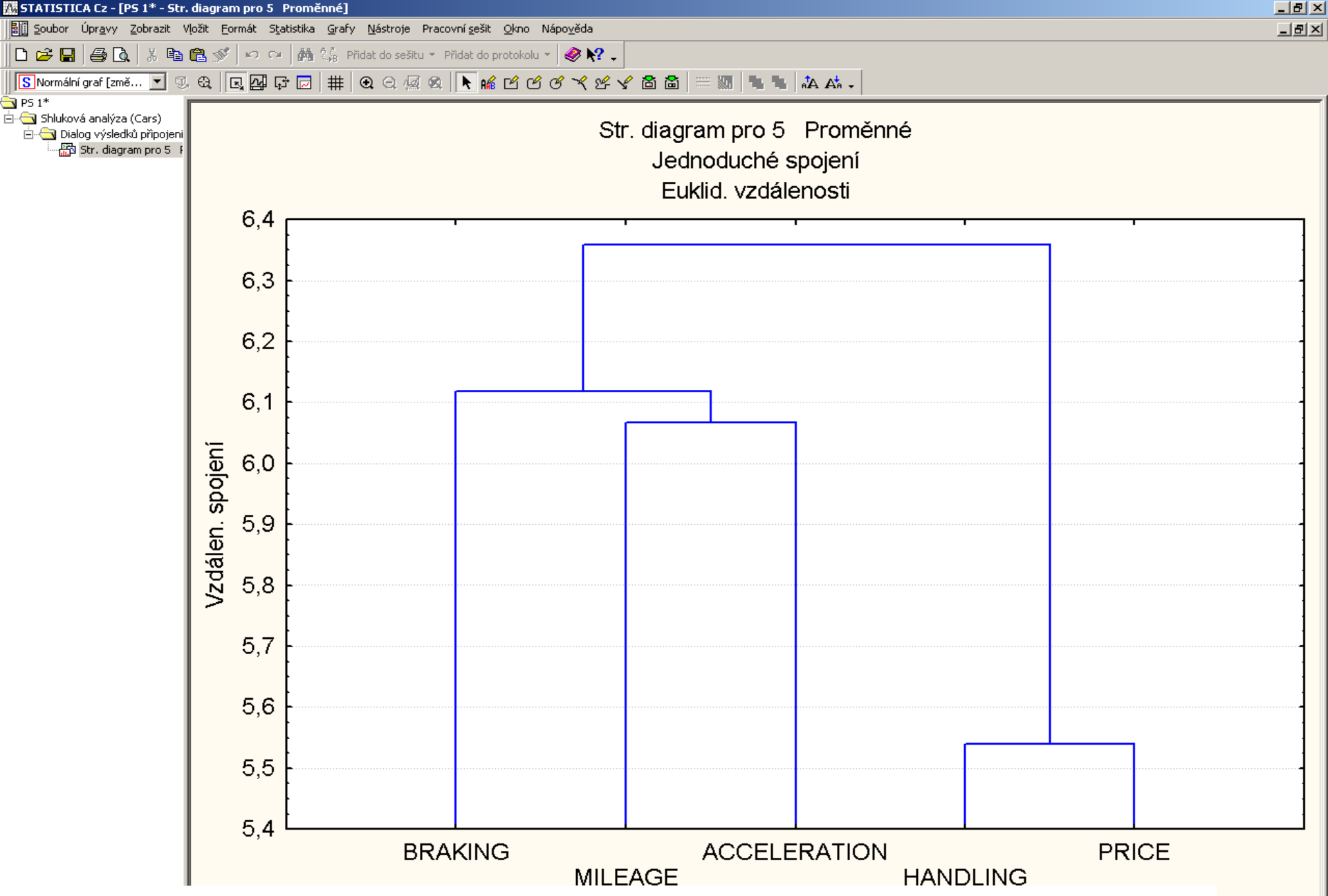
Horizontální graf hierarch. stromu
Vertikální "třásňový" graf
☒ Pravoúhlé větve
☐ Standardizovat měřítko stromu (*100)

Rozvrh shlukování
Graf rozvrhu shlukování

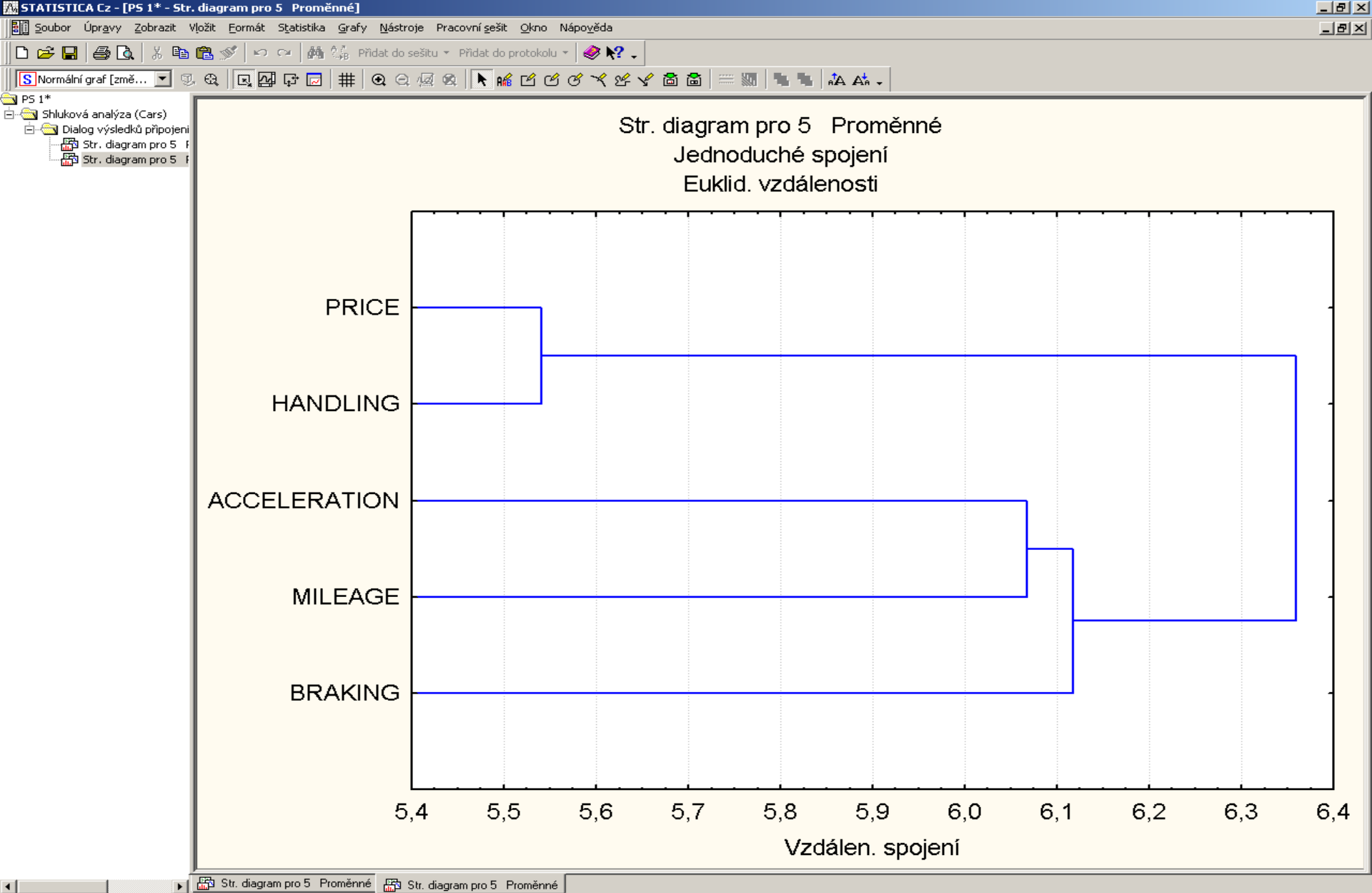
Matice vzdáleností
Popisné statistiky
Matice

Souhrn
Storno
Možnosti ▼

57. *Výsledky spojování*: v horní polovině okna je rekapitulace podmínek výpočtu. V dolní polovině jsou pak dvě záložky: *Zákl. Nastavení* a *Details*. V *Detailech* klikneme na *Vertikální třásňový graf*, když jsme předtím zaškrtnuli okénko *Pravoúhlé větve*. Zkusme si ale také zopakovat toto bez tohoto zaškrtnutí. Zde budeme nyní postupně klikat na všechna okénka a záložky a seznamovat se s výsledky.

58. Dostaneme dendrogram proměnných (znaků) čili vývojový strom shluků ve vertikálním tvaru.

59. Když klikneme na okénko *Horizontální graf hierarchického stromu* dostaneme tento dendrogram (strom) v tomto horizontálním uspořádání.

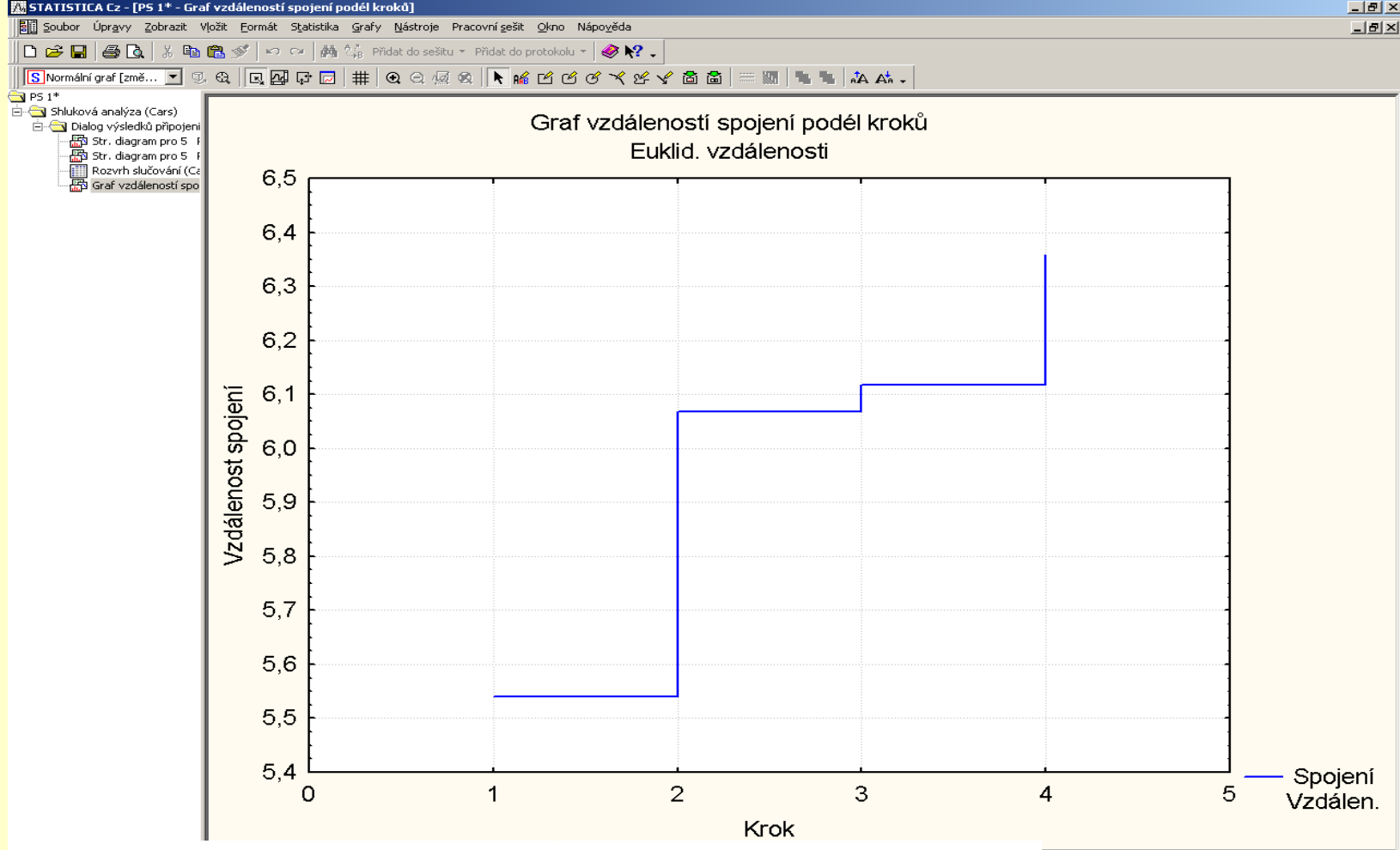

PS 1*

- Shluková analýza (Cars)
  - Dialog výsledků připojení
    - Str. diagram pro 5 f
    - Str. diagram pro 5 f
    - Rozvrh slučování (Cars)

Rozvrh slučování (Cars)							
Jednoduché spojení							
Euklid. vzdálenosti							
spojení vzdálen.	Obj. č. 1	Obj. č. 2	Obj. č. 3	Obj. č. 4	Obj. č. 5		
5,540081	PRICE	HANDLING					
6,067299	ACCELERATION	MILEAGE					
6,118024	ACCELERATION	MILEAGE	BRAKING				
6,358982	PRICE	HANDLING	ACCELERATION	MILEAGE	BRAKING		

60. *Rozvrh slučování:* když v okénku *Výsledky spojování* klikneme na okénko *Rozvrh slučování*, dostaneme tuto tabulku negrafické podoby postupného vytvoření dendrogramu.

61. *Graf vzdáleností spojení podél kroků*: když v okénku *Výsledky spojování* klikneme na *Graf rozvrhu slučování*, objeví se tento graf. Jeví se užitečným v operativním zastavení tvorby dendrogramu. V horizontálním dendrogramu platí pravidlo, čím více doprava, tím vzdálenější shluky jsou připojovány. Když ale v tomto grafu rozvrhu slučování najdeme plateau, znamená to, že řada shluků byla vytvořena v podstatě při stejné spojovací vzdálenosti. Tato vzdálenost se pak jeví optimální k ukončení tvorby shluků při rozhodování o nejvhodnějším počtu shluků dendrogramu.

PS 1*

- Shluková analýza (Cars)
  - Dialog výsledků připojení
    - Str. diagram pro 5 F
    - Str. diagram pro 5 F
    - Rozvrh slučování (Ca
    - Graf vzdáleností spo
    - Euklid. vzdálenosti (C

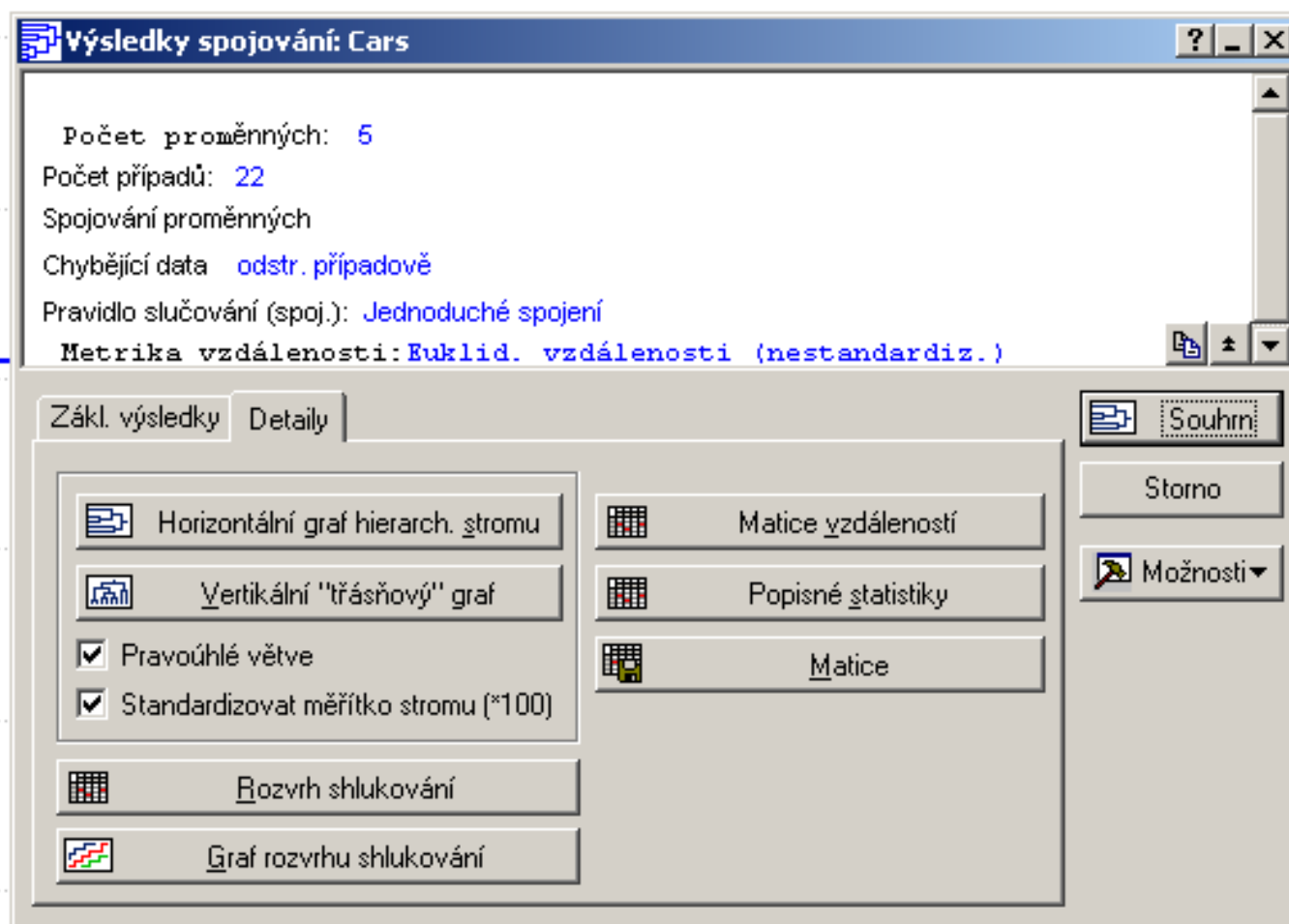
	Euklid. vzdálenosti (Cars)				
Proměnná	PRICE	ACCELERATION	BRAKING	HANDLING	MILEAGE
PRICE	0,00	7,90	6,62	5,54	7,60
ACCELERATION	7,90	0,00	6,97	7,18	6,07
BRAKING	6,62	6,97	0,00	6,36	6,12
HANDLING	5,54	7,18	6,36	0,00	7,22
MILEAGE	7,60	6,07	6,12	7,22	0,00

62. *Euklidovské vzdálenosti*: když v okénku *Výsledky spojování* klikneme na *Matice vzdálenosti*, otevře se nám tato tabulka *Euklidovské vzdálenosti*.

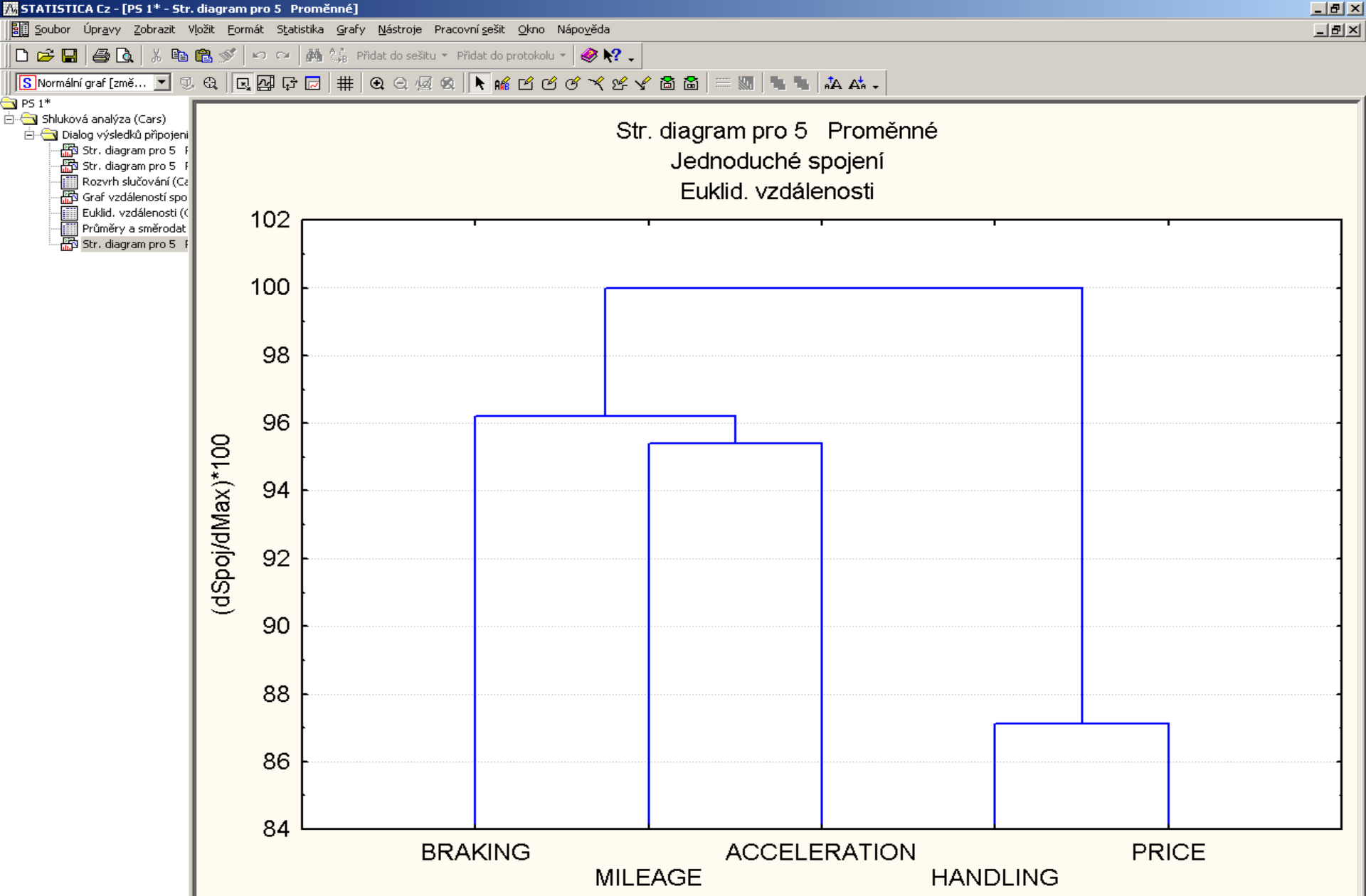
	Cars									
	1 PRICE	2 ACCELERATION	3 BRAKING	4 HANDLING	5 MILEAGE					
PRICE	0,00000	7,89893	6,62279	5,54008	7,59799					
ACCELEF	7,89893	0,00000	6,96909	7,18369	6,06730					
BRAKING	6,62279	6,96909	0,00000	6,35898	6,11802					
HANDLIN	5,54008	7,18369	6,35898	0,00000	7,22414					
MILEAGE	7,59799	6,06730	6,11802	7,22414	0,00000					
Průměry	0,00000	0,00000	-0,00000	-0,00000	0,00000					
Sm.Odch	1,00000	1,00000	1,00000	1,00000	1,00000					
Poč.přip	22,00000									
Matice	3,00000									

63. *Cars*: když v okénku *Výsledky...* klikneme na záložku *Matice*, dostaneme tuto tabulku, po uložení použitelnou i v dalších výpočtech vícerozměrné statistické analýzy. Je to matice Euklidovských vzdáleností užívaných znaků všech aut.

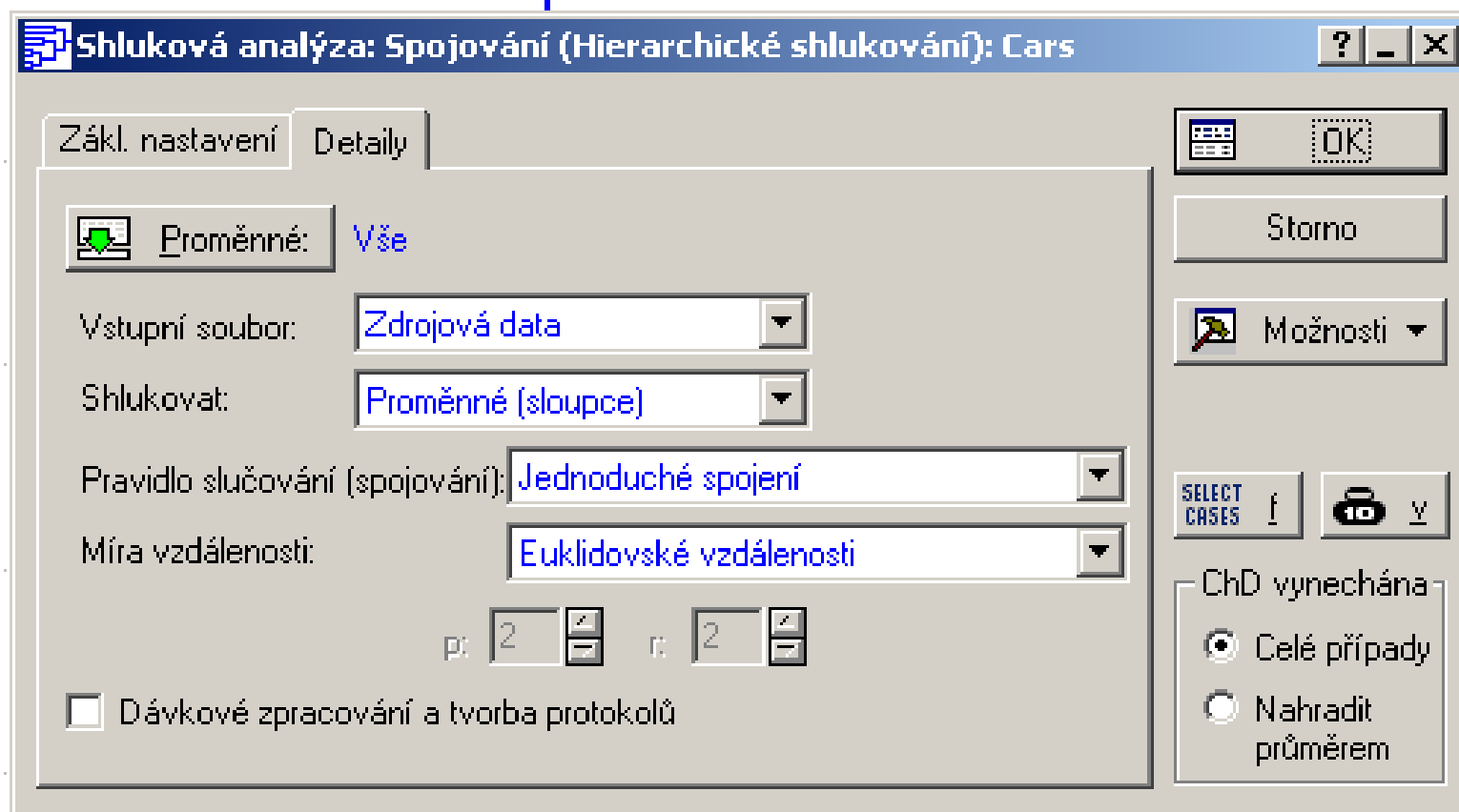

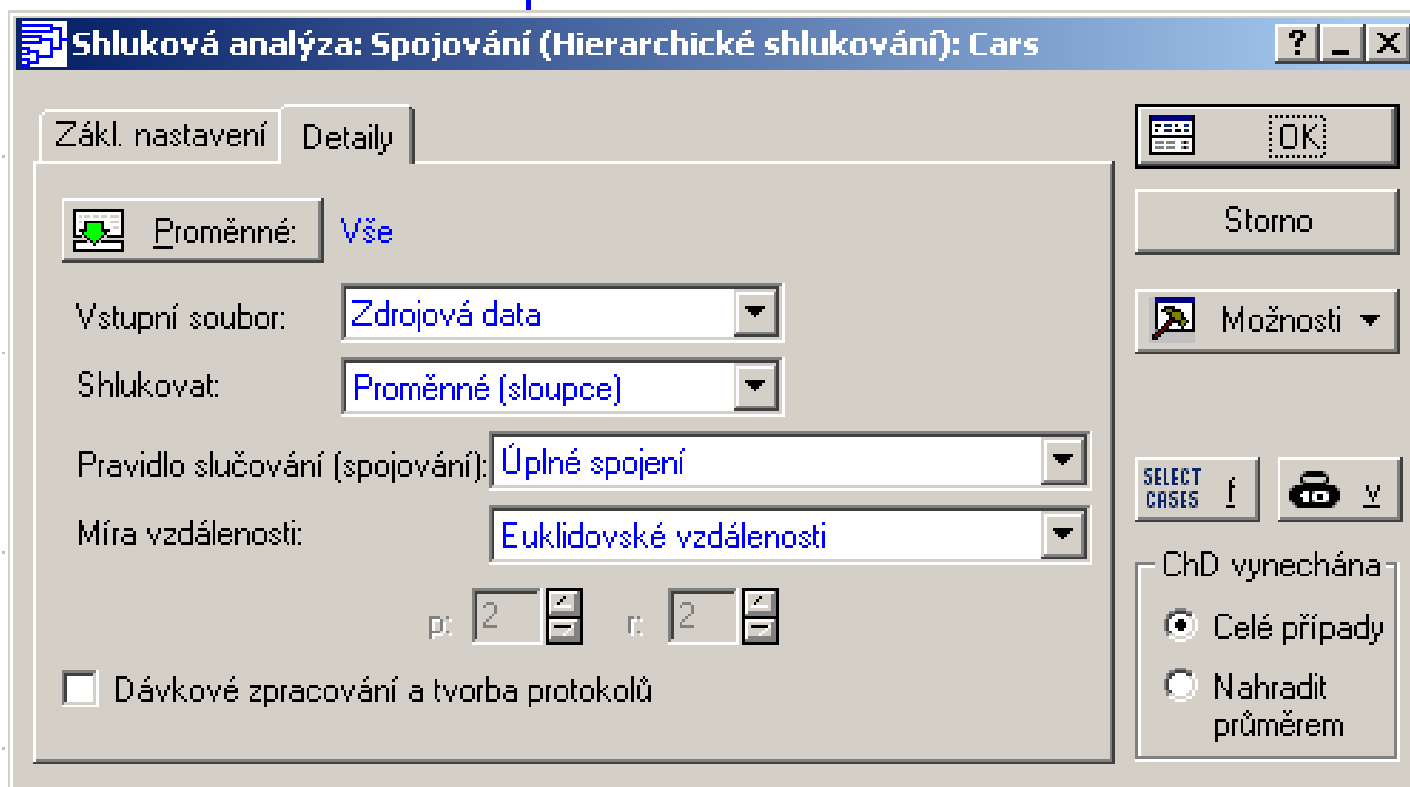
64. V okénku *Standardizovat měřítko stromu* zaškrtneme záložku a pak klikneme na *Vertikální trásňový graf*.

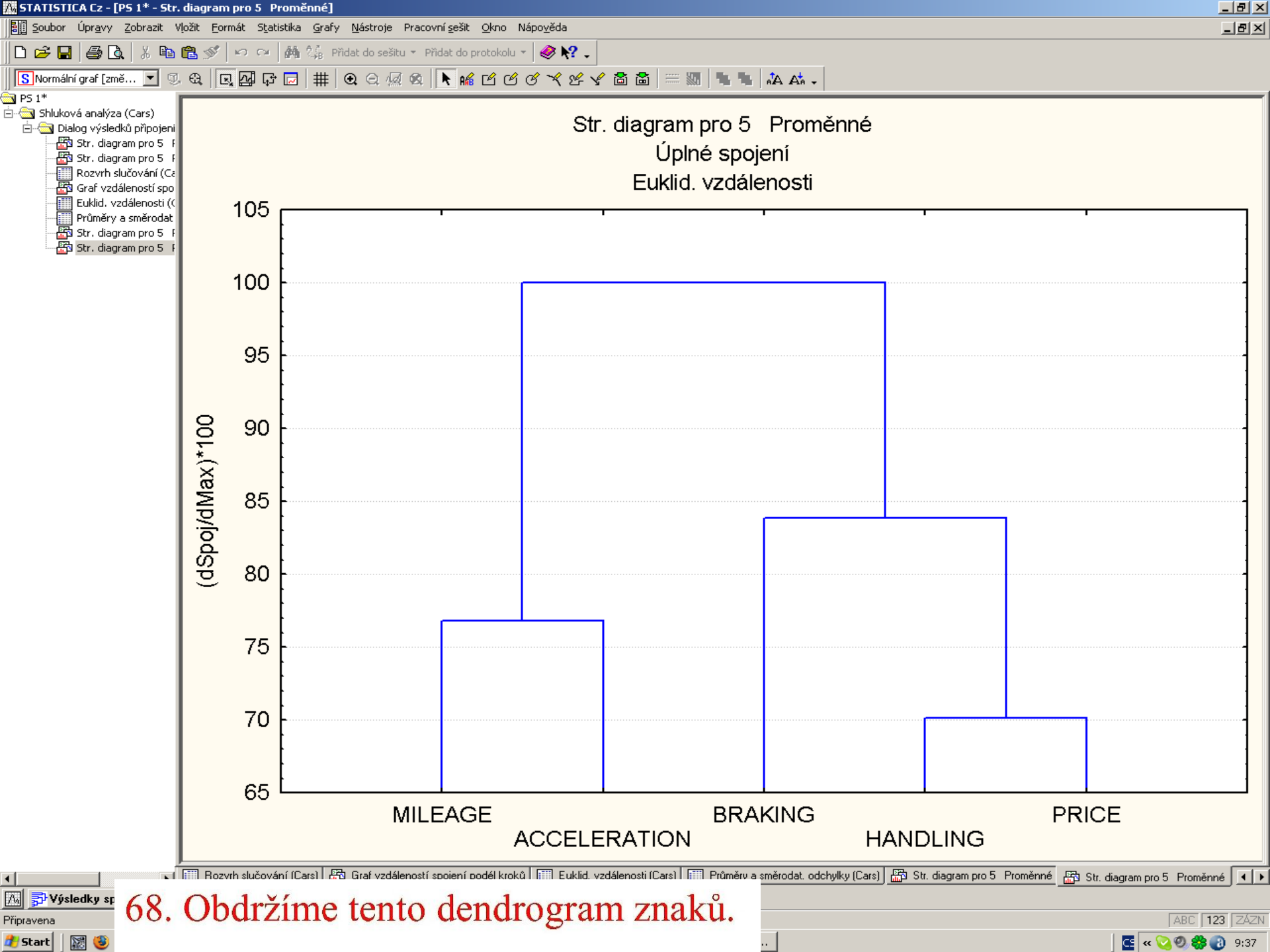
65. Otevře se nám dendrogram v relativních čili normovaných vzdálenostech v procentech na y ose.

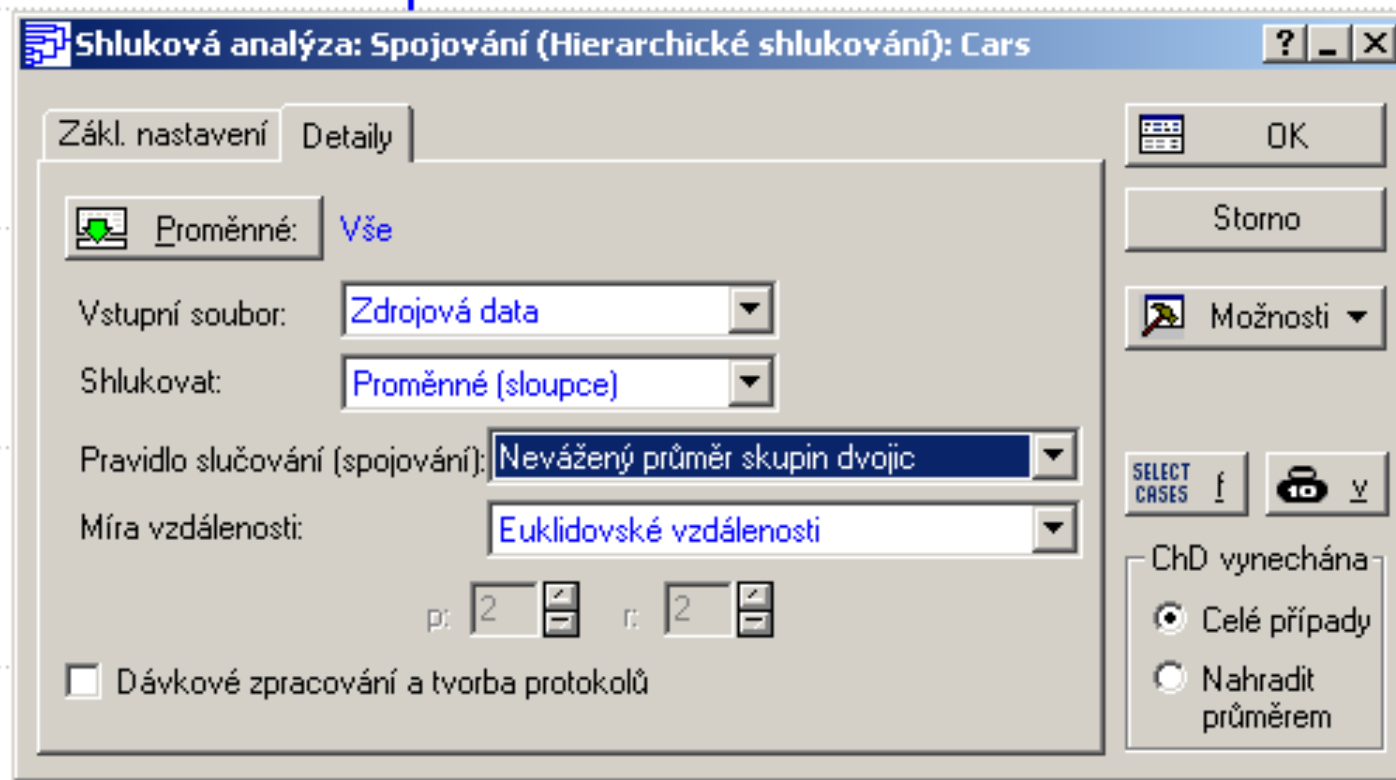

66. Navrátíme se do tohoto výchozího okénka zadání tvorby dendrogramu.

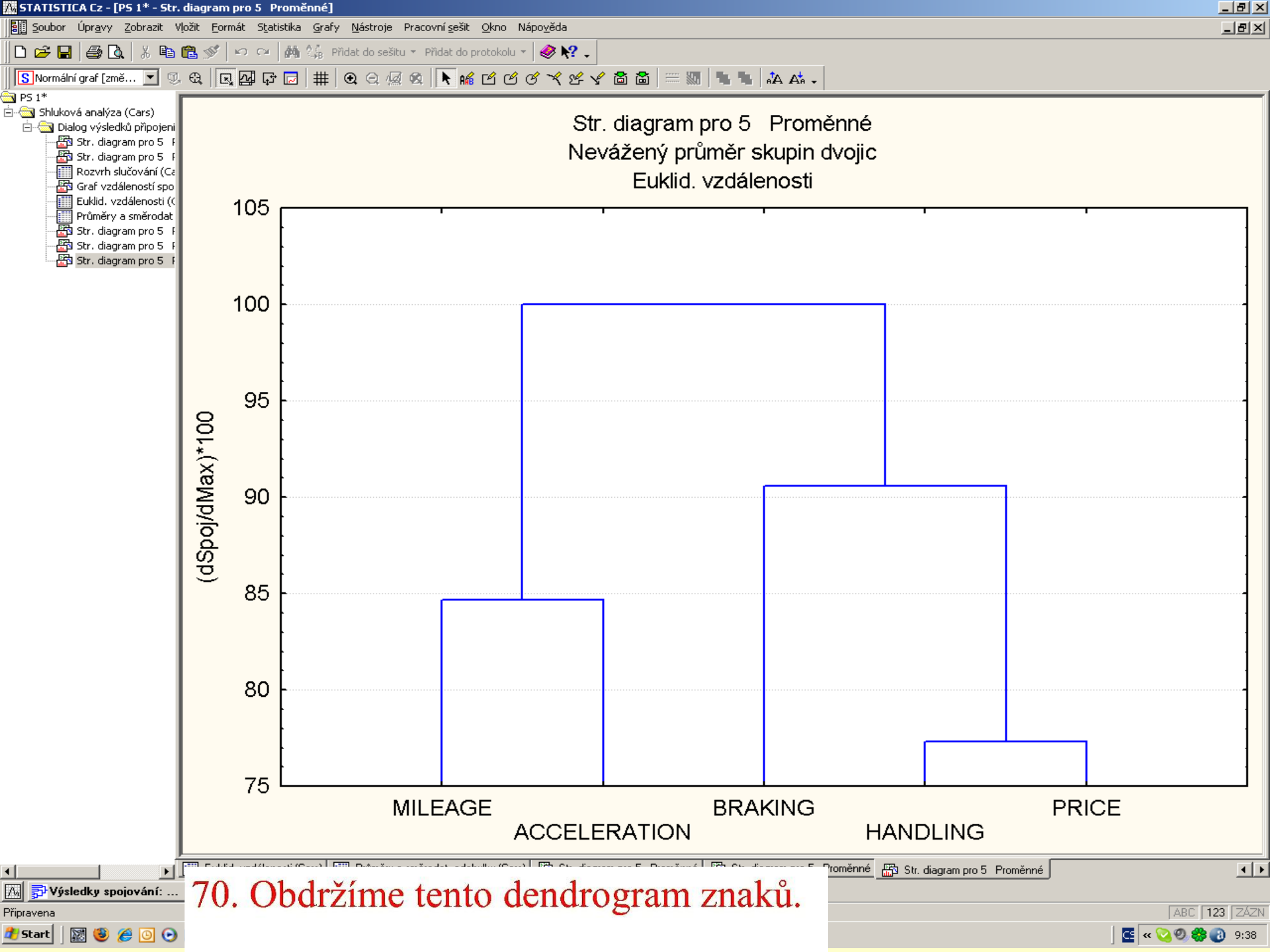

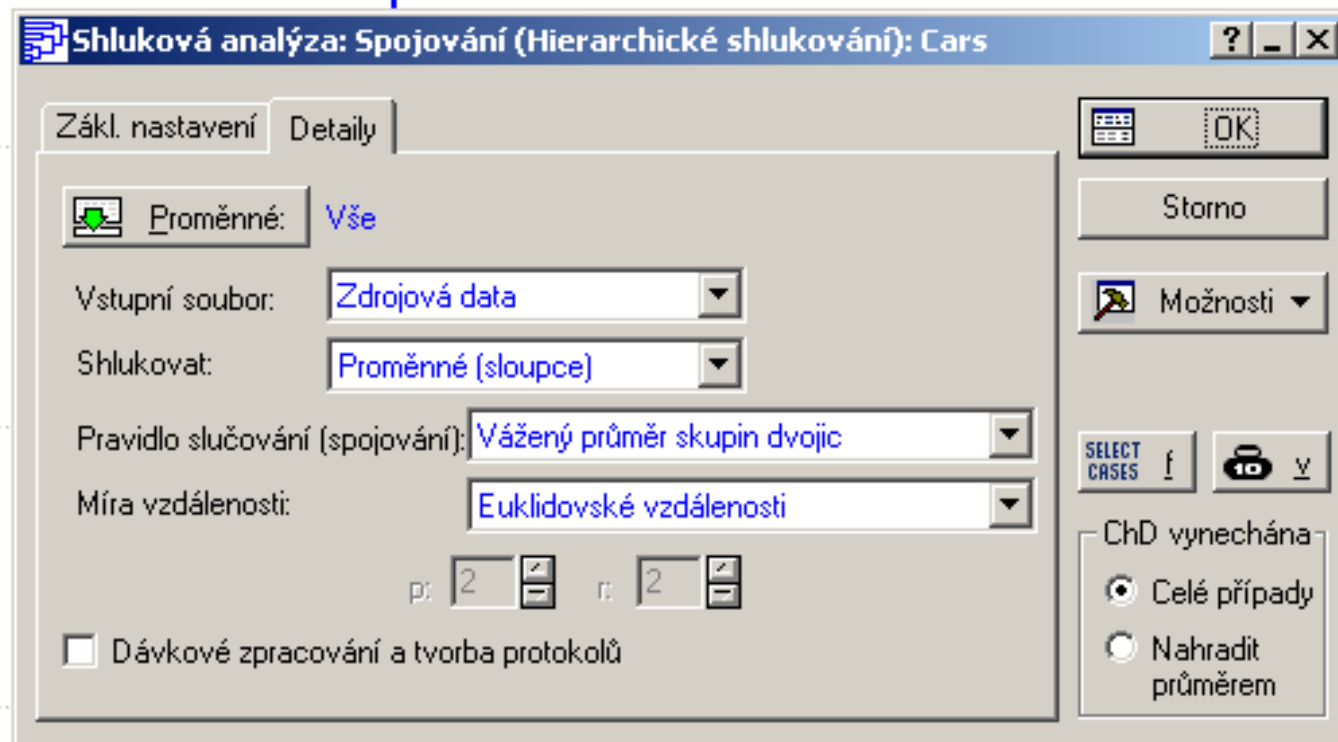
67. Zadáme jinou shlukovací metodu *Úplné spojení*, což je metoda nejvzdálenějšího souseda a OK.

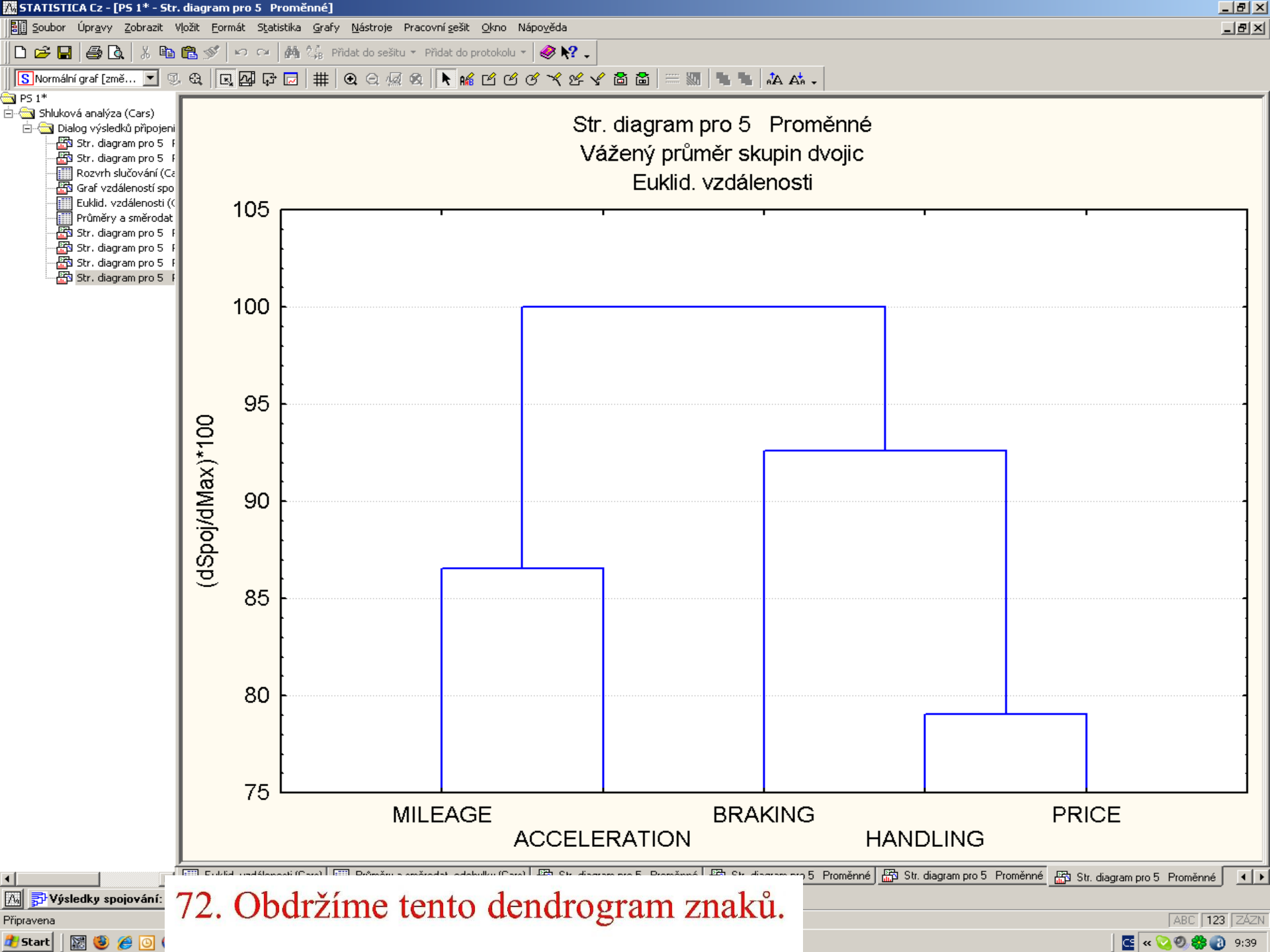
69. Navrátíme se a zadáme jinou shlukovací metodu *Nevážený průměr skupin dvojic* a OK.

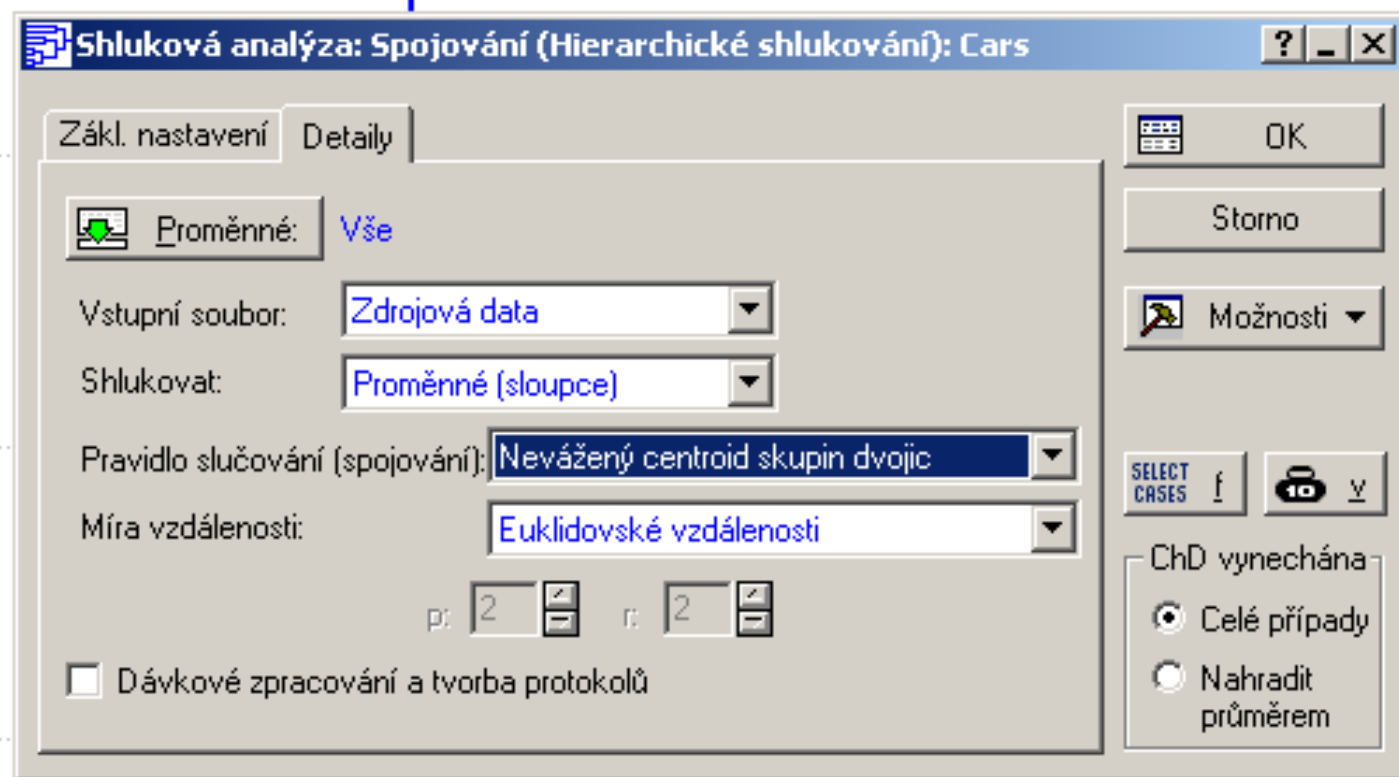

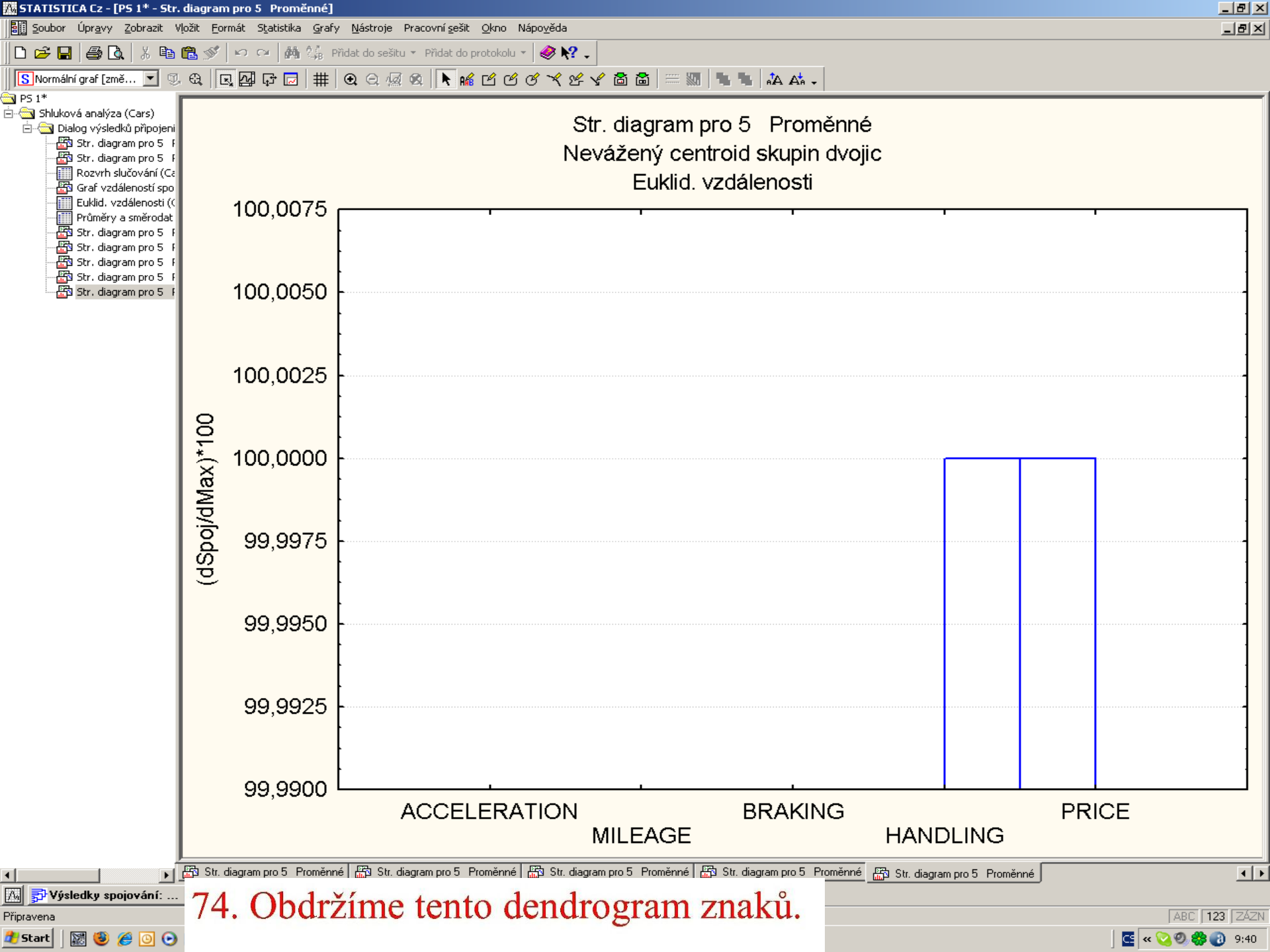
71. Navrátíme se a zadáme jinou shlukovací metodu *Vážený průměr skupin dvojic* a OK.

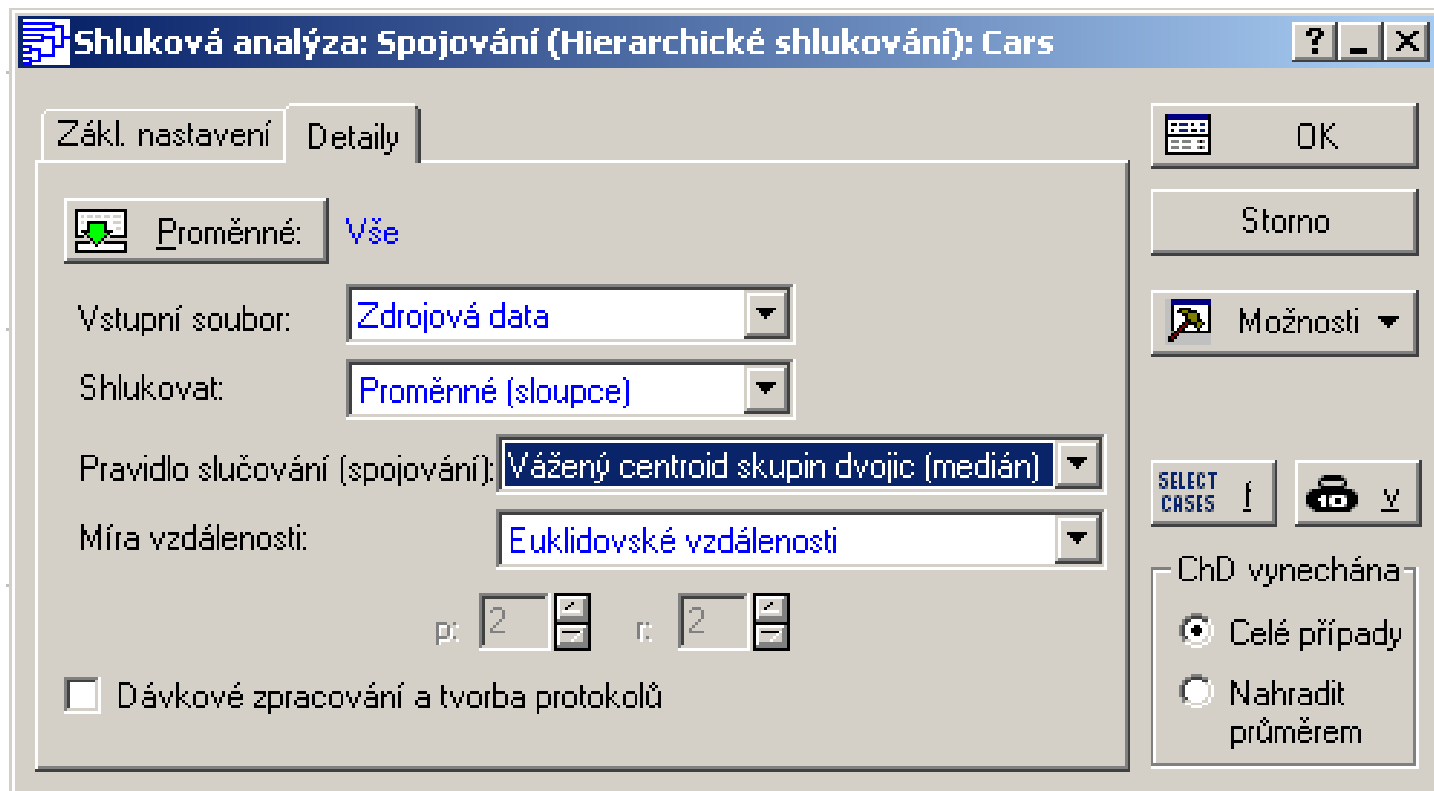

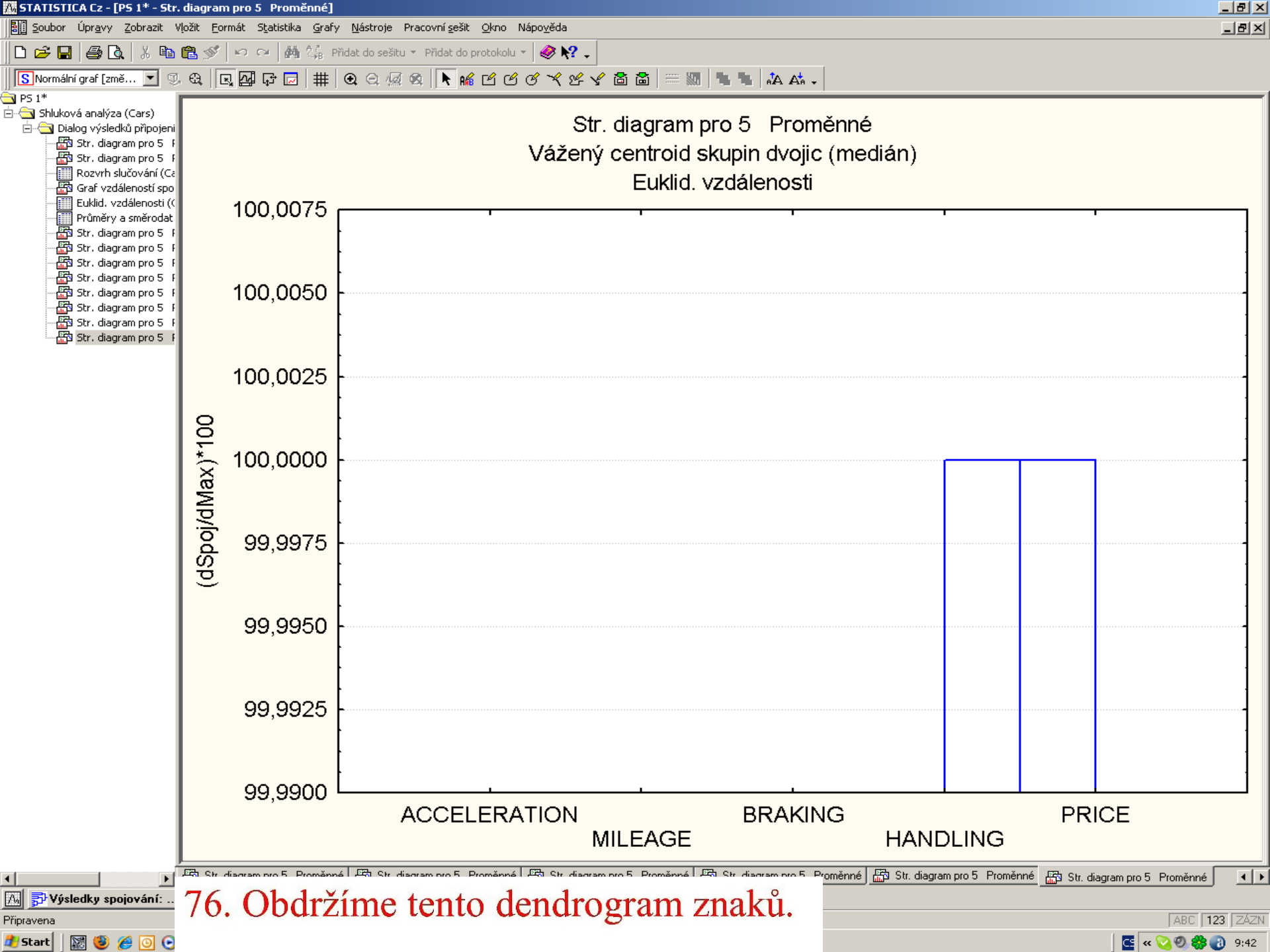

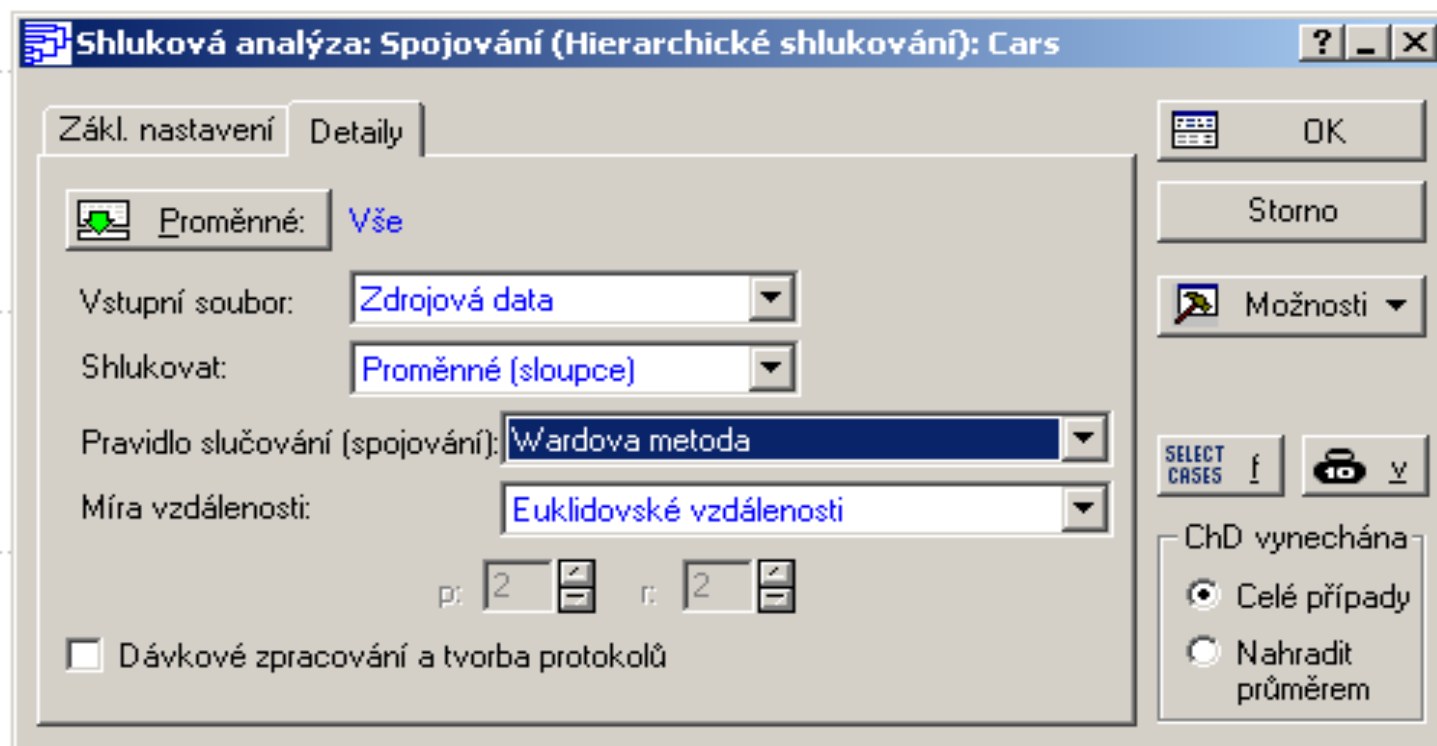
73. Navrátíme se a zadáme jinou shlukovací metodu *Nevážený centroid skupin dvojic* a OK.

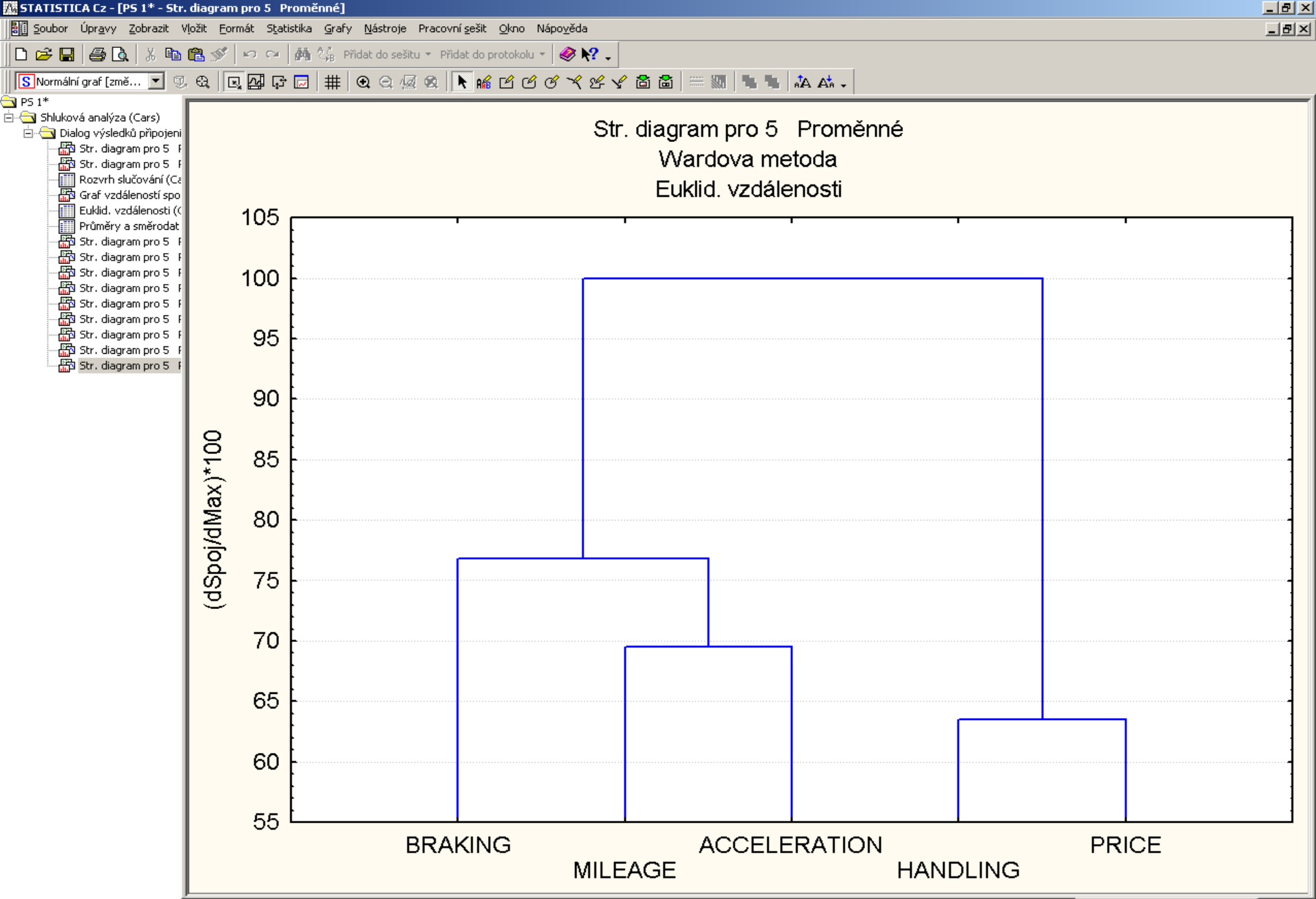

75. Navrátíme se a zadáme jinou shlukovací metodu *Vážený centroid skupin dvojic (medián)* a OK.

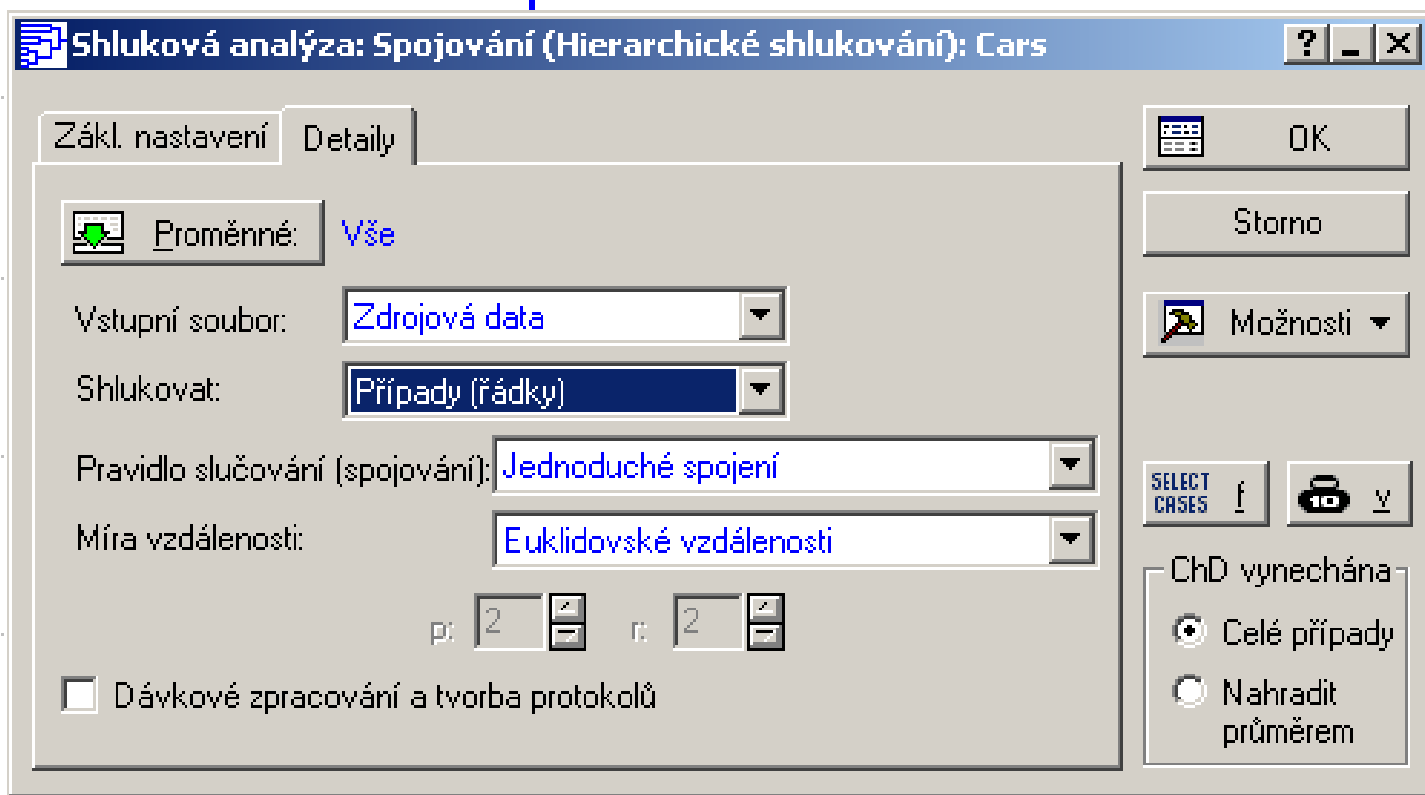

77. Navrátíme se a zadáme jinou shlukovací metodu *Wardovu* a OK.

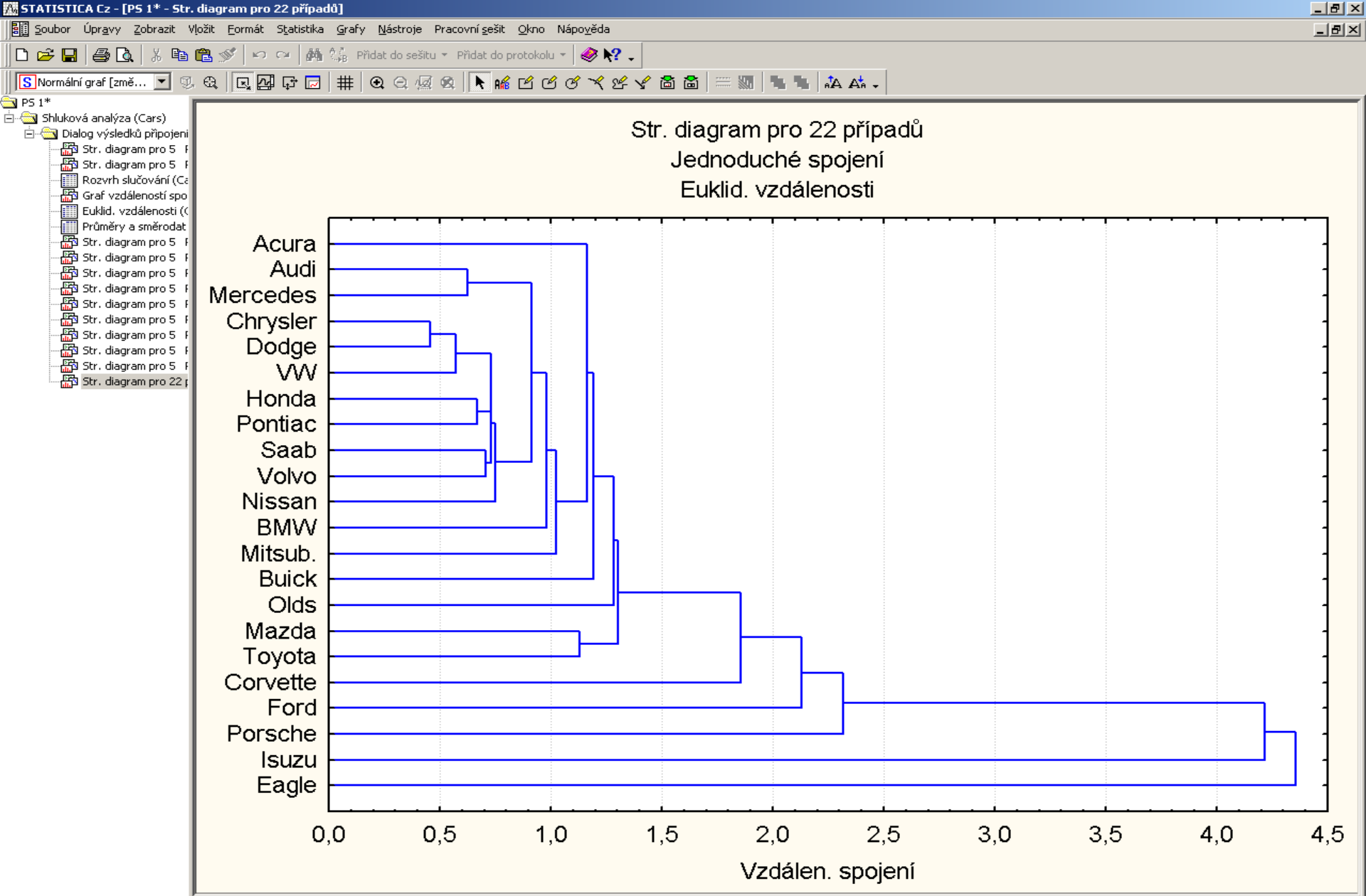

78. Obdržíme tento dendrogram znaků.

79. Navrátíme se a zadáme v okénku *Shlukovat* tvorbu dendrogramu objektů (zde aut) zadáním *Případy (řádky)* a OK.

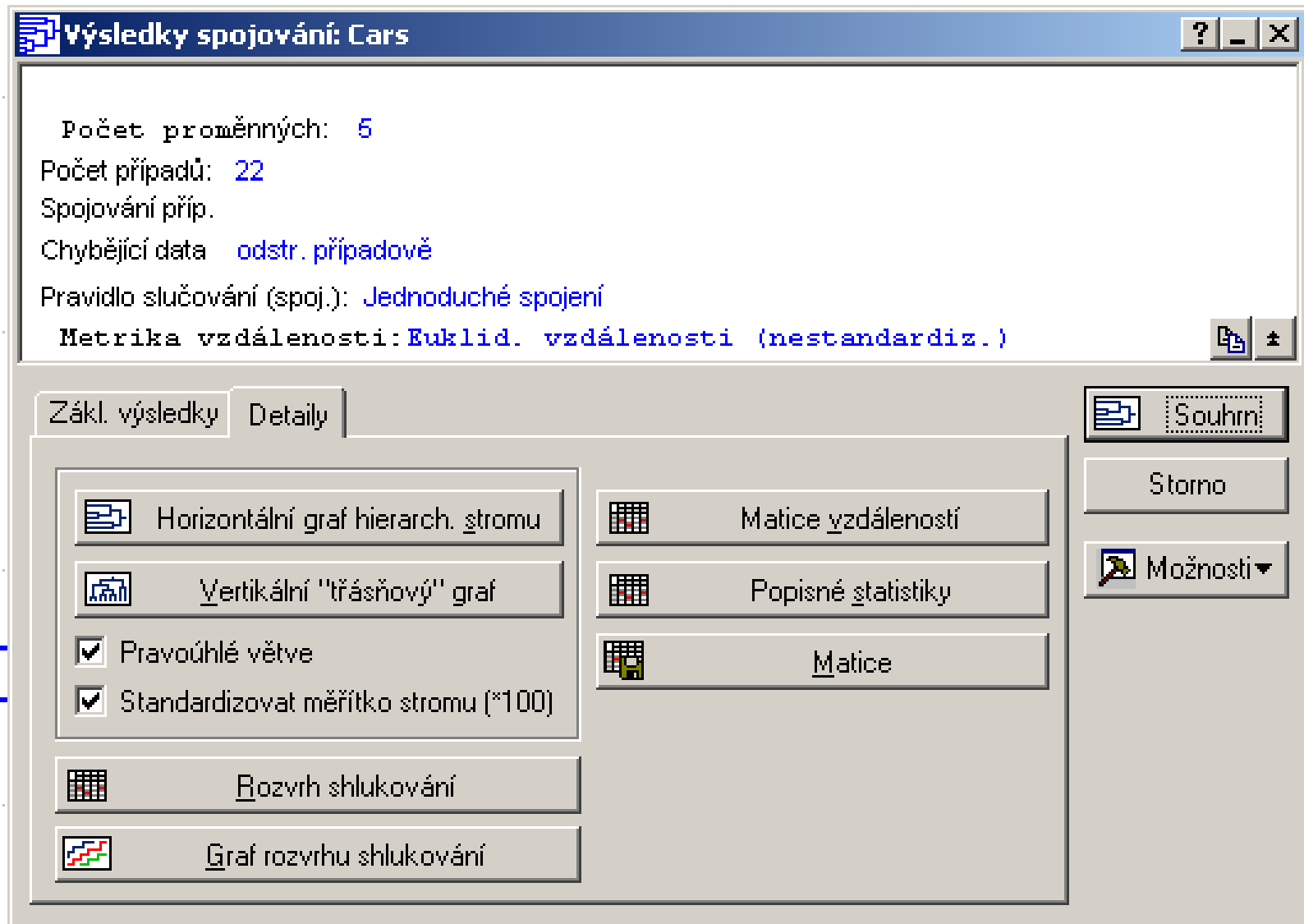
80. Obdržíme horizontální dendrogram nestandardizovaných vzdáleností mezi auty.

Str. diagram pro 22 případů
Jednoduché spojení
Euklid. vzdálenosti

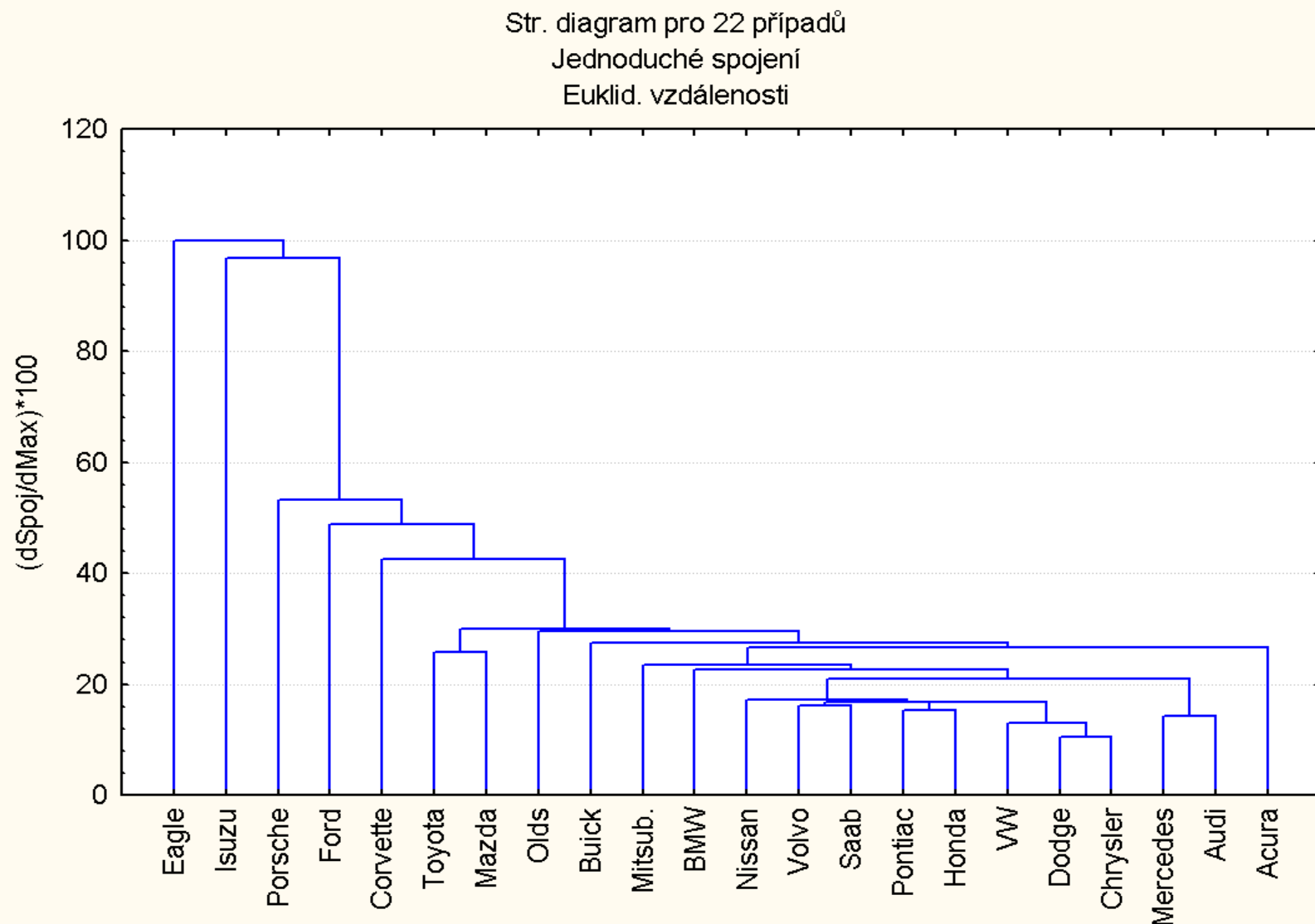
Vzdálen. spojení

Eagle Isuzu Porsche Ford Corvette Toyota Mazda Olds Buick Mitsub. BMW Nissan Volvo Saab Pontiac Honda VW Dodge Chrysler Mercedes Audi Acura

CS << [checkmark] [speaker] [flower] [a] 9:46

82. V okně *Výsledky spojování* zaškrtneme v okénku *Standardizovat měřítko stromu* a klikneme na *Vertikální trásňový graf*.

83. Obdržíme dendrogram objektů (aut) v normovaných relativních vzdálenostech na y ose, vyjádřený v procentech.

Shluková analýza: Spojování (Hierarchické shlukování): Cars

Zákl. nastavení Details

Proměnné: **Vše**

Vstupní soubor: **Zdrojová data**

Shlukovat: **Případy (řádky)**

Pravidlo slučování (spojoování): **Úplné spojení**

Míra vzdálenosti: **Euklidovské vzdálenosti**

pt: **2** r: **2**

☐ Dávkové zpracování a tvorba protokolů

OK

Storno

Možnosti ▼

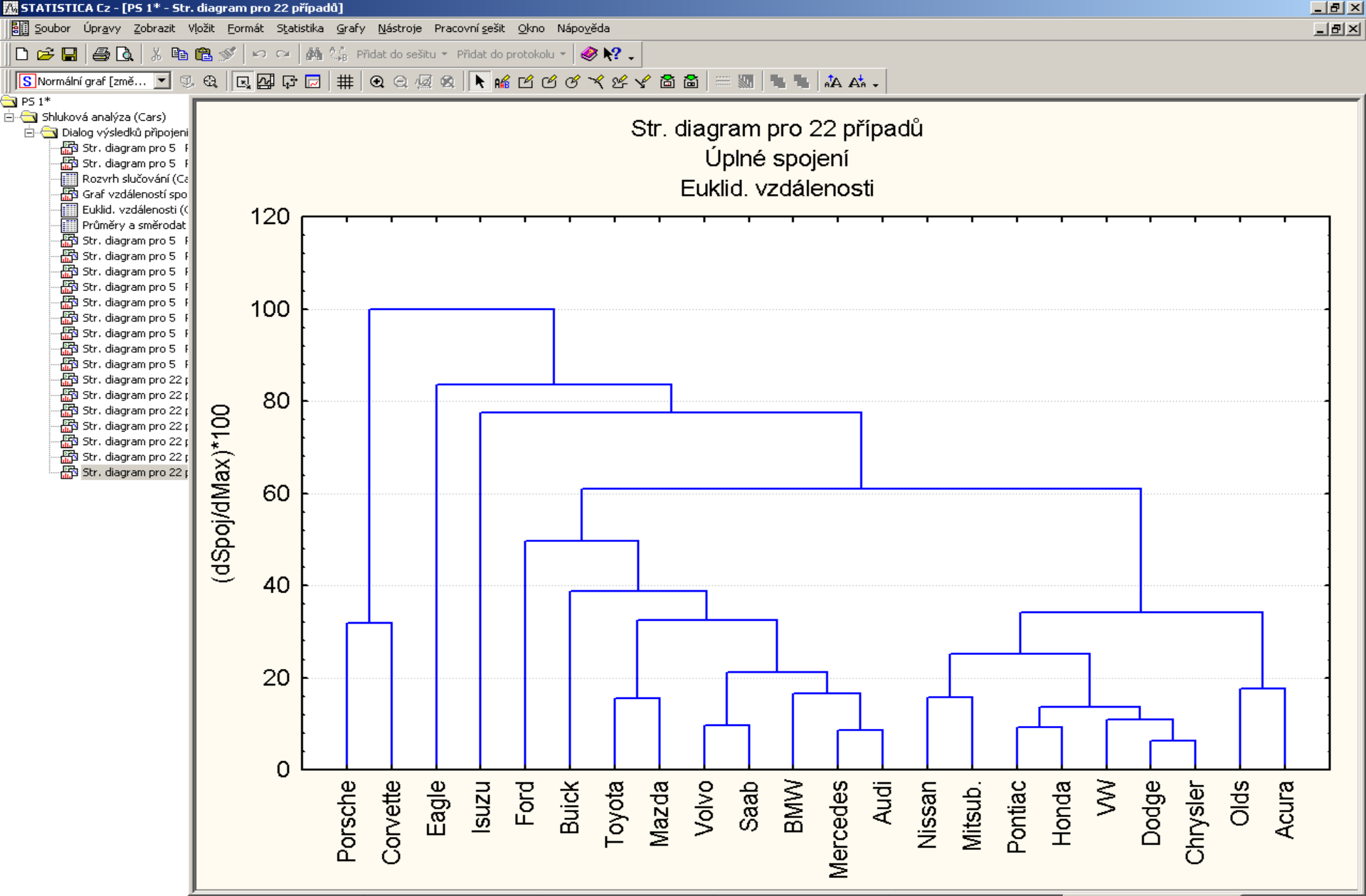
SELECT CASES f 10 y

ChD vynechána

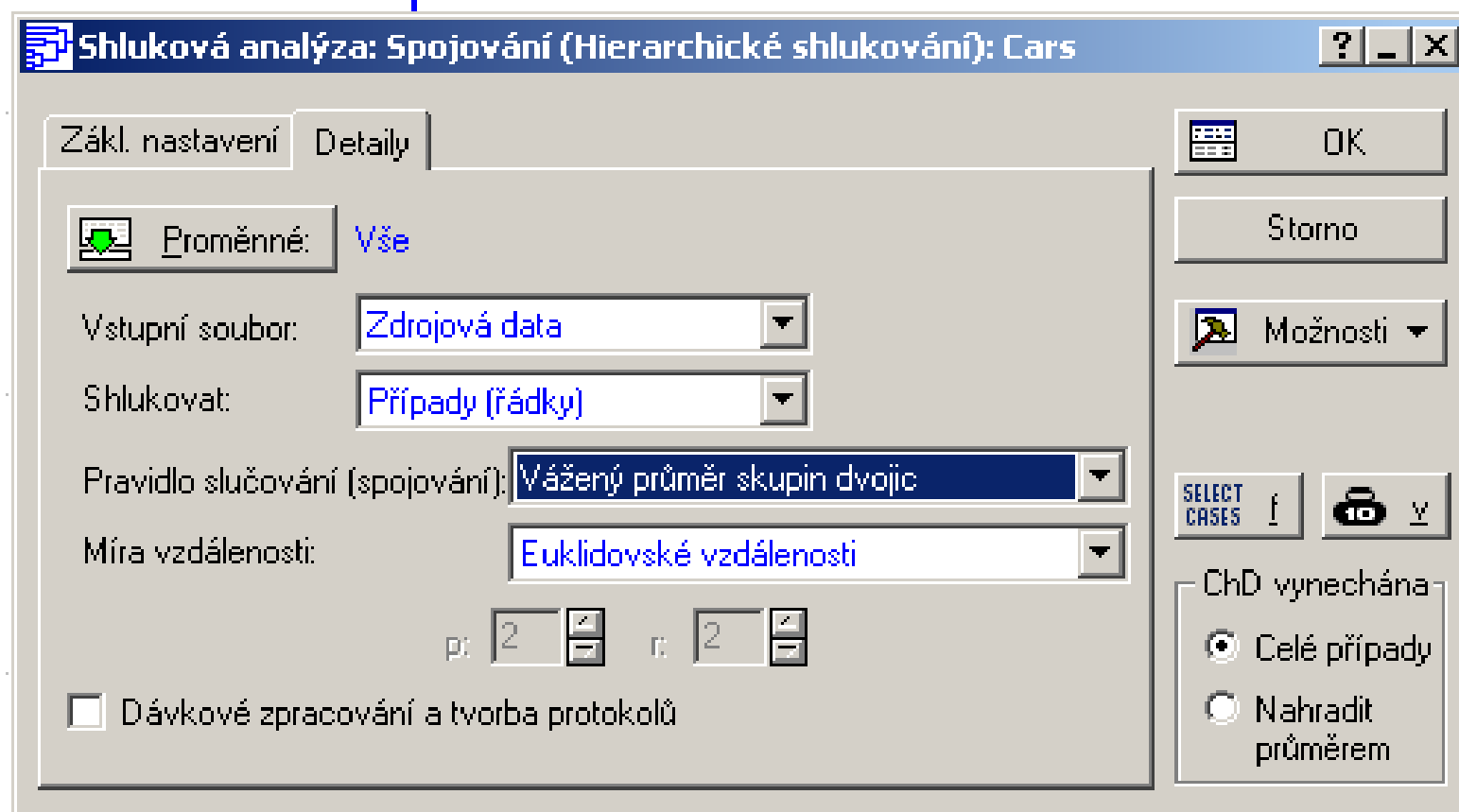
☒ Celé případy

☐ Nahradiť průměrem

84. Navrátíme se do okna zadání *Shlukové analýzy* a zvolíme jinou metodu tvorby dendrogramu, například *Úplné spojení* a OK.

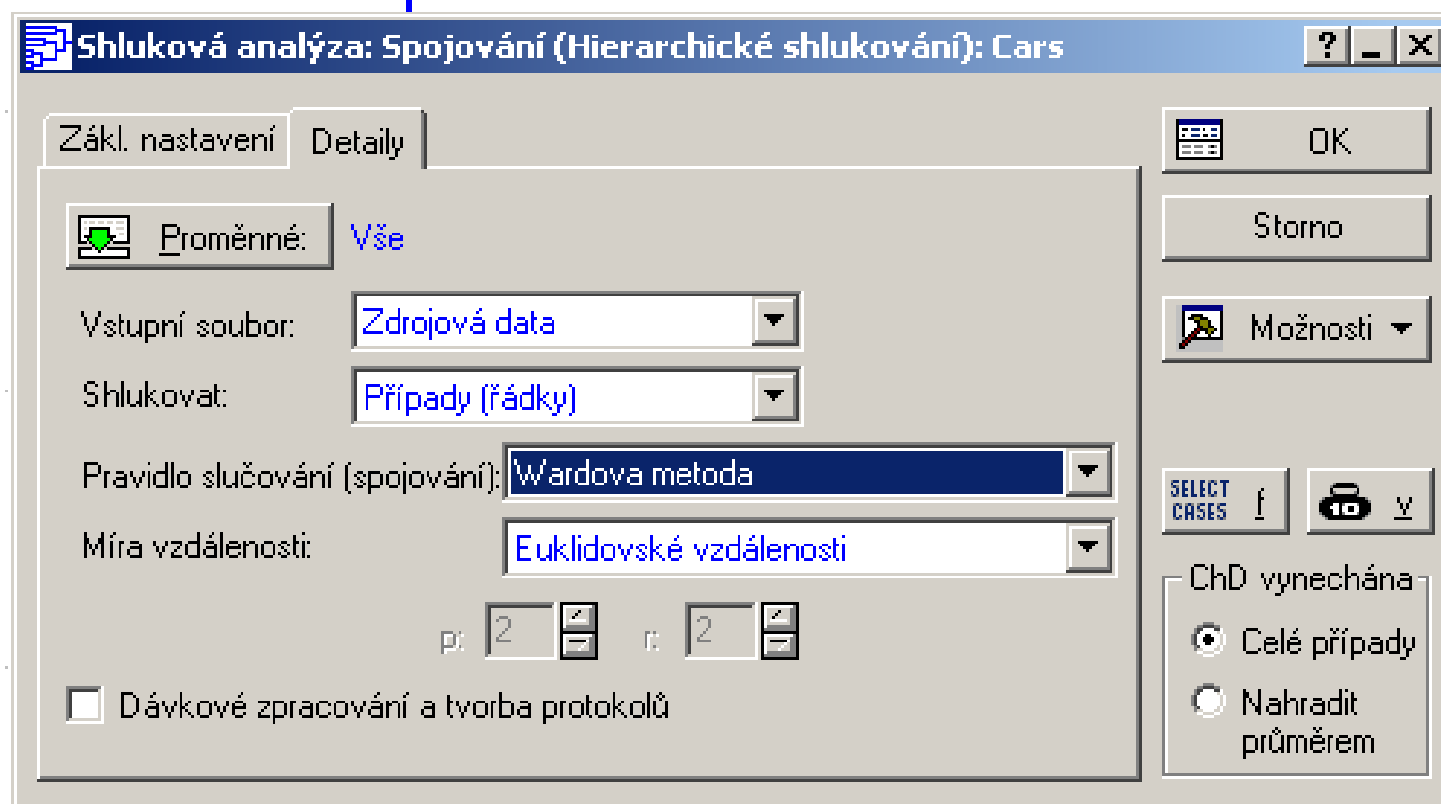
85. Otevře se okno dendrogramu objektů (aut) v normovaných jednotkách.

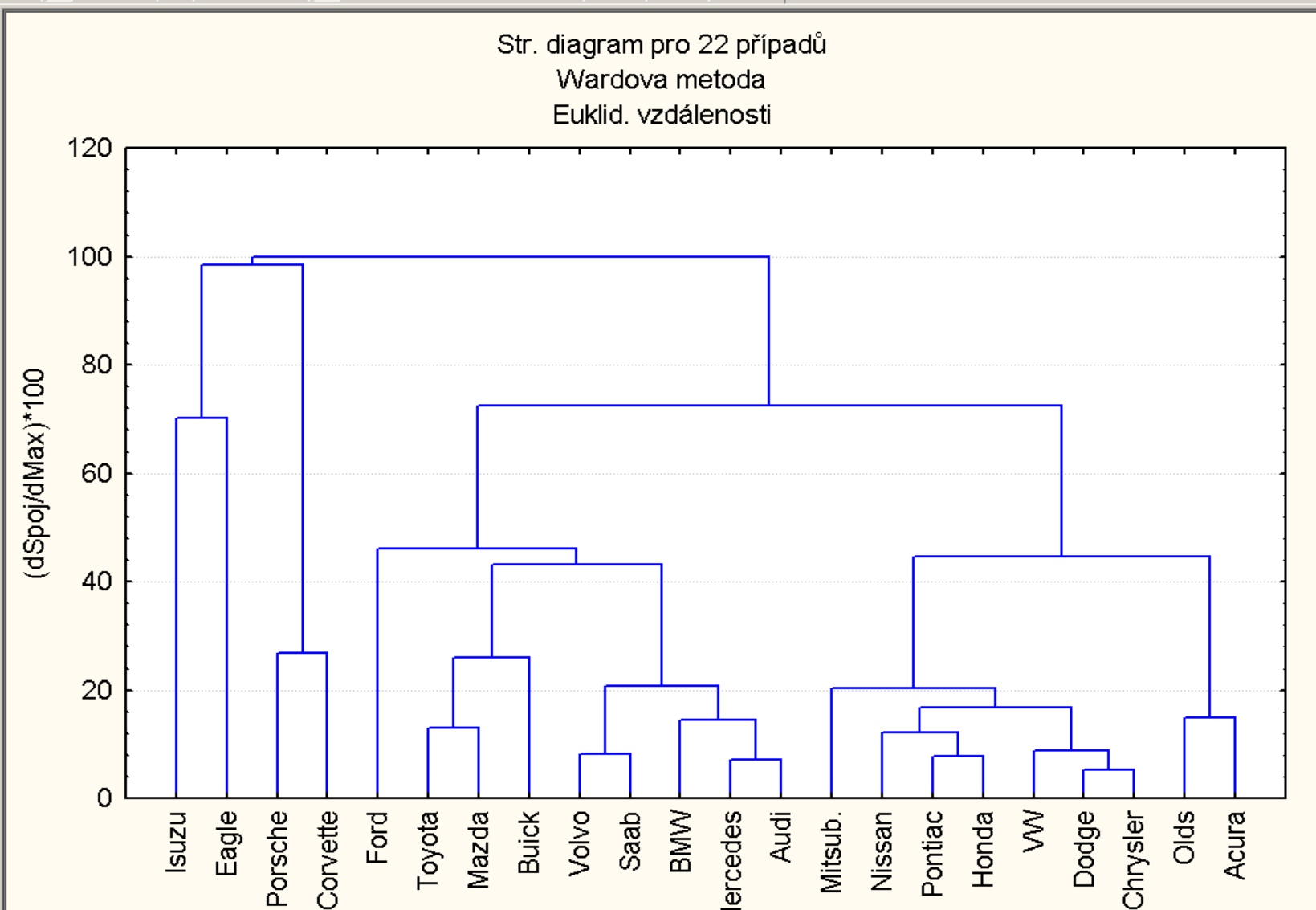
86. Navrátíme se do okna zadání *Shlukové analýzy* a zvolíme jinou metodu tvorby dendrogramu, například *Vážený průměr skupin dvojic* a OK.

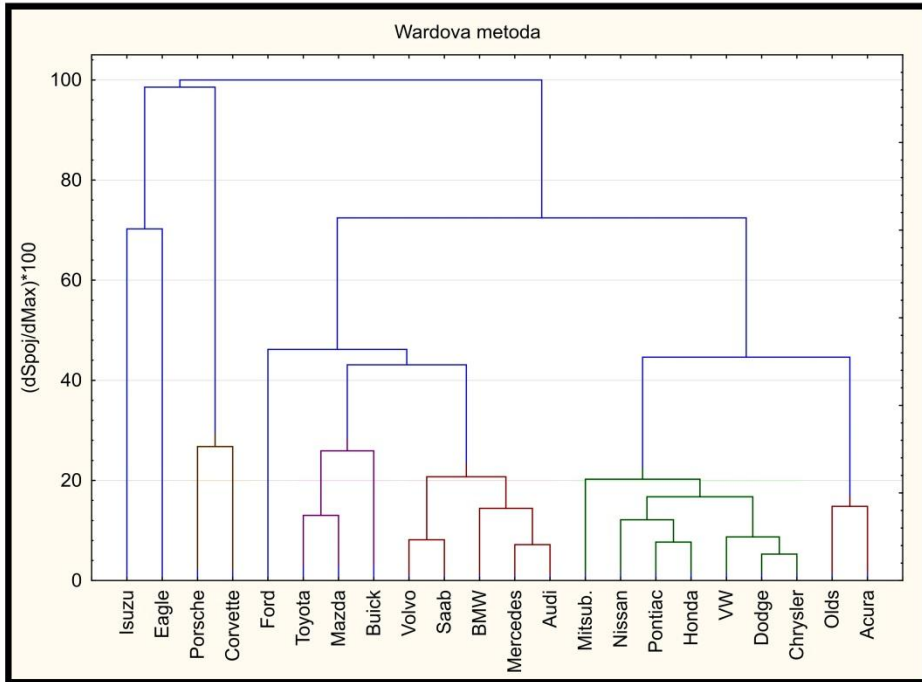
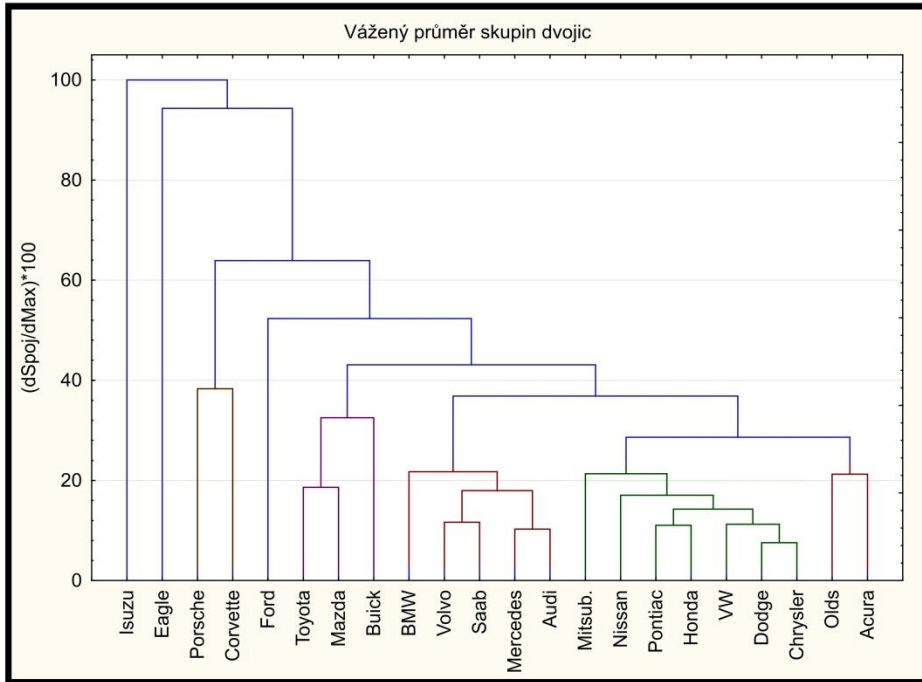
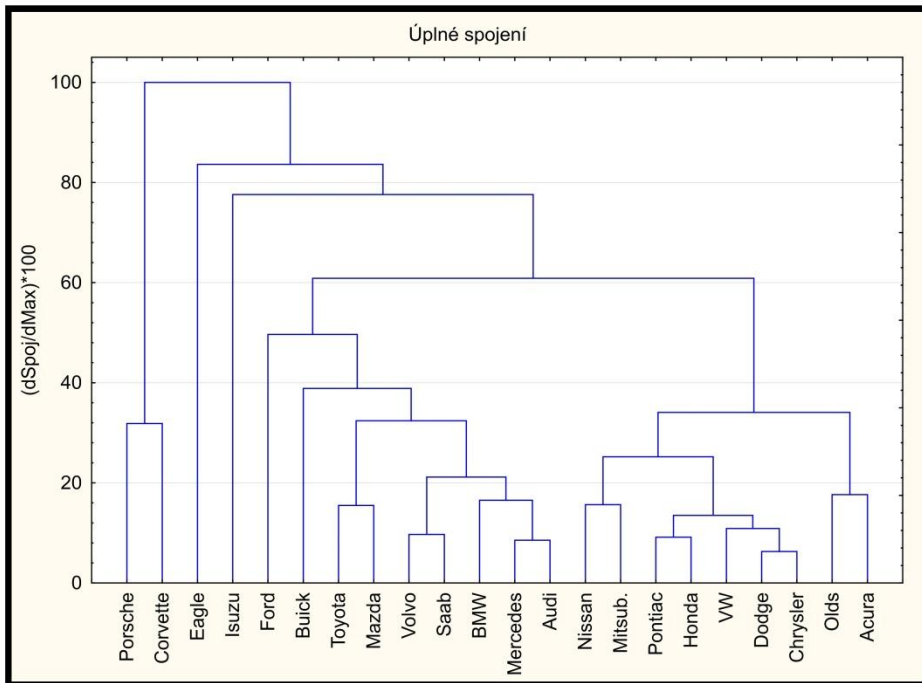
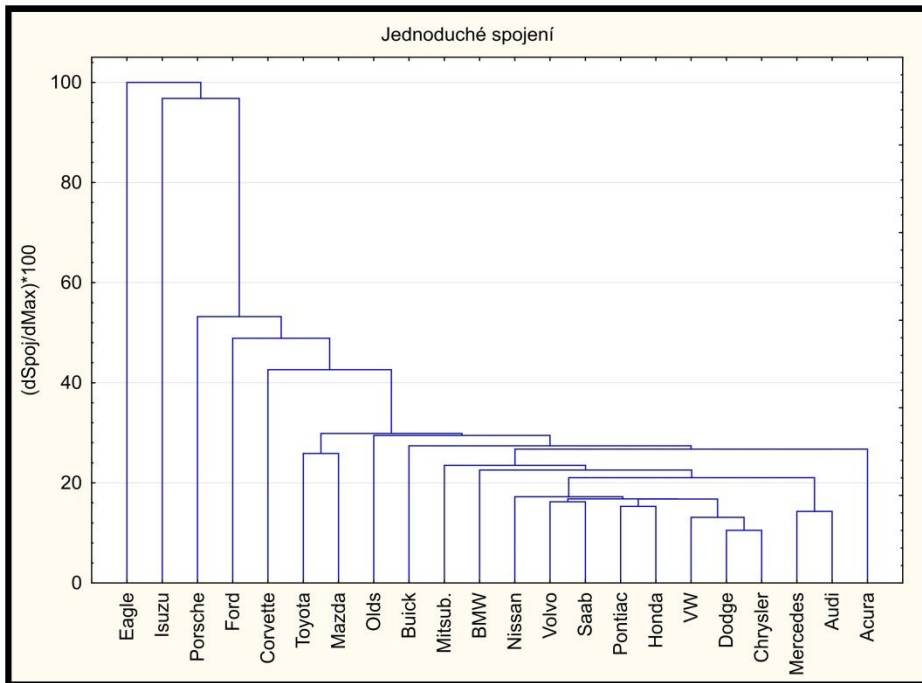

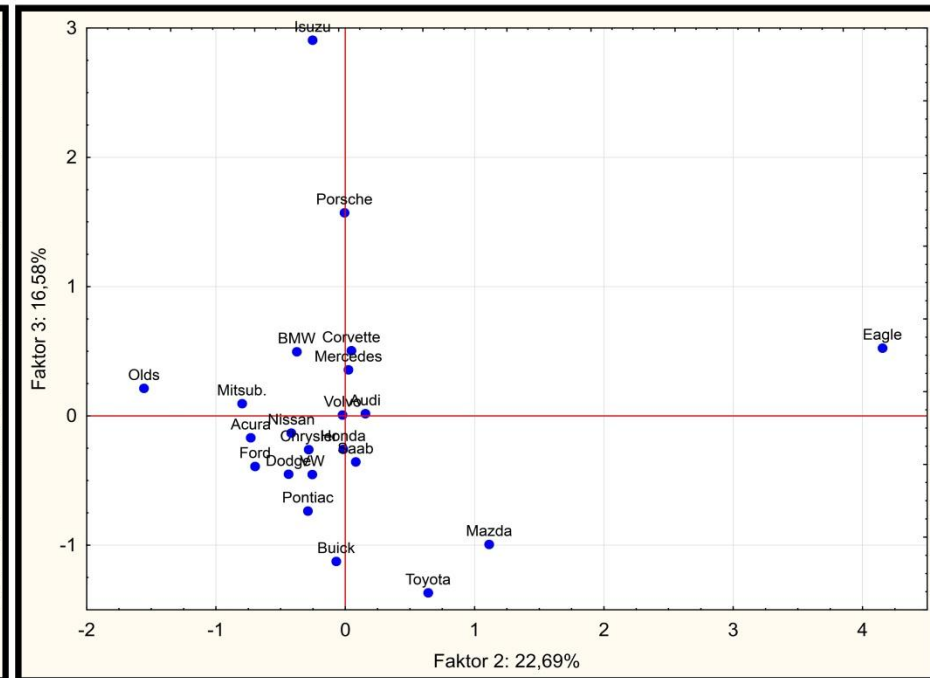
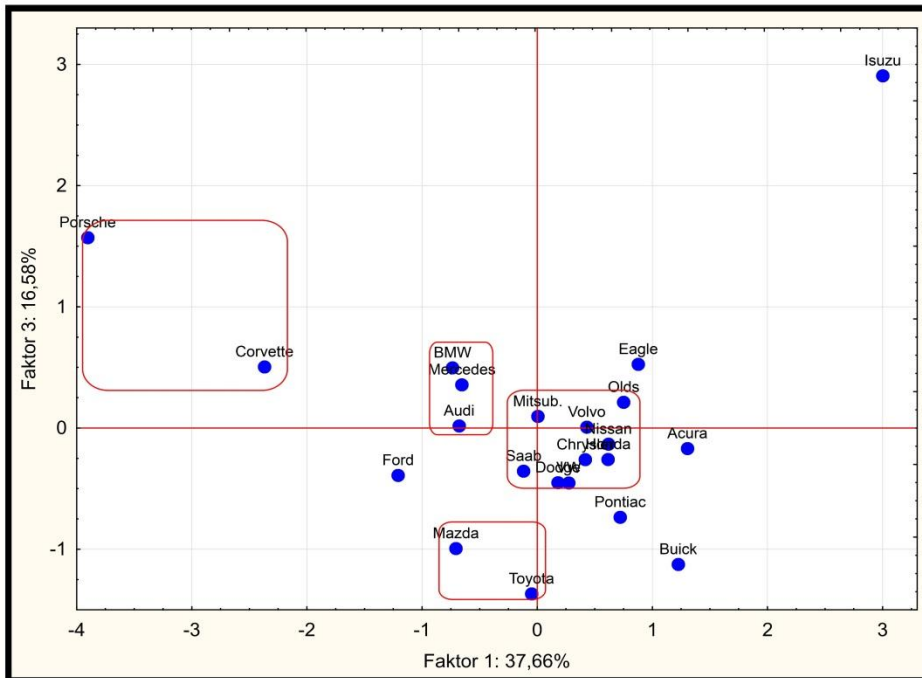
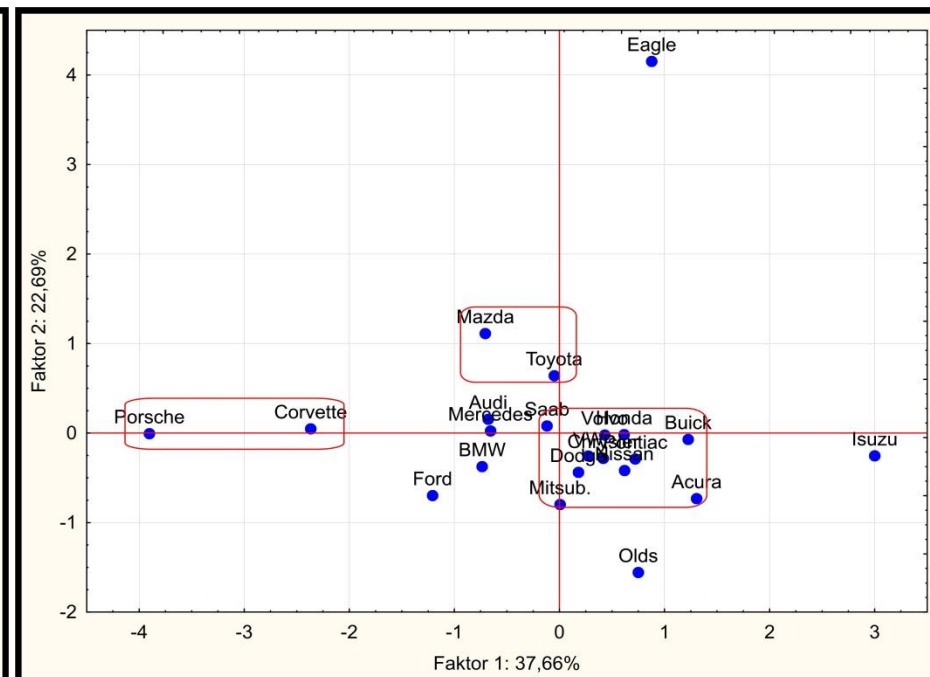
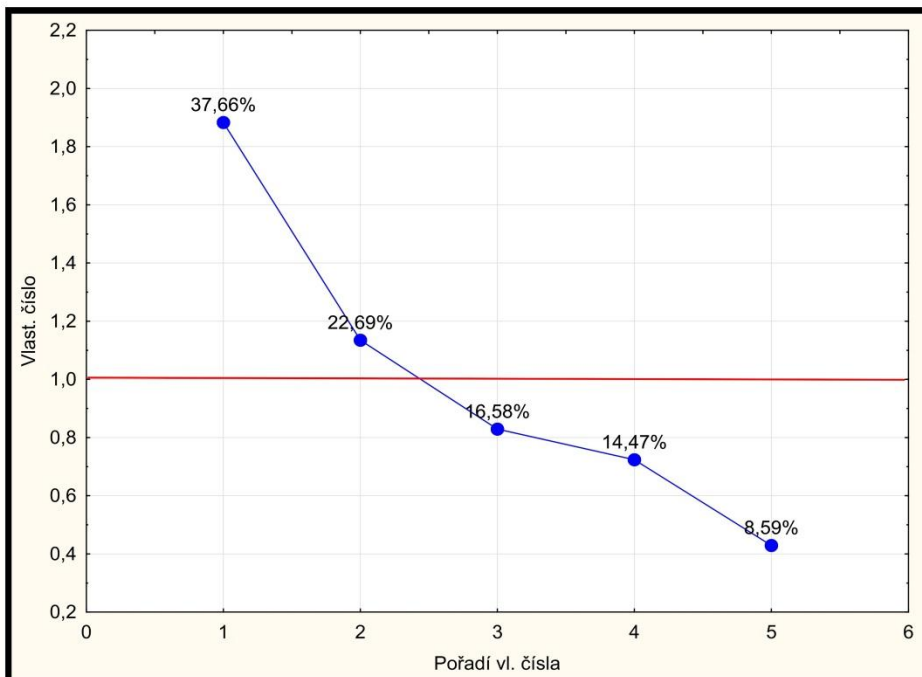

88. Navrátíme se do okna zadání *Shlukové analýzy* a zvolíme jinou metodu tvorby dendrogramu, například *Wardova metoda* a OK.

89. Otevře se okno dendrogramu objektů (aut) v normovaných jednotkách.

STATISTICA Cz - [PS 1* - Rozvrh slučování (Cars)]

Soubor Úpravy Zobrazit Vložit Formát Statistika Grafy Nástroje Data Pracovní sešit Okno Nápověda

Arial 10 B I U

PS 1*

- Shluková analýza (Cars)
  - Dialog výsledků připojení
  - Rozvrh slučování (Cars)
  - Graf vzdáleností spojení

spojení vzdálen.	Obj. č. 3	Obj. č. 4	Obj. č. 5	Obj. č. 6	Obj. č. 7	Obj. č. 8	Obj. č. 9	Obj. č. 10	Obj. č. 11	Obj. č. 12	Obj. č. 13	Obj. č. 14	Obj. č. 15	Obj. č. 16	Obj. č. 17	Obj. č. 18	Obj. č. 19	Obj. č. 20	Obj. č. 21	Obj. č. 22
,4580483																				
,5710964	VW																			
,6231085																				
,6670490																				
,7060042																				
,7313396	VW	Honda	Pontiac																	
,7323840	VW	Honda	Pontiac	Saab	Volvo															
,7506309	VW	Honda	Pontiac	Saab	Volvo	Nissan														
,9159299	Chrysler	Dodge	VW	Honda	Pontiac	Saab	Volvo	Nissan												
,9824549	Chrysler	Dodge	VW	Honda	Pontiac	Saab	Volvo	Nissan	BMW											
1,023831	Chrysler	Dodge	VW	Honda	Pontiac	Saab	Volvo	Nissan	BMW	Mitsub.										
1,127473																				
1,164055	Mercedes	Chrysler	Dodge	VW	Honda	Pontiac	Saab	Volvo	Nissan	BMW	Mitsub.									
1,193655	Mercedes	Chrysler	Dodge	VW	Honda	Pontiac	Saab	Volvo	Nissan	BMW	Mitsub.	Buick								
1,284603	Mercedes	Chrysler	Dodge	VW	Honda	Pontiac	Saab	Volvo	Nissan	BMW	Mitsub.	Buick	Olds							
1,301269	Mercedes	Chrysler	Dodge	VW	Honda	Pontiac	Saab	Volvo	Nissan	BMW	Mitsub.	Buick	Olds	Mazda	Toyota					
1,855838	Mercedes	Chrysler	Dodge	VW	Honda	Pontiac	Saab	Volvo	Nissan	BMW	Mitsub.	Buick	Olds	Mazda	Toyota	Corvette				
2,128886	Mercedes	Chrysler	Dodge	VW	Honda	Pontiac	Saab	Volvo	Nissan	BMW	Mitsub.	Buick	Olds	Mazda	Toyota	Corvette	Ford			
2,317976	Mercedes	Chrysler	Dodge	VW	Honda	Pontiac	Saab	Volvo	Nissan	BMW	Mitsub.	Buick	Olds	Mazda	Toyota	Corvette	Ford	Porsche		
4,214866	Mercedes	Chrysler	Dodge	VW	Honda	Pontiac	Saab	Volvo	Nissan	BMW	Mitsub.	Buick	Olds	Mazda	Toyota	Corvette	Ford	Porsche	Isuzu	
4,355048	Mercedes	Chrysler	Dodge	VW	Honda	Pontiac	Saab	Volvo	Nissan	BMW	Mitsub.	Buick	Olds	Mazda	Toyota	Corvette	Ford	Porsche	Isuzu	Eag

90. Rozvrh slučování: když v okénku *Výsledky spojování* klikneme na okénko *Rozvrh slučování*, dostaneme tuto tabulku negrafické podoby postupného vytvoření dendrogramu objektů.

STATISTICA Cz - [PS 1* - Rozvrh slučování (Cars)]

Soubor Úpravy Zobrazit Vložit Formát Statistika Grafy Nástroje Data Pracovní sešit Okno Nápověda

Arial 10 B I U

PS 1*

- Shluková analýza (Cars)
  - Dialog výsledků připojení
  - Rozvrh slučování (Cars)
  - Graf vzdáleností spojení

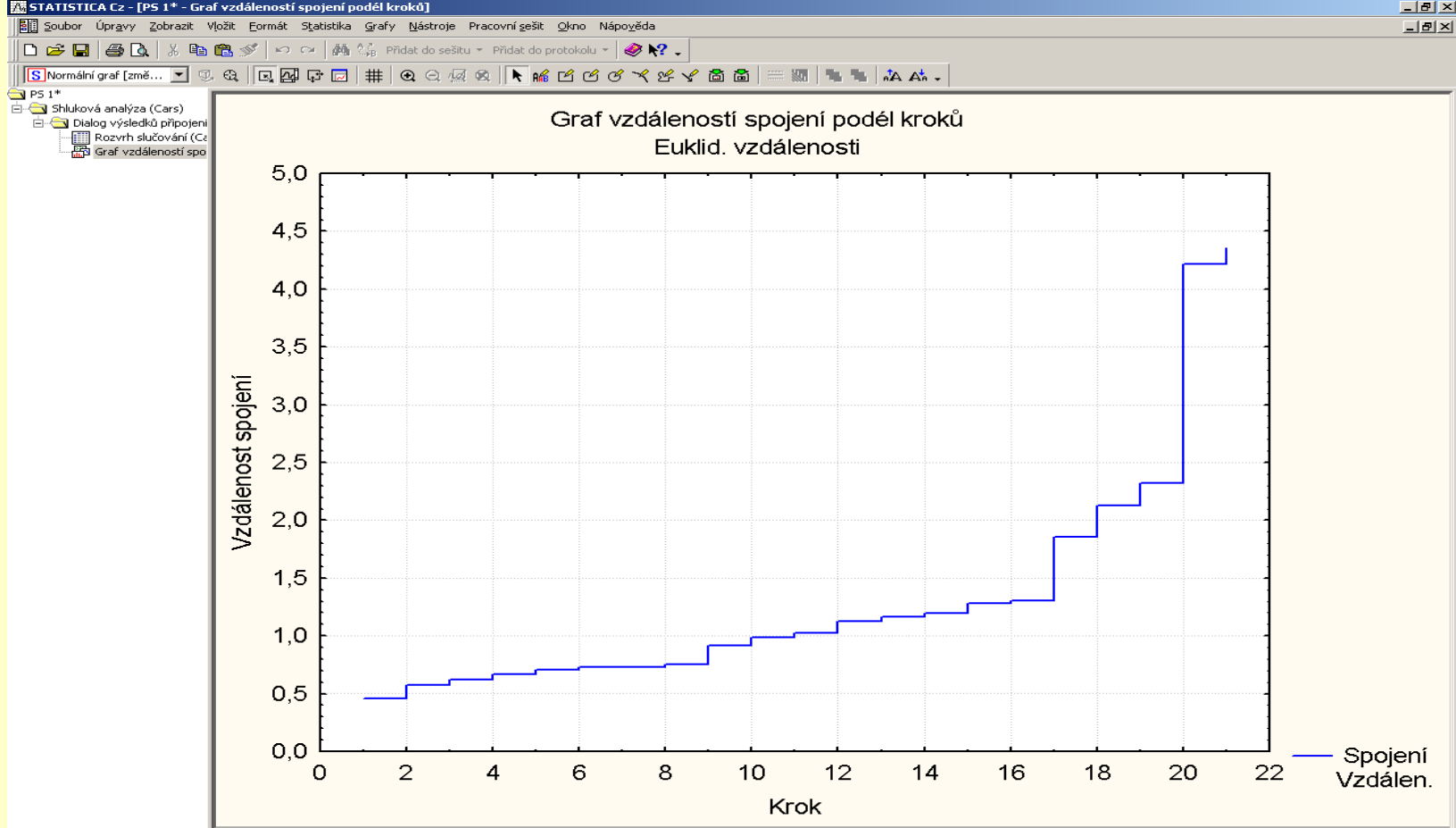
spojení vzdálen.	Obj. č. 3	Obj. č. 4	Obj. č. 5	Obj. č. 6	Obj. č. 7	Obj. č. 8	Obj. č. 9	Obj. č. 10	Obj. č. 11	Obj. č. 12	Obj. č. 13	Obj. č. 14	Obj. č. 15	Obj. č. 16	Obj. č. 17	Obj. č. 18	Obj. č. 19	Obj. č. 20	Obj. č. 21	Obj. č. 22
,4580483																				
,5710964	VW																			
,6231085																				
,6670490																				
,7060042																				
,7313396	VW	Honda	Pontiac																	
,7323840	VW	Honda	Pontiac	Saab	Volvo															
,7506309	VW	Honda	Pontiac	Saab	Volvo	Nissan														
,9159299	Chrysler	Dodge	VW	Honda	Pontiac	Saab	Volvo	Nissan												
,9824549	Chrysler	Dodge	VW	Honda	Pontiac	Saab	Volvo	Nissan	BMW											
1,023831	Chrysler	Dodge	VW	Honda	Pontiac	Saab	Volvo	Nissan	BMW	Mitsub.										
1,127473																				
1,164055	Mercedes	Chrysler	Dodge	VW	Honda	Pontiac	Saab	Volvo	Nissan	BMW	Mitsub.									
1,193655	Mercedes	Chrysler	Dodge	VW	Honda	Pontiac	Saab	Volvo	Nissan	BMW	Mitsub.	Buick								
1,284603	Mercedes	Chrysler	Dodge	VW	Honda	Pontiac	Saab	Volvo	Nissan	BMW	Mitsub.	Buick	Olds							
1,301269	Mercedes	Chrysler	Dodge	VW	Honda	Pontiac	Saab	Volvo	Nissan	BMW	Mitsub.	Buick	Olds	Mazda	Toyota					
1,855838	Mercedes	Chrysler	Dodge	VW	Honda	Pontiac	Saab	Volvo	Nissan	BMW	Mitsub.	Buick	Olds	Mazda	Toyota	Corvette				
2,128886	Mercedes	Chrysler	Dodge	VW	Honda	Pontiac	Saab	Volvo	Nissan	BMW	Mitsub.	Buick	Olds	Mazda	Toyota	Corvette	Ford			
2,317976	Mercedes	Chrysler	Dodge	VW	Honda	Pontiac	Saab	Volvo	Nissan	BMW	Mitsub.	Buick	Olds	Mazda	Toyota	Corvette	Ford	Porsche		
4,214866	Mercedes	Chrysler	Dodge	VW	Honda	Pontiac	Saab	Volvo	Nissan	BMW	Mitsub.	Buick	Olds	Mazda	Toyota	Corvette	Ford	Porsche	Isuzu	
4,355048	Mercedes	Chrysler	Dodge	VW	Honda	Pontiac	Saab	Volvo	Nissan	BMW	Mitsub.	Buick	Olds	Mazda	Toyota	Corvette	Ford	Porsche	Isuzu	Eag

Rozvrh slučování (Cars) Graf vzdáleností spojení podél kroků

Výsledky spojování: ...

Připravena Ř1:S1 Chrysler Filt: Váhy: VYPN ABC 123 ZÁZN

Start Total Commander 6.0 - P... Microsoft PowerPoint - [... STATISTICA Cz - [PS ... 10:18

91. *Graf vzdálenosti spojení podél kroků*: když v okénku *Výsledky spojování* klikneme na *Graf rozvrhu slučování*, objeví se tento graf. Jeví se užitečným v operativním zastavení tvorby dendrogramu. V horizontálním dendrogramu platí pravidlo, čím více doprava, tím vzdálenější shluky jsou připojovány. Když ale v tomto grafu rozvrhu slučování najdeme plateau znamená to, že řada shluků objektů byla vytvořena v podstatě při stejné spojovací vzdálenosti. Tato vzdálenost se pak jeví optimální k ukončení tvorby shluků při rozhodování o nejvhodnějším počtu shluků dendrogramu objektů.

STATISTICA Cz - [PS 1* - Euklid. vzdálenosti (Cars)]

Soubor Úpravy Zobrazit Vložit Formát Statistika Grafy Nástroje Data Pracovní sešit Okno Nápověda

Arial 10 B I U

PS 1*

- Shluková analýza (Cars)
  - Dialog výsledků připojení
  - Rozvrh slučování (Cars)
  - Graf vzdáleností spojení
  - Euklid. vzdálenosti (Cars)

Případ	Acura	Audi	BMW	Buick	Corvette	Chrysler	Dodge	Eagle	Ford	Honda	Isuzu	Mazda	Mercedes	Mitsub.	Nissan	Olds	Pontiac	Porsche	Saab	Toyota	VW
Acura	0,00	3,15	2,81	2,77	4,06	2,39	2,40	5,11	4,43	1,75	4,73	3,87	2,81	2,01	1,16	1,28	1,99	5,73	2,36	3,09	1,99
Audi	3,15	0,00	1,20	2,25	2,45	1,58	1,73	4,86	2,67	1,71	4,81	1,55	0,62	2,43	2,17	3,33	1,81	3,68	0,96	1,61	1,90
BMW	2,81	1,20	0,00	2,83	1,86	1,44	1,40	4,99	2,27	1,63	4,67	2,29	0,98	1,51	1,76	2,58	1,93	3,50	1,54	2,36	1,50
Buick	2,77	2,25	2,83	0,00	4,40	1,69	1,97	5,18	3,61	1,70	4,51	2,38	2,51	3,01	2,25	3,41	1,19	5,89	1,79	1,55	2,11
Corvette	4,06	2,45	1,86	4,40	0,00	3,08	2,88	5,26	2,80	3,15	6,27	2,98	2,26	2,59	3,14	3,68	3,48	2,32	2,86	3,38	2,84
Chrysler	2,39	1,58	1,44	1,69	3,08	0,00	0,46	4,79	2,35	0,82	4,25	2,05	1,70	1,55	1,33	2,48	0,79	4,87	1,45	1,74	0,79
Dodge	2,40	1,73	1,40	1,97	2,88	0,46	0,00	4,93	2,13	0,98	4,62	2,10	1,82	1,28	1,31	2,35	0,95	4,79	1,59	1,82	0,57
Eagle	5,11	4,86	4,99	5,18	5,26	4,79	4,93	0,00	5,98	4,41	6,08	4,36	4,81	5,06	4,68	5,76	4,86	6,66	4,71	4,56	4,63
Ford	4,43	2,67	2,27	3,61	2,80	2,35	2,13	5,98	0,00	3,04	5,64	2,65	2,96	2,67	3,33	3,97	2,97	4,49	3,20	3,12	2,55
Honda	1,75	1,71	1,63	1,70	3,15	0,82	0,98	4,41	3,04	0,00	4,33	2,24	1,63	1,51	0,75	2,16	0,67	4,93	1,16	1,68	0,73
Isuzu	4,73	4,81	4,67	4,51	6,27	4,25	4,62	6,08	5,64	4,33	0,00	5,58	4,72	4,84	4,52	4,89	4,51	7,27	4,83	5,44	4,73
Mazda	3,87	1,55	2,29	2,38	2,98	2,05	2,10	4,36	2,65	2,24	5,58	0,00	2,05	3,07	2,85	4,19	2,19	4,47	1,86	1,13	2,26
Mercedes	2,81	0,62	0,98	2,51	2,26	1,70	1,82	4,81	2,96	1,63	4,72	2,05	0,00	2,18	1,91	2,96	1,89	3,49	0,92	1,97	1,86
Mitsub.	2,01	2,43	1,51	3,01	2,59	1,55	1,28	5,06	2,67	1,51	4,84	3,07	2,18	0,00	1,14	1,46	1,83	4,61	2,19	2,80	1,02
Nissan	1,16	2,17	1,76	2,25	3,14	1,33	1,31	4,68	3,33	0,75	4,52	2,85	1,91	1,14	0,00	1,46	1,16	4,96	1,56	2,27	0,89
Olds	1,28	3,33	2,58	3,41	3,68	2,48	2,35	5,76	3,97	2,16	4,89	4,19	2,96	1,46	1,46	0,00	2,40	5,40	2,80	3,61	2,04
Pontiac	1,99	1,81	1,93	1,19	3,48	0,79	0,95	4,86	2,97	0,67	4,51	2,19	1,89	1,83	1,16	2,40	0,00	5,23	1,25	1,46	0,95
Porsche	5,73	3,68	3,50	5,89	2,32	4,87	4,79	6,66	4,49	4,93	7,27	4,47	3,49	4,61	4,96	5,40	5,23	0,00	4,25	4,94	4,83
Saab	2,36	0,96	1,54	1,79	2,86	1,45	1,59	4,71	3,20	1,16	4,83	1,86	0,92	2,19	1,56	2,80	1,25	4,25	0,00	1,30	1,55
Toyota	3,09	1,61	2,36	1,55	3,38	1,74	1,82	4,56	3,12	1,68	5,44	1,13	1,97	2,80	2,27	3,61	1,46	4,94	1,30	0,00	1,86
VW	1,99	1,90	1,50	2,11	2,84	0,79	0,57	4,63	2,55	0,73	4,73	2,26	1,86	1,02	0,89	2,04	0,95	4,83	1,55	1,86	0,00
Volvo	1,96	1,31	1,54	1,66	3,13	1,16	1,42	4,58	3,27	0,73	4,21	2,23	1,16	1,94	1,16	2,44	1,01	4,61	0,71	1,68	1,34

92. Euklidovské vzdálenosti: když v okénku Výsledky spojování klikneme na Maticе vzdálenosti, otevře se nám tato tabulka Euklidovské vzdálenosti mezi objekty čili mezi auty.

Rozvrh slučování (Cars) Graf vzdáleností spojení podél kroků Euklid. vzdálenosti (Cars)

Výsledky spojování: ...

Ř1:S1 1,0000000000E-35 Filtř Váhy: VYPN ABC 123 ZÁZN

Start Total Commander 6.0 - P... Microsoft PowerPoint - ... STATISTICA Cz - [PS ... 10:19

STATISTICA Cz - [PS 1* - Průměry a směrodat. odchylky (Cars)]

SouborÚpravyZobrazitVložitFormátStatistikaGrafyNástrojeDataPracovní sešitOknoNápověda

<

93. Průměry a směrodatné odchylky: popisné statistiky ukazují na míry polohy a rozptýlení jednotlivých vozů.

	Cars														
	1 Acura	2 Audi	3 BMW	4 Buick	5 Corvette	6 Chrysler	7 Dodge	8 Eagle	9 Ford	10 Honda	11 Isuzu	12 Mazda	13 Mercedes	14 Mitsub.	15 Nissan
Acura	0,00000	3,14953	2,81372	2,77364	4,06252	2,38613	2,40114	5,10650	4,42860	1,74947	4,73026	3,86617	2,81354	2,01496	1,16406
Audi	3,14953	0,00000	1,20241	2,24626	2,45103	1,58291	1,72894	4,86105	2,67028	1,71198	4,80883	1,55493	0,62311	2,42519	2,17453
BMW	2,81372	1,20241	0,00000	2,82756	1,85584	1,43717	1,39672	4,98770	2,26821	1,62778	4,67186	2,29102	0,98245	1,50583	1,76374
Buick	2,77364	2,24626	2,82756	0,00000	4,40200	1,69271	1,97230	5,18006	3,61089	1,69770	4,50687	2,38127	2,50511	3,01320	2,25284
Corvette	4,06252	2,45103	1,85584	4,40200	0,00000	3,08083	2,87914	5,26430	2,79599	3,15125	6,27458	2,98023	2,26283	2,58881	3,14097
Chrysler	2,38613	1,58291	1,43717	1,69271	3,08083	0,00000	0,45805	4,79405	2,34981	0,81563	4,24736	2,04823	1,69765	1,54521	1,33085
Dodge	2,40114	1,72894	1,39672	1,97230	2,87914	0,45805	0,00000	4,93056	2,12889	0,98472	4,61544	2,10365	1,82007	1,27882	1,31400
Eagle	5,10650	4,86105	4,98770	5,18006	5,26430	4,79405	4,93056	0,00000	5,97838	4,40604	6,08412	4,35505	4,81423	5,05678	4,68469
Ford	4,42860	2,67028	2,26821	3,61089	2,79599	2,34981	2,12889	5,97838	0,00000	3,04452	5,64331	2,64697	2,95874	2,67085	3,33037
Honda	1,74947	1,71198	1,62778	1,69770	3,15125	0,81563	0,98472	4,40604	3,04452	0,00000	4,32989	2,23621	1,62936	1,51248	0,75063
Isuzu	4,73026	4,80883	4,67186	4,50687	6,27458	4,24736	4,61544	6,08412	5,64331	4,32989	0,00000	5,57607	4,71527	4,84170	4,52203
Mazda	3,86617	1,55493	2,29102	2,38127	2,98023	2,04823	2,10365	4,35505	2,64697	2,23621	5,57607	0,00000	2,04583	3,06625	2,85482
Mercedes	2,81354	0,62311	0,98245	2,50511	2,26283	1,69765	1,82007	4,81423	2,95874	1,62936	4,71527	2,04583	0,00000	2,18494	1,91298
Mitsub.	2,01496	2,42519	1,50583	3,01320	2,58881	1,54521	1,27882	5,05678	2,67085	1,51248	4,84170	3,06625	2,18494	0,00000	1,13749
Nissan	1,16406	2,17453	1,76374	2,25284	3,14097	1,33085	1,31400	4,68469	3,33037	0,75063	4,52203	2,85482	1,91298	1,13749	0,00000
Olds	1,28460	3,33102	2,57823	3,41120	3,67862	2,47861	2,34540	5,76024	3,97182	2,16428	4,89151	4,19246	2,96012	1,45783	1,45578
Pontiac	1,98684	1,80926	1,92840	1,19366	3,48235	0,79134	0,94802	4,85707	2,97099	0,66705	4,51276	2,19110	1,89010	1,83440	1,16306
Porsche	5,72967	3,68428	3,50021	5,89413	2,31798	4,87352	4,79292	6,66112	4,48515	4,93422	7,27431	4,46985	3,48530	4,61045	4,96145
Saab	2,36335	0,95745	1,53631	1,78586	2,85645	1,44849	1,59383	4,71228	3,19583	1,16114	4,83487	1,85898	0,91593	2,19153	1,55535
Toyota	3,08692	1,61172	2,35751	1,55176	3,38483	1,74298	1,82121	4,56436	3,11765	1,68472	5,44328	1,12747	1,97030	2,80209	2,26782
VW	1,99030	1,90119	1,50032	2,11497	2,84007	0,79143	0,57110	4,62894	2,55317	0,73134	4,72790	2,25717	1,85721	1,02383	0,88722
Volvo	1,96400	1,31289	1,53797	1,66070	3,13024	1,15741	1,42285	4,57853	3,27433	0,73238	4,21487	2,22950	1,16074	1,94312	1,16086
Průměry	0,48200	0,12479	-0,07173	0,32898	-0,15487	-0,09528	-0,08582	-0,89630	-0,56780	0,07422	-0,72244	-0,11031	0,18628	-0,08666	0,17979
Poč. příp	5,00000														
Matice	3,00000														

94. Cars: když v okénku *Výsledky....* klikneme na záložku *Matice*, dostaneme tuto matici vzdáleností mezi vozy, kterou po uložení použijeme i v dalších výpočtech vícerozměrné statistické analýzy. Je to matice Euklidovských vzdáleností objektů čili všech aut.

Řešené úlohy

PŘÍKLAD 9.4 Vytvoření dendrogramu neuroleptik

Neuroleptika redukují nežádoucí účinky přebytečného dopaminu a liší se ve svých účincích: potlačují nervozitu, záchvaty, třes, ospalost, parkinsonismus, vynechávání menstruace, vyrážky, zvýšené slinění atd. Cílem je provést klasifikaci neuroleptik do shluků podobných účinků.

○ **Data:** Data *Neuroleptika* (převrácená hodnota mediánové účinné dávky $1/ED_{50}$ [kg/mg]):

Lek název neuroleptika,

Nervoz potlačení nervozity,

Stereo potlačení stereotypního chování,

Tres potlačení záchvatu a třesu a

Usmr dávka smrtícího účinku.

Lek	Nervoz	Stereo	Tres	Usmr
1 Chlorpromazine	3.846	3.333	1.111	1.923
2 Promazine	0.323	0.213	0.108	1.429
3 Trifluoperazine	27.027	17.857	0.562	0.14
4 Fluphenazine	17.857	15.385	1.695	1.075
5 Perphenazine	27.027	27.027	1.961	2.083
6 Thioridazine	0.244	0.185	0.093	1.333
7 Pifluthixol	142.857	142.857	20.408	163.934
8 Thiothixene	4.348	4.348	0.047	0.345
9 Chorprothixene	5.882	2.941	4.545	4.167
10 Spiperone	62.5	47.619	11.765	0.847
11 Haloperidol	52.632	62.5	1.282	0.568
12 Azaperone	2.941	1.282	2.222	3.03
13 Pipamperone	0.327	0.187	1.724	0.397
14 Pimozide	20.408	20.408	0.107	0.025
15 Metitepine	15.385	10.204	10.204	27.027
16 Clozapine	0.161	0.093	0.327	0.323
17 Perlapine	0.323	0.323	0.37	0.067
18 Sulpiride	0.047	0.047	0.003	0.001
19 Butaclamol	10.204	9.091	1.471	0.025
20 Molindone	7.692	7.692	0.14	38138

○ **Řešení:** Po vyhledání optimální tvorby dendrogramu sestrojíme dendrogram podobnosti znaků a dendrogram podobnosti objektů.

Nejvyšší hodnota kofenetického korelačního koeficientu **CC** a **nejnižší hodnota** obou kritérií **delta**, **Delta(0.5)** a **Delta(1.0)**, vybrala **metodu skupinového průměru** (software NCSS2004).

1. Nejbližšího souseda, <i>Kofenetická korelace CC: 0.988598, Delta(0.5): 0.474238, Delta(1.0): 0.391993.</i>   2. Nejvzdálenějšího souseda: <i>Kofenetická korelace CC: 0.982795, Delta(0.5): 0.178589, Delta(1.0): 0.183477;</i>   3. Párový průměr, <i>Kofenetická korelace CC: 0.988876, Delta(0.5): 0.177810, Delta(1.0): 0.188781;</i>   4. Skupinový průměr, <i>Kofenetická korelace CC: 0.987356, Delta(0.5): 0.137455, Delta(1.0): 0.125290;</i>   5. Těžiště, <i>Kofenetická korelace CC: 0.984750, Delta(0.5): 0.175238, Delta(1.0): 0.166599;</i>   6. Median, <i>Kofenetická korelace CC: 0.984215, Delta(0.5): 0.452308, Delta(1.0): 0.428346;</i>   7. Wardova metoda, <i>Kofenetická korelace CC: 0.979285, Delta(0.5): 0.549394, Delta(1.0): 0.492716.</i>

Metoda skupinového průměru v dendrogramu podobnosti objektů:

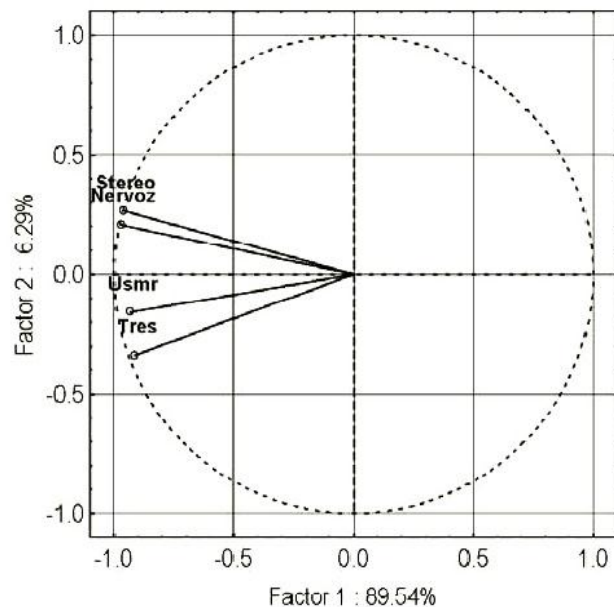
první shluk obsahuje 12 objektů 1, 8, 12, 9, 2, 6, 16, 17, 18, 13, 19, 20,

druhý shluk 5 objektů 3, 4, 14, 5, 15,

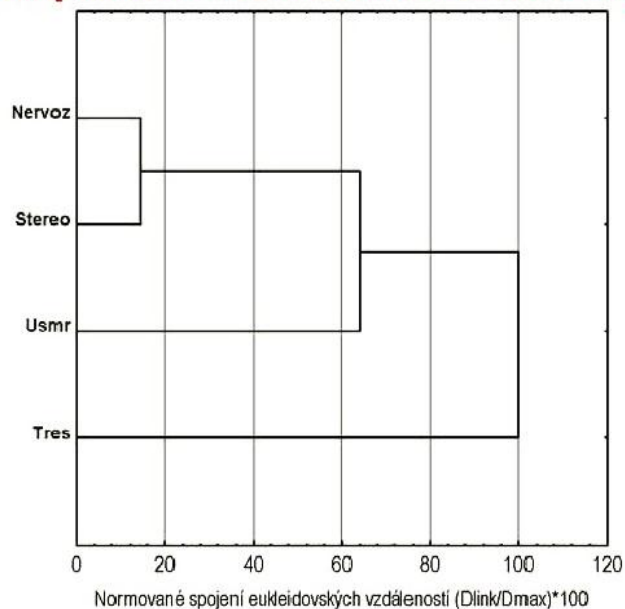
třetí shluk 2 objekty 10 a 11,

čtvrtý shluk obsahuje jeden objekt, a to 7.

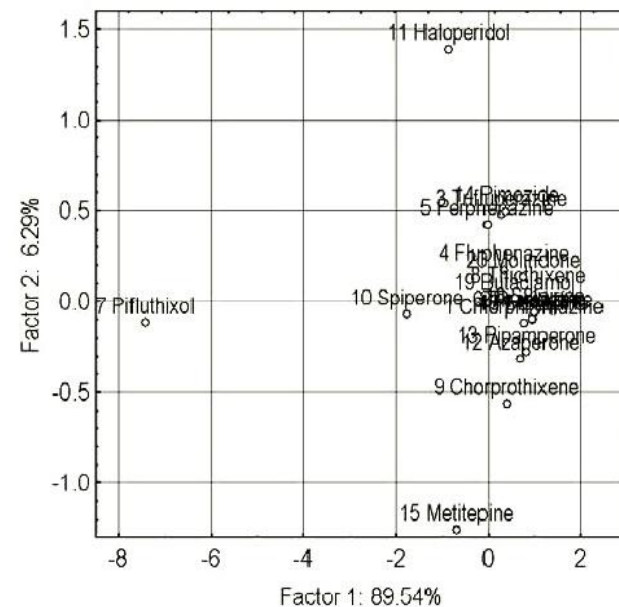

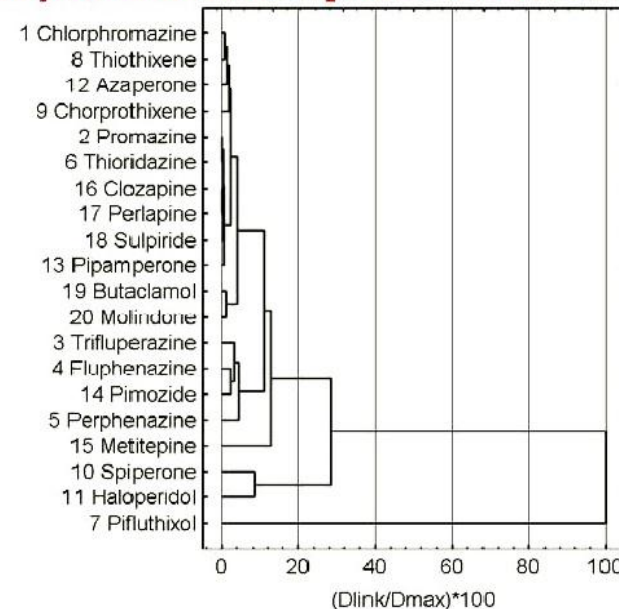
Graf komponentních vah znaků matice dat *Neuroleptika*.

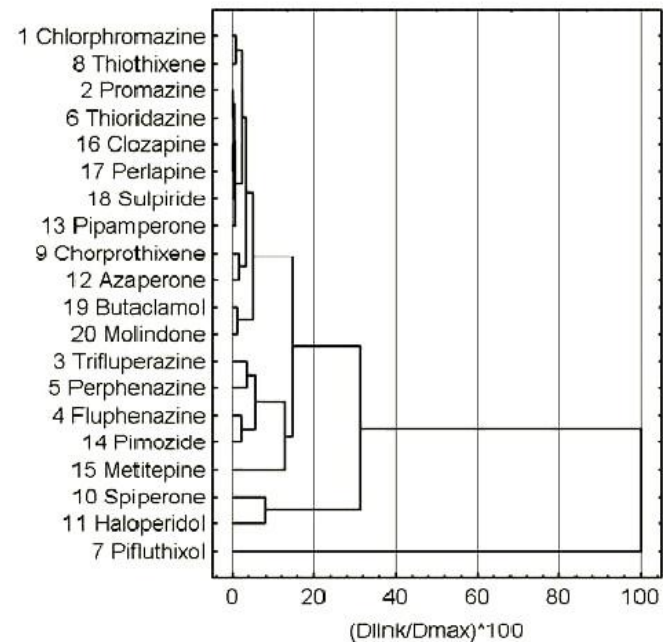
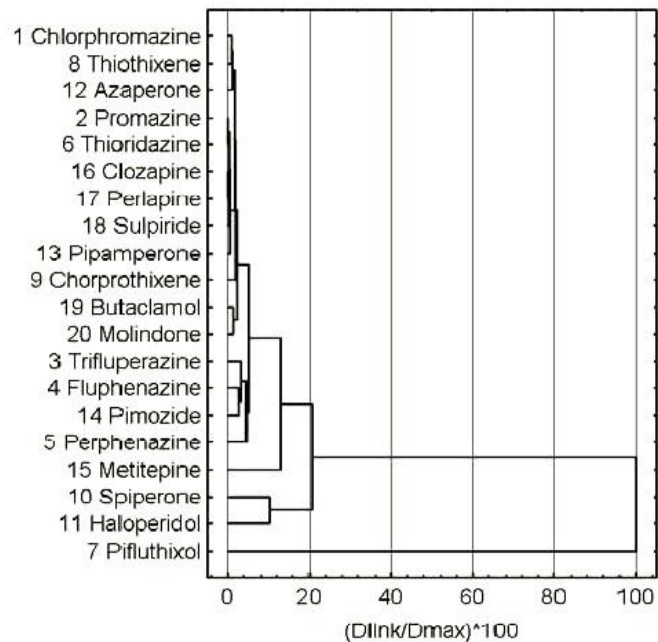
Dendrogram znaků metodou skupinového průměru

Graf komponentního skóre objektů matice dat *Neuroleptika*

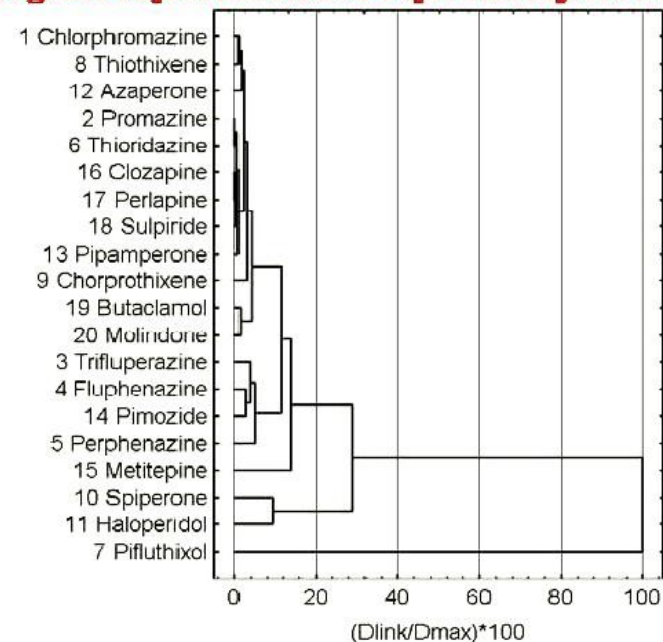
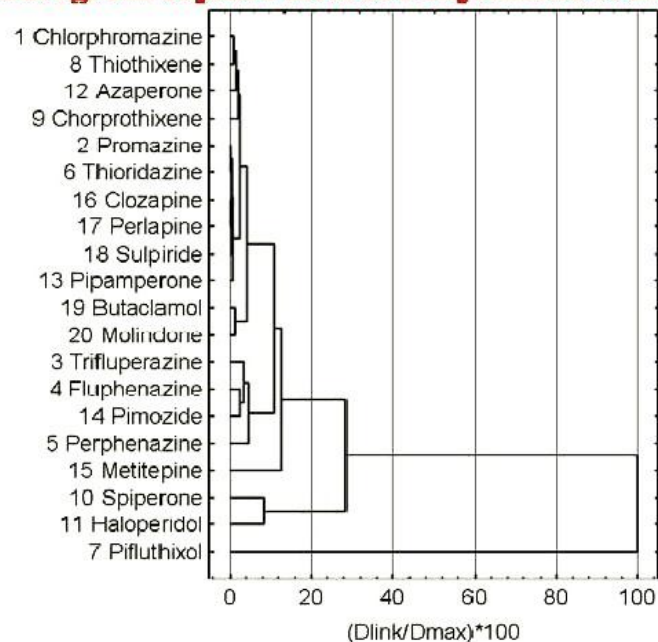

Dendrogram objektů metodou skupinového průměru

Dendrogram objektů metodou nejbližšího souseda

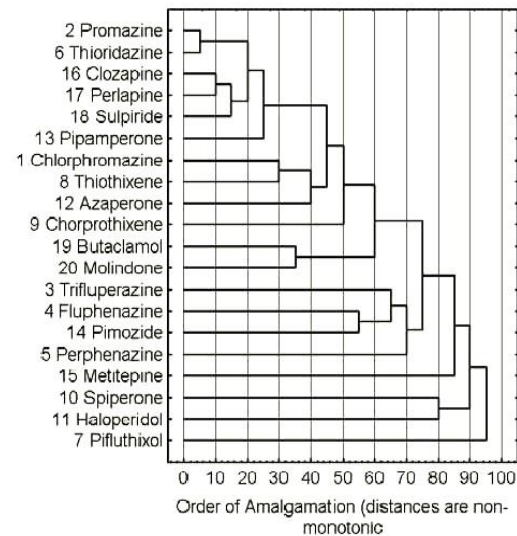
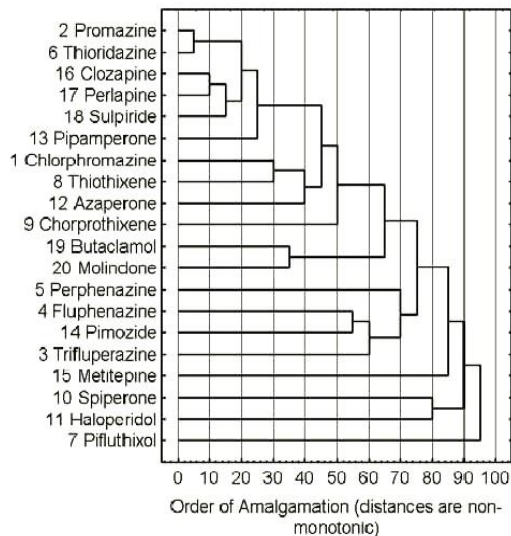
Dendrogram objektů metodou nejvzdálenějšího souseda

Dendrogram objektů metodou párového průměru

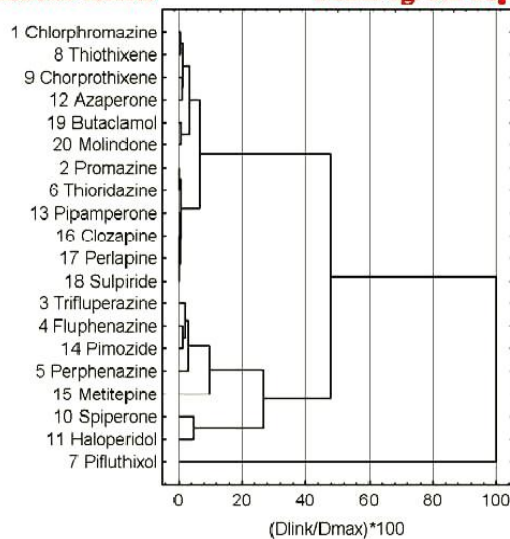
Dendrogram objektů metodou skupinového průměru

Dendrogram objektů metodou neváženého těžiště

Dendrogram objektů metodou váženého těžiště (mediánu).

Dendrogram objektů metodou Wardovou

Závěr: Nejvhodnější tvorba dendrogramu je metodami párového průměru a skupinového průměru.

[illegible]

27,027	1,961	2,083
0,185	0,093	1,333
142,857	20,408	163,934
4,348	0,047	0,345
2,941	4,545	4,167
47,619	11,765	0,847
62,500	1,282	0,568
1,282	2,222	3,030
0,187	1,724	0,397
20,408	0,107	0,025
10,204	10,204	27,027

Shluková analýza: Spojování (Hierarchické shlukování): 43Neuroleptika ? _ X

Zákl. nastavení **Detaily**

 Proměnné: Nervoz-Usmr

Vstupní soubor:

Shlukovat:

Pravidlo slučování (spojování):

Míra vzdálenosti:

pr: r:

☐ Dávkové zpracování a tvorba protokolů

 OK

Storno

 Možnosti ▾

SELECT CASES

ChD vynechána

☒ Celé případy

☐ Nahradit průměrem

Zvolte proměnné pro analýzu ? X

1-Lek
2-Nervoz
3-Stereo
4-Tres
5-Usmr

OK

Storno

Pro zobrazení odpovídajících proměnných zvolte "Ukázat pouze...". Pro více informací stiskněte F1.

Vybrat vše **DI. názvy** **Detaily**

Zvolte proměnné:

☐ Ukázat pouze odpovídající proměnné

Výsledky spojování: 43Neuroleptika

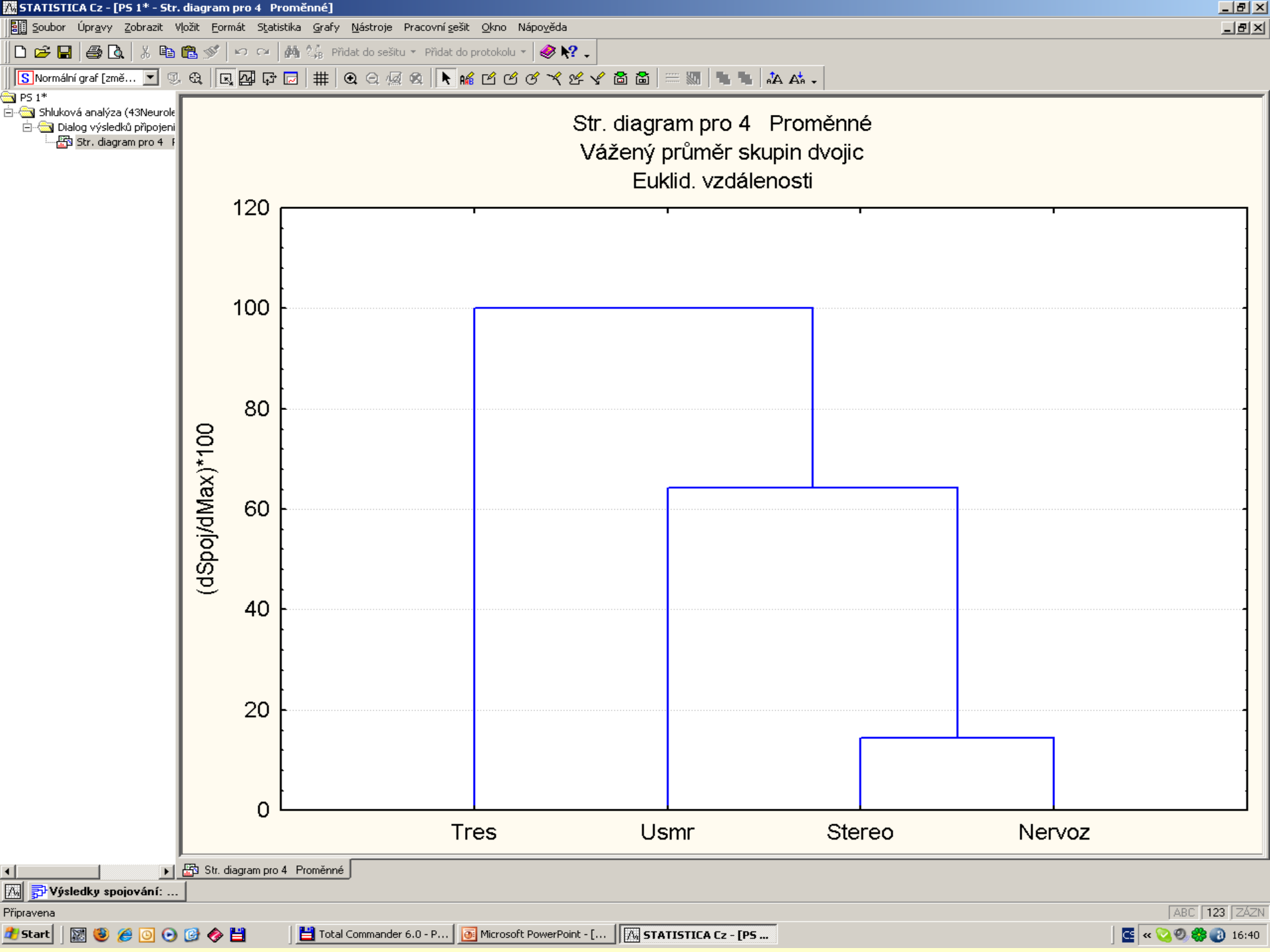
Počet proměnných: 4
 Počet případů: 20
 Spojování proměnných
 Chybějící data odstr. případově
 Pravidlo slučování (spoj.): Vážený průměr skupin dvojic
 Metrika vzdálenosti: Euklid. vzdálenosti (nestandardiz.)

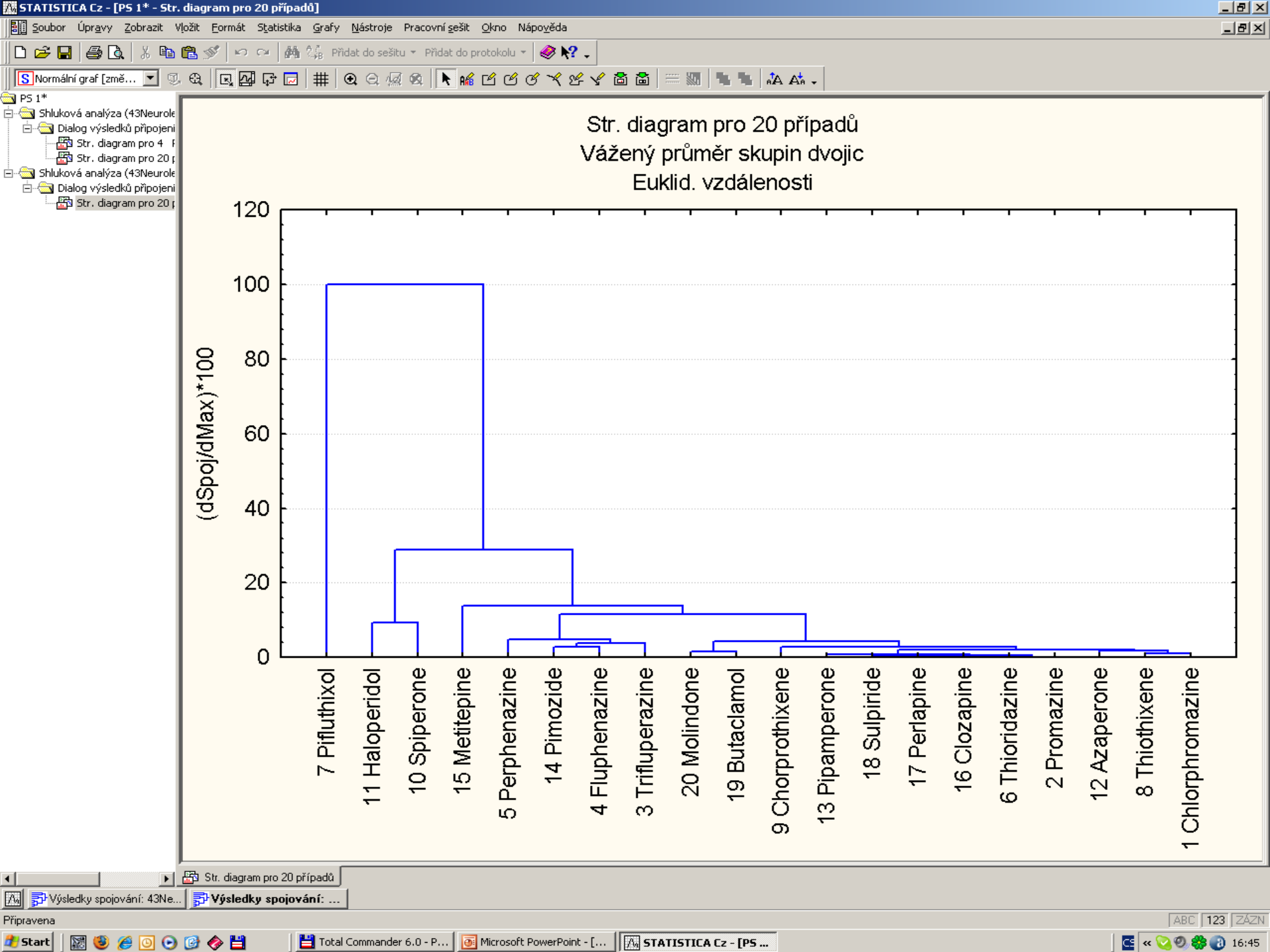
Zákl. výsledky   Detaily

Horizontální graf hierarch. stromu
 Vertikální "třásňový" graf
☒ Pravoúhlé větve
☒ Standardizovat měřítko stromu (*100)
 Rozvrh shlukování
 Graf rozvrhu shlukování

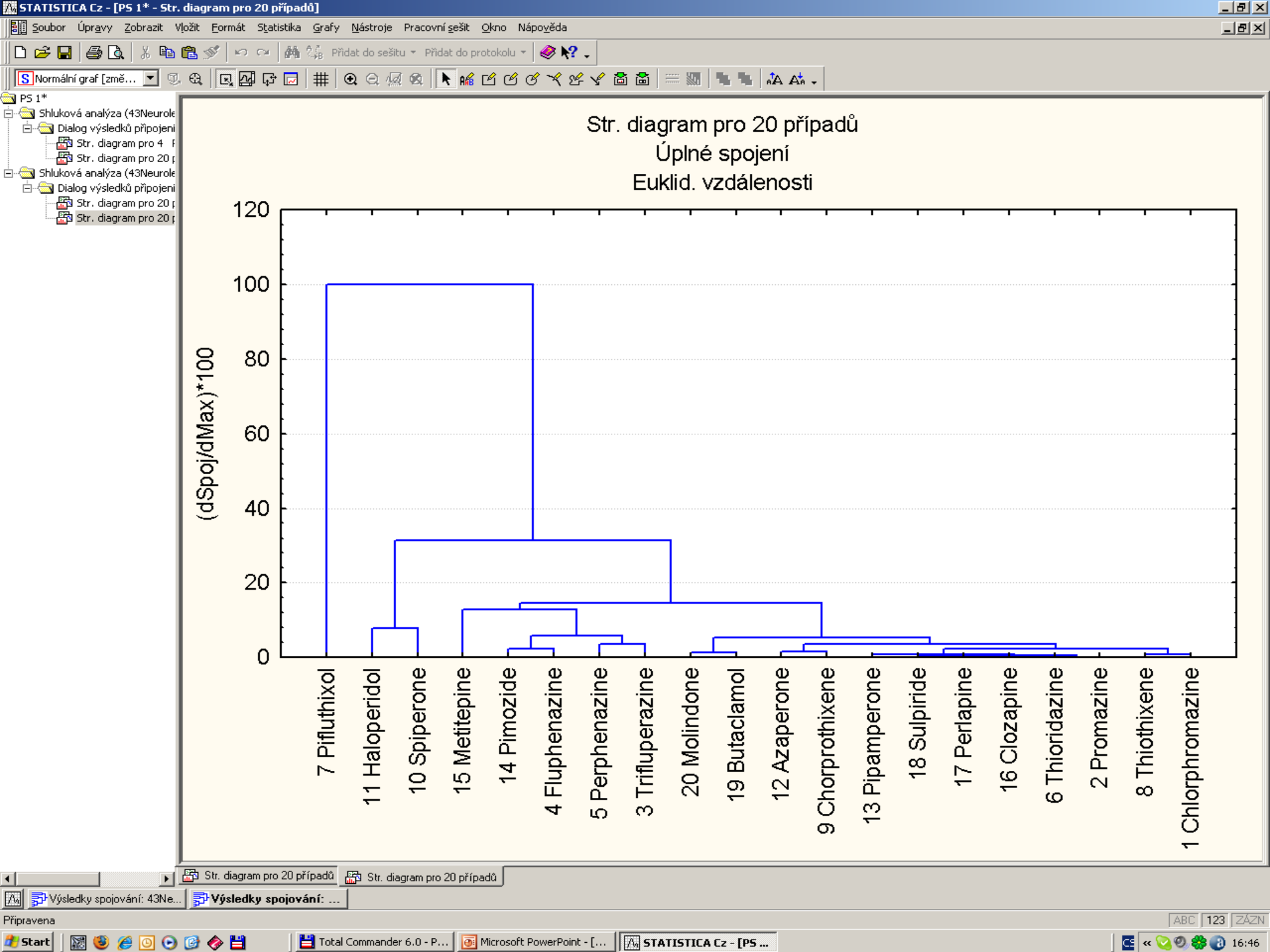
Matice vzdáleností
 Popisné statistiky
 Matice

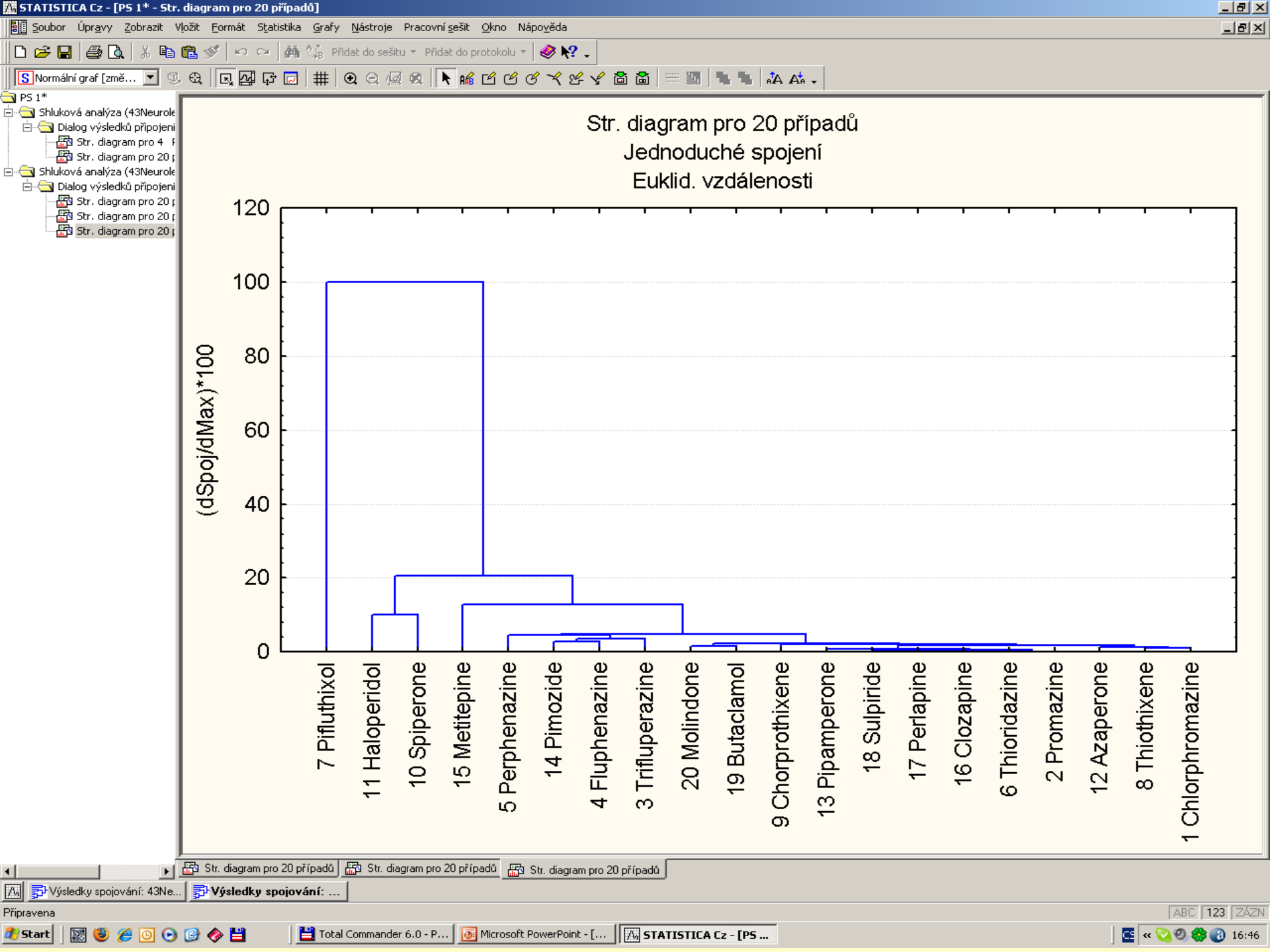
Souhrn
 Storno
 Možnosti

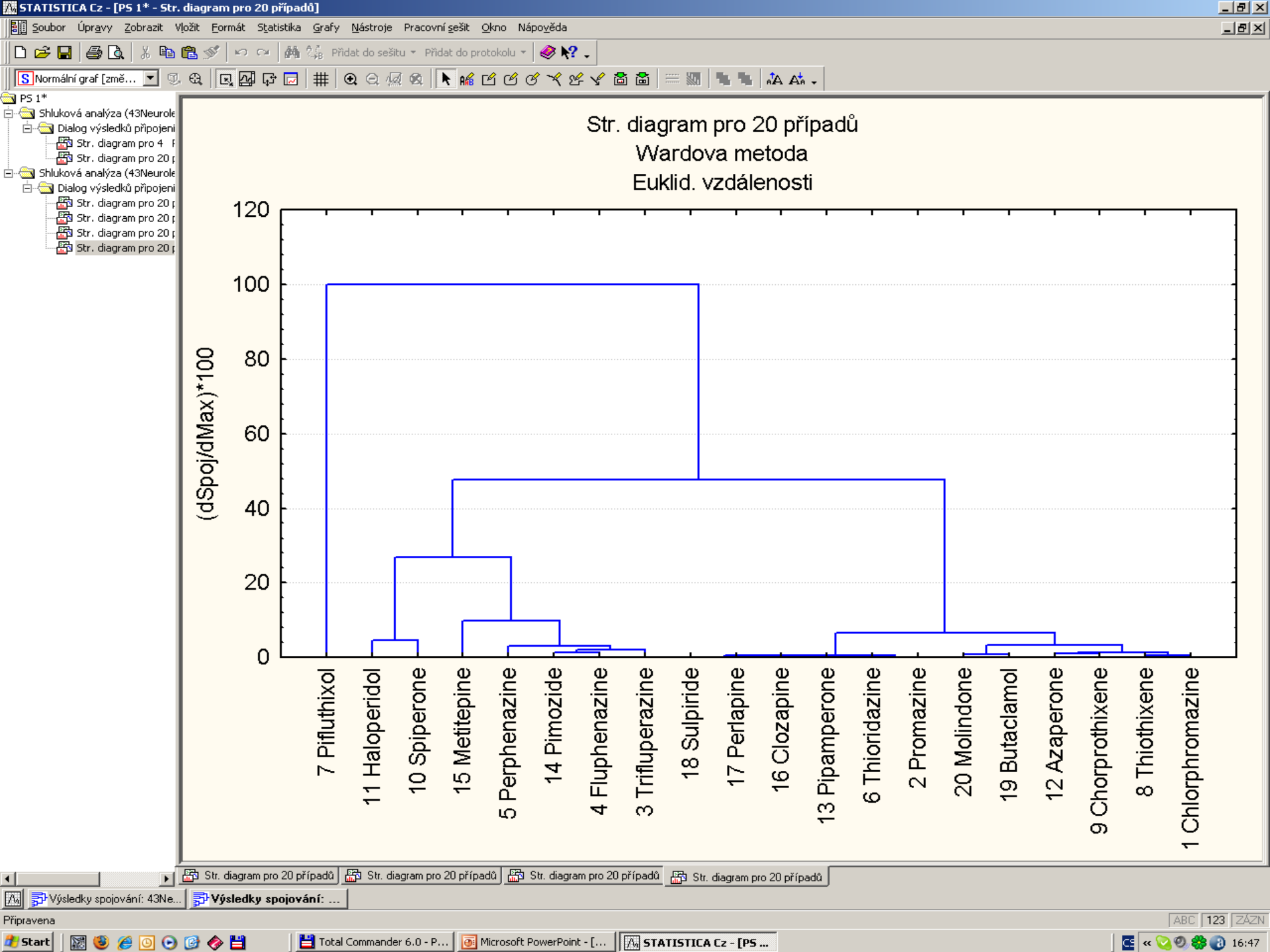

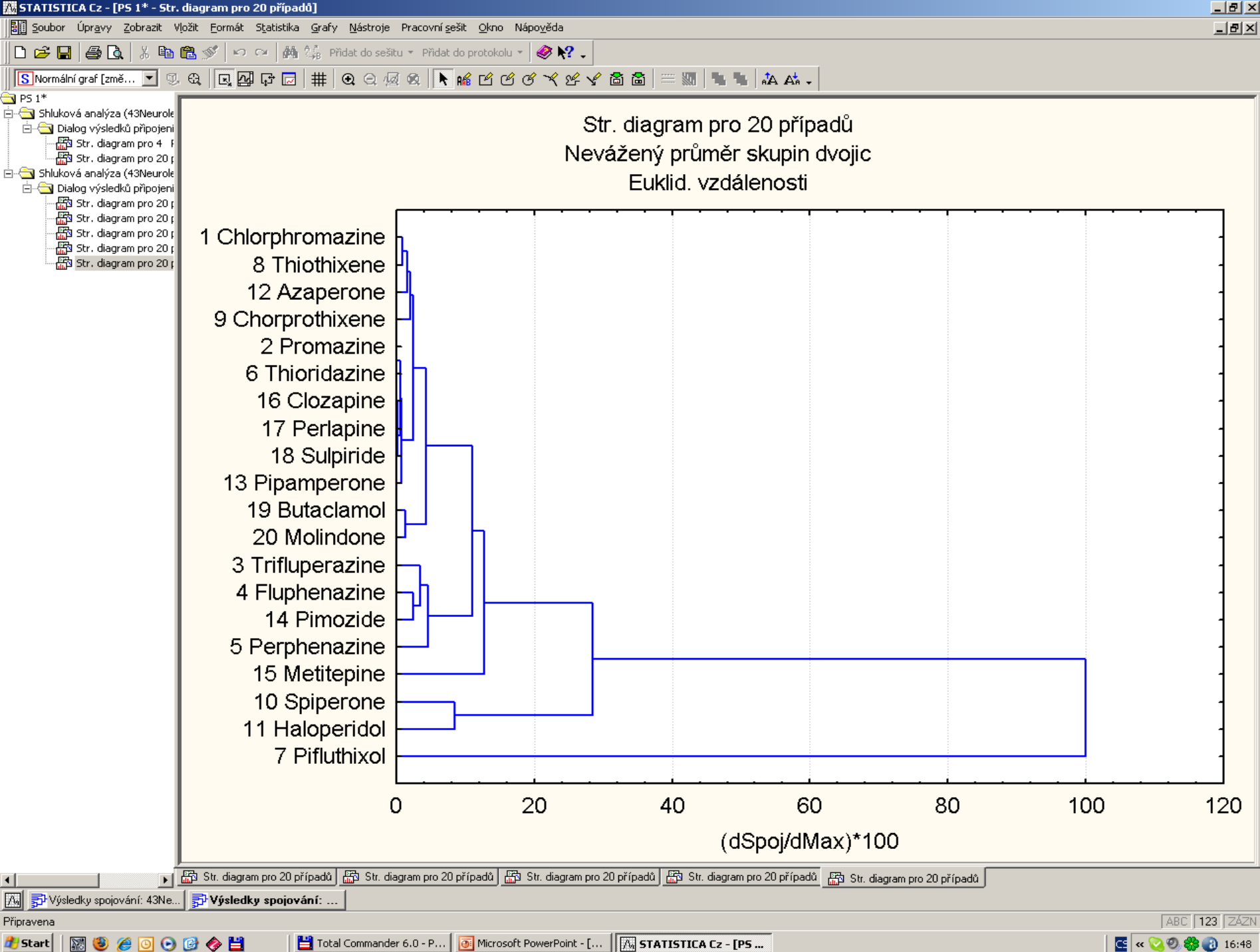

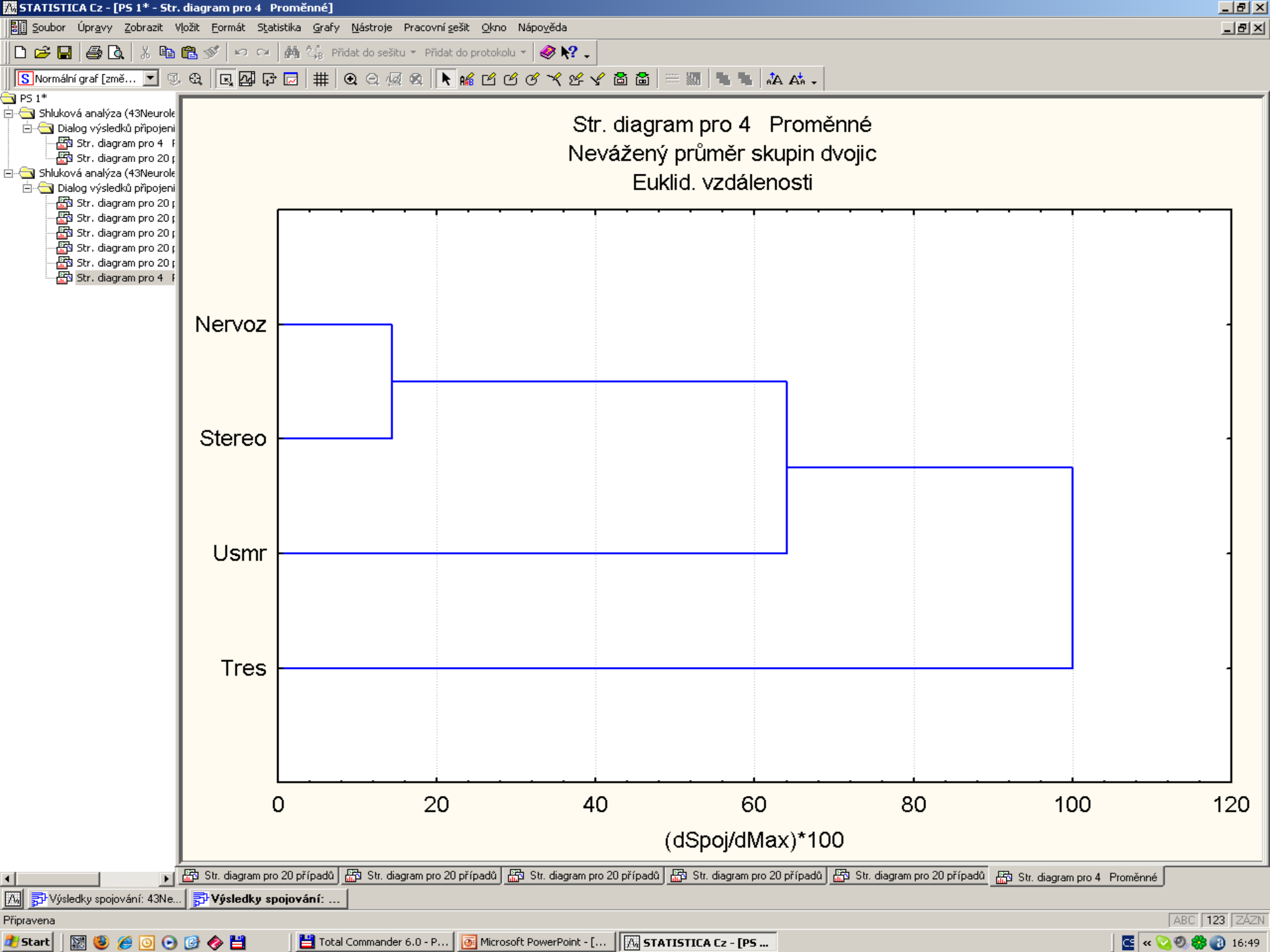

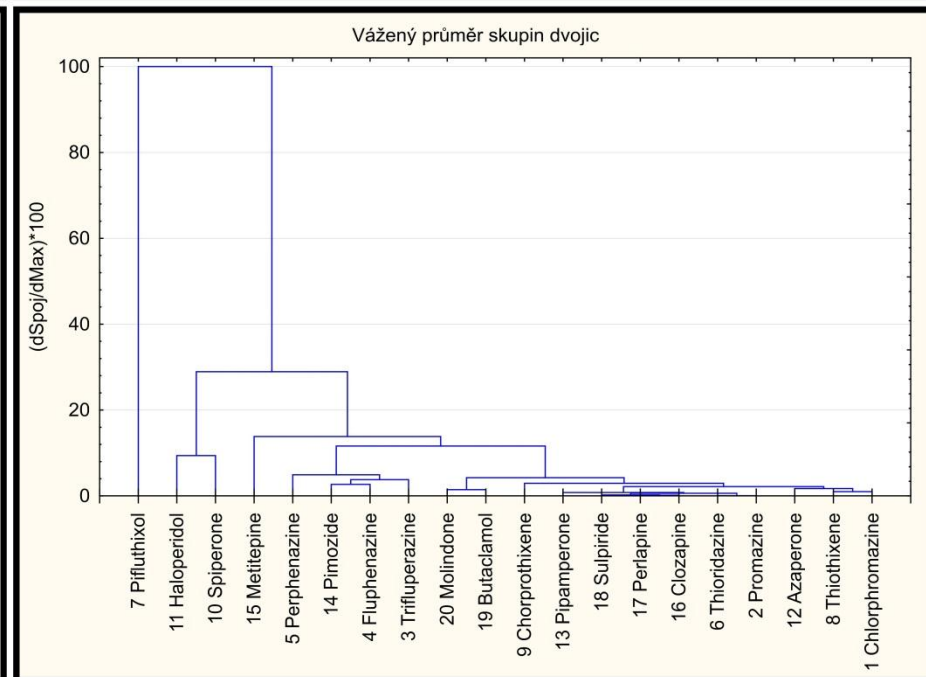
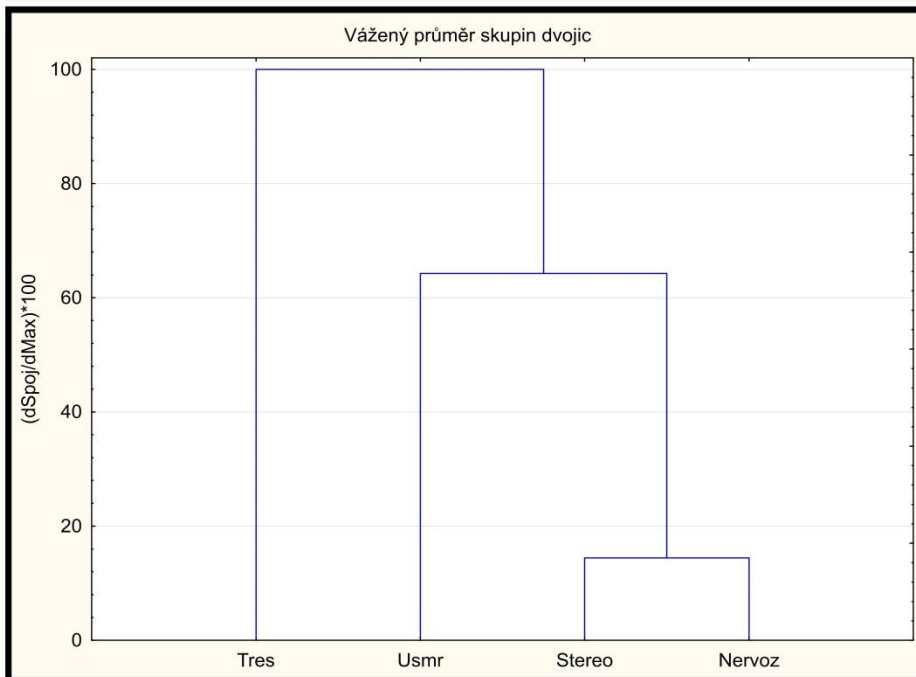
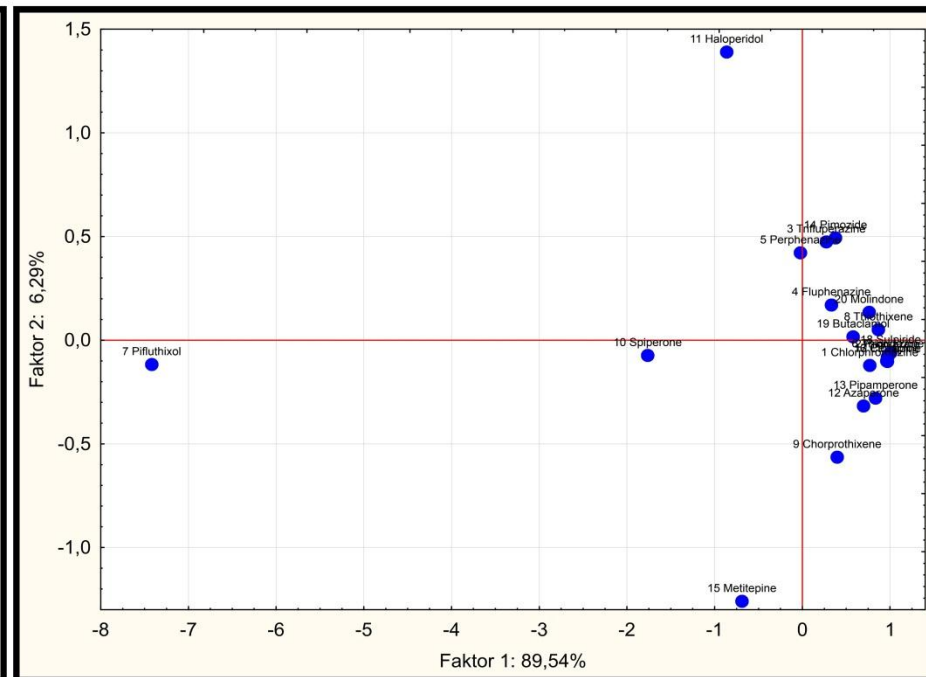
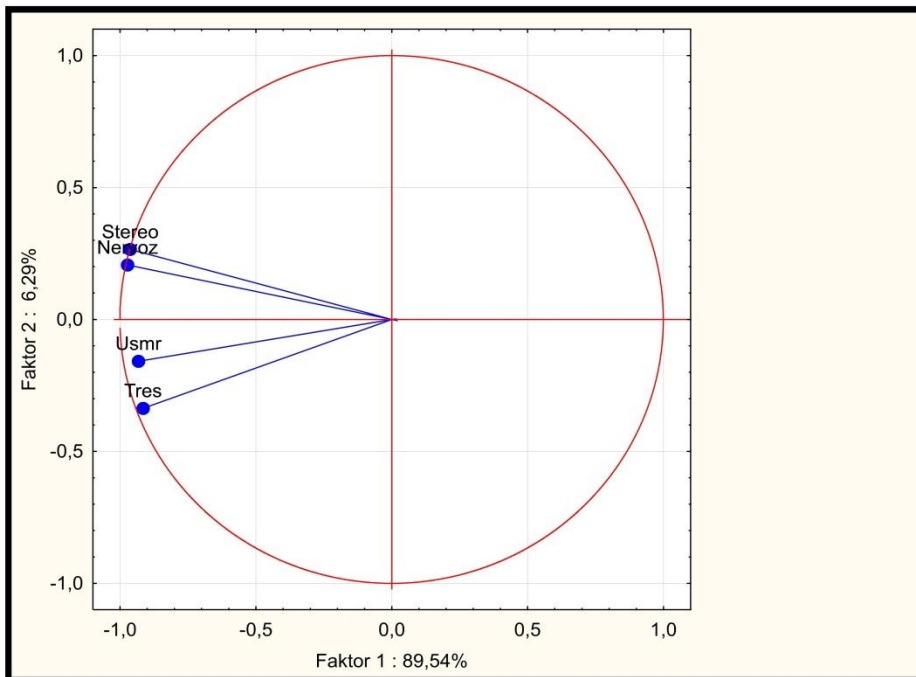

PŘÍKLAD 9.11 *Výstavba shluků u radioterapeutického léčení vybraných pacientů*

U 98 pacientů byl sledováno radioterapeutické léčení. Do kolika shluků se roztrídí 98 pacientů?

○ **Data:** Data *Radioterapie* obsahuje 98 pacientů 6 sledovaných znaků:

Pacient je index pacienta,

Zvrac počet symptomů jako je pálení žáhy, zvracení atd.,

Objem značí objem provedených činností ve stupnici 1 až 5,

Spanek značí objem spánku ve stupnici 1 až 5,

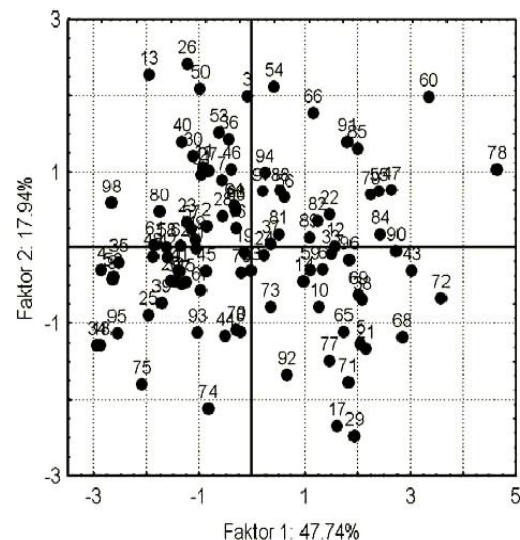
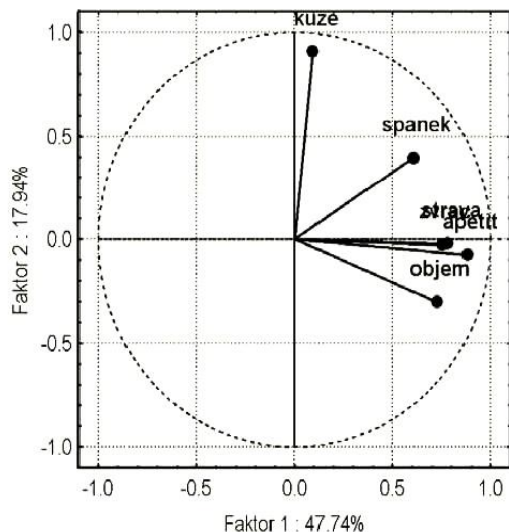
Strava značí množství zkonzumované stravy,

Apetit značí apetit ve stupnici 1 až 5,

Kuze značí podrážděnost kůže ve stupnici 0 až 3.

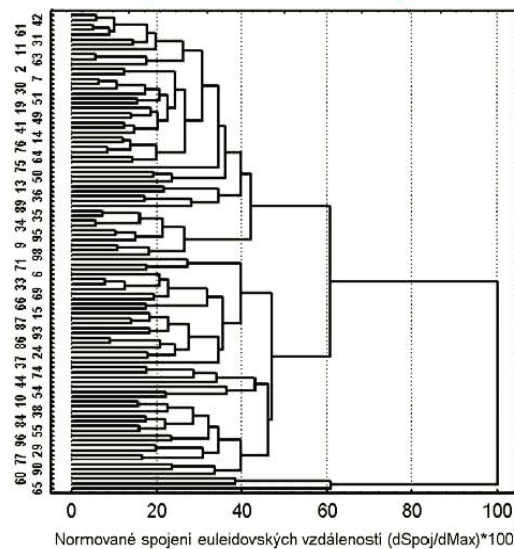
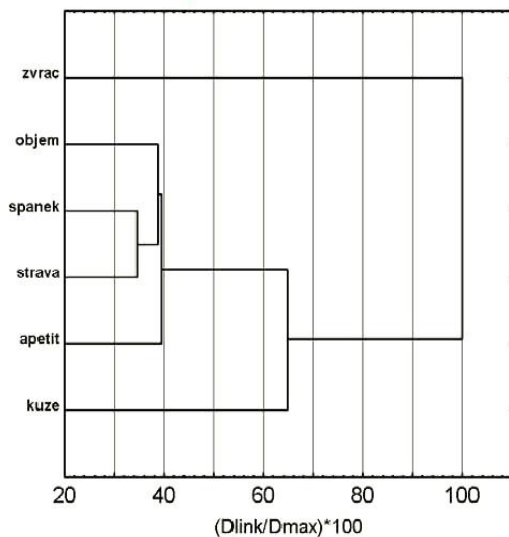
<i>Pacient</i>	<i>Zvrac</i>	<i>Objem</i>	<i>Spanek</i>	<i>Strava</i>	<i>Apetit</i>	<i>Kuze</i>
1	0.889	1.389	1.555	2.222	1.945	1
...	...	...	...	...		...
98	0.889	1	1	2	1	2

○ **Řešení:** Graf komponentních vah znaků ukazuje silnou korelaci znaků **Objem**, **Apetit**, **Strava** a **Zvrac**, protože tyto čtyři znaky jsou v grafu představeny téměř totožnými průvodiči.

Graf komponentních vah znaků.

Graf komponentního skóre 98 pacientů

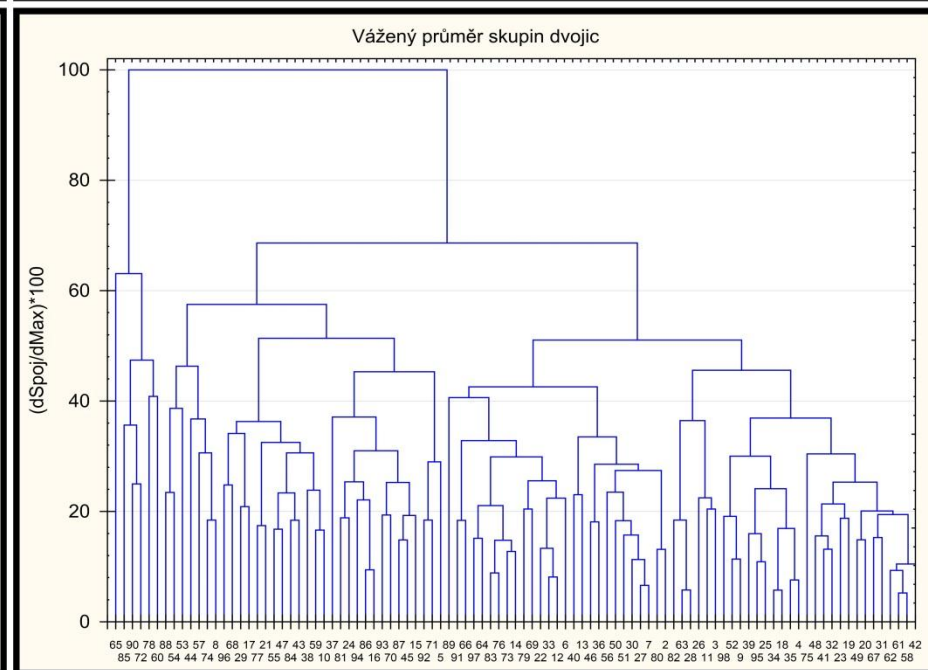
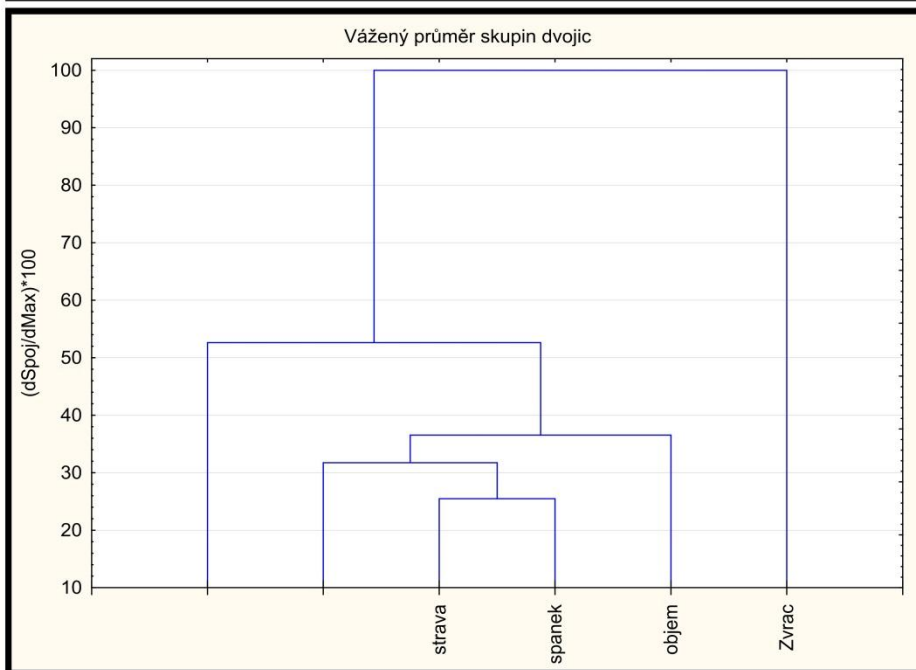
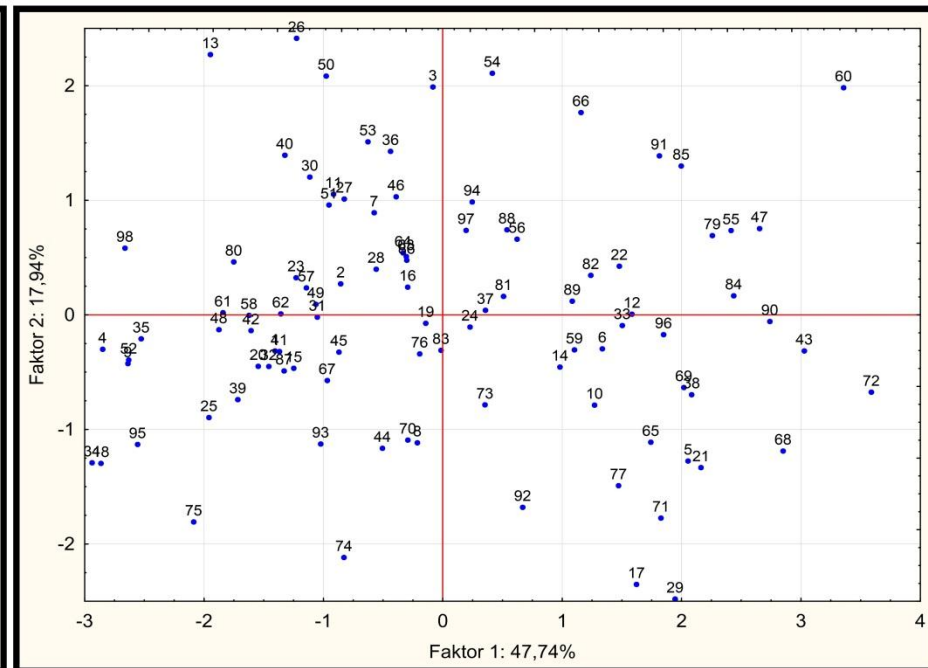
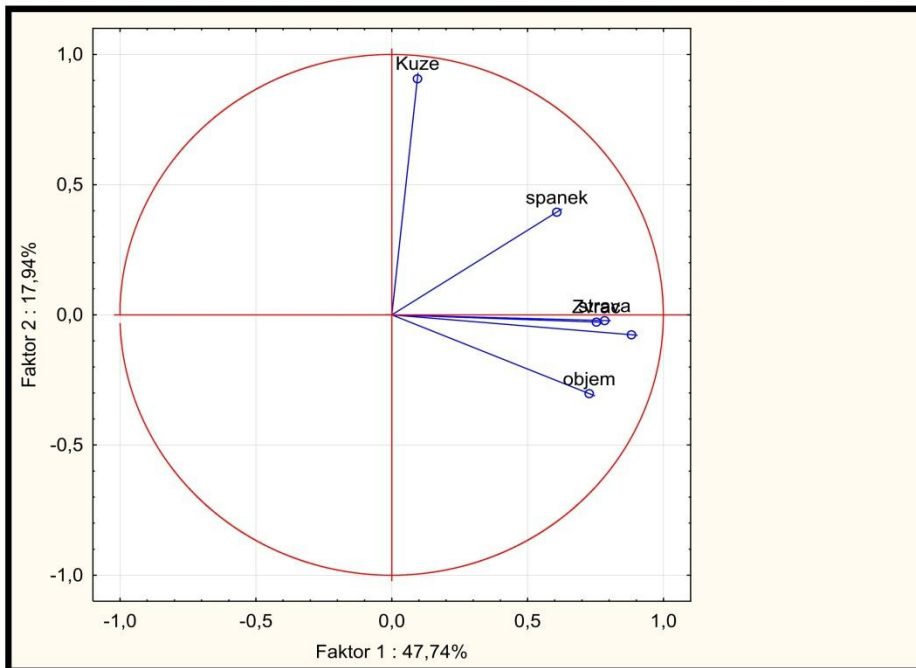

Dendrogram znaků

Dendrogram pacientů

Závěr: Dendrogram objektů klasifikuje 98 pacientů do několika shluků a 3 pacienti jsou odlišní.

Zvolte proměnné pro analýzu

1-zvrac
2-objem
3-spanek
4-strava
5-apetit
6-kuze

Pro zobrazení odpovídajících proměnných zvolte "Ukázat pouze...". Pro více informací stiskněte F1.

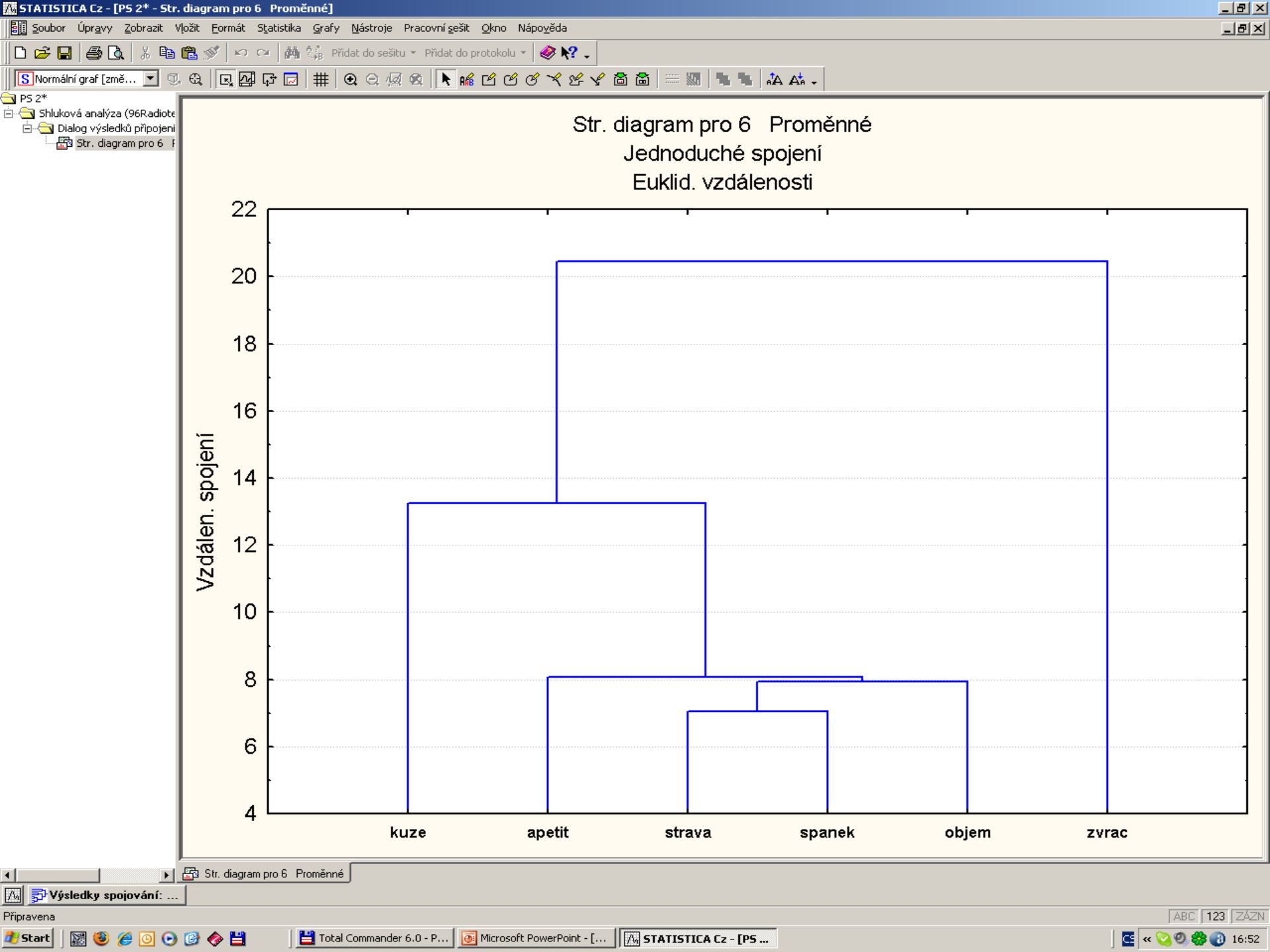
OK Storno

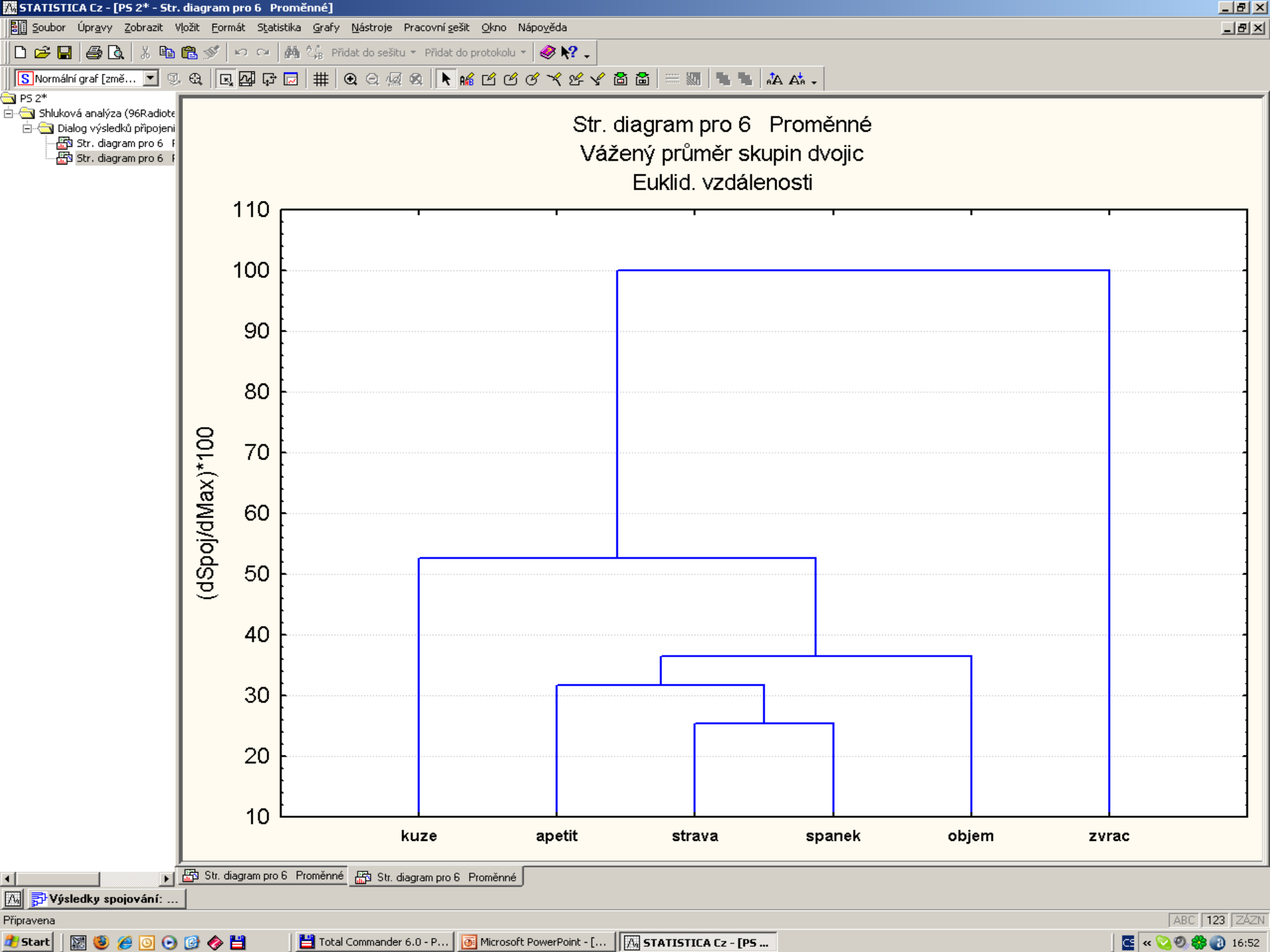
Vybrat vše Dl. názvy Detaily

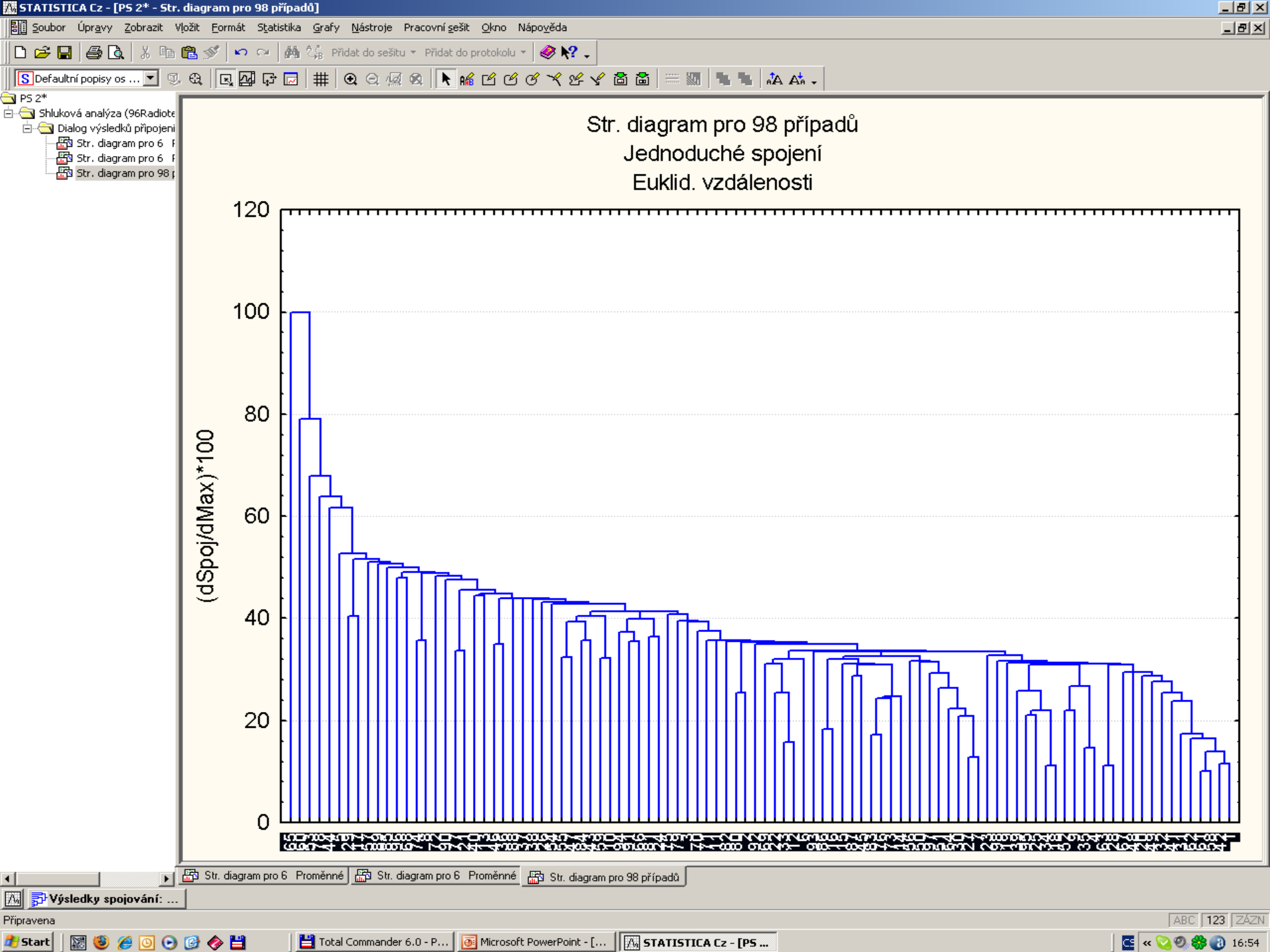
Zvolte proměnné:

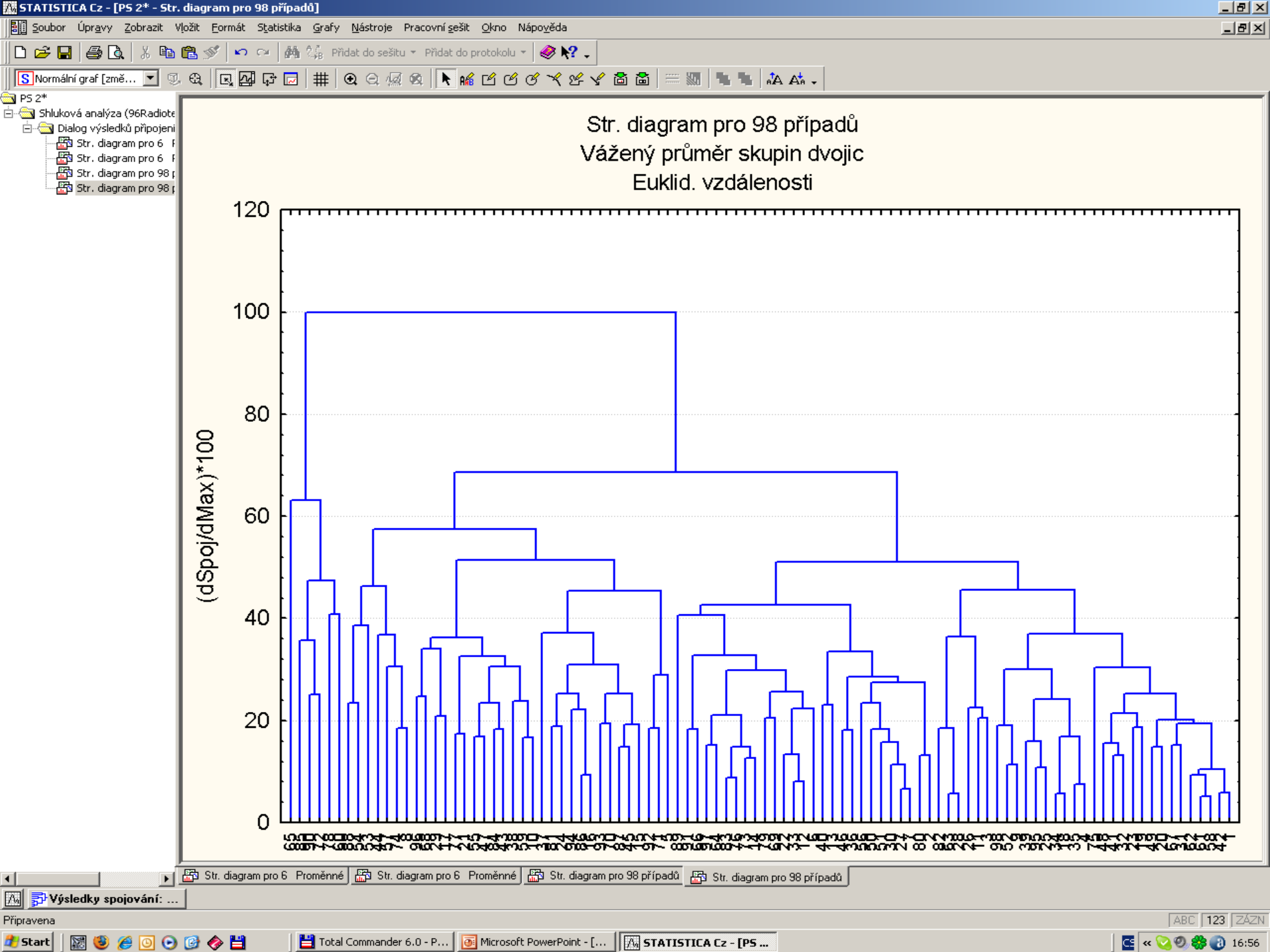
1-6

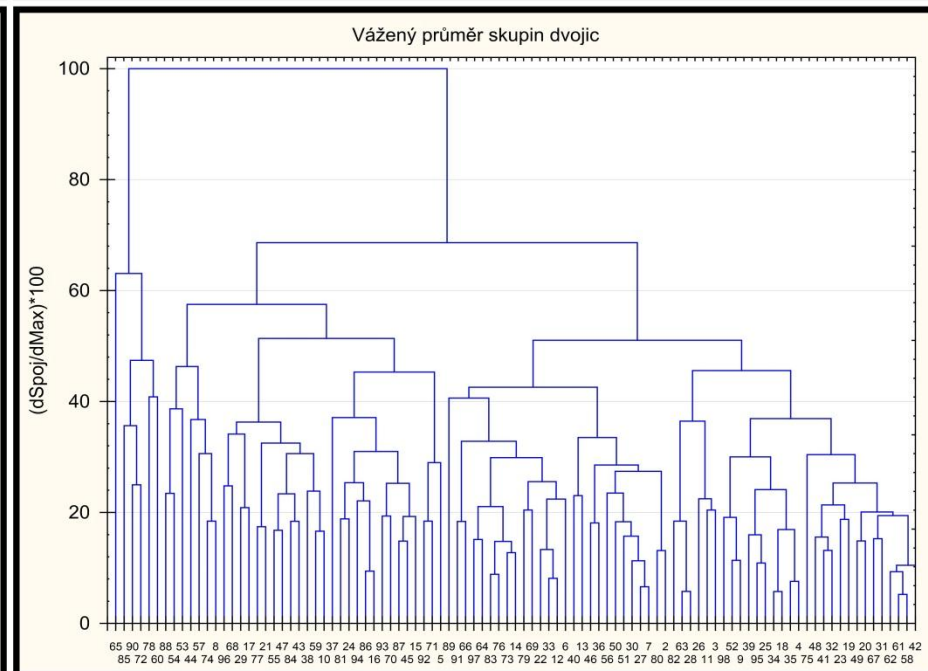
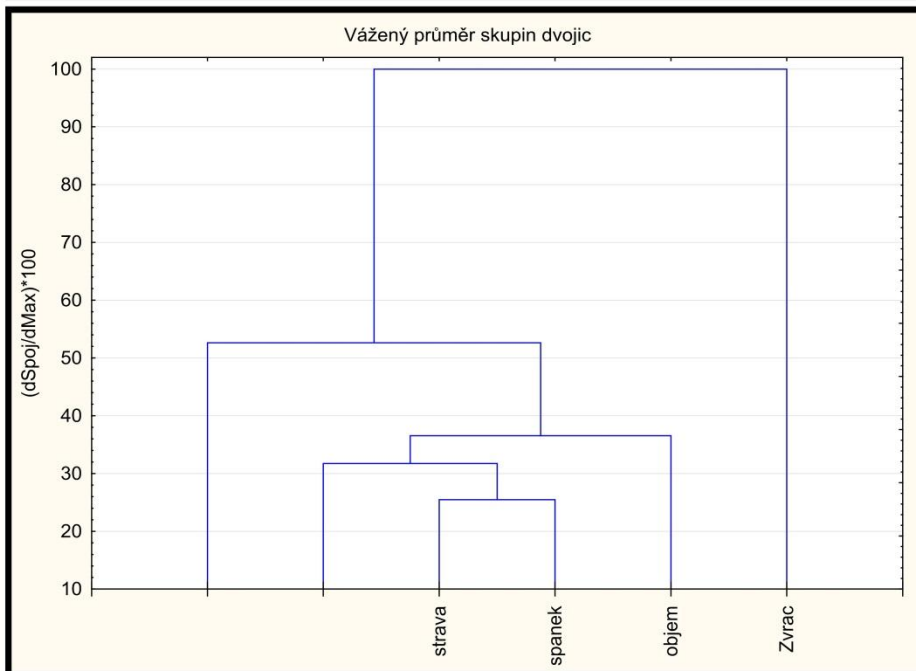
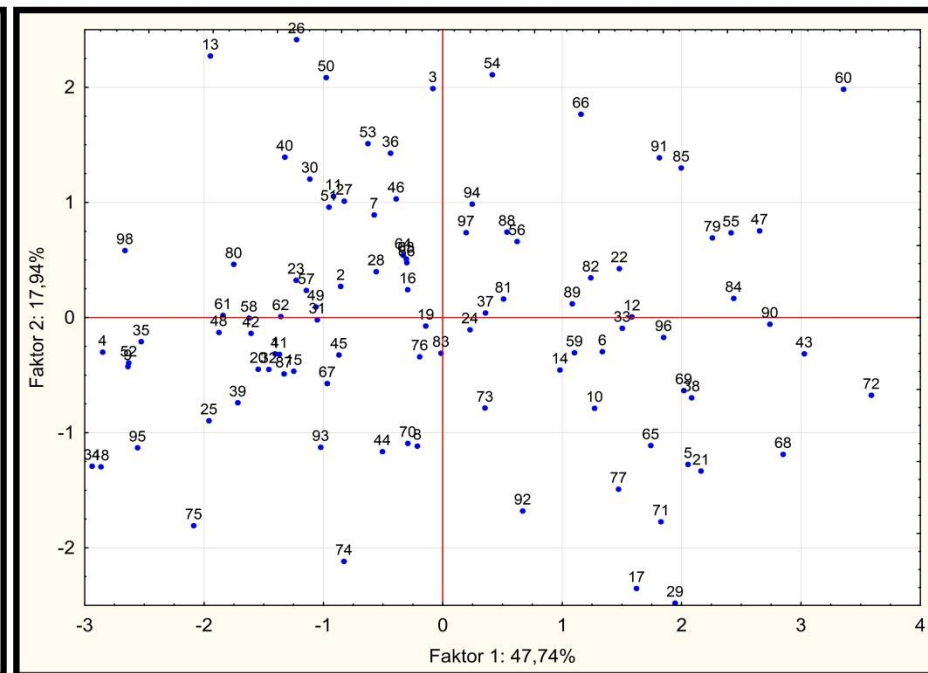
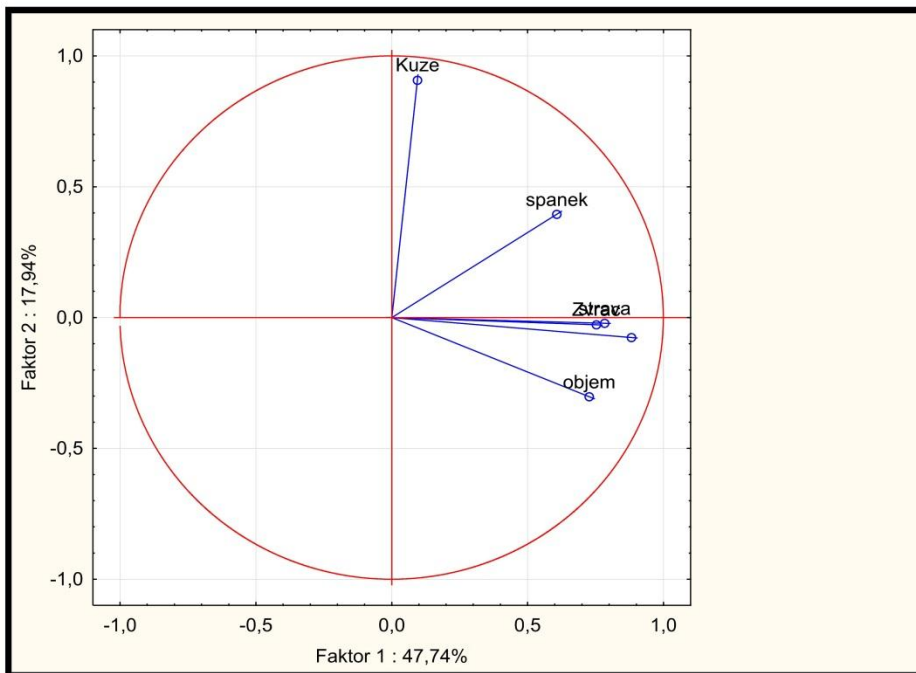
☒ Ukázat pouze odpovídající proměnné

PŘÍKLAD 9.12 *Dendrogram úbytku kostní hmoty starších žen po cvičeních a po dietách*

Zkoumáno, zda cvičení nebo doplňky vhodné diety zpomalí úbytek kostní hmoty u žen. Obsah minerálů v kostech byl měřen absorpční fotometrií ve třech kostech na dominantní a ve třech na vedlejší straně. Při klasifikaci je třeba sestavit dendrogram blízkých znaků a dendrogram vzniklých shluků pacientů.

○ **Data:** Data *Kost* obsahuje 25 pacientů obsah minerálů v 6 vyšetřovaných znacích:

Pacient je index pacienta,

Domin značí poloměr u dominantní kosti,

Vedlej značí poloměr u vedlejší kosti,

Dopaze značí dominantní část kosti pažní,

Vepaze značí vedlejší část kosti pažní,

Doloket značí dominantní část kosti loketní a

Veloket značí vedlejší část kosti loketní.

<i>Pacient</i>	<i>Domin</i>	<i>Vedlej</i>	<i>Dopaze</i>	<i>Vepaze</i>	<i>Doloket</i>	<i>Veloket</i>
1	1.103	1.052	2.139	2.238	0.873	0.872
...	...	...	...	...	...	...
25	0.915	0.936	1.971	1.869	0.869	0.868

○ **Řešení: Graf komponentních vah znaků** ukazuje silnou korelaci a podobnost dvojic znaků *Domin-Vedlej*, dále *Doloket-Veloket* a konečně také *Dopaze-Vepaze*.

Dvě dvojice *Domin-Vedlej* a *Doloket-Veloket* spolu rovněž korelují a dle polohy v grafu jsou si také podobné.

Dendrogram znaků ukazuje ve shodě s předešlým grafem na vznik dvou blízkých shluků, první obsahuje znaky *Domin* a *Vedlej* a druhý shluk obsahuje *Doloket* a *Veloket*, který je méně podobný třetímu shluku, který obsahuje dvojici *Dopaze* a *Vepaze*.

Umístění pacientů na grafu komponentního skóre objektů je vcelku ve shodě s dendrogramem pacientů.

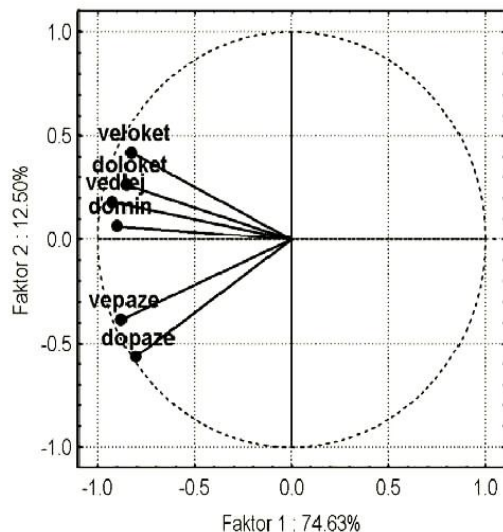
Lze indikovat tři shluky:

První obsahuje objekty 1, 20, 22, 10, 18, 25 a 12.

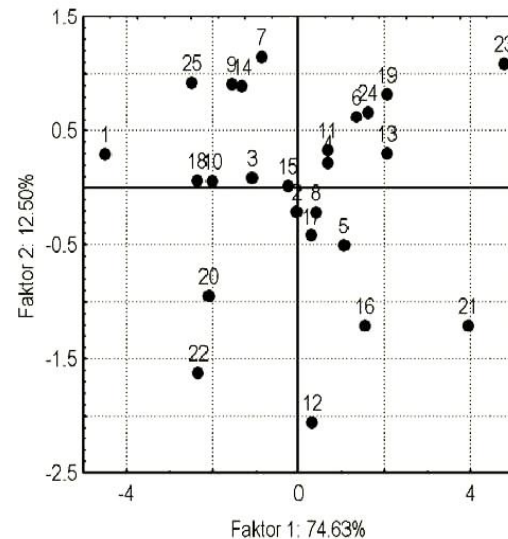
Druhý velký shluk obsahuje 2, 5, 8, 16, 17, 4, 11, 3, 9, 14, 7 a 15.

Třetí shluk obsahuje objekty 6, 13, 24, 19, 21.

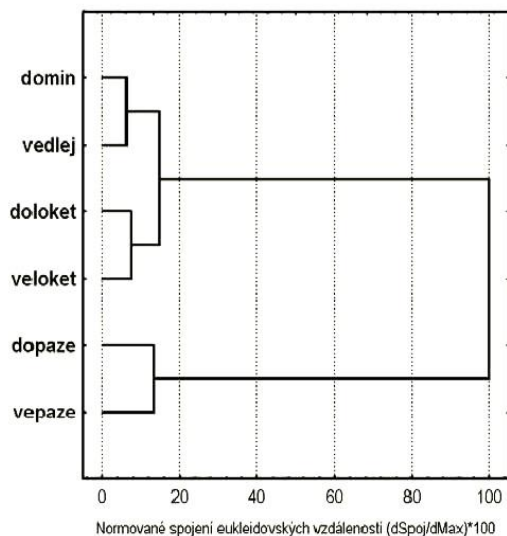
Objekt 23 je odlehlý, nepodobný všem ostatním.

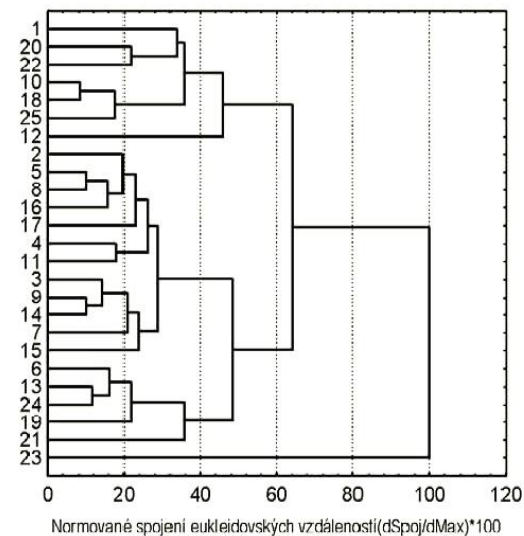
Graf komponentních vah znaků matice dat *Kost*, (STATISTICA).

Graf komponentního skóre 25 pacientů matice dat *Kost*

Dendrogram znaků matice dat *Kost* (STATISTICA).

Dendrogram 25 pacientů matice dat *Kost*, (STATISTICA).

○ **Závěr:** Pacienti byli roztrženi do třech shluků. Ostatní je třeba považovat za odlehlé.

	1	2	3	4	5	6
	domin	vedlej	dopaze	vepaze	doloket	veloket
1	1,103	1,052	2,139	2,238	0,873	0,872
2	0,842	0,859	1,873	1,741	0,590	0,744
3	0,925	0,873	1,887	1,809	0,767	0,713
4	0,857	0,744	1,739	1,547	0,706	0,674
5	0,795	0,809	1,734	1,715	0,549	0,654
6	0,787	0,779	1,509	1,474	0,782	0,571
7	0,933	0,880	1,695	1,656	0,737	0,803
8	0,799	0,851	1,740	1,777	0,618	0,682
9	0,945	0,876	1,811	1,759	0,853	0,777
10	0,921	0,906	1,954	2,009	0,823	0,765
11	0,792	0,825	1,624	1,657	0,686	0,668
12	0,815	0,751	2,204	1,846	0,678	0,546
13	0,755	0,724	1,508	1,458	0,662	0,595
14	0,880	0,866	1,786	1,811	0,810	0,819
15	0,900	0,838	1,902	1,606	0,723	0,677
16	0,764	0,757	1,743	1,794	0,586	0,541
17	0,733	0,748	1,863	1,869	0,672	0,752
18	0,932	0,898	2,028	2,032	0,836	0,805
19	0,856	0,786	1,390	1,324	0,578	0,610
20	0,890	0,950	2,187	2,087	0,758	0,718
21	0,688	0,532	1,650	1,378	0,533	0,482
22	0,940	0,850	2,334	2,225	0,757	0,731
23	0,493	0,616	1,037	1,268	0,546	0,615
24	0,835	0,752	1,509	1,422	0,618	0,664
25	0,915	0,936	1,971	1,869	0,869	0,868

Shluková analýza: Spojování (Hierarchické shlukování): 97Kost

Zákl. nastavení Details

Proměnné: **Vše**

Vstupní soubor: **Zdrojová data**

Shlukovat: **Proměnné (sloupce)**

Pravidlo slučování (spojování): **Jednoduché spojení**

Míra vzdálenosti: **Euklidovské vzdálenosti**

pr: 2 n: 2

☐ Dávkové zpracování a tvorba protokolů

OK

Storno

Možnosti

SELECT CRSES f y

ChD vynechána:

☒ Celé případy

☐ Nahradit průměrem

Zvolte proměnné pro analýzu

OK

Storno

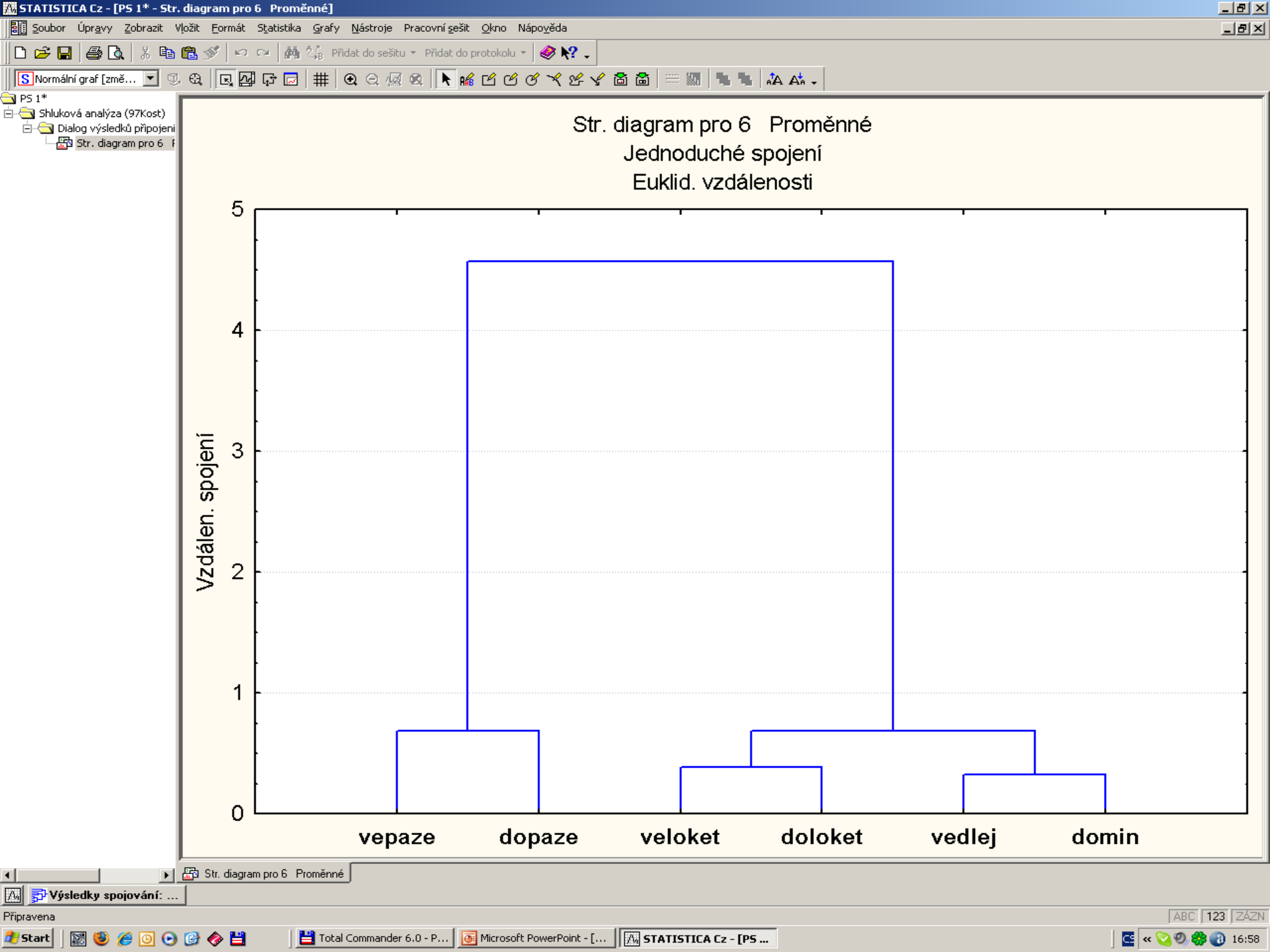
Pro zobrazení odpovídajících proměnných zvolte "Ukázat pouze...". Pro více informací stiskněte F1.

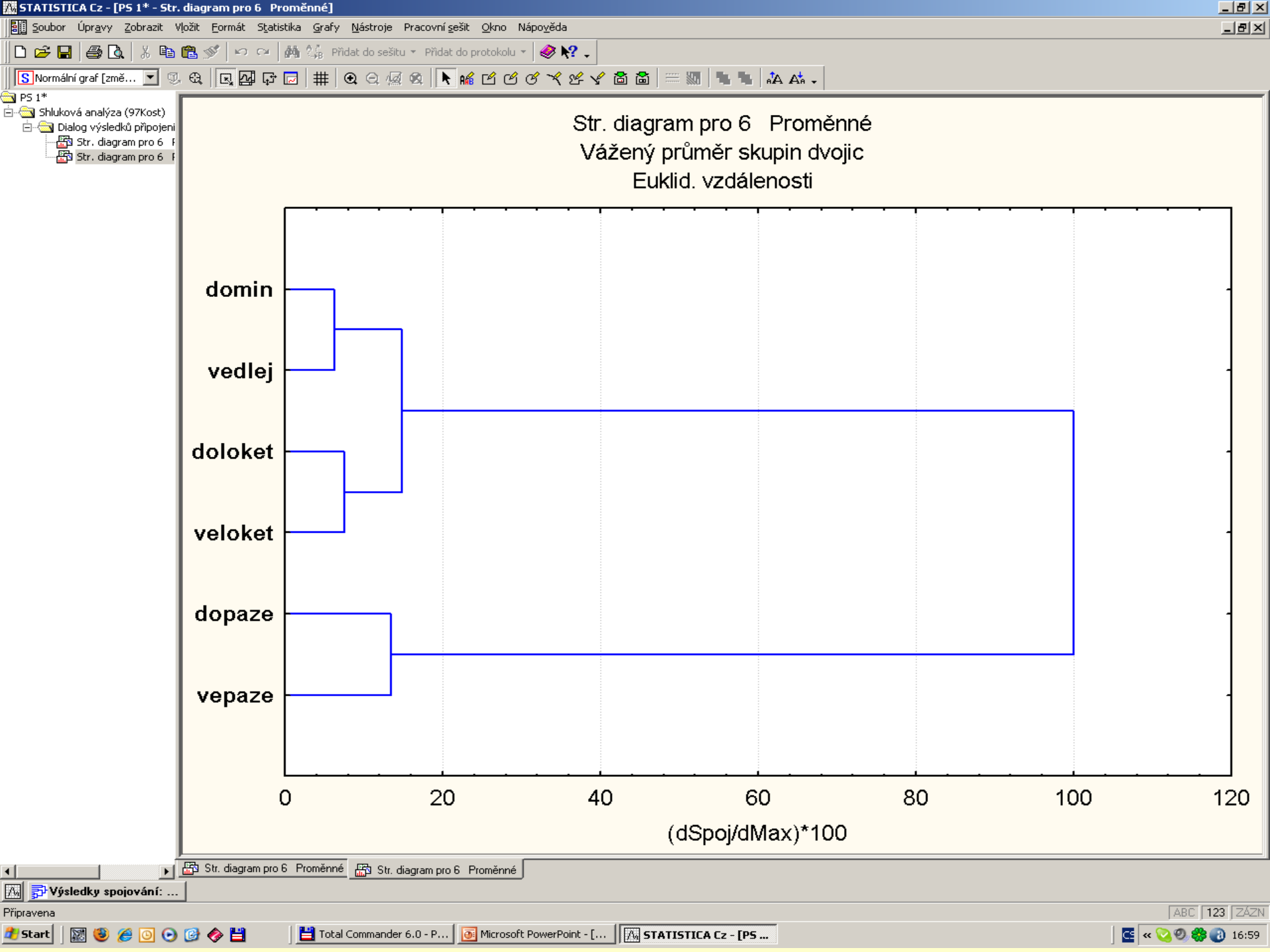
Vybrat vše DI. názvy Details

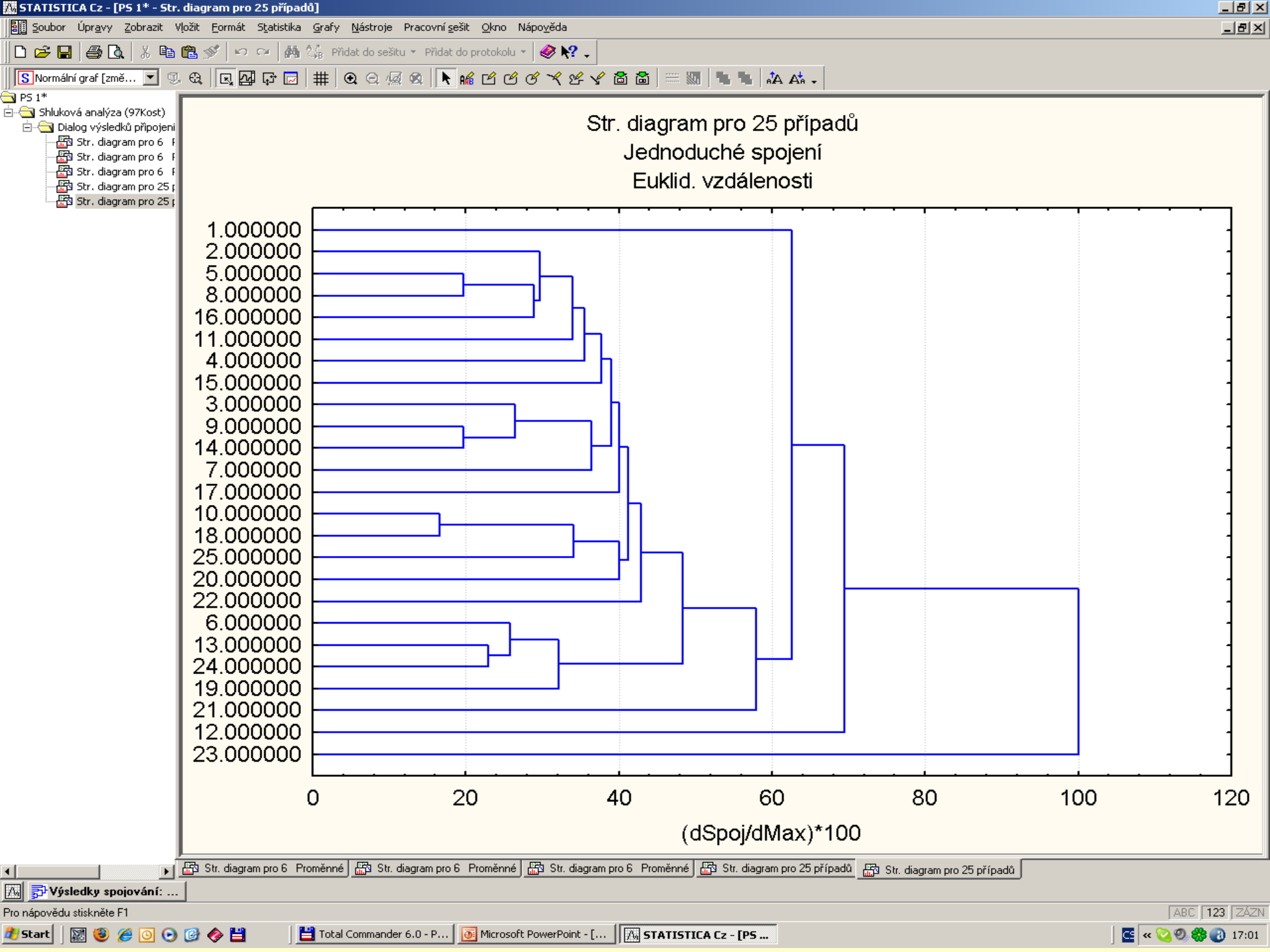
Zvolte proměnné:

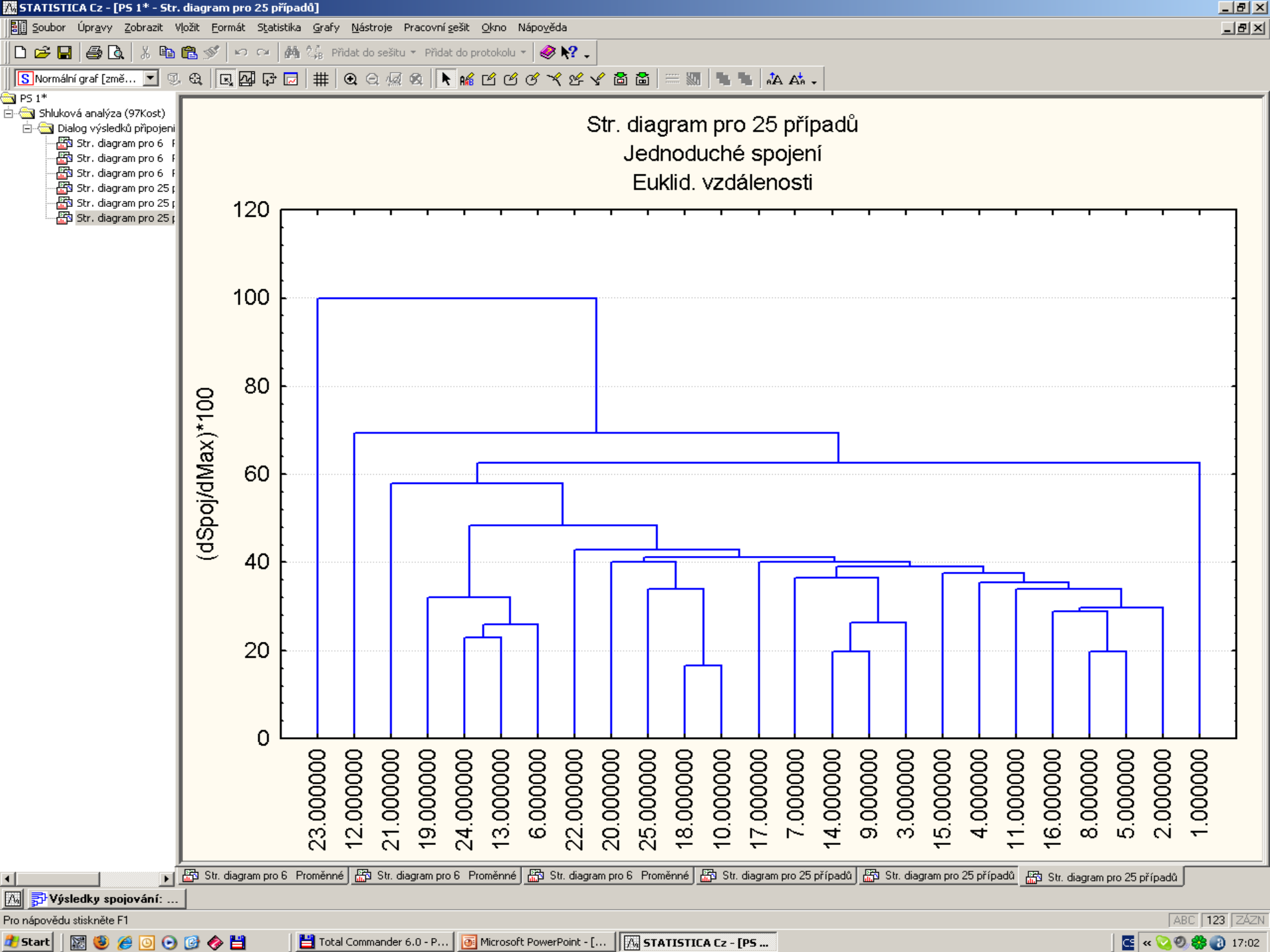
1-6

☐ Ukázat pouze odpovídající proměnné

PŘÍKLAD 9.13 *Klasifikace vlastností rozličných druhů kávy*

Byl získán výběr 43 vzorků kávy, pocházejících ze 30 zemí. U každého druhu kávy byly změřeny jeho chemické a fyzikální vlastnosti. Splňují data požadavky na homogenitu a je možné indikovat dvě či více rozličných kategorií? Vytvořte dendrogram klasifikovaných druhů kávy.

○ **Data:** Soubor dat *Kava* obsahuje 2 druhy kávy, Robusta a Arabica ve 43 vzorcích ze 30 zemí a popsanych 13 fyzikálně-chemickými znaky:

i značí index kávy,

Objekt značí původ kávy,

Voda značí obsah vody x_1 ,

Zrno značí hmotnost zrn x_2 ,

Extrakt značí extrakt x_3 ,

pH značí hodnotu pH x_4 ,

Acidita značí hodnotu volné acidity x_5 ,

Mineral značí obsah minerálů x_6 ,

Tuky značí obsah tuků x_7 ,

Kofein značí obsah kofeinu x_8 ,

Trinonelin značí obsah trinonelinu x_9 ,

Kchlorogen značí obsah kyseliny chlorogenikové x_{10} ,

Kneochlor značí obsah kyseliny neochlorogenikové x_{11} ,

Kisochlor značí obsah kyseliny isochlorogenikové x_{12} ,

Sumakys značí sumu kyselin chlorogenikových x_{13} .

<i>i</i>	<i>Objekt</i>	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7	x_8	x_9	x_{10}	x_{11}	x_{12}	x_{13}
1	Mexico 1	8.9	156.6	33.5	5.8	32.7	3.8	15.2	1.1	1.0	5.4	0.4	0.8	6.6
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
43	Hawai	9.7	191.2	35.1	5.6	34.6	4.2	14.2	1.1	0.9	0.7	0.5	0.3	6.5

○ **Řešení:** Graf komponentních vah znaků odhaluje především korelaci znaků. Je-li úhel mezi průvodiči dvou znaků malý, jsou dva znaky v silné korelaci.

První shluk obsahuje znaky *Voda*, *pH*, *Kchlorogen*, *Sumakysel*, *Mineral*, *Kofein*, *Trinonelin*, *Kneochlor*, *Kizochlor*, a *Tuky*.

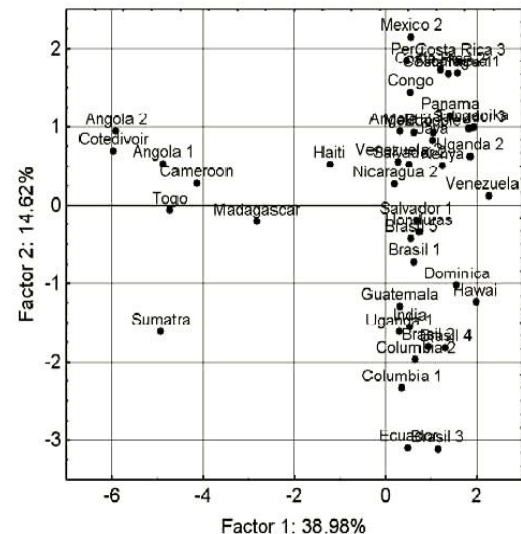
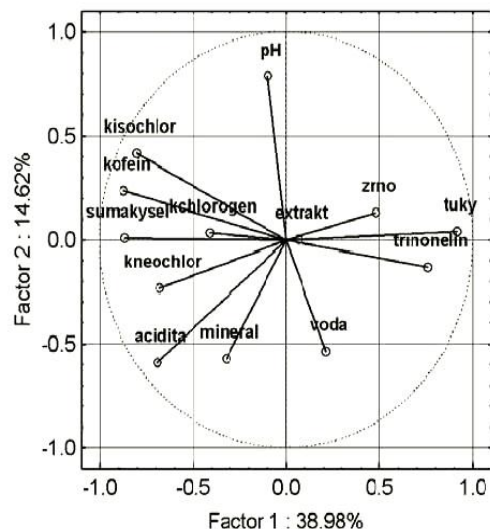
Druhý shluk obsahuje dva znaky, *Extrakt* a *Acidita*.

Vznik shluků druhů kávy lze sledovat na grafu komponentního skóre objektů a na dendrogramu objektů.

Graf komponentního skóre ukazuje, že 43 objektů čili druhů kávy v datovém souboru *Kava* nejsou dostatečně homogenní.

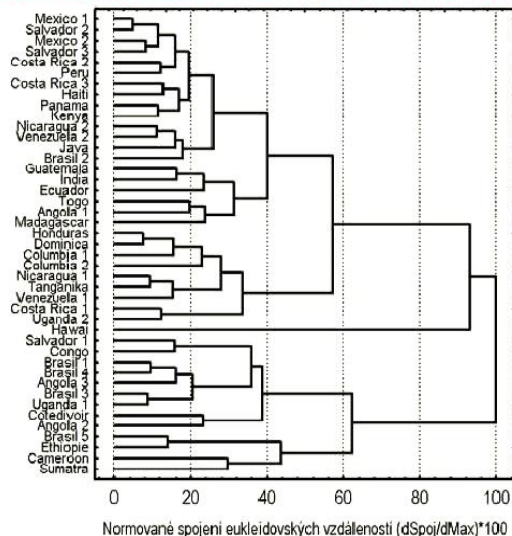
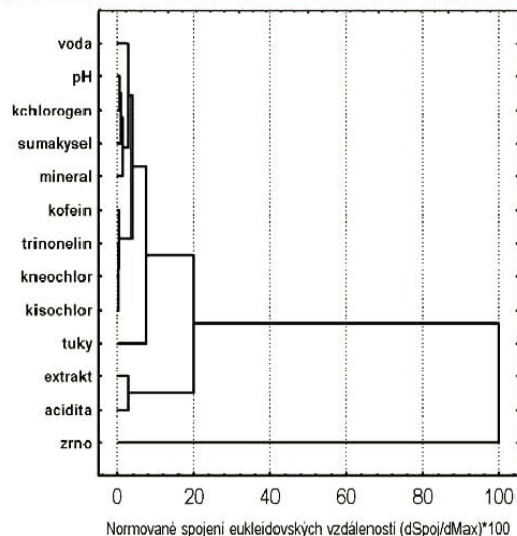
Objekty zde lze rozdělit do dvou shluků, v prvním vlevo je 7 objektů a ve druhém svislém shluku vpravo je zbývajících 36 objektů. Klasifikace do těchto shluků je především vlivem znaků *Tuky*, *Kofein*, *Trinonelin* a *Sumakys*.

Na **dendrogramu objektů** při postupu zprava doleva je zřejmé, že druhy kávy lze rozdělit do dvou velkých shluků. Větší shluk nazvaný Arabica lze dále rozdělit na dva menší shluky Arabica A a Arabica B a jeden odlehlý objekt. Ve spodní části obrázku zůstává jeden větší shluk 13 druhů kávy, patřících zřejmě do druhu Robusta.

Graf komponentních vah znaků matice dat *Kava*, (STATISTICA).

Graf komponentního skóre objektů matice dat *Kava*

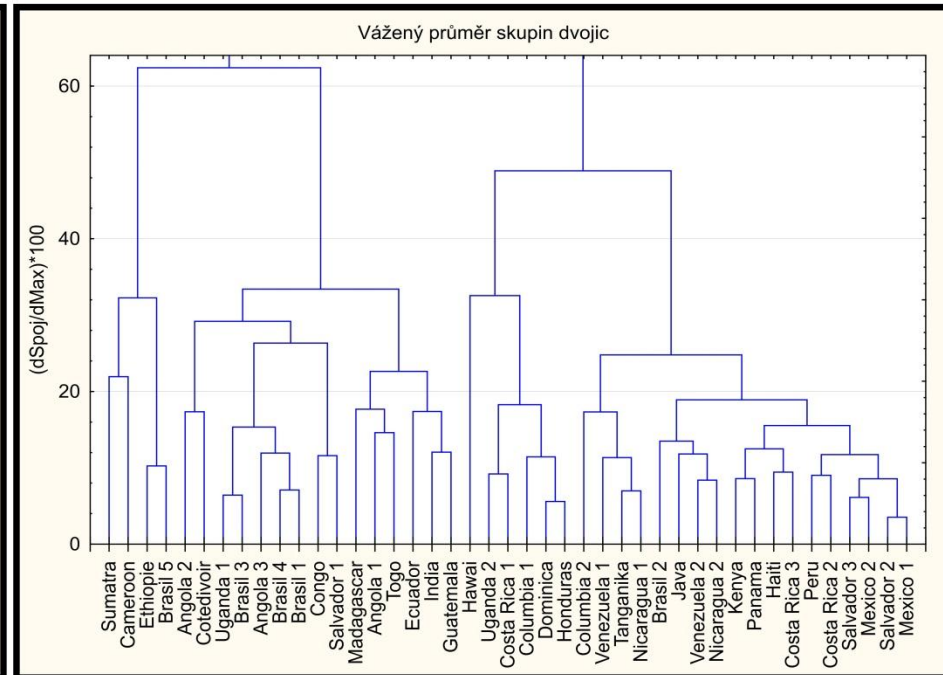
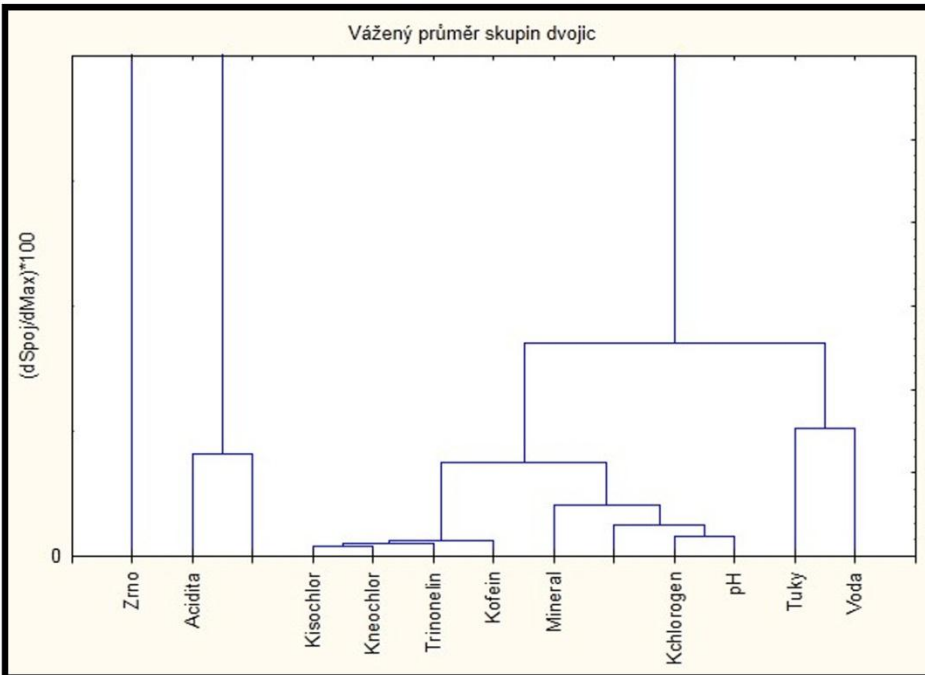
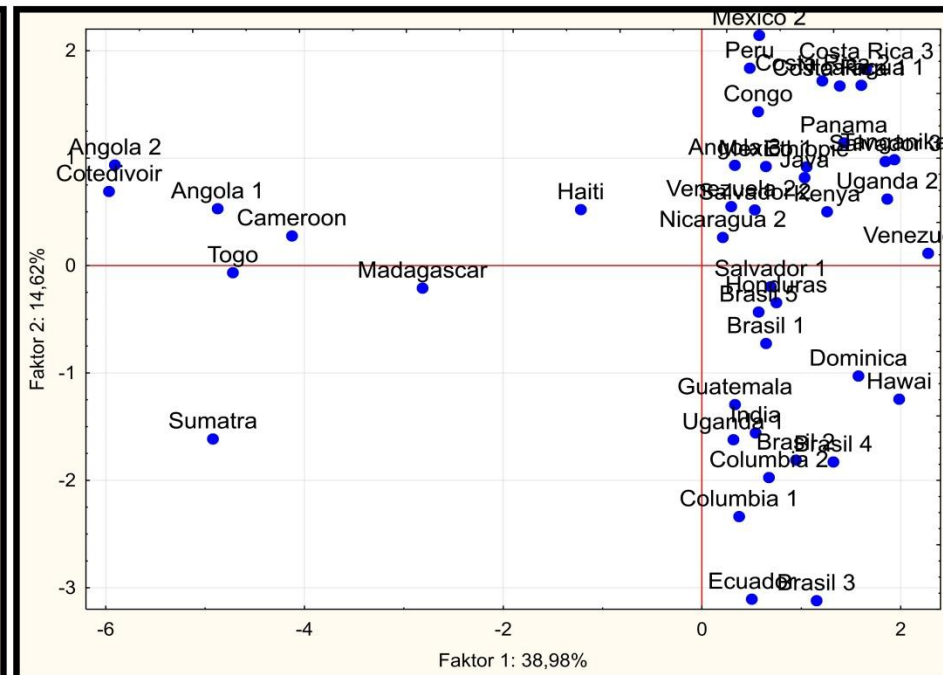
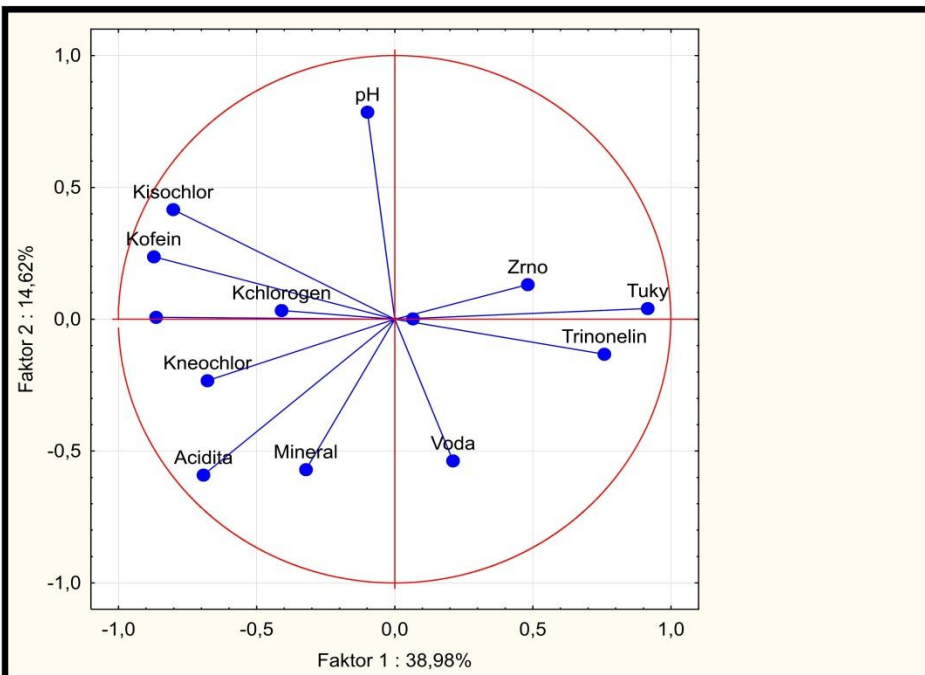

Dendrogram znaků matice dat *Kava* (STATISTICA).

Dendrogram objektů matice dat *Kava*, (STATISTICA).

○ **Závěr:** Dendrogram znaků ukazuje shluky podobných vlastností kávy, zatímco dendrogram objektů klasifikuje podobné druhy kávy do shluků.

STATISTICA Cz - [Data: 98Kava (13s krát 43ř)]

Šoubor Úpravy Zobrazit Vložit Formát Statistika Grafy Nástroje Data Okno Nápořád

Pridat do seřitu Přidat do protokolu

Arial CE 9 B I U

	1 voda	2 zrno	3 extrakt	4 pH	5 acidita	6 mineral	7 tuky	8 kofein	9 trinonelin	10 chlorogen	11 kneochlor	12 kisochlor	13 umakysel
Mexico 1	8,9	156,6	33,5	5,8	32,7	3,8	15,2	1,1	1,0	5,4	0,4	0,8	6,6
Mexico 2	7,4	157,3	32,1	5,8	30,8	3,7	15,0	1,3	1,0	5,1	0,3	1,0	6,4
Guatemala	9,7	152,9	33,1	5,3	36,7	4,2	16,1	1,2	1,0	5,9	0,2	0,8	6,9
Honduras	10,4	174,0	31,5	5,6	34,2	3,9	15,8	1,1	0,9	5,9	0,4	0,6	6,8
Salvador 1	10,5	145,1	35,2	5,8	31,8	4,1	15,2	1,1	1,0	5,1	0,5	0,7	6,3
Salvador 2	10,0	156,4	34,5	5,8	32,6	3,9	15,4	1,1	1,0	5,1	0,5	0,7	6,3
Salvador 3	8,2	155,2	32,4	5,6	29,7	3,8	15,6	1,1	1,0	5,1	0,5	0,7	6,3
Nicaragua 1	9,2	167,8	30,6	5,9	28,9	3,8	15,1	1,1	1,0	5,1	0,5	0,7	6,3
Nicaragua 2	9,3	165,4	35,3	5,8	32,6	4,2	14,3	1,1	1,0	5,1	0,5	0,7	6,3
Costa Rica 1	7,1	180,3	33,0	5,8	29,3	4,0	15,1	1,1	1,0	5,1	0,5	0,7	6,3
Costa Rica 2	7,6	153,2	36,0	5,9	30,5	3,9	16,6	1,1	1,0	5,1	0,5	0,7	6,3
Costa Rica 3	7,3	159,6	35,0	5,8	29,9	3,7	16,6	1,1	1,0	5,1	0,5	0,7	6,3
Panama	9,3	161,8	32,4	5,8	31,0	3,7	15,6	1,1	1,0	5,1	0,5	0,7	6,3
Haiti	8,3	160,8	35,7	5,9	30,0	4,4	13,0	1,1	1,0	5,1	0,5	0,7	6,3
Dominica	11,6	174,8	32,5	5,4	35,2	3,7	14,5	1,1	1,0	5,1	0,5	0,7	6,3
Venezuela 1	9,7	169,1	34,0	5,8	31,6	4,0	15,7	1,1	1,0	5,1	0,5	0,7	6,3
Venezuela 2	10,6	163,7	35,0	5,8	35,0	3,8	15,6	1,1	1,0	5,1	0,5	0,7	6,3
Columbia 1	12,0	178,8	32,9	5,3	36,2	4,4	15,6	1,1	1,0	5,1	0,5	0,7	6,3
Columbia 2	10,6	169,1	33,0	5,3	37,5	4,4	15,1	1,1	1,0	5,1	0,5	0,7	6,3
Ecuador	11,6	148,5	34,6	5,3	39,4	4,2	14,6	1,1	1,0	5,1	0,5	0,7	6,3
Peru	10,1	153,7	34,5	6,0	28,4	3,7	15,6	1,1	1,0	5,1	0,5	0,7	6,3
Brasil 1	10,7	134,5	29,8	5,4	34,1	3,7	15,6	1,1	1,0	5,1	0,5	0,7	6,3
Brasil 2	9,7	160,7	33,8	5,3	37,2	4,2	15,2	1,1	0,9	5,4	0,3	0,5	6,2
Brasil 3	10,8	133,2	35,0	5,2	34,7	4,5	15,1	1,1	0,9	5,4	0,3	0,5	6,2
Brasil 4	11,1	131,7	29,8	5,4	33,0	4,1	15,1	1,1	0,9	5,4	0,3	0,5	6,2
Brasil 5	10,1	121,6	33,6	5,4	34,7	3,5	15,1	1,1	0,9	5,4	0,3	0,5	6,2
Cotedivoir	8,0	141,8	33,7	5,8	41,9	4,2	11,1	1,1	0,9	5,4	0,3	0,5	6,2
Togo	9,0	144,6	29,9	5,6	38,0	3,9	7,1	1,1	0,9	5,4	0,3	0,5	6,2
Cameroon	10,3	119,2	35,5	6,1	41,7	4,1	9,1	1,1	0,9	5,4	0,3	0,5	6,2
Congo	10,0	143,2	31,7	6,1	29,3	4,1	17,1	1,1	0,9	5,4	0,3	0,5	6,2
Angola 1	9,2	150,4	31,5	5,7	36,4	4,2	8,1	1,1	0,9	5,4	0,3	0,5	6,2
Angola 2	9,6	136,6	33,9	5,6	38,2	4,0	7,1	1,1	0,9	5,4	0,3	0,5	6,2
Angola 3	9,5	136,5	32,0	5,8	31,2	3,8	14,1	1,1	0,9	5,4	0,3	0,5	6,2
Ethiopie	9,3	124,2	35,6	5,8	31,8	3,8	15,1	1,1	0,9	5,4	0,3	0,5	6,2
Uganda 1	10,5	132,9	36,2	5,4	36,7	4,0	15,1	1,1	0,9	5,4	0,3	0,5	6,2
Uganda 2	10,7	181,2	33,1	5,8	30,7	3,9	15,1	1,1	0,9	5,4	0,3	0,5	6,2
Kenya	10,5	159,1	30,3	5,6	31,5	3,7	15,1	1,1	0,9	5,4	0,3	0,5	6,2
Tanganika	9,9	169,4	29,0	5,6	30,2	3,7	16,1	1,1	0,9	5,4	0,3	0,5	6,2
Madagascar	5,0	152,0	30,6	5,3	40,5	3,9	9,1	1,1	0,9	5,4	0,3	0,5	6,2
India	11,5	156,8	30,8	5,5	37,5	3,9	14,1	1,1	0,9	5,4	0,3	0,5	6,2
Sumatra	8,4	110,8	31,6	5,7	43,4	4,5	10,1	1,1	0,9	5,4	0,3	0,5	6,2
Java	5,6	163,1	34,5	5,5	33,3	4,0	16,1	1,1	0,9	5,4	0,3	0,5	6,2
Hawai	9,7	191,2	35,1	5,6	34,6	4,2	14,2	1,1	0,9	5,4	0,3	0,5	6,2

Shluková analýza: Spojování (Hierarchické shlukování): 98Kava

Zákl. nastavení Detaily

Proměnné: žádné

Vstupní soubor: Zdrojová data

Shlukovat: Proměnné (sloupce)

Pravidlo slučování (spojování): Jednoduché spojení

Míra vzdálenosti: Euklidovské vzdálenosti

p: 2 r: 2

☐ Dávkové zpracování a tvorba protokolů

OK Storno Možnosti

SELECT CASES ChD vynechána: Celé případy Nahrát průměrem

Zvolte proměnné pro analýzu

1-voda 13-sumakysel

2-zrno

3-extrakt

4-pH

5-acidita

6-mineral

7-tuky

8-kofein

9-trinonelin

10-kchlorogen

11-kneochlor

12-kisochlor

OK Storno

Pro zobrazení odpovídajících proměnných zvolte "Ukázat pouze...". Pro více informací stiskněte F1.

Vybrat vše DÍ. názvy Detaily

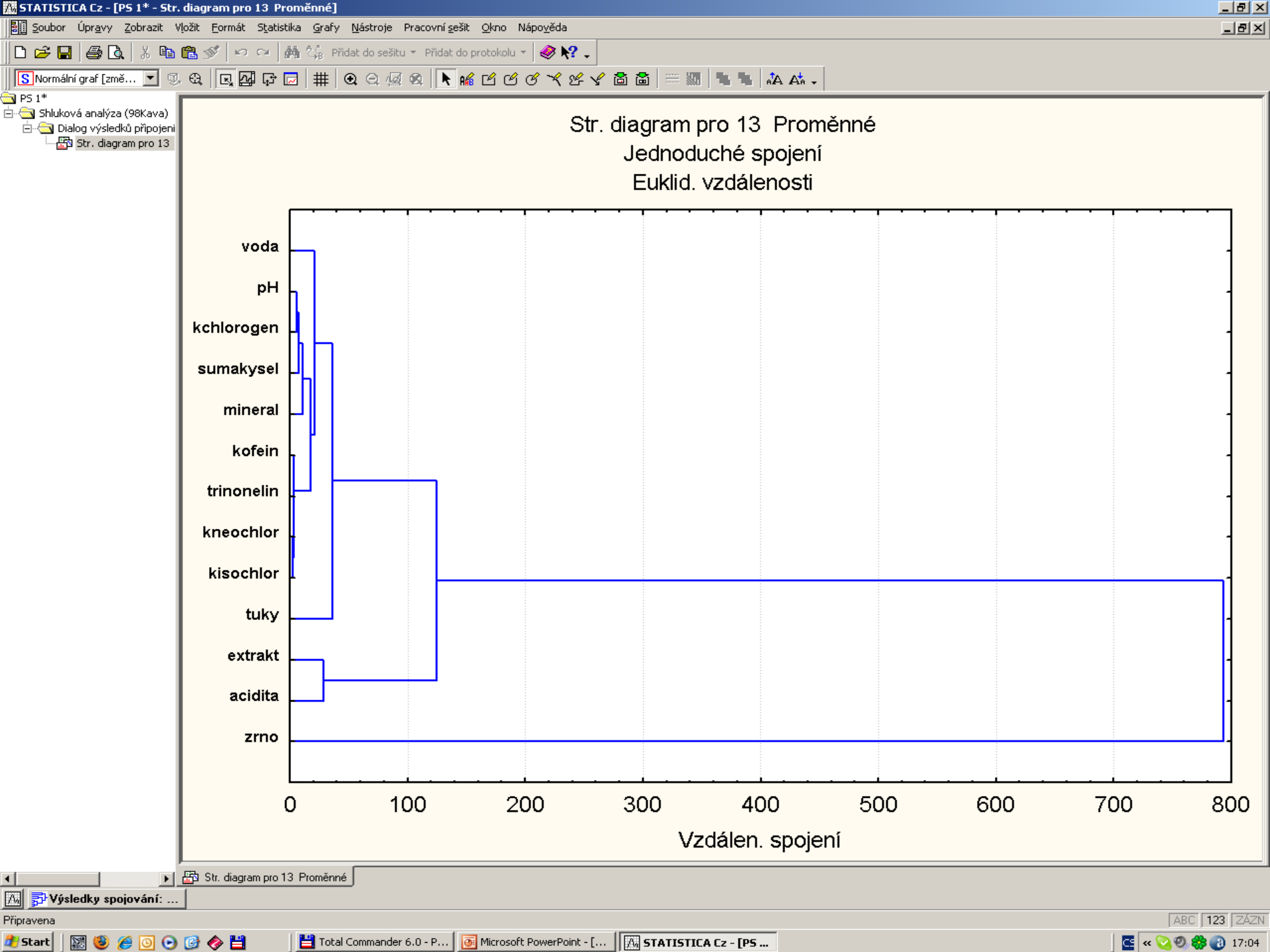
Zvolte proměnné: 1-13

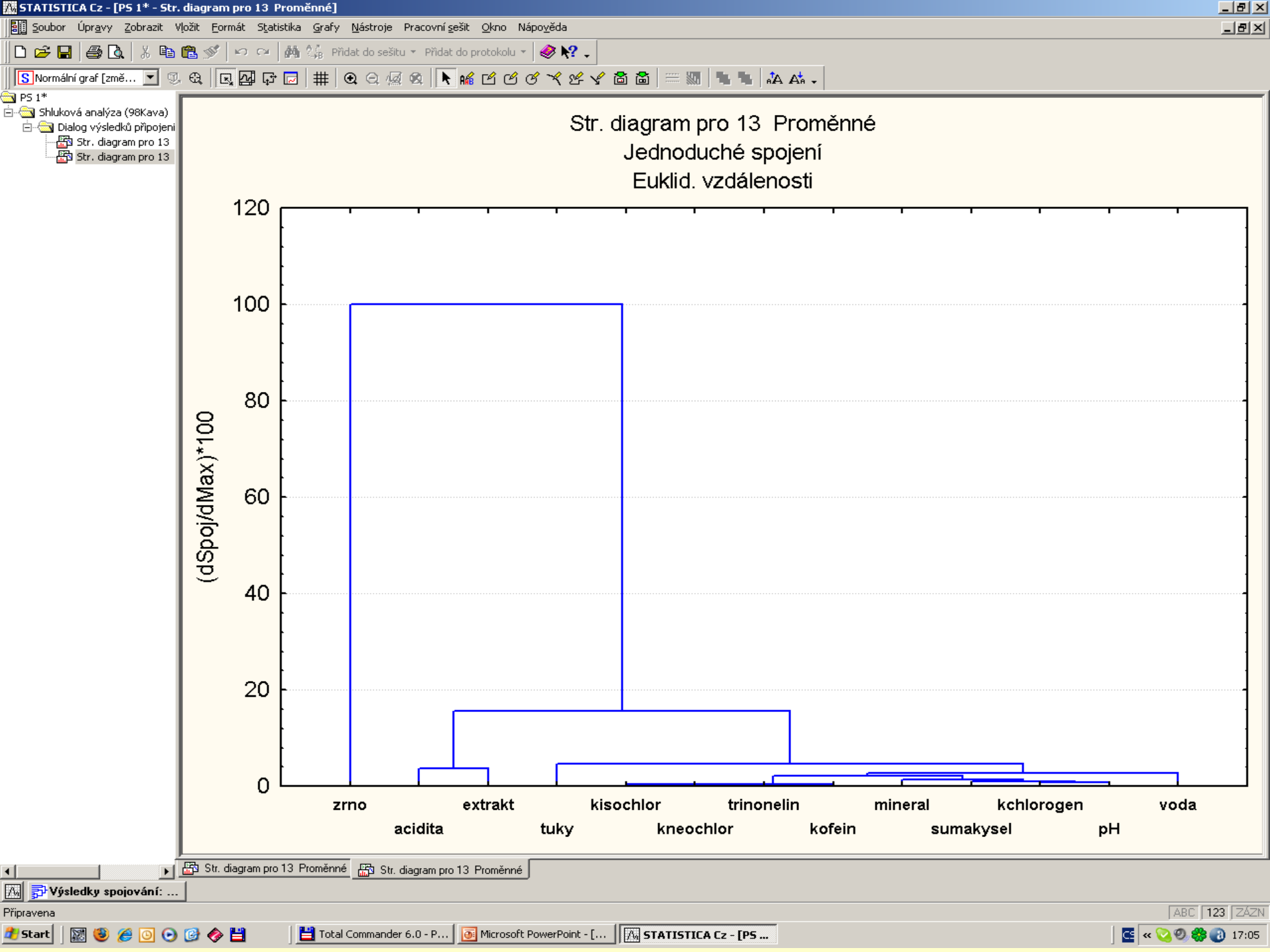
☐ Ukázat pouze odpovídající proměnné

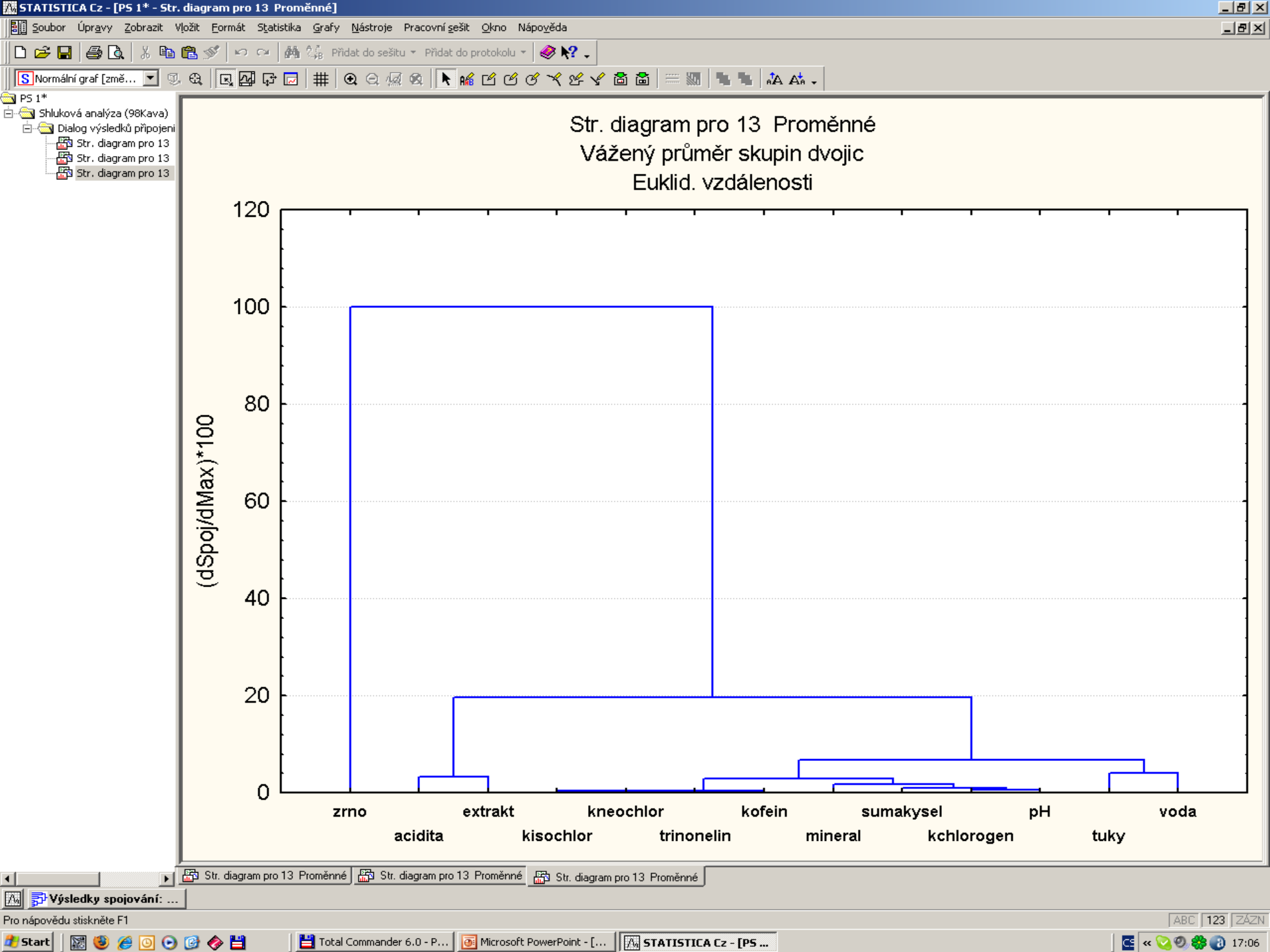
Připravena Ř1:S1 8,9 Filtr Váhy: VYPN ABC 123 ZÁZN

Start Total Commander 6.0 - P... Microsoft PowerPoint - [... STATISTICA Cz - [Dat...

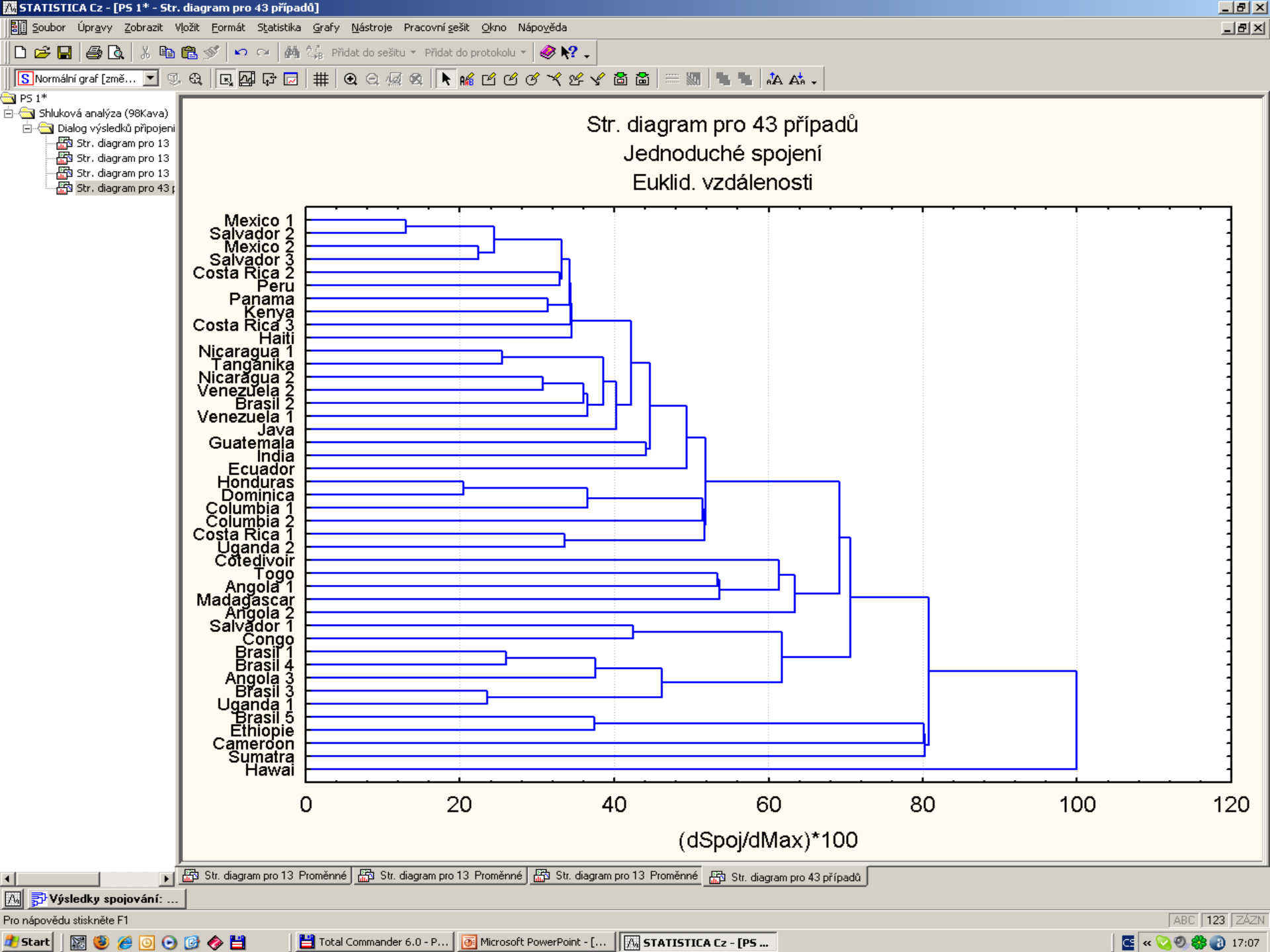
17:04

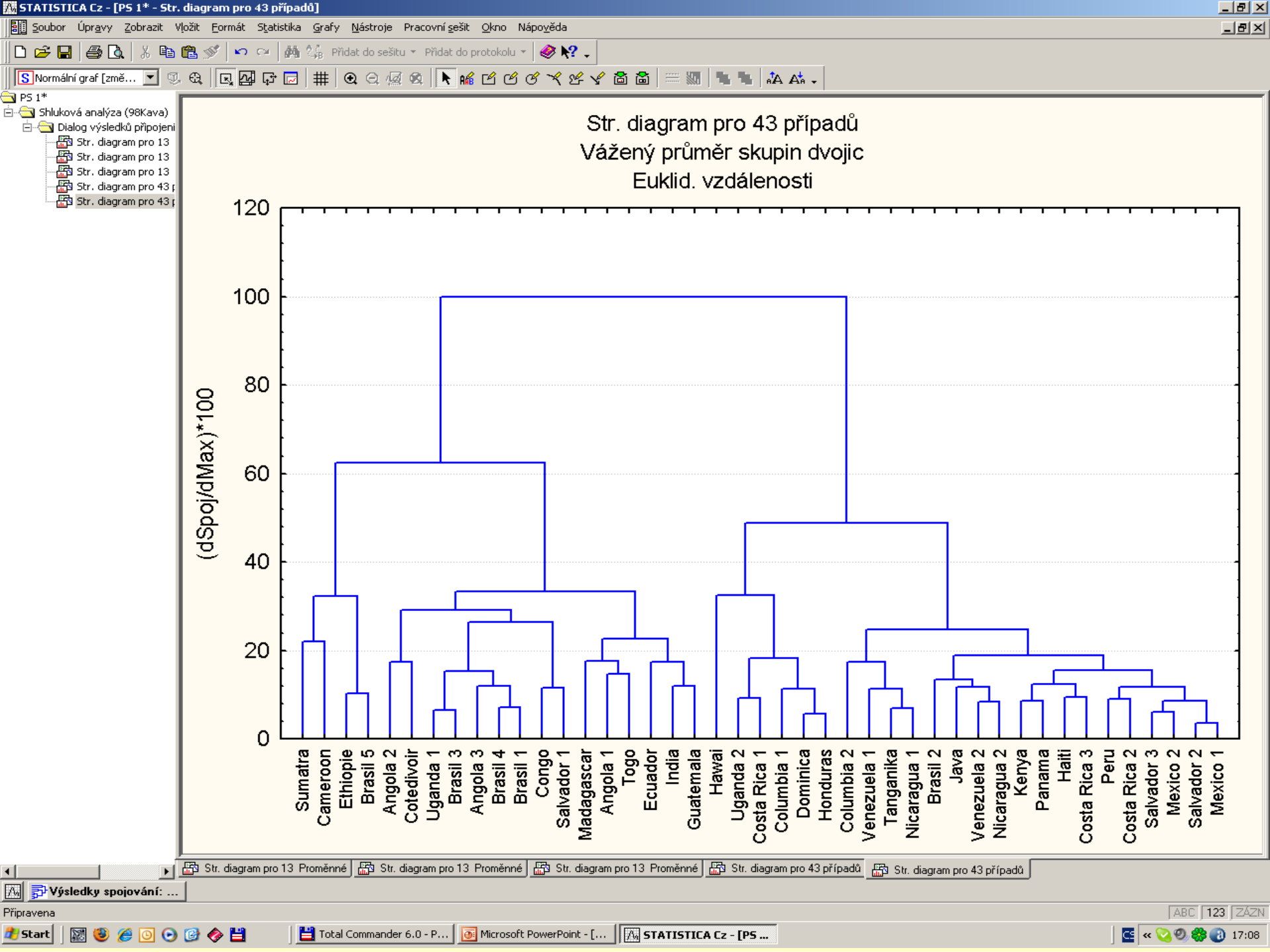

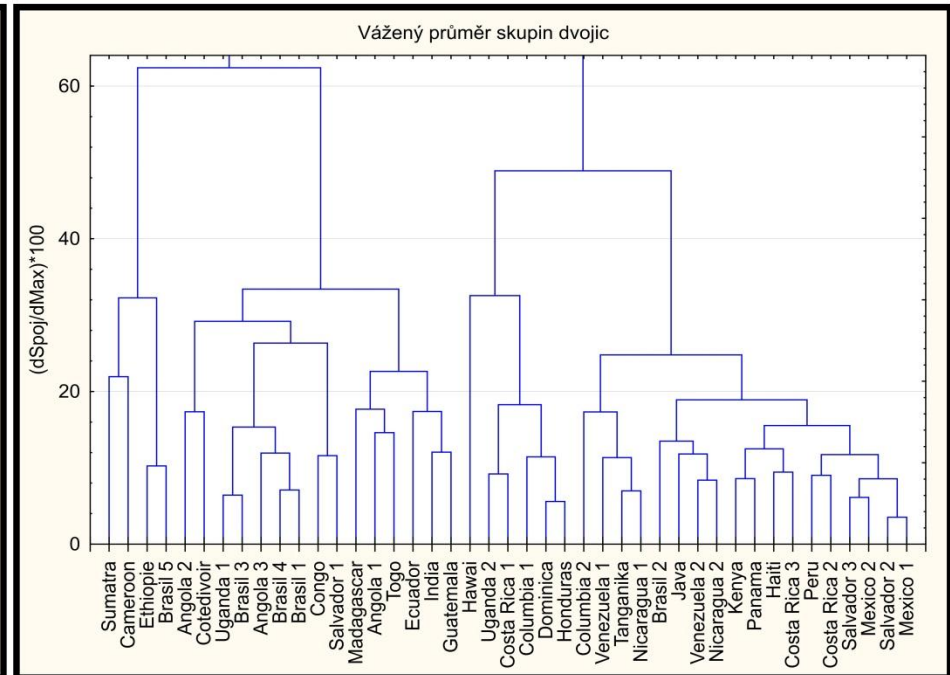
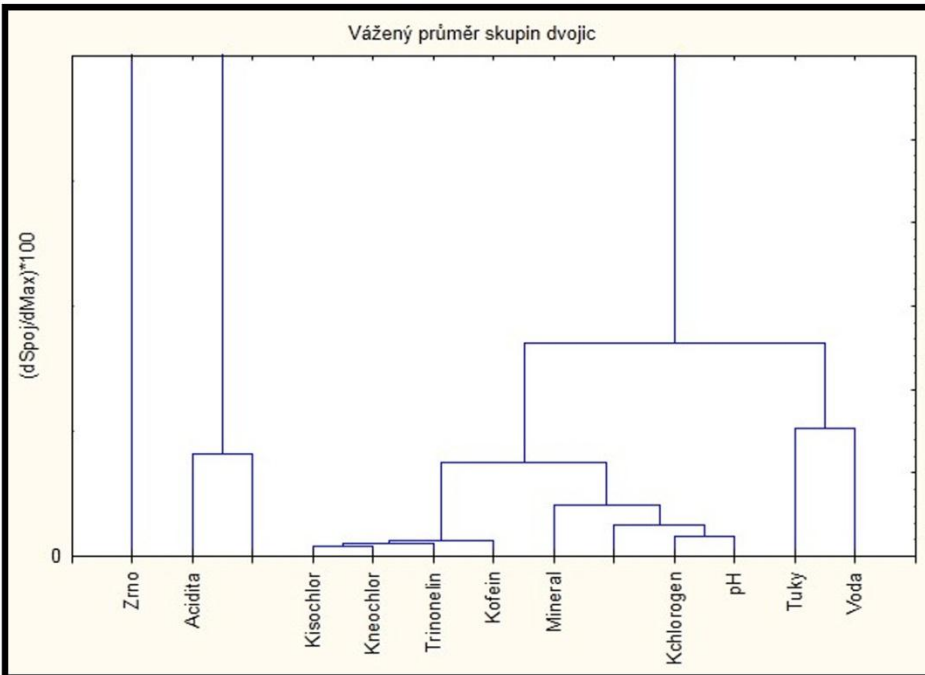
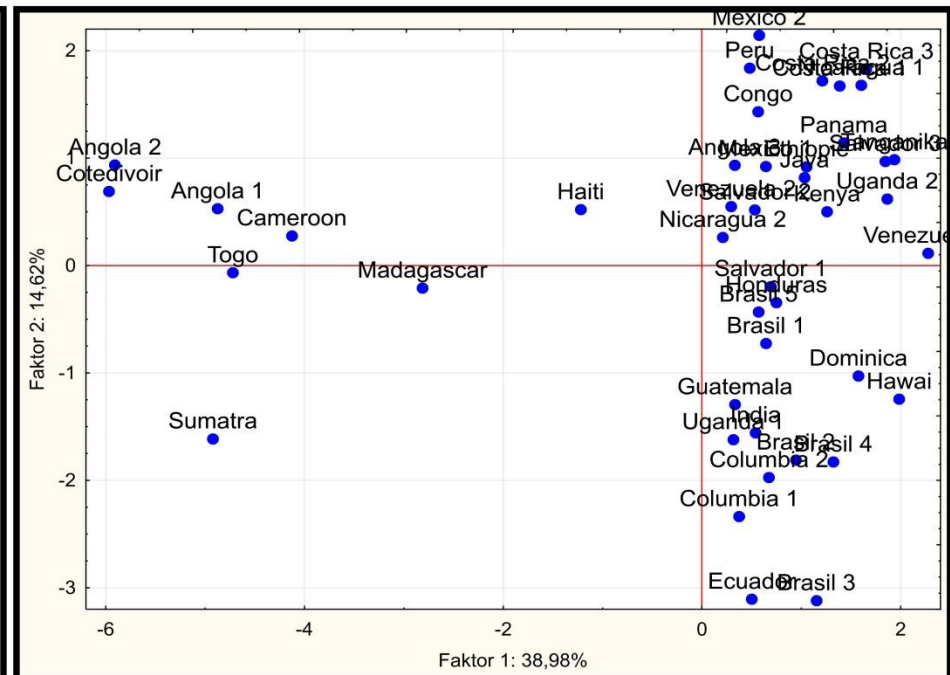
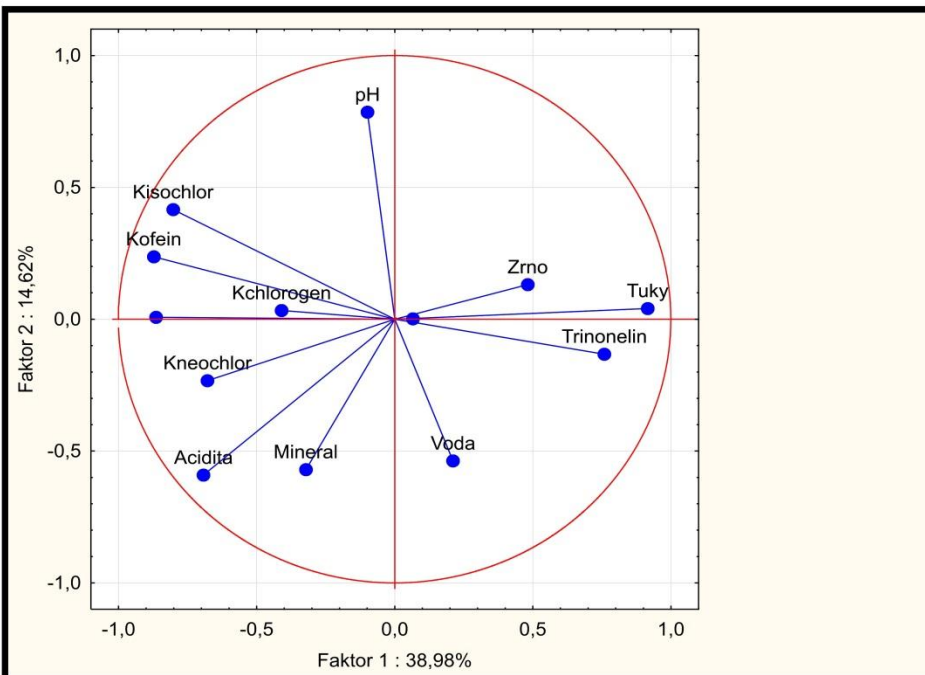

PŘÍKLAD 9.14 *Klasifikace vzorků italských vín*

Pro 90 vzorků italských vín bylo naměřeno 8 fyzikálně-chemických vlastností. Ve vínech jsou obsaženy tři kultury, a to Nebbiolo ve víně Barolo, Grignolino a Barbera ve vínech stejného jména, a to každá ve 30 vzorcích. Kolik faktorů rozliší tři kategorie vín? Do kolika shluků lze vína roztrždit? Souvisí počet shluků se zadanými druhy vín?

○ **Data:** Soubor dat *Vina* je popsán:

i značí index vzorku vína,

Objekt značí jméno vzorku vína,

Kateg značí kategorie vzorku vína a 90 druhů vín v řádcích se týká tří kategorií 1. Barolo, 2. Grignolino a 3. Barbera, popsanych 8 následujícími vlastnostmi čili znaky ve sloupcích:

Alkohol značí obsah alkoholu x_1 ,

Necuk značí necukerný extrakt x_2 ,

Fosfaty značí obsah fosfátů x_3 ,

Fenoly značí obsah celkových fenolů x_4 ,

Flavan značí obsah flavanoidů x_5 ,

PomerA1 značí naměřený poměr absorbancí při 280 a 315 nm pro naředěné víno x_6 ,

PomerA2 značí naměřený poměr absorbancí při 280 a 315 nm pro určení flavanoidů x_7 ,

Prolin značí obsah prolinu x_8 .

<i>i</i>	<i>Objekt</i>	<i>Kateg</i>	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7	x_8
1	Olo0171	1	14.23	24.82	320	2.80	3.06	3.92	4.77	1065
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
90	Era2878	3	13.17	23.45	534	1.65	0.68	1.62	2.05	840

○ **Řešení: Graf komponentních vah znaků** odhaluje především korelaci znaků. Blízké průvodiče znaků s malým úhlem indikují silnou pozitivní korelaci znaků.

Dendrogram znaků ukazuje na první shluk podobných znaků *Fenoly*, *Flavan*, *PomerA1*, *PomerA2*, *Alkohol*, *Necuk* a také *Kateg*.

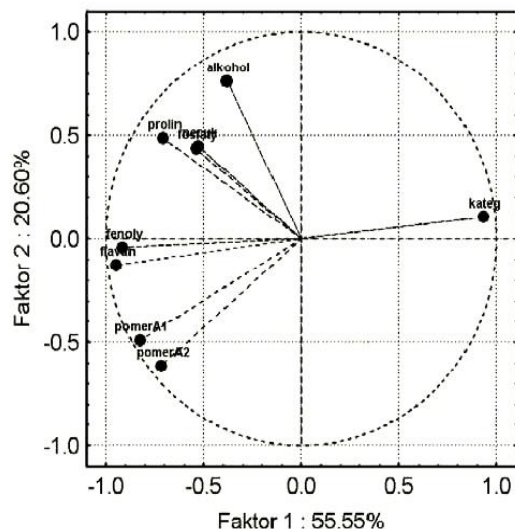
K tomuto shluku se pojí již podstatně méně podobný znak *Fosfaty*.

Znak prolin je zcela nepodobný ostatním a v dendrogramu je indikován jako odlehlý znak.

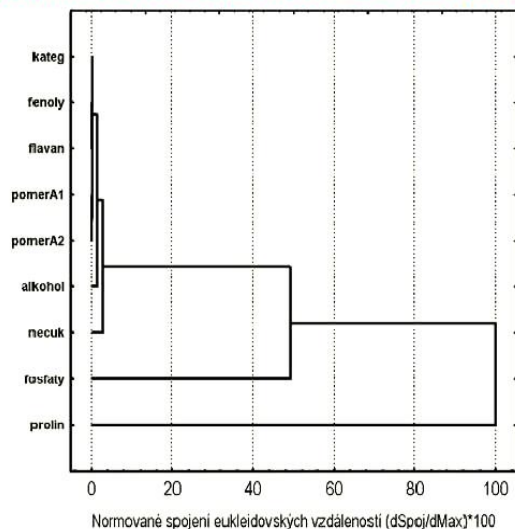
Graf komponentního skóre objektů vykazuje tři větší shluky vín ve shodě s jejich kategoriemi *Barolo* ve zkratce *Olo*, *Barbera* ve zkratce *Era* a konečně *Grignolino* ve zkratce *Gri*.

Dendrogram objektů rovněž ukazuje na tři shluky, zhora první shluk *Olo*, uprostřed grafu shluk *Era* a v dolní části grafu pak shluk *Gri*.

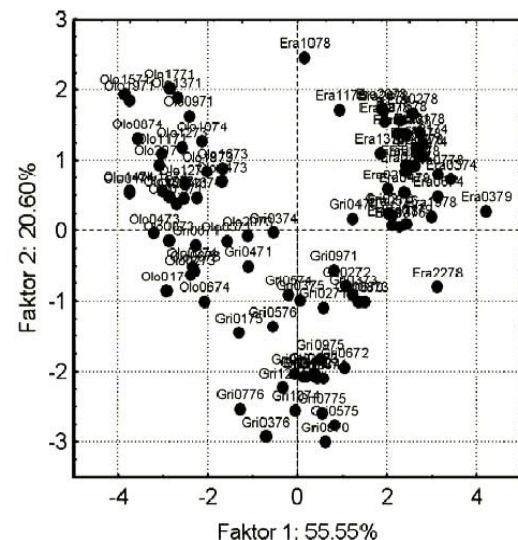

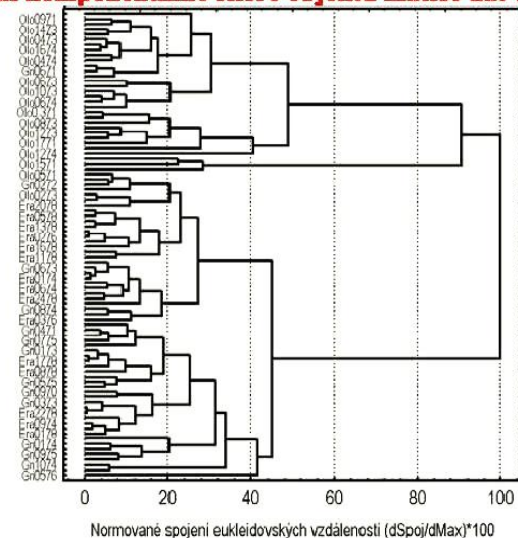
Graf komponentních vah znaků matice dat *Vina*, (STATISTICA).

Dendrogram znaků matice dat *Vina* (STATISTICA).

Graf komponentního skóre objektů matice dat *Vina*.

Dendrogram objektů matice dat *Vina*, (STATISTICA).

○ **Závěr:** Graf komponentního skóre objektů a dendrogram objektů shodně vykazují tři větší shluky vín ve shodě s jejich kategoriemi *Olo*, *Era* a *Gri*.

Zvolte proměnné pro analýzu [?] [X]

1-kateg
2-alkohol
3-necuk
4-fosfaty
5-fenoly
6-flavan
7-pomerA1
8-pomerA2
9-prolin

OK

Storno

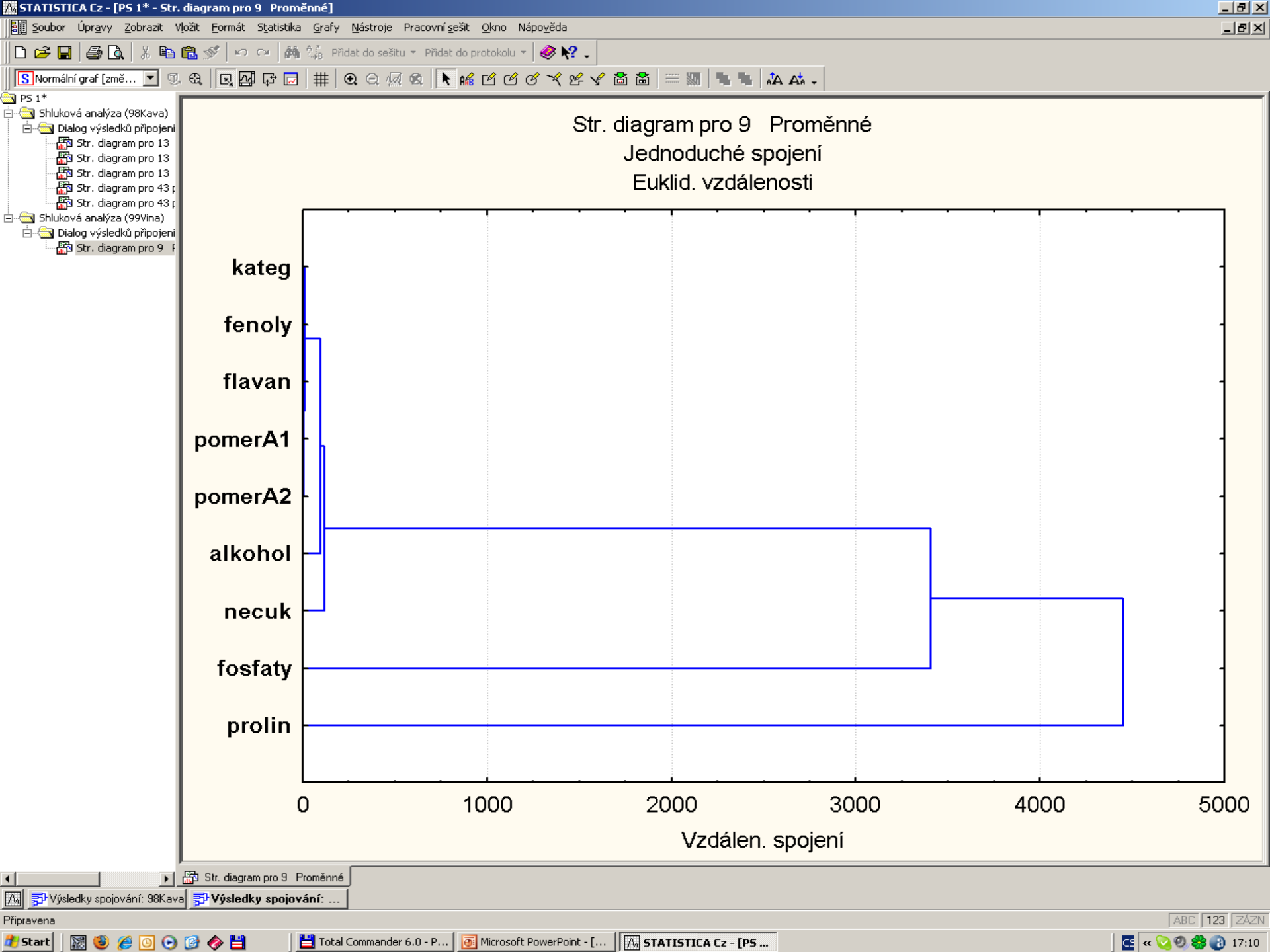
Pro zobrazení odpovídajících proměnných zvolte "Ukázat pouze...". Pro více informací stiskněte F1.

Vybrat vše   Dl. názvy   Detaily

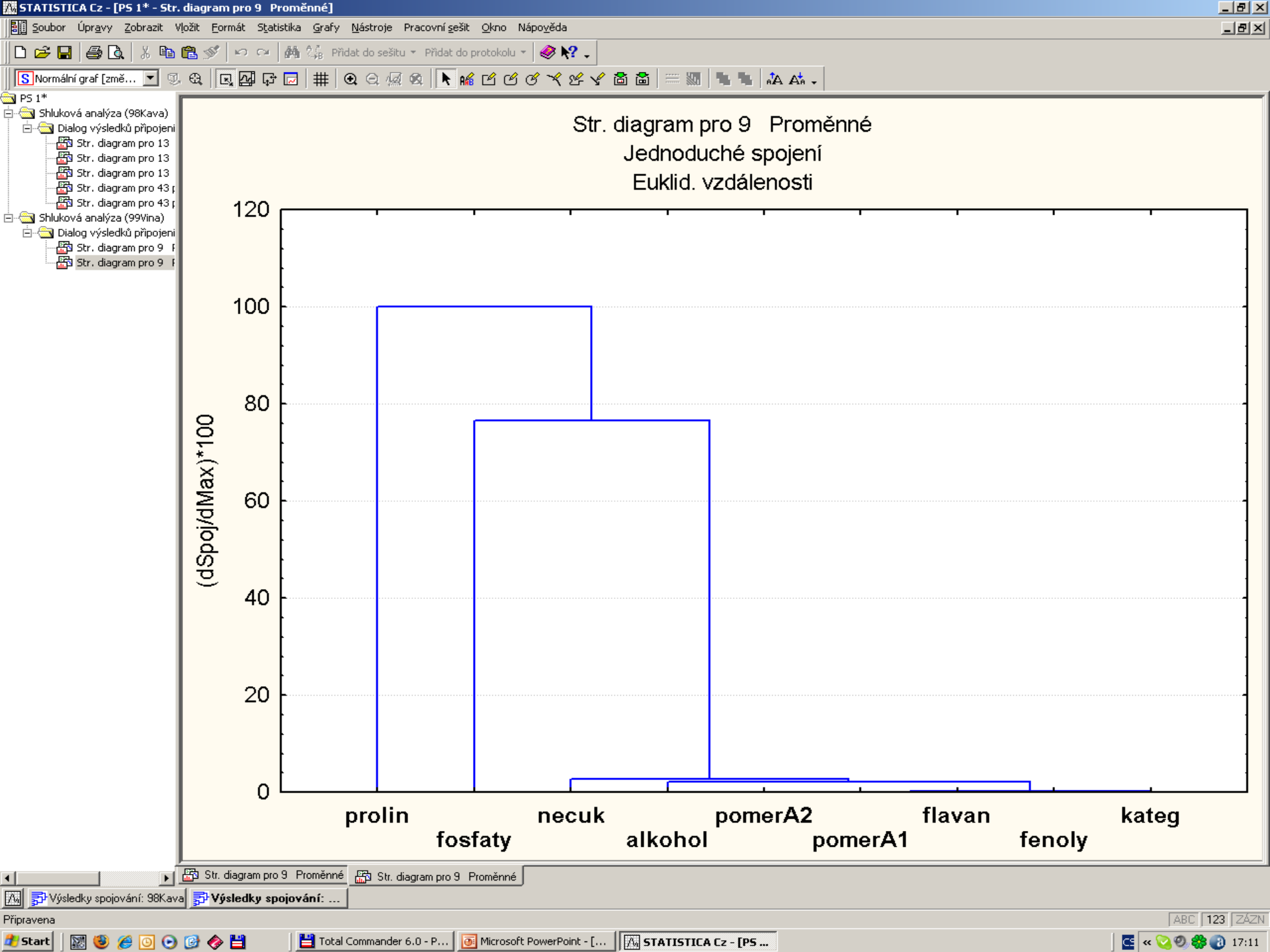
Zvolte proměnné:

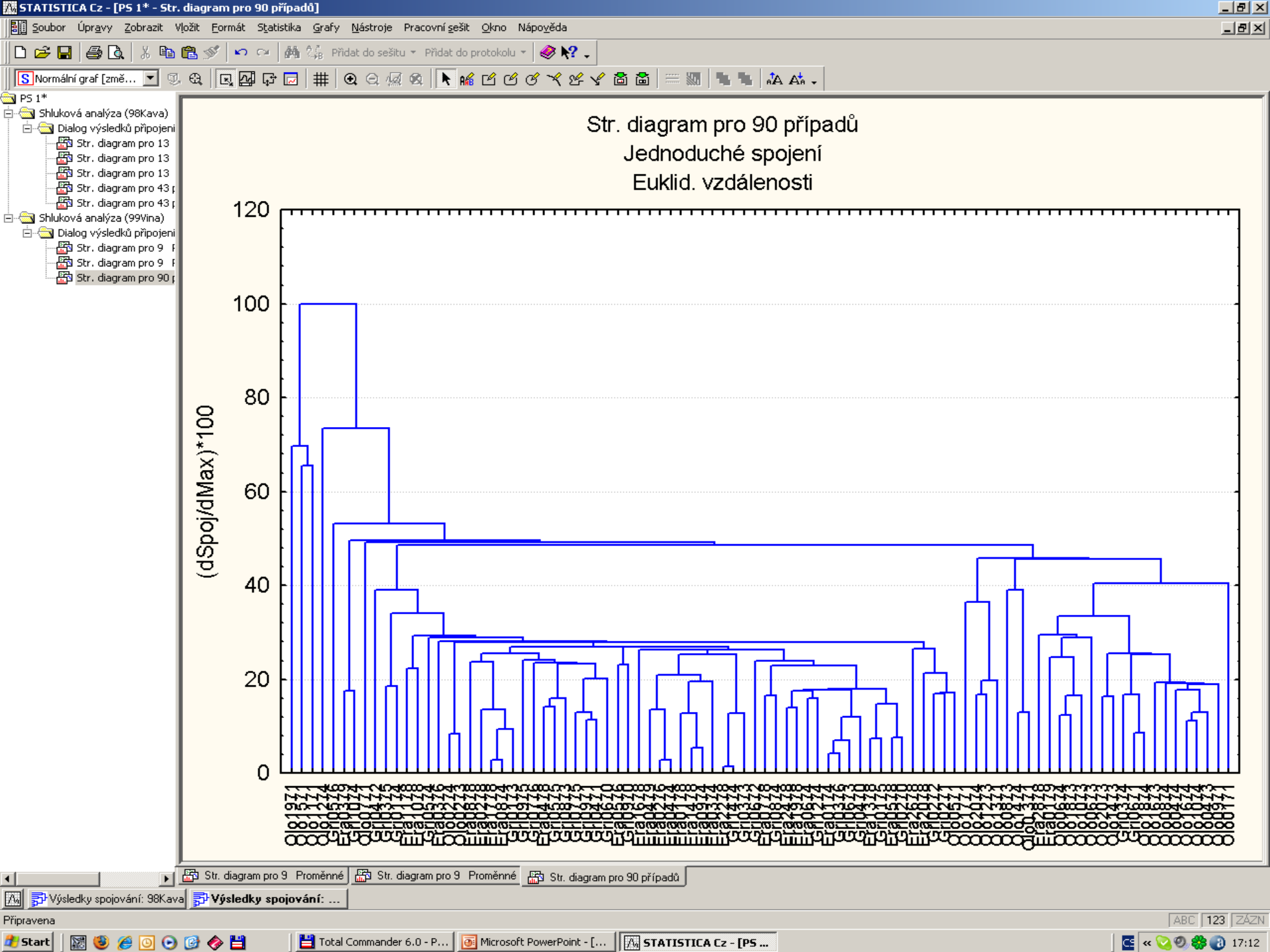
1-9

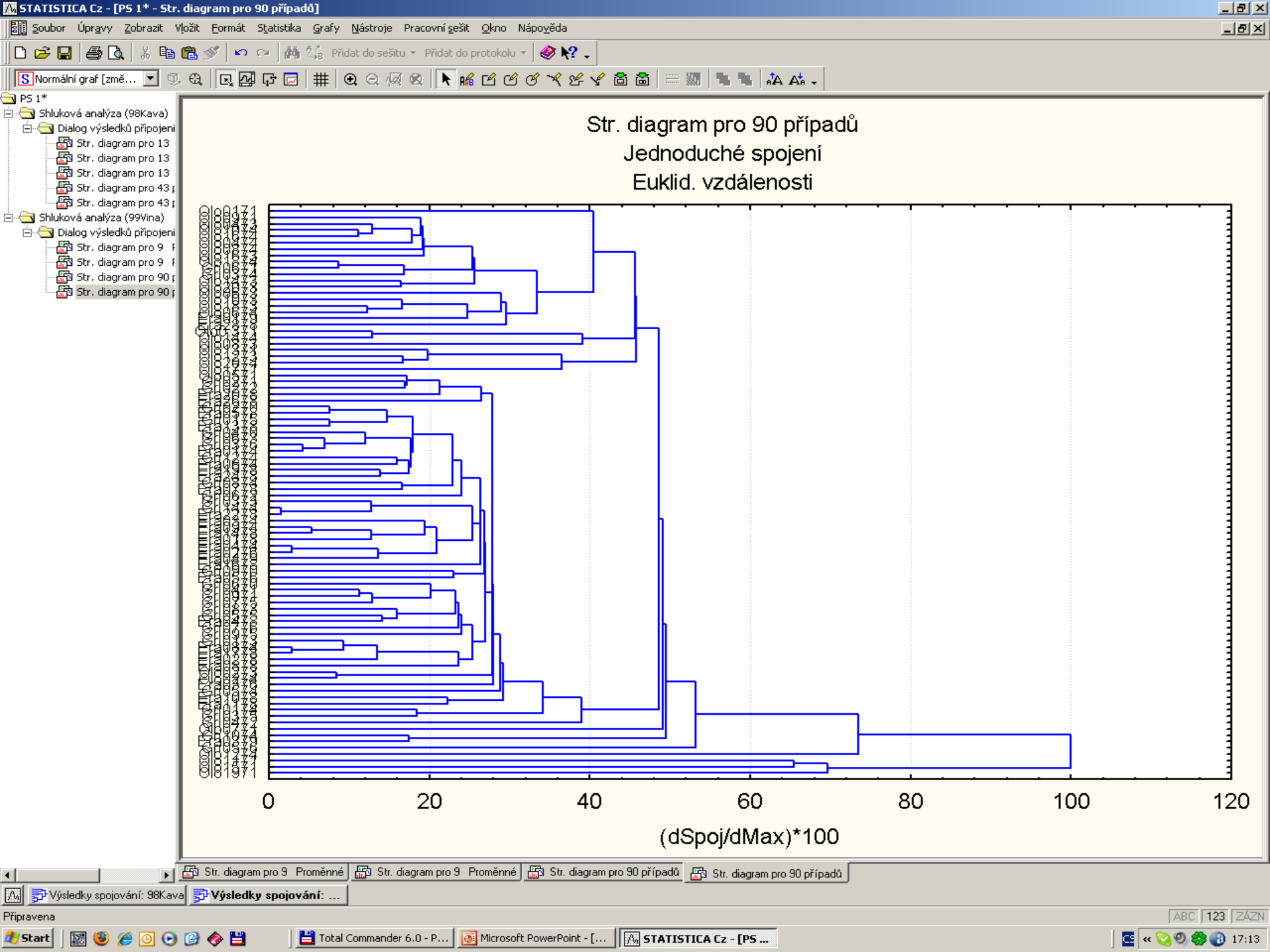
☒ Ukázat pouze odpovídající proměnné

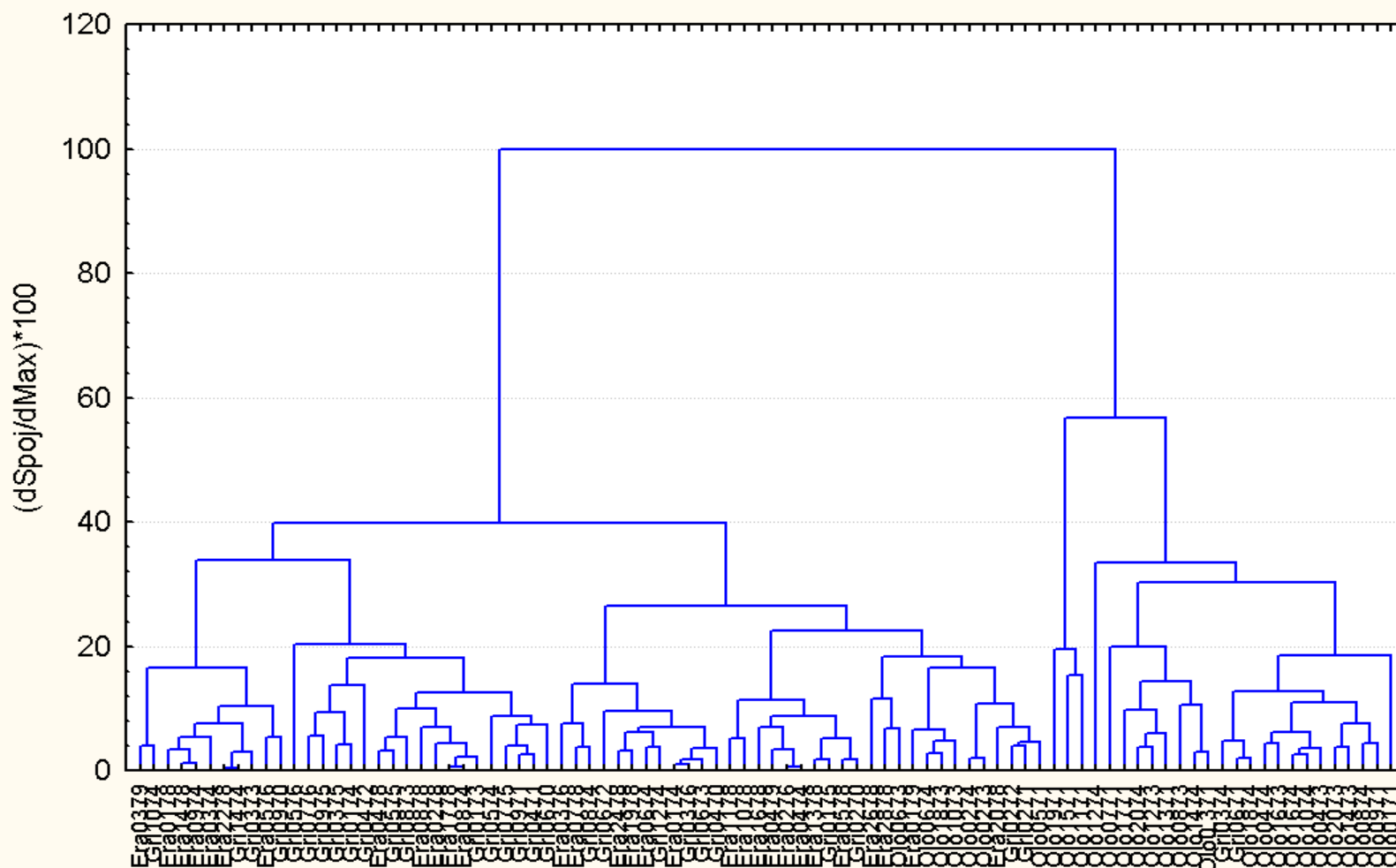

- PS 1*
- Shluková analýza (98Kava)
  - Dialog výsledků připojení
    - Str. diagram pro 13
    - Str. diagram pro 13
    - Str. diagram pro 13
    - Str. diagram pro 43
    - Str. diagram pro 43
- Shluková analýza (99Vina)
  - Dialog výsledků připojení
    - Str. diagram pro 9
    - Str. diagram pro 9
    - Str. diagram pro 90
    - Str. diagram pro 90
    - Str. diagram pro 90
    - Str. diagram pro 90

Str. diagram pro 90 případů
Vážený průměr skupin dvojic
Euklid. vzdálenosti

PŘÍKLAD 9.15 *Hledání podobnosti vlastností křupavých lupínků od různých výrobců*

Tři americké firmy General Mills (G), Kellogg (K) a Quaker (Q) produkují křupavé obilné lupínky a bylo sledováno 10 znaků. Byla vyšetřována struktura a vzájemné vazby mezi sledovanými znaky jednotlivých produktů, ale i mezi objekty. Které objekty jsou si velice podobné?

Data: Datová matice *Krupky* obsahuje 55 dodavatelů a vyšetřováno 10 znaků:

Objekt značí index obilných lupínků x_1 ,
i značí jednoho ze tří výrobců G, K či Q x_2 ,
Cal značí kalorickou hodnotu [cal] x_3 ,
Bilkov značí obsah bílkovin x_4 ,
Tuky značí obsah tuků x_5 ,
Na značí obsah sodných iontů x_6 ,

Vlakn značí obsah vlákniny x_7 ,
Uhlovod značí obsah uhlovodíků x_8 ,
Cukr značí obsah cukru x_9 ,
K značí obsah draselných iontů x_{10} ,
Skupina značí zařazení do skupiny x_{11} .

i	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7	x_8	x_9	x_{10}	x_{11}
1	ACCheerios	G	110	2	2	180	1.5	10.5	10	70	1
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	..
55	QuakerOatmeal	Q	100	5	2	0	2.7	1	1	110	3

○ **Řešení:** Korelaci znaků indikuje graf komponentních vah znaků.

Tři znaky *Na*, *Cal*, *Cukr* jsou v silné korelaci, protože jsou v grafu blízko sebe a úhel mezi jejich průvodiči je velice malý.

Druhý shluk obsahuje čtyři znaky *Tuky*, *K*, *Vlakn*, *Bilkov*, které jsou vzájemně rovněž silně korelovány.

***Skupina* a *Kategorie* korelují**, protože označují stejnou věc.

Uhlovod je vybočující znak, který slabě či vůbec nekoreluje s ostatními znaky.

Dendrogram znaků ukazuje dva shluky a dva zcela odlehlé znaky:

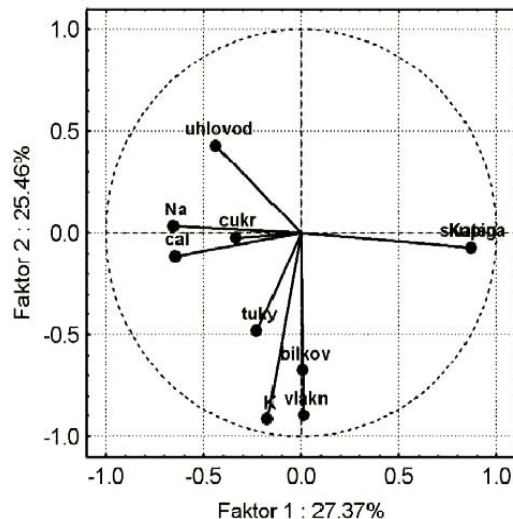
První shluk obsahuje 6 vzájemně velice podobných znaků *Bilkov*, *Vlakn*, *Tuky*, *Skupina*, *Cukr* a *Uhlovod*.

Druhý shluk obsahuje 2 znaky *Kateg* a *Cal*. K nim se připojuje osamocený znak *K*.

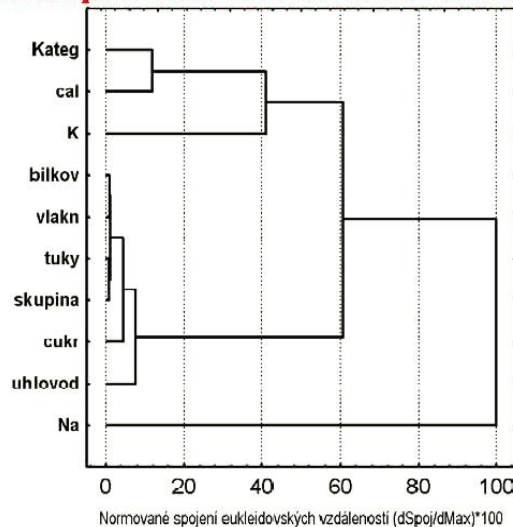
Naprosto nepodobný znak vůči všem ostatním znakům je *Na*.

Graf komponentního skóre objektů naznačuje několik shluků objektů, které jsou v souladu se shluky určenými na základě eukleidovské vzdálenosti v dendrogramu. Zcela nepodobný objekt se všemi ostatními se jeví *AllBran*. Také další tři objekty se jeví silně odlišné od ostatních.

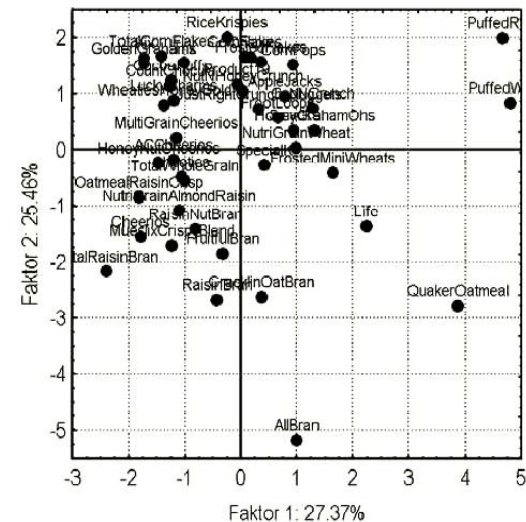

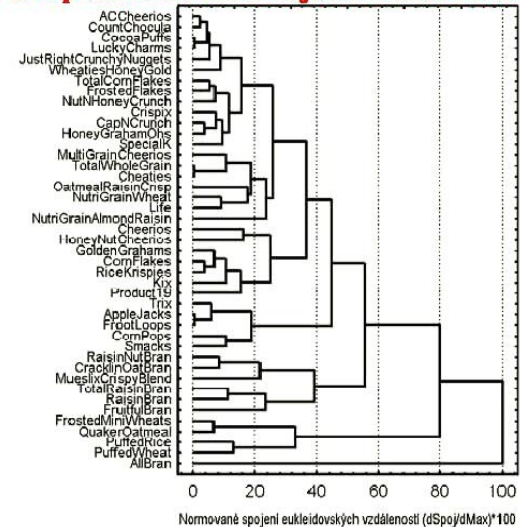
Graf komponentních vah znaků matice dat *Krupky*

Dendrogram znaků matice dat *Krupky*, (STATISTICA).

Graf komponentního skóre objektů matice dat *Krupky*

Dendrogram objektů matice dat *Krupky*, (STATISTICA).

○ **Závěr:** Shlukováním metodou skupinového průměru se podařilo najít několik druhů křupavých lupínků, které jsou zcela nepodobné ostatním.

Zvolte proměnné pro analýzu

1-Kateg
2-cal
3-bilkov
4-tuky
5-Na
6-vlák
7-uhlovod
8-cukr
9-K
10-skupina

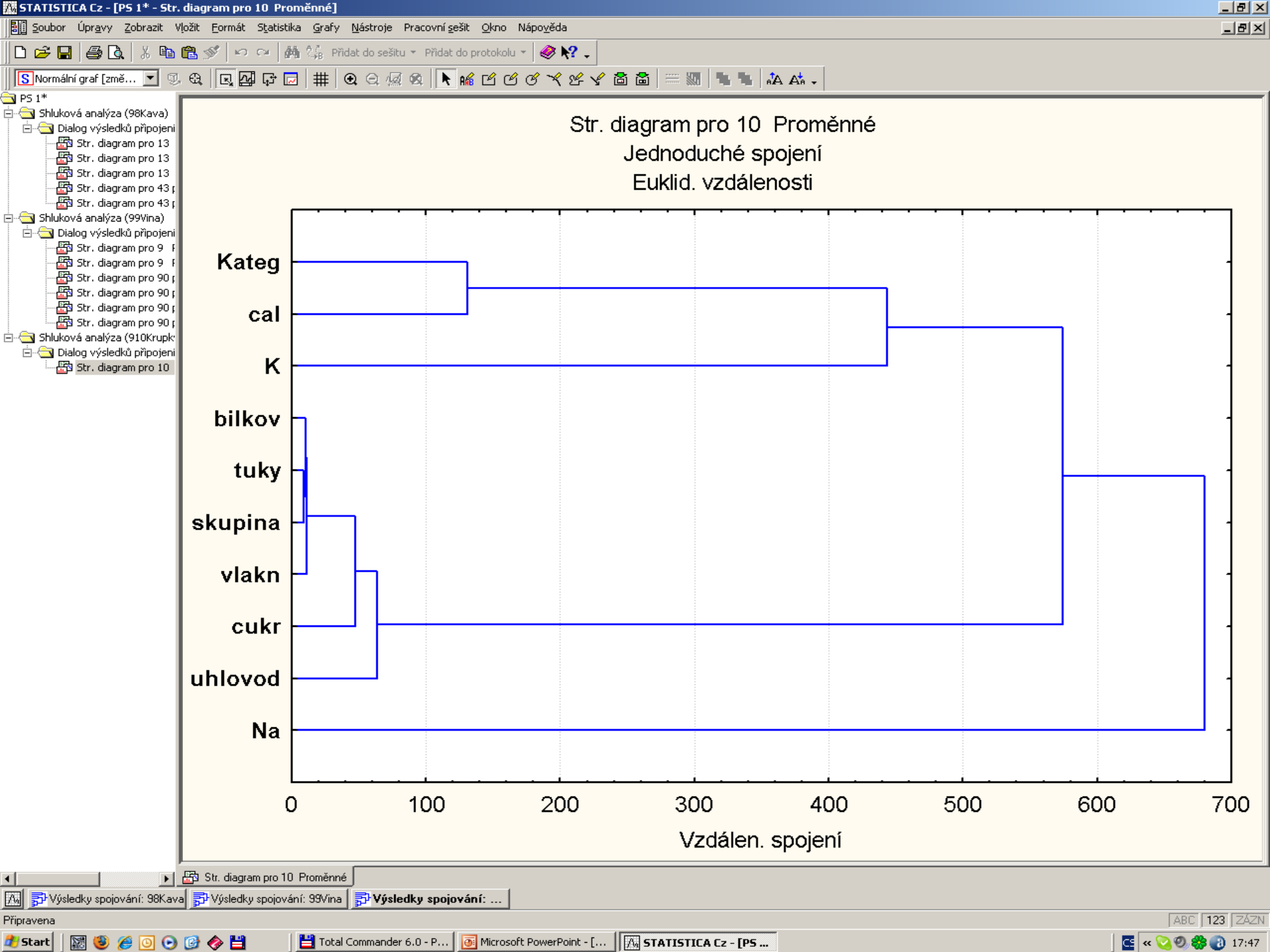
OK
Storno

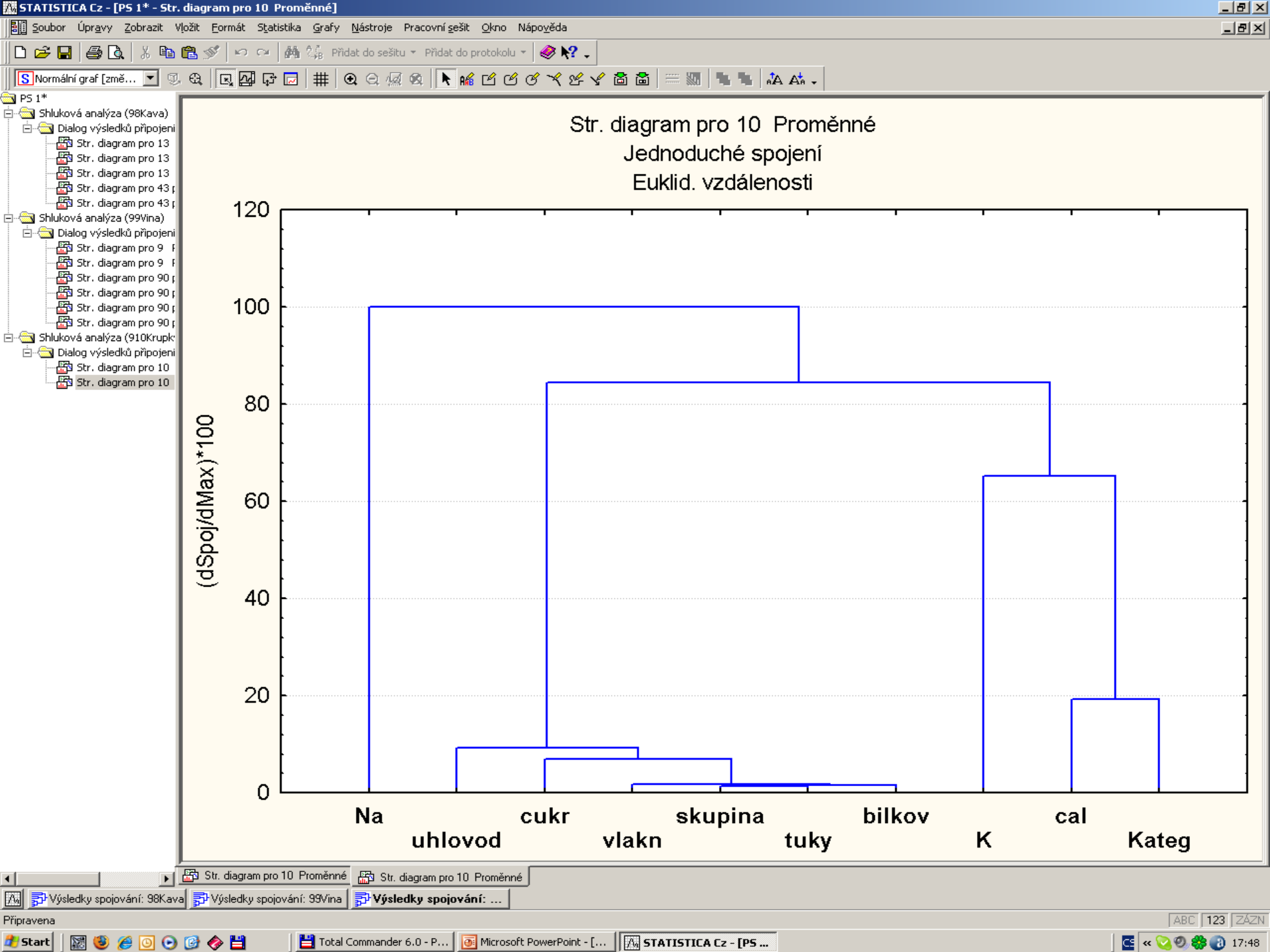
Pro zobrazení odpovídajících proměnných zvolte "Ukázat pouze...". Pro více informací stiskněte F1.

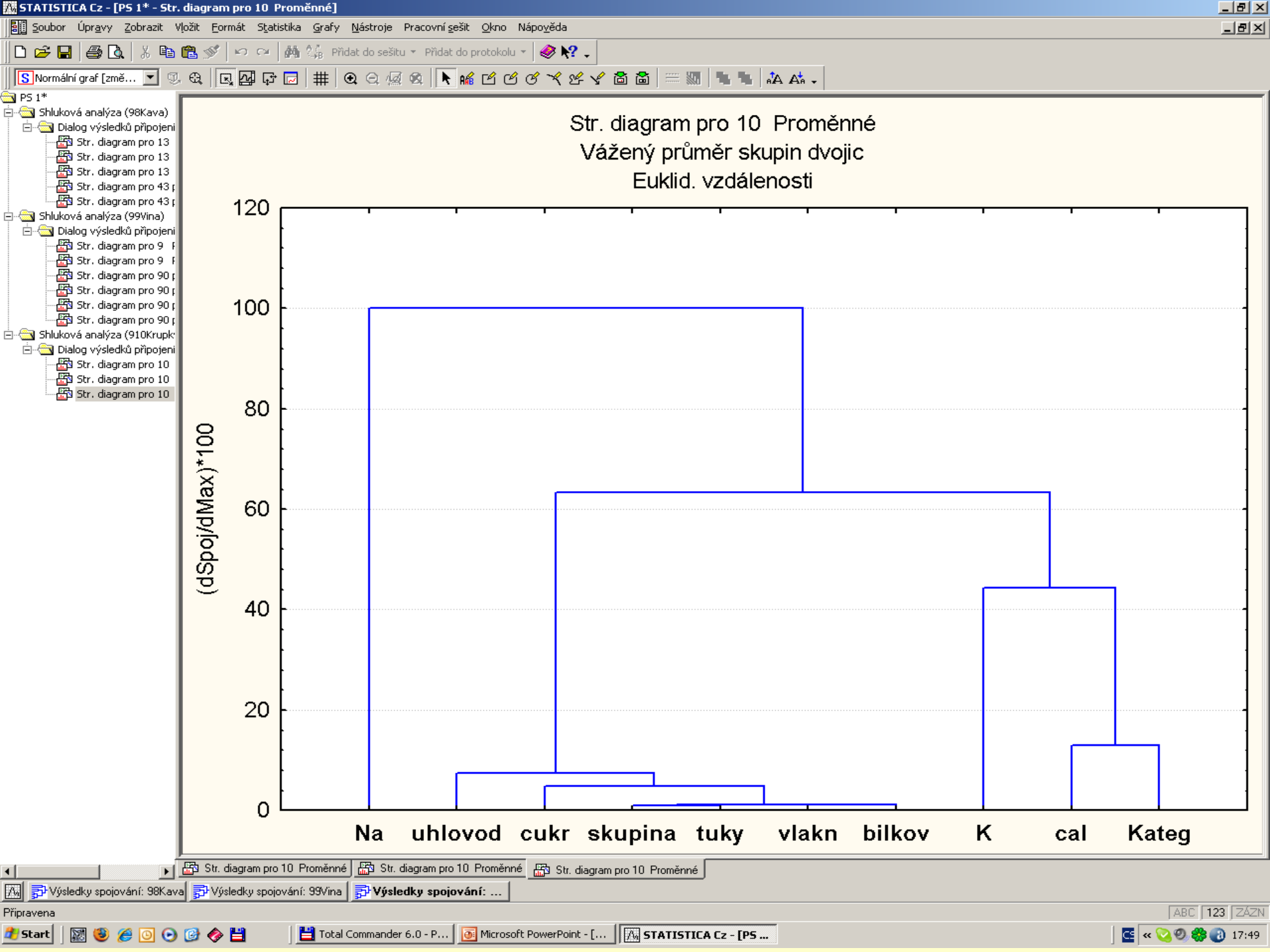
Výbrat vše   Dle názvy   Detaily

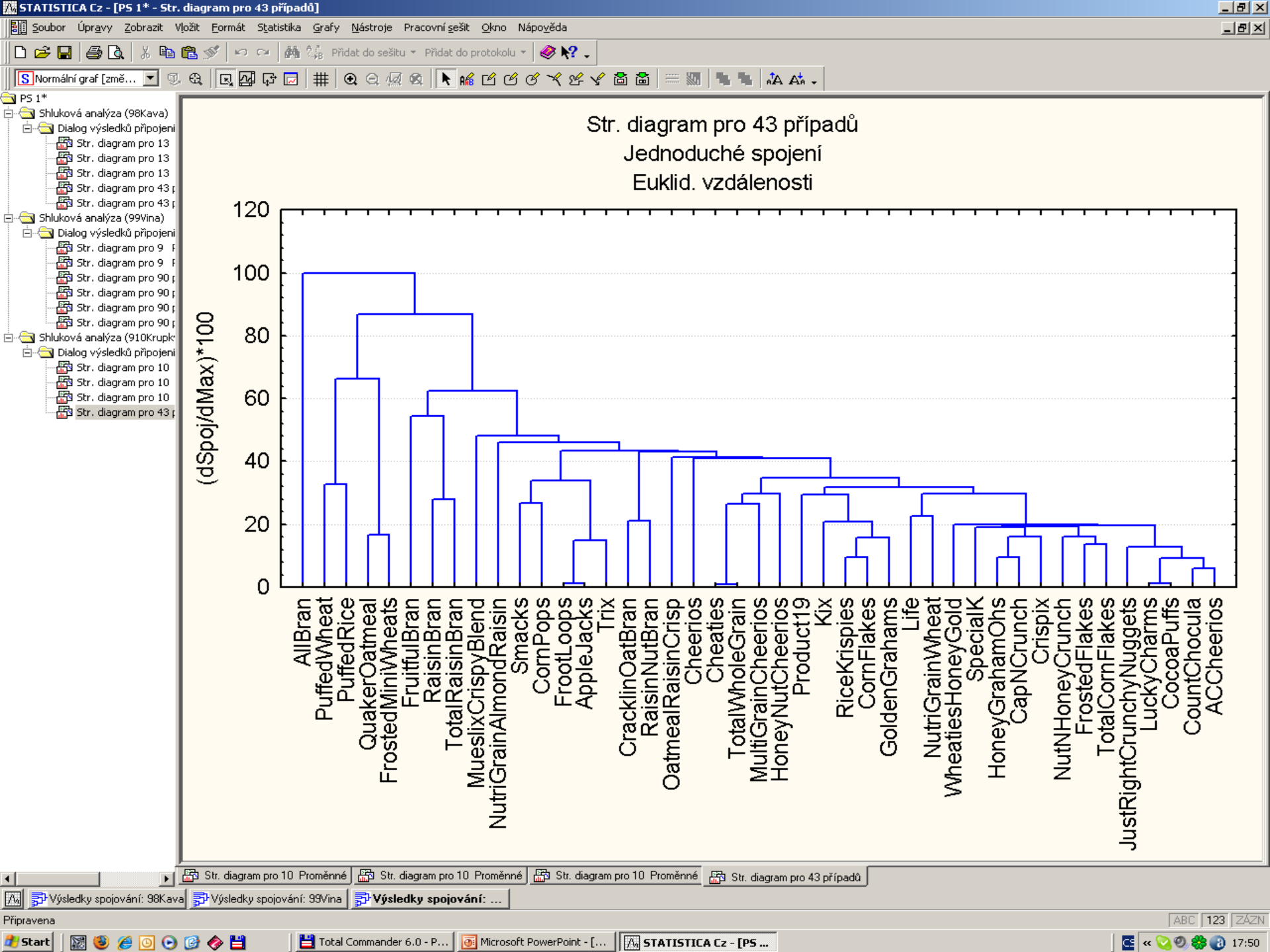
Zvolte proměnné:
1-10

☒ Ukázat pouze odpovídající proměnné

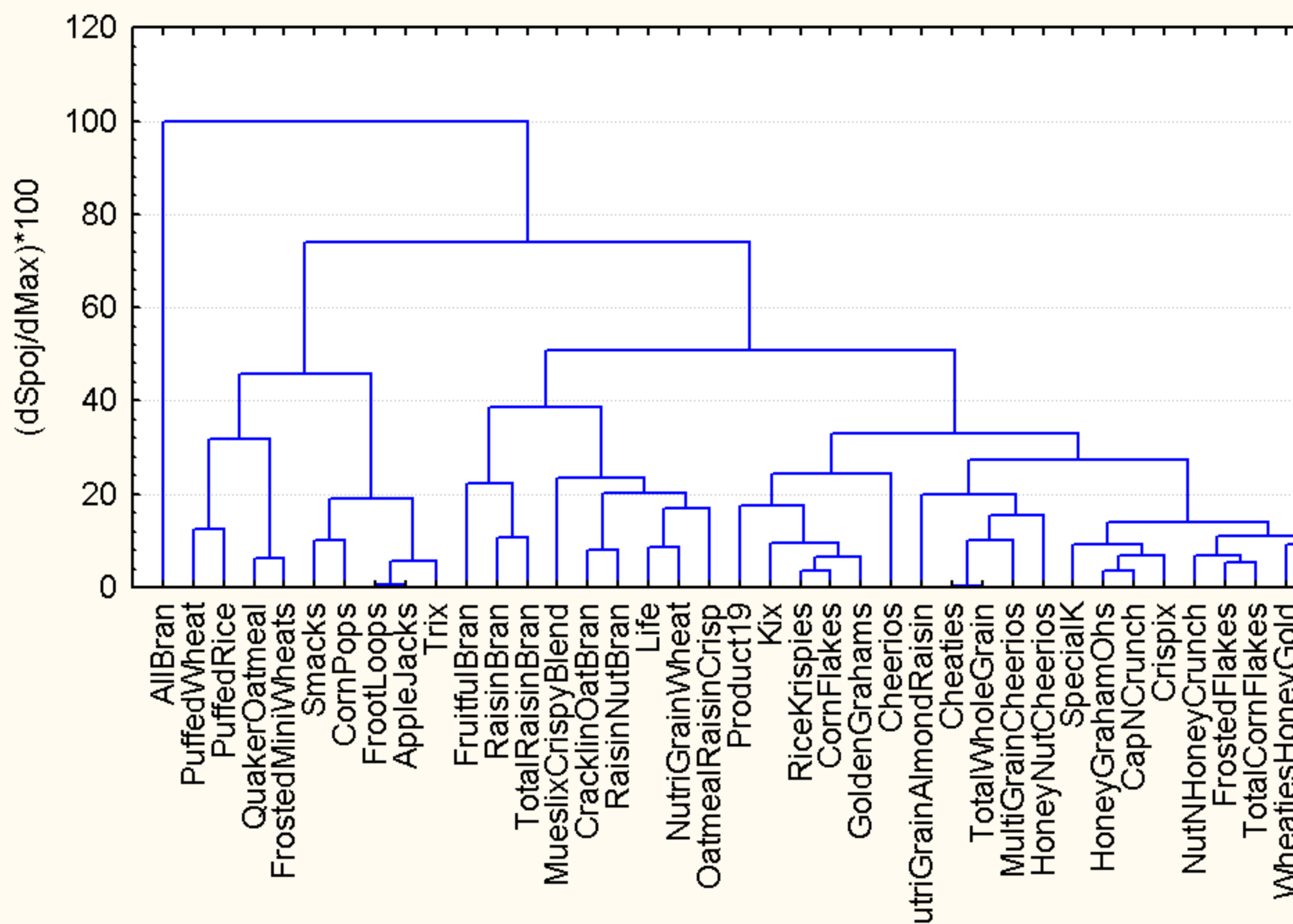

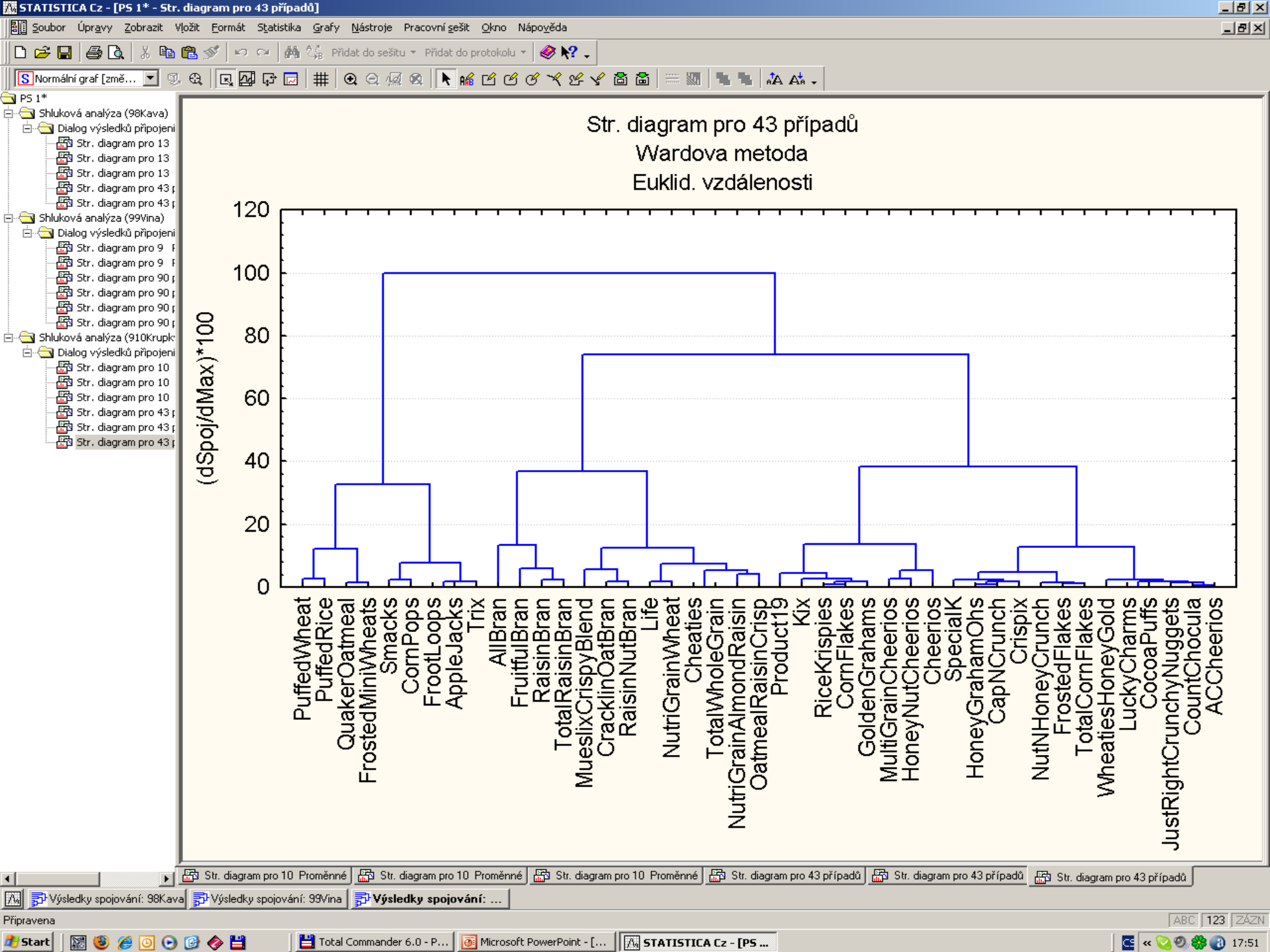

Vážený průměr skupin dvojic
Euklid. vzdálenosti

PŘÍKLAD 9.16 *Posouzení podobnosti kvality masa mladých býků dendrogramem*

U 76 býků mladších dvou let byly sledovány vlastnosti, determinující kvalitu masa. Podaří se v grafech nalézt tři skupiny plemene býků?

○ **Data:** Datová matice **Byci** se týká 76 býků a 9 znaků:

i je index býka,

Plemeno značí plemeno x_1 (1 značí Angus, 5 značí Hereford, 8 značí Simental),

Cena je prodejní cena x_2 [US \$],

Vyska značí výšku dobytčete v kohoutku u prvním roce stáří x_3 [palce],

Hmotn značí hmotnost těla bez tuku x_4 [libry],

Maso značí procento hmoty masa bez tuku x_5 [%],

Velikost značí velikost býka ve stupnici 1 (malý) až 8 (velký) x_6 ,

Tuk značí tloušťku hřbetního tuku x_7 [palce],

Kohout značí výšku býka v kohoutku při prodeji x_8 [palce],

Hmotnost je hmotnost býka x_9 [libry].

i	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7	x_8	x_9
1	1	2200	51	1128	70.9	7	0.25	54.8	1720
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
76	8	1500	51.7	992	70.6	7	0.15	55.1	1458

○ **Řešení:** **Graf komponentních vah znaků** odhaluje především korelaci 4 znaků *Hmotn*, *Vyska*, *Kohout*, *Velikost*.

Znaky Plemeno a Maso také značně korelují.

Dendrogram znaků ukazuje na dva shluky.

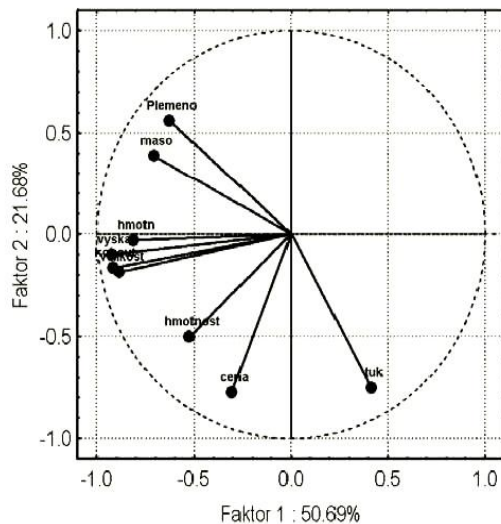
V prvním shluku je 6 znaků vzájemně velmi podobných *Plemeno*, *Velikost*, *Tuk*, *Vyska*, *Kohout* a *Maso*.

V druhém shluku jsou tři znaky vzájemně již méně podobné *Cena*, *Hmotn*, *Hmotnost*.

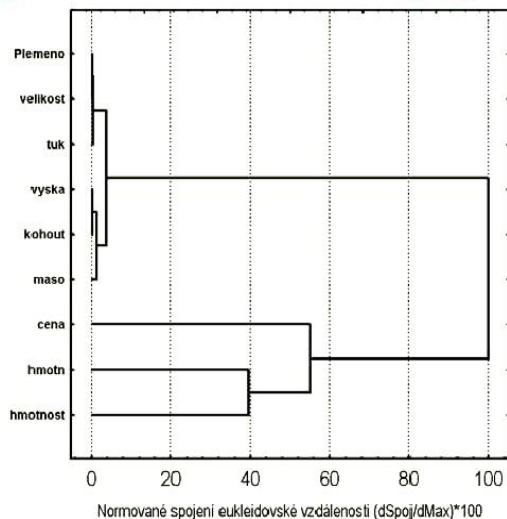
Graf komponentního skóre objektů ukazuje na dva až tři shluky a několik odlehlých objektů, málo podobných ostatním.

U hodnoty normovaného spojení eukleidovské vzdálenosti rovné 25 lze rozlišit dva větší shluky a dva menší shluky o 3 objektech.

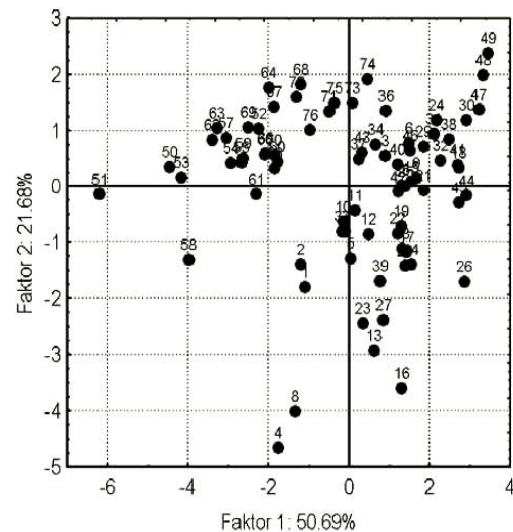
Oba menší shluky jsou málo podobné oběma větším shlukům.

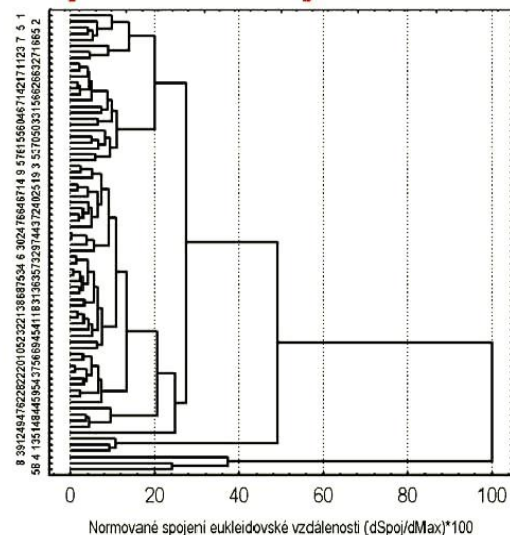
Graf komponentních vah znaků matice dat *Byci*, (STATISTICA).

Dendrogram znaků matice dat *Byci*, (STATISTICA).

Graf komponentního skóre objektů matice dat *Byci*

Dendrogram objektů matice dat *Byci*, (STATISTICA).

- **Závěr:** Shlukováním našly dominantní znaky, dle kterých se klasifikují býci do shluků. Ze 76 býků je přibližně 6 býků zcela odlišných od ostatních.

STATISTICA Cz - [Data: 911Byci (9s krát 391ř)]

Soubor Úpravy Zobrazit Vložit Formát Statistika Grafy Nástroje Data Okno nápověda

Arial 10 B I U

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Plemeno cena vyska hmotn maso velikost tuk kohout hmotnost

1	1	2200	51	1128	70,9	7	0,25	54,8	1720
2	1	2250	51,9	1108	72,1	7	0,25	55,3	1575
3	1	1625	49,9	1011	71,6	6	0,15	53,1	1410
4	1	4600	53,1	993	68,9	8	0,35	55,4	1505
5	1	2150	51,2	996	68,6				
6	1	1225	49,2	985	71,4				
7	1	2250	51	959	72,1				
8	1	4000	51,5	1060	69,3				
9	1	1600	50,1	979	71,2				
10	1	1525	49,6	1083	75,8				
11	1	1850	50,6	1036	69,2				
12	1	2850	51,1	870	70,9				
13	1	2650	51,1	998	65,5				
14	1	1550	50,2	973	69,5				
15	1	2000	49	893	73,9				
16	1	2300	49,6	975	68,2				
17	1	1900	49,1	997	67,9				
18	1	1400	48,4	946	68,6				
19	1	1650	50,9	928	67,2				
20	1	1500	49,5	963	69,4				
21	1	1375	49,2	911	67,4				
22	1	1500	48,1	1003	70,5				
23	1	2400	51,1	915	64,9				
24	1	1425	48,9	924	72,7				
25	1	1525	49,4	959	68,4				
26	1	1800	47,7	944	66,5				
27	1	2500	50,6	897	67,2				
28	1	1600	48,9	974	71				
29	1	1300	49,9	872	70,7				
30	1	1400	48,4	841	71,3				
31	1	1300	48,6	920	71,4				
32	1	1400	47,6	974	69,7				
33	5	2000	50,5	1002	68,8				
34	5	1300	50,2	998	68,7				
35	5	1300	49	1015	69,8				
36	5	1300	48,7	1056	72,9				
37	5	1500	49,6	984	71,4				
38	5	1225	48,9	934	66				
39	5	2750	49,7	929	66,9				
40	5	1500	49,9	919	67,1	6	0,2	54,3	1425
41	5	1325	47,8	931	67,1	5	0,25	51,5	1520
42	5	1800	49,6	952	69,4	6	0,25	52,3	1512
43	5	1375	51	1002	72,1	7	0,25	51,9	1410
44	5	975	48,6	936	65,3	5	0,35	51,4	1550
45	5	1325	48,3	870	65,6	5	0,3	52,5	1588
46	5	1850	50,1	853	67,9	6	0,15	52,9	1390

Shluková analýza: Spojování (Hierarchické shlukování): 911Byci

Zákl. nastavení Detaily

Proměnné: žádné

Vstupní soubor: Zdrojová data

Shlukovat: Proměnné (sloupce)

Pravidlo slučování (spojování): Jednoduché spojení

Míra vzdálenosti: Euklidovské vzdálenosti

p: 2 r: 2

☐ Dávkové zpracování a tvorba protokolů

OK Storno Možnosti

SELECT CASES

ChD vynechána

☒ Celé případy

☐ Nahradit průměrem

Zvolte proměnné pro analýzu

1-Plemeno
2-cena
3-vyska
4-hmotn
5-maso
6-velikost
7-tuk
8-kohout
9-hmotnost

Vybrat vše DÍ. názvy Detaily

Zvolte proměnné: 1-9

☐ Ukázat pouze odpovídající proměnné

Pro zobrazení odpovídajících proměnných zvolte "Ukázat pouze...". Pro více informací stiskněte F1.

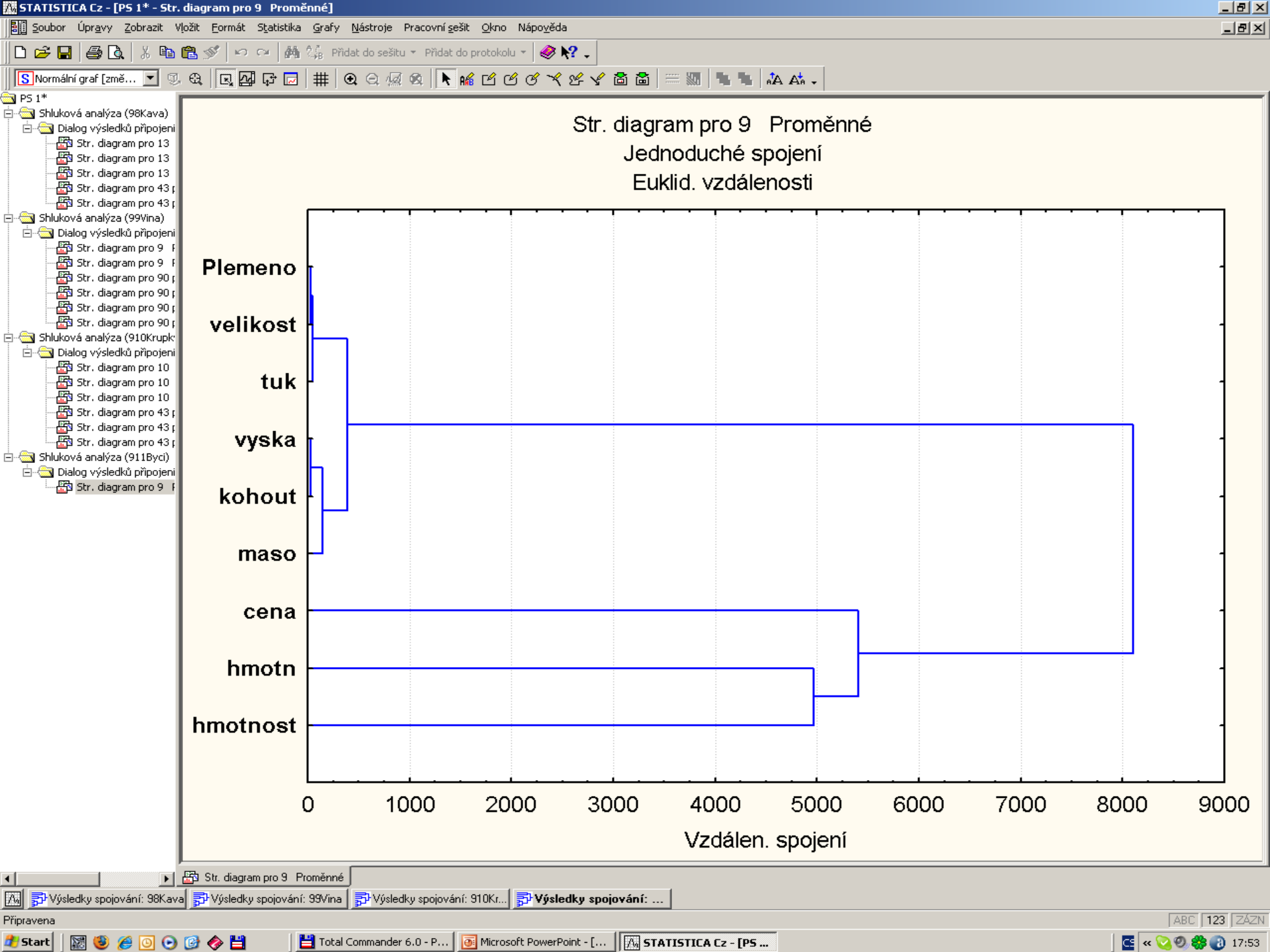
OK Storno

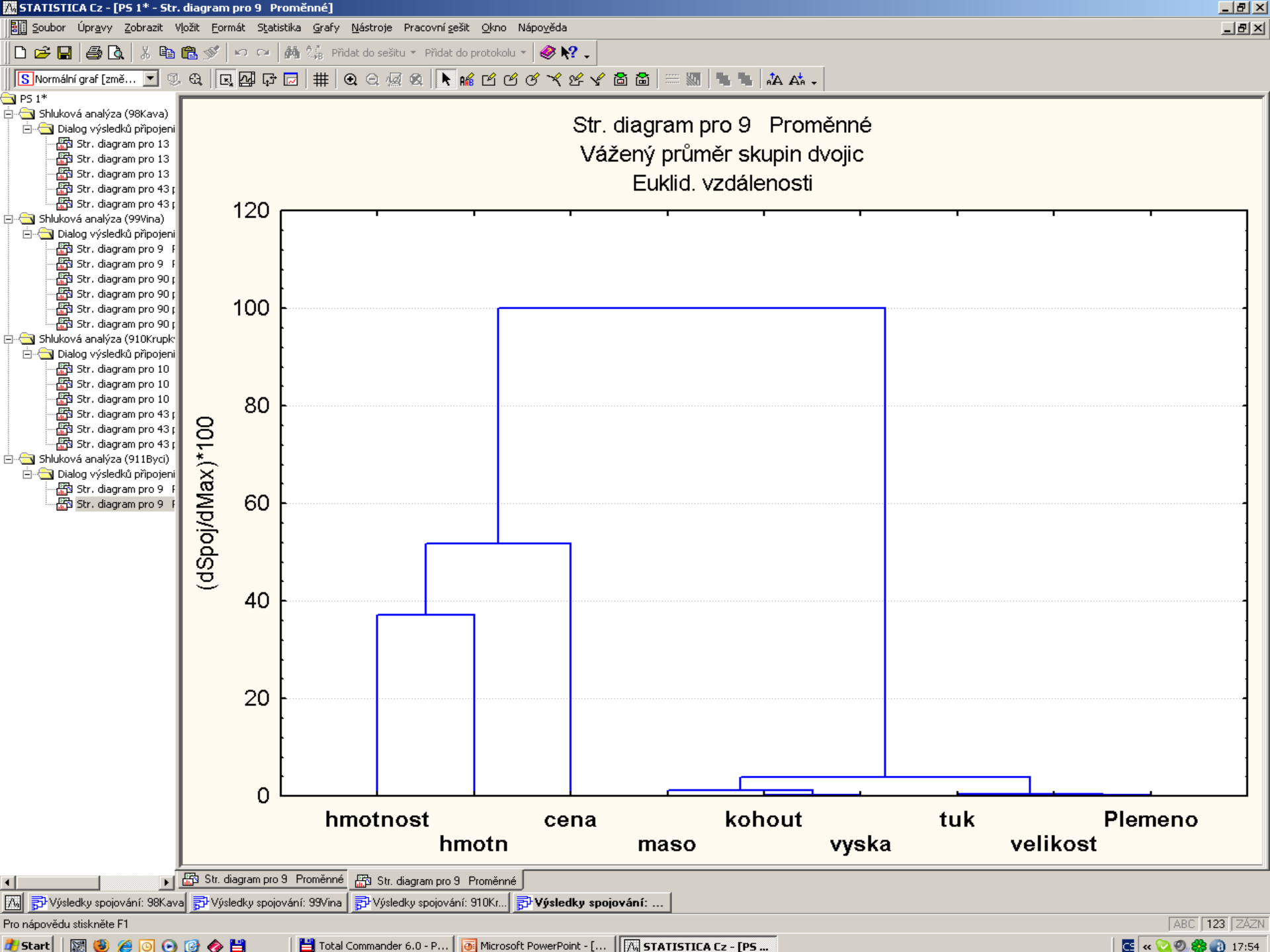
Výsledky spojování: 98Kava Výsledky spojování: 99Vina Výsledky spojování: 910Kr... Shluková analýza: Sp...

Připravena

Ř9:58 51,5 Filtr Váhy: VYPN ABC 123 ZÁZN

Start Total Commander 6.0 - P... Microsoft PowerPoint - [... STATISTICA Cz - [Dat... 17:52

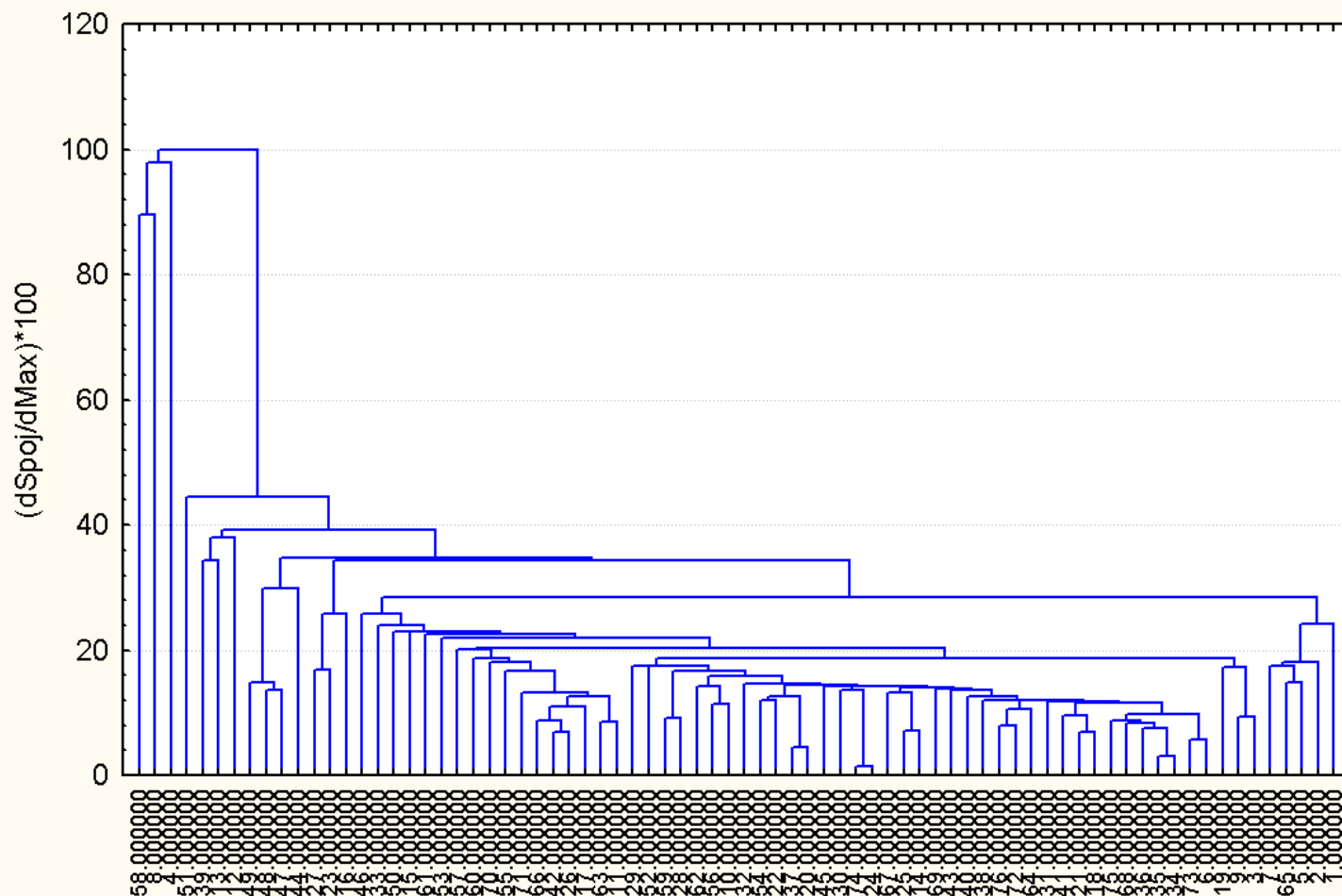

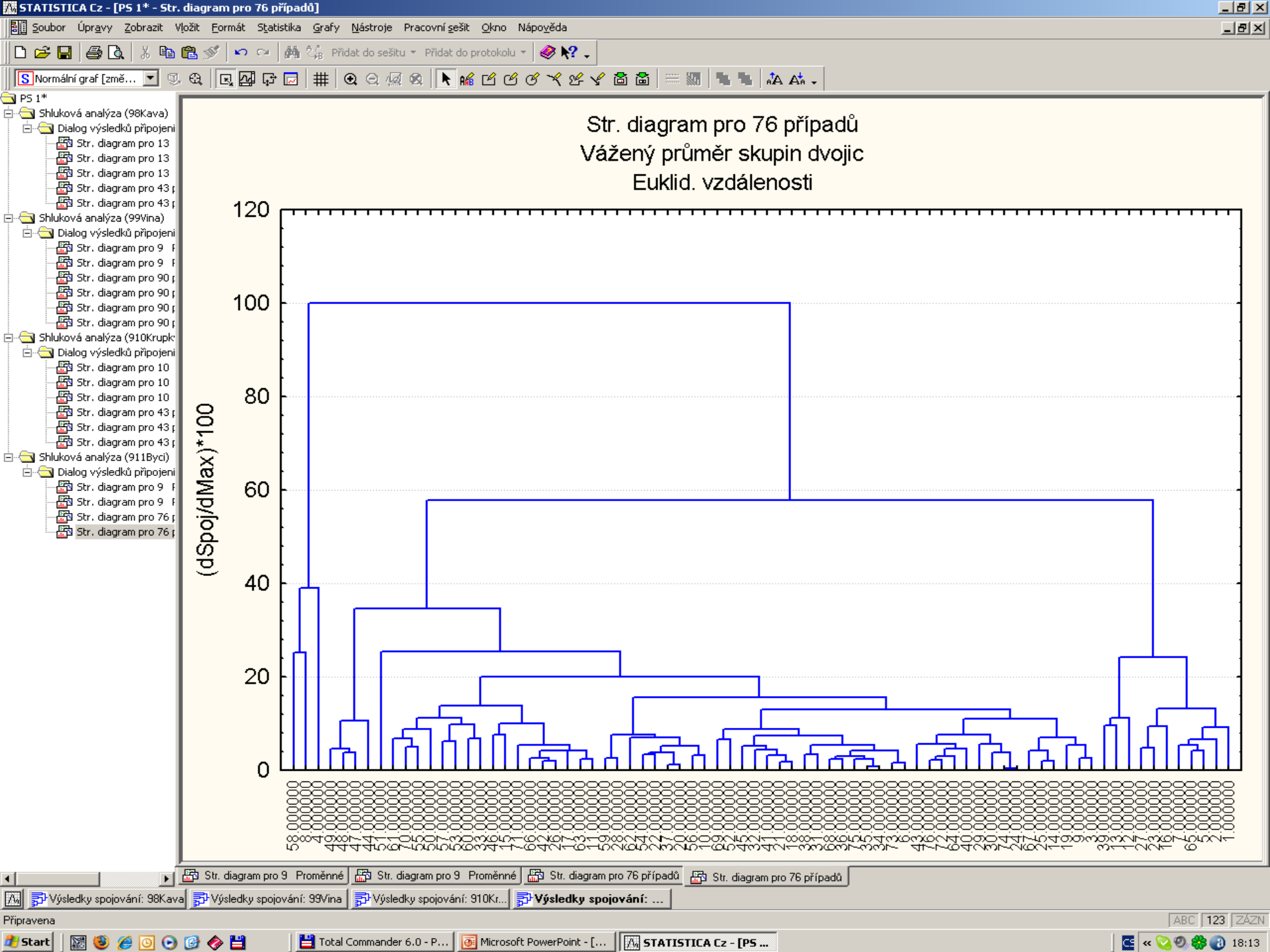

- PS 1*
- Shluková analýza (98Kava)
    - Dialog výsledků připojení
      - Str. diagram pro 13
      - Str. diagram pro 13
      - Str. diagram pro 13
      - Str. diagram pro 43 p
      - Str. diagram pro 43 p
  - Shluková analýza (99Vína)
    - Dialog výsledků připojení
      - Str. diagram pro 9 f
      - Str. diagram pro 9 f
      - Str. diagram pro 90 p
      - Str. diagram pro 90 p
      - Str. diagram pro 90 p
      - Str. diagram pro 90 p
  - Shluková analýza (910Krupk)
    - Dialog výsledků připojení
      - Str. diagram pro 10
      - Str. diagram pro 10
      - Str. diagram pro 10
      - Str. diagram pro 43 p
      - Str. diagram pro 43 p
      - Str. diagram pro 43 p
  - Shluková analýza (9118Byci)
    - Dialog výsledků připojení
      - Str. diagram pro 9 f
      - Str. diagram pro 9 f
      - Str. diagram pro 76 p

Str. diagram pro 76 případů
Jednoduché spojení
Euklid. vzdálenosti

PŘÍKLAD 9.17 Vytvoření dendrogramu traťových rekordů v lehké atletice mužů

Byly zaznamenány národní traťové rekordy v lehké atletice mužů. Je třeba odhalit strukturu a skryté vazby mezi jednotlivými běžeckými disciplínami. Ve kterých zemích byly dosaženy podobné atletické výsledky?

○ **Data:** Datová matice **Atlet** se týká 56 zemí a 9 národních rekordů v běžeckých disciplínách:

i je index země,

100m značí běh na 100 m [s],

200m značí běh na 200 m [s],

400m značí běh na 400 m [s],

800m značí běh na 800 m [min],

1500m značí běh na 1500 m [min],

5km značí běh na 5000 m [min],

10km značí běh na 10000 m [min],

Maraton značí maraton [min],

Puvod značí zemi původu národního rekordu.

<i>i</i>	100m	200m	400m	800m	1500m	5km	10km	Maraton	Puvod
1	10.39	20.81	46.84	1.81	3.7	14.04	29.36	137.72	argentin
...	...	...	...	...	...				
55	10.82	21.86	49	2.02	4.24	16.28	34.71	161.83	wsamoa

○ **Řešení:** **Graf komponentních vah znaků** matice dat *Atlet* ukazuje, že první hlavní komponenta popisuje 83% a druhá 11% celkové proměnlivosti v datech.

Blízké průvodiče znaků ukazují na silnou korelaci těchto znaků.

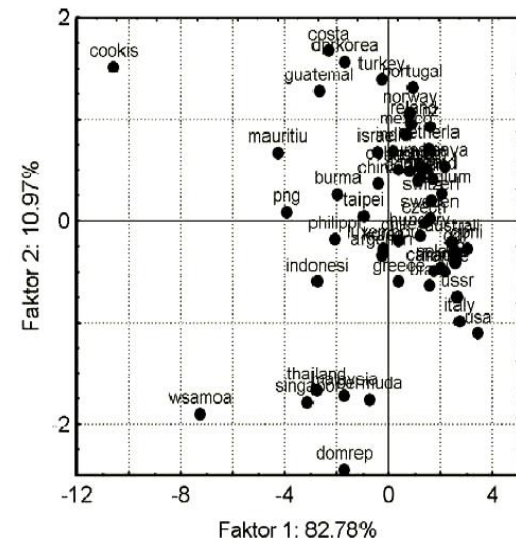
V dendrogramu znaků jsou zřejmé podobné znaky.

Výjimečného a značně nepodobného postavení vůči ostatním má v grafu znak *maraton*.

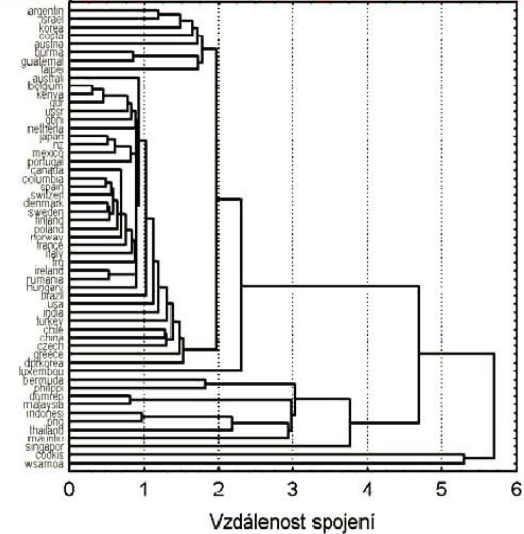
V grafu komponentního skóre objektů existuje jeden veliký shluk zemí, ve kterých byly dosaženy stejné národní běžecké rekordy.

Existuje však **několik vybočujících objektů** zde zemí, které se silně odlišují svými atletickými výkony od ostatních zemí.

Tyto **odlehle země** lze rovněž identifikovat i ve spodní části dendrogramu objektů.

Graf komponentního skóre objektů matice dat *Atlet*

Dendrogram objektů matice dat *Atlet*, (STATISTICA).

○ **Závěr:** Jako odlehlé objekty jsou detekovány země, ve kterých bylo dosaženo odlišných národních rekordů v běžeckých disciplínách než v ostatních zemích.

STATISTICA Cz - [Data: 912Atlet (9s krát 55P)]

Soubor Úpravy Zobrazit Vložit Formát Statistika Grafy Nástroje Data Okno Nápověda

Přidat do sešitu Přidat do protokolu

Arial 9 B I U

	1 100m	2 200m	3 400m	4 800m	5 1500m	6 5km	7 10km	8 maraton	9 puvod
1	10,39	20,81	46,84	1,81	3,7	14,04	29,36	137,72	argentin
2	10,31	20,06	44,84	1,74	3,57	13,28	27,66	128,3	australi
3	10,44	20,81	46,82	1,79	3,6	13,26	27,72	135,9	austria
4	10,34	20,68	45,04	1,73	3,6	13,22	27,45	129,05	belgium
5	10,28	20,58	45,91	1,8	3,75	14,04	29,36	137,72	argentin
6	10,22	20,43	45,21	1,73	3,66	13,28	27,66	128,3	australi
7	10,64	21,52	48,3	1,8	3,85	14,04	29,36	137,72	argentin
8	10,17	20,22	45,68	1,76	3,63	13,28	27,66	128,3	australi
9	10,34	20,8	46,2	1,79	3,71	13,28	27,66	128,3	australi
10	10,51	21,04	47,3	1,81	3,73	13,28	27,66	128,3	australi
11	10,43	21,05	46,1	1,82	3,74	13,28	27,66	128,3	australi
12	12,18	23,2	52,94	2,02	4,24	13,28	27,66	128,3	australi
13	10,94	21,9	48,66	1,87	3,84	14,04	29,36	137,72	argentin
14	10,35	20,65	45,64	1,76	3,58	13,28	27,66	128,3	australi
15	10,56	20,52	45,89	1,78	3,61	13,28	27,66	128,3	australi
16	10,14	20,65	46,8	1,82	3,82	14,04	29,36	137,72	argentin
17	10,43	20,69	45,49	1,74	3,61	13,28	27,66	128,3	australi
18	10,11	20,38	45,28	1,73	3,57	13,28	27,66	128,3	australi
19	10,12	20,33	44,87	1,73	3,56	13,28	27,66	128,3	australi
20	10,16	20,37	44,5	1,73	3,53	13,28	27,66	128,3	australi
21	10,11	20,21	44,93	1,7	3,51	13,01	27,51	129,13	gbni
22	10,22	20,71	46,56	1,78	3,64	13,28	27,66	128,3	australi
23	10,98	21,82	48,4	1,89	3,8	14,04	29,36	137,72	argentin
24	10,26	20,62	46,02	1,77	3,62	13,28	27,66	128,3	australi
25	10,6	21,42	45,73	1,76	3,73	13,28	27,66	128,3	australi
26	10,59	21,49	47,8	1,84	3,92	14,04	29,36	137,72	argentin
27	10,61	20,96	46,3	1,79	3,56	13,28	27,66	128,3	australi
28	10,71	21	47,8	1,77	3,72	13,28	27,66	128,3	australi
29	10,01	19,72	45,26	1,73	3,6	13,28	27,66	128,3	australi
30	10,34	20,81	45,86	1,79	3,64	13,28	27,66	128,3	australi
31	10,46	20,66	44,92	1,73	3,55	13,28	27,66	128,3	australi
32	10,34	20,89	46,9	1,79	3,77	13,28	27,66	128,3	australi
33	10,91	21,94	47,3	1,85	3,77	13,28	27,66	128,3	australi
34	10,35	20,77	47,4	1,82	3,67	13,28	27,66	128,3	australi
35	10,4	20,92	46,3	1,82	3,8	14,04	29,36	137,72	argentin
36	11,19	22,45	47,7	1,88	3,83	13,28	27,66	128,3	australi
37	10,42	21,3	46,1	1,8	3,65	13,28	27,66	128,3	australi
38	10,52	20,95	45,1	1,74	3,62	13,28	27,66	128,3	australi
39	10,51	20,88	46,1	1,74	3,54	13,28	27,66	128,3	australi
40	10,55	21,16	46,71	1,76	3,62	13,34	27,69	131,48	norway
41	10,96	21,78	47,9	1,9	4,01	14,72	31,36	148,22	png
42	10,78	21,64	46,24	1,81	3,83	14,74	30,64	145,27	philippi
43	10,16	20,24	45,36	1,76	3,6	13,29	27,89	131,58	poland
44	10,53	21,17	46,7	1,79	3,62	13,13	27,38	128,65	portugal
45	10,41	20,98	45,87	1,76	3,64	13,25	27,67	132,5	rumania
46	10,38	21,28	47,4	1,88	3,89	15,11	31,32	157,77	singapor

Shluková analýza: Spojování (Hierarchické shlukování): 912Atlet

Zákl. nastavení Details

Proměnné: žádné

Vstupní soubor: Zdrojová data

Shlukovat: Proměnné (sloupce)

Pravidlo slučování (spojování): Jednoduché spojení

Míra vzdálenosti: Euklidovské vzdálenosti

p: 2 r: 2

☐ Dávkové zpracování a tvorba protokolů

OK Storno Možnosti

SELECT CASES

ChD vynechána

☒ Celé případy

☐ Nahradit průměrem

Zvolte proměnné pro analýzu

OK Storno

Pro zobrazení odpovídajících proměnných zvolte "Ukázat pouze...". Pro více informací stiskněte F1.

Vybrat vše Dle názvy Details

Zvolte proměnné:

1-9

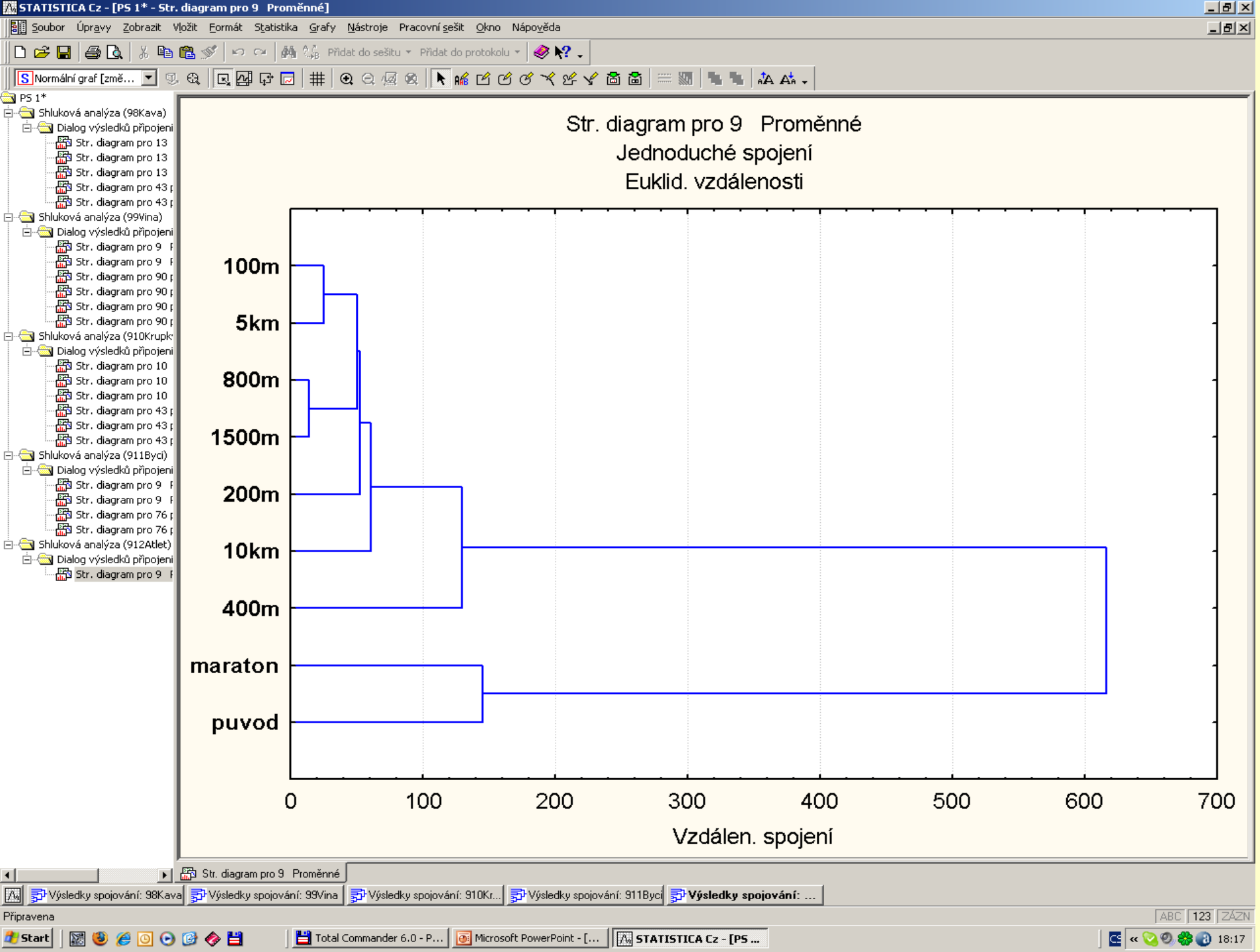
☐ Ukázat pouze odpovídající proměnné

Připravena

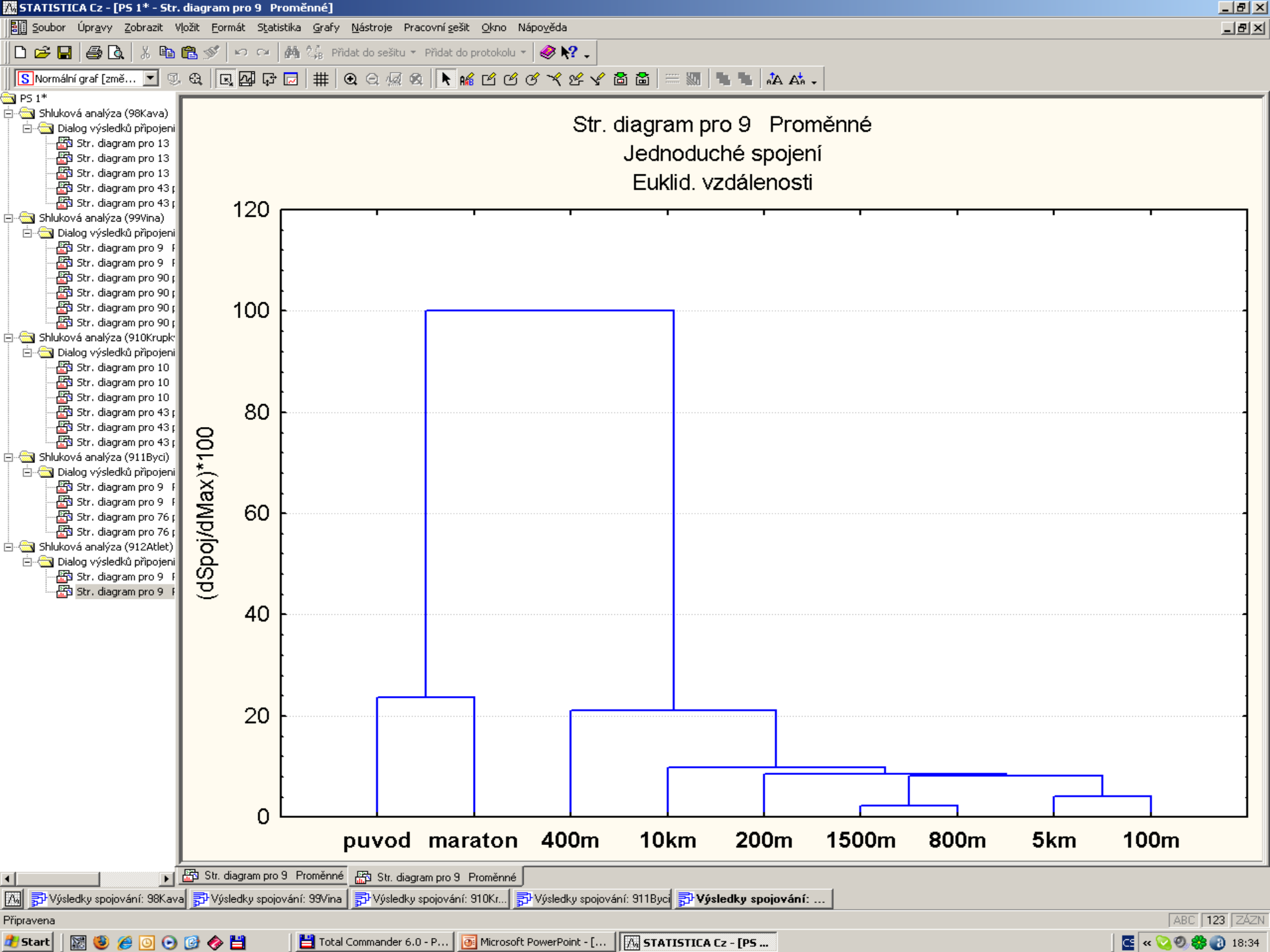
Výsledky spojování: 98Kava Výsledky spojování: 99Vína Výsledky spojování: 910K... Výsledky spojování: 911Byci Shluková analýza: Sp...

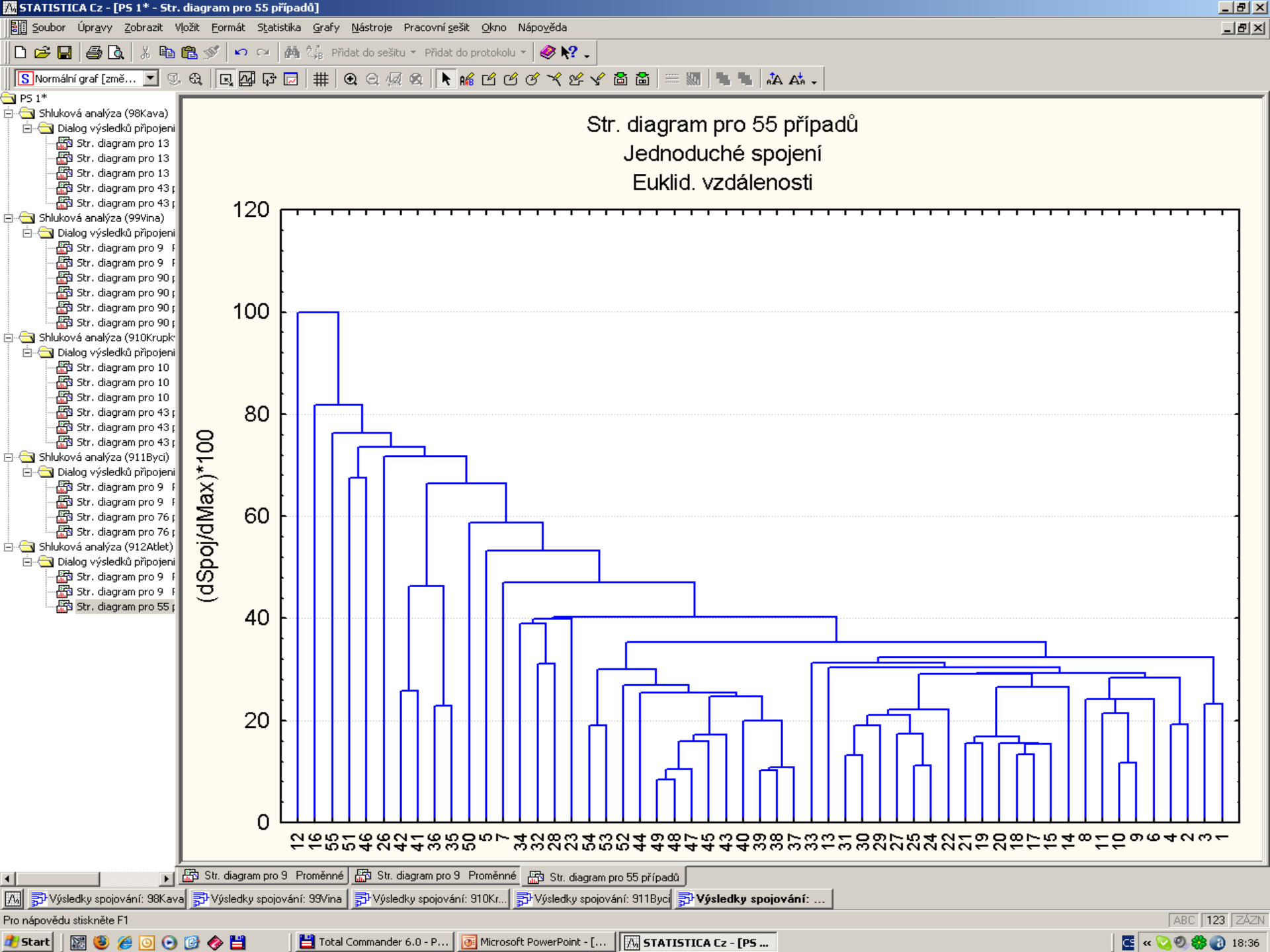
Ř1:S2 20,81 Filtr Váhy: VYPN ABC 123 ZÁZN

Start Total Commander 6.0 - P... Microsoft PowerPoint - ... STATISTICA Cz - [Dat... 18:16

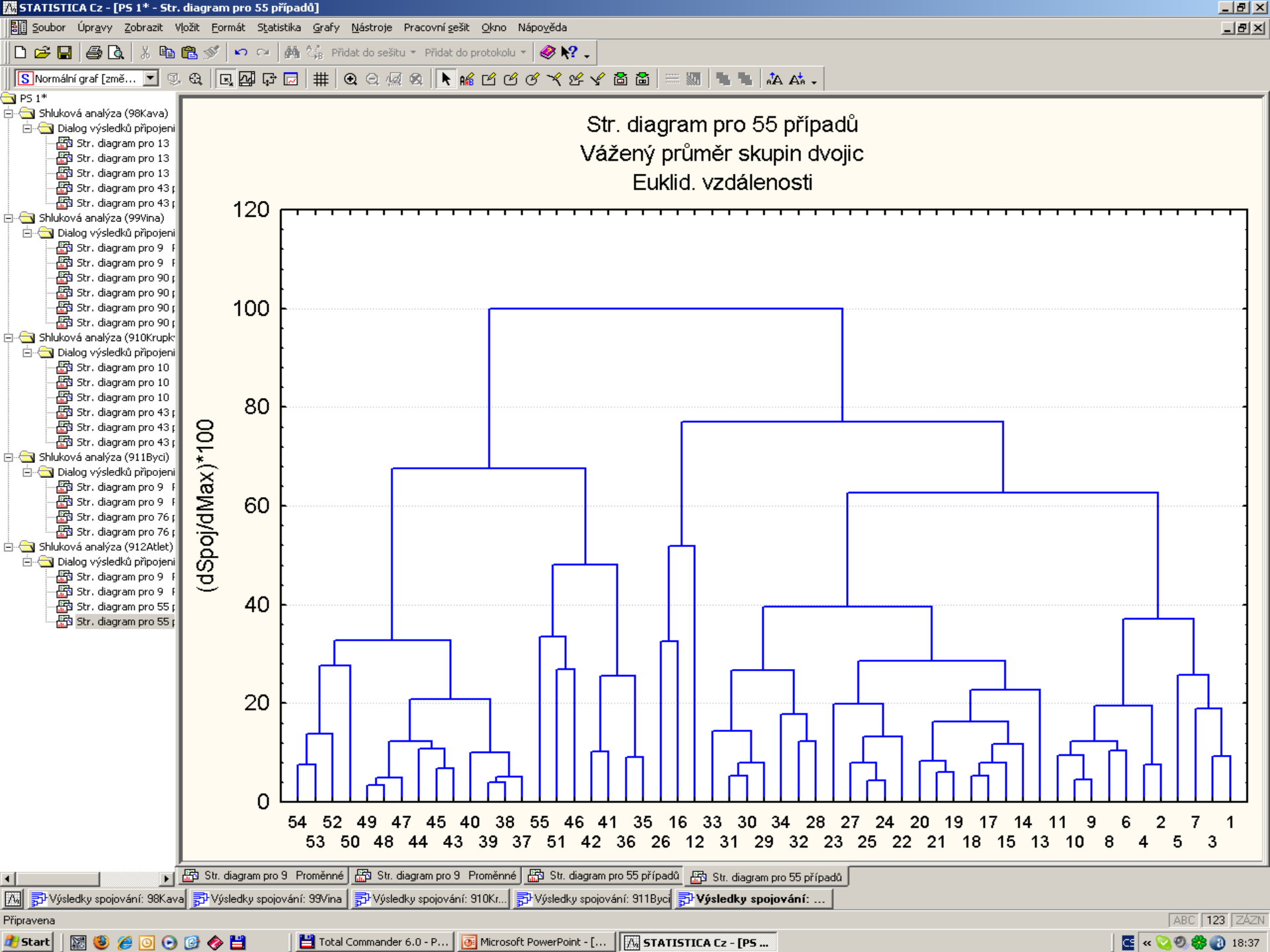

Doporučená literatura:

- [1] Siotani M., Hayakawa T., Fujikoshi Y.: **Modern Multivariate Statistical Analysis**, A Graduate Course and Handbook. American Science Press, Columbia 1985.
- [2] Johnson R.A., Wichern D.W.: **Applied Multivariate Statistical Analysis**, Prentice Hall, 1998.
- [3] Meloun M., Militký J. , Forina M.: **Chemometrics for Analytical Chemistry, Volume 1. PC-Aided Statistical Data Analysis**, Ellis Horwood, Chichester 1992.
- [4] Brereton R. G. **Multivariate Pattern Recognition in Chemometrics**, Illustrated by Case Studies, Elsevier 1992.
- [5] Krzanowski W. J.: **Principles of Multivariate Analysis**, A User's Perspective, Oxford Science Publications, 1988.
- [6] Meloun M. , Militký J.: **Statistické zpracování experimentálních dat**, Plus Praha 1994, Academia Praha 2004 (v tisku).
- [7] Everitt B. S., Dunn G.: **Applied Multivariate Data Analysis**, Arnold, London 2001.
- [8] Meloun M. , Militký J.: **Kompendium statistického zpracování dat**, Academia Praha 2002.